

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illustrata, Indicibus Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quovis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Pars Prima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](#)

niem vixerunt vocitem? Plus dixi, nondum satis. Enimvero Malorum illud dicam? Convenientissimum nomen, si ullum, re tamen sua inferius; nec aequaliter infandam mali atrocitatem. Qui Lingua virus Univer- sitatem iniquitatis vocat, grande illi nomen assignat non damno, sed aptius quæro. Quid ergo? E sacris paginis ei titulum affigam? Feram singularem, Feram pessimam, Novaculum Dalila, Pharetram Malitia, Frameam Nequitie, Rhombream inferne Furie appellem? Speciosi tituli pro munstro tam nobili, sed mindus robusti. Quo igitur te nomine, o malum malorum nominatisimum vocem? Aut ego te nomen habere nullam dixerim, aut Orbis Incendium appellaro. Hoc placet. Incendium Orbis, Orbis Phaethon es.

At obducis huc, Lector, &c; Profanum est, inquis, hoc nomen, arque à fabulis petutum. Ignosce, o bone, nesciem te tam serium profani osorem effici. Sed queso res, Ridentem dicere verum quid vetat? Sed est fabula, inquis, & poëtarum ritus Phaethon. Sit fabula; at definit esse fabula, cum dicitur de Lingua. Rem voce abditam examinemus. Quod de Solis filio aurigâ temerario fidum, id de Lingua lapsu creberrimo nimis est quâm verum. Liceat igitur pace tua Phaethontis nomen non abiecere huic malo longè apertissimum. Res loquitur. Lingua celeritatem spectas? Planè Phaethon est; celum &

A terram momento brevi pervolar: quâ imperus agit, hâc & terram sine lege ruit. Horribilia Linguae precipita immutis brevi momento. Ipsissimus est Phaethon; sciplam, & una secum plurimos quotidie præcipitat. In Lingua vim nocendi confideras? Rapidissimus ignis Phaethon est verissimus. Innumeræ nouamenta cogitas? Orbem terrarum perdit, vastat, incendit, Orbis exitum. Nec celo partit, flamas suas & in astra spargit, superos, beatosque caelites, Deum lacescit. Nulla nocendi vi Phaethonte inferior est. Quinimo terras penetrat, & ipsum quoque Tatra. Difficit omnem solum per narrarique in tartararum miseria. Vix suis humeris labentem sustinet Orbem.

Hic, mihi Lector, tuam patientiam convenientius, ut quæ primam hujus incendiū cladem spectare sustinuit, ipse. O vid. lib. 2. ceter & hanc alteram. Ubi Paethontea flamma nonnihil deservierit, aquam assundemus. Nec, putem, nimis sero. Modum namque docebimus quo lingua improba, si non emendari, saltem tolerari possint.

Vale, mihi optimè Lector, & inter cautissimè custodienda memento esse Lingam. Artificium sumnum, sed rurum, recte loqui.

Finis Phaethontis.

Omnia ad majorem DEI, Deiparæ, & omnium Sanctorum Angelorum bonorem & gloriam.

ROSÆ

SELECTISSIMARVM VIRTUTVM

QVAS DEI MATER ORBI EXHIBET,

P A R S P R I M A.

CHRONOLOGIA SVCCINCTA,

IN ANNOS BEATISSIMÆ VIRGINIS MARIAE.

ARIA, Mater Domini JESU, æterna VIRGO, Concepta est anno ab orbe condito 4037. à conditâ urbe Româ anno 736. die 8. Decembris.

Nata est anno proximo die 8. Septembris.

Præsentata est in Templo die 21. Novembris, cum scilicet duos annos, ac rotidem menses, & dies vitæ tredecim compleret.

Annos undecim in Templo permanuit, divino cultu unice intenta.

Anno decimo quarto ætatis inchoato, circa diem festum Encœnorum, mense Decembri, à Sacerdotibus despontata est Josepho conjugi castissimo.

Tom. I.

Eodem anno decimo quarto currente, die 25. Martii, æternum Dei Filium de Spiritu sancto concepit. Mox ad Elisabetham cognatam visens, tribus mensibus apud eandem commorata est. Joannis ortu appetente Nazarethum rediens uterum terre observata est à Josepho.

Anno ætatis decimo quinto inchoato, Bethlehem Christum Dominum orbis Servatorem peperit, die 25. Decembris.

Octavo die à Natali Filium circumcisum nominavit JESUM. Hunc Magi decimo tertio die à partum numeribus venerati adorarunt. Die quadragesimo ab eodem partu, secundo Februario, Virgo beatissima Hierosolymis luxtranda filium obtulit in Templo. Inde cum infante, Josepho duce, fugit in Ægyptum.

In Ægypto præ septennium inter idololatras exegit. Post

git. Post hoc temporis spatium reversa in Iudeam Nazarethi habitavit, cum annum ageret vigesimum secundum.

Anno 27. cum Christus undecim annos & tres menses natus esset, amissum illum inter Doctores Hierosolymis in templo inventum.

Cum Virgo Mater ageret trigesimum secundum, Christus filius opifex mundi, artem fabrialem exercere coepit circa decimum septuaginta aut decimum octavum sua etatis annum.

Cum Virgo Mater quadragesimum secundum, & Christus filius vigesimum octavum annum ageret, Iosephus sponsus circa ea ferè tempora obiit.

Christus cum annum ageret trigesimum, & Mater quadragesimum quartum, Matri valedicens secessit ad Jordarem baptizandus à Joanne. Post baptismum abiit in desertum, ubi diebus 40 continuo jejuniū servavit.

Cum MARIA Domini Mater quadragesimum quintum, & Christus trigesimum primum annum ageret, filius ad Matris pices aquam in vintu' Canæ in nuptiis mutavit. Inde cum Matre secessit Capharnaum, ubi Mater à Filio in Jordane baptizata cedrunt.

MARIA 46. & 47. etatis annum cum filio exegit Capharnaui, è quā civitate Dominus initium docendi fecit, & totam Galilæam conclonando peragravit.

Cum Christus annum 34. & Mater 48. ageret, filius pro salute gentis humanae in circuē aëtus est, & mater filio in circuē pendente adiutor.

A Christi in vitam reditu die 40. 5. die Maii Christum filium in calos abeuntem suis oculis spectavit.

Decimo ab hoc die Spiritu sancto cum Apostolis repleta est.

Ab hoc tempore Hierosolymis in monte Sion satellitum viri, usque ad annum etatis sua 57. Hoc anno Herodiani furiis cedeens à Joanne Apolo duxta est Ephesum.

Anno 58. etatis Epheso seducta, in monte Sion Hierosolymis celestem vitam egit usque ad annum septuagesimum secundum.

Cum ergo atrum ageret septuagesimum secundum, è vita migravit in celum, die 15. Augusti. Virginem beatissimam ad annum etatis 72. pervixisse, optimorum Scriptorum auctoritas & testimonia confirmant.

Non nescio, mi Lector, alios alter sentire de ratione temporum. Ego in hac Chronologiâ præter illustrissimum Scriptorem Cælarem Baroniū, hos etiam auctores, Franciscum Suarezium, Jacobum Salianum ex professo accuratum Chronologum, & Christophorū de Castro & Theologos sum lecutus.

CAPUT PRIMUM.

Aurea Rosa, seu, Amor in homines.

Tot liberos Virginis Matri honoris scriptos numeramus, ut grandem illi bibliothecam constituant, si loco uno convenient. Inter hos nec brevior, puto, immo nec longior, sed nec ferè mirabilior est, quām qui in lucem datus milesimo sexcentesimo decimo septimo anno Antuerpiæ. Paging libri omnino quinquaginta sunt, totus tamen liber non nisi versum unicum habet, tam clarum, ut nec interpretationibus, nec commentariis egeat. Octo voculis, nec pluribus conitat hic versus, qui librum facit, & paginas implet non sine artificio miraculo. Rem aperio.

Poëta Christianus Domini Matrem beatissimam exterrani Virginem MARIA laudatur, versum scriptum hunc unicum:

Tot tibi sunt dones Virgo, quōd sidera celo.

Hoc versu' celum offine, autemque cali supellestilem

A totam, universa sidera complexus est. Ajunt Afragi, non plures in celo stellas numerari, quam millesimiginta duas. Hoc prorsus numero versus illæ variations admisit, & inde in librum excrevit. Nulla syllaba nec mutata nec subtrahita, ipse inter se octo vocule illæ roties transfetti, & sic dicam, gyrai se passæ sunt, ut inde mille vicent duo versus emerferint, quorum nullus alter similis, prout alibi explicamus. Pia prorsus fatio, versu uno sed stellis omnibus, laudes Virginis adorare.

Quid fū Virginī Matri tot dores sunt, quot celum stellas exhibet, quis tandem par erit illis dobris percensendis? Hoc jam opus movemus, virtutes Virginis aeternæ in summam cogere. Huic instituto Rosas tumimus, quas reēt Terra stellas dixerimus. Mens eis his talibus tringina Stellas seu Rosas, primatas virtutes Virginis beatissime adumbrare, ita quidem ut quindecim facticias seu artificias, quindecim nativas Rosas ordine perceperemus.

De Rosis præfati multa, otiosæ scriptoris judico. Non nescio Rosam floram Reginam non in pharmacopoliis tantum, sed in convivis, spectaculis, triumphis multiplici uisu celebratissimam; in bellis etiam arma & clypeos rosis insignitos. P. Cornelius Scipio reverens Africa, & primus de Hannibale triumphatus, edidit milites octavae legionis, qui primi Carthaginem extra oppugnarent, & Punici Duci insignia abflebant, non die solium triumphalis fasciulum Rosarum manu gestarent, sed in posterum quoque depicassem in clypeis Rosas praferrent. Sed & alter P. Scipio Amilianus eversa denum Carthagine, undecimæ legionis milites, qui & ipsi ante alios omnes urbis muros condiscenderint, rosas in scutis & armis gestare voluit; ipse Scipioni triumphalis currus undeque rosas exornauit Punicam victoriam eloquio florido promulgavit. Achili scutum, Hectoris & Aenea galeam rosas Homenus insigniavit.

Plinius Secundus hunc florem velut depicturus. Rosa, inquit, verius spinā nascitur quam fructe, in rubro quoque proveniens, illic etiam jucundi odoris, quamvis angusti. Germinat omnis primò inclusa granato coriice; quo inox iunctuēscere & in virides alabastros fastigato paullatim rubescens delhicet, ac seleni pandit, in calycis medio sui stantis complexa luce apices. Rosa constat in odore & colori suavis, lâcum, Plutarcho teste, odoris effluvium emitit. Rosafæ matre horrida & verius noverca lata, stirpe nascitur spissa & mordacibus aculeis horrenti, formâ tamen nativa est pulcherrima. Anacreonite judge: Rosa hominæ decūque florum, Rosa cura amörque veris, Rosa cælitum voluptas. Sentibus quidem & paluris leptitur, (Danaen dicas abenâ turri clausam) sed ramen facile fibi reperi amatores. Omnia oculorum peller est, quos luu facit ardere formâ. Verum non hic tantum oculi prensant, sed & manus, & nates, & ha quidem studioſissimè. Neque mirum hanc ita purpurrat & diademamat regnam sic ambiri. Opes habet & formam, & etiam anus placere potest. O Rosa, apbat rofacet odoris amanitissimus, quam velim, cuncte olfactio, cum Catulli Fabullo totus steri natus. Tu in trienniis & mensis, tu in hortis & aëolis, tu in templis & atris, tu ubique formosa es. Et lis de te fit, odorè am colore magis placetas. Color tibi nobilissimus, odor gratissimus: Natura geminas tibi concessit dothes, & imperium habere jussit in omnes flores. Tu, ô Rosa, hoti putpura, veprium fanguis, corollarium ostrum, mutex ruborum; valetudinis antistita, morborum fugatrix, reparatrix sanitatis, mensie antenarras, gratiarum cura, capitii ornamenti, narium delicium, illuc oculorum, regina florum, flos florum omnium.

Sipham

a Suarez
tom. 1. in
teriam par-
tem D. Tho-
ma.
b Salianus
tom. 6. An-
nal. Eccl.
suff. veteris
Testameti.
c Christoph.
de Castro
in his. Dei-
parat.

Bernardus
Bauhinus
Soc. Jesu.

Sipsum de se loquenter audiamus Rosam, hæc talia dixerit: Originem meam si nosse velis, femme delicia profusa exigu, quod molliore horti gremio confutum, vapore tepefactum terra omnium mater diffudit, & ex ea herbescente elicuit viriditatem, qua fibris & capo nixa, sensim adolevit in fruticem, qui ductis brachiis & foliis & flores porrigit carpenti dextræ. Ego spinis munior, quas mihi meus opifex non ignominia dedit, sed custodia. Adversus noctis injurias in globum contracta claudor; surgente aurora in calycem pandor; sol altus nympham me cernit explicari rem. Miraris foliorum meorum ordinem, colorem, discrinia, odorem? vires meas & virtutem laudat tam varius generis aquas, oleum, unguenta, sacrum meo coniunctio nobilitari predictas? Hoc tu age, & quidquid admirationis & laudis habes, in meum conditorem converte. Hunc admirare, hunc lauda, hunc ama. Et scito, quod Salomon monet. *Quoniam, qui haec fecit, fortior est illis: a magnitudine enim speciei & creatura cognoscibiliter poterit creator horum videri.*

Hac in præludio dicta, tuopte ingenio, Lector, ad Rosam mysticam, primam paradisi Rosam, matrem divinam non difficulter traferes. Ad tem progrederis. *Bernardus loquitur, omnis lingua balbutiat.*

Cum vero divina Matri paupertas semper in amoris fuerit, speramus paupertatem oris humani ab ea non repudiandam. Et en calathum primum, è quo primam Rosam excerpto AVREAM.

§. I.

A Morem auro designari tam notum quam certum. Rosa Aurea Amorem in homines hic propontit. Eum variè divina oracula auro conferunt. Septicops candelabrum templi aureum, aureum Salomonis solum, b Area intrus & foris aureis laminationibus velata illius nos amoris moneret, quem *Charitatem proximi* aplamus. Mater Domini, jure merito mater pulchra dilectionis dicitur. Ea enim si quispiam alius, illud sibi rectissime usurpet: *Ordinavit in me charitatem.* Ad hanc, qua ceteras secum virtutes trahit, respiciens Bernardus dicit: *Tu virtutum omnium, inquit, speciosus vernis floribus, inter quos pulcherrimos tres miranum in te, è excellentissima.* *Hi sunt, quorum odore totam domum Domini repletes, à Maria, Vtola Hamilitatis, Lignum Cæstitatis, Rosa Charitatis.* Damiani ad rem omnino: *Sco, inquit, è Domina, quia benignissima es, & amas nos amore invincibili, quod in te è per te filius tuus summâ dilectione dilexit.*

Amorem Virginis in humanam gentem ardenter summi fuisse, ex Amore in Deum discimus. Utique siquidem pari passu incedunt, & ut Theologorum princeps Thomas Aquinas loquitur, *unus utriusque est habitus.*

Principio Amorem hunc testata est Virgo, cum saltuarii Angelo responderet. *Fiat mihi secundum verbum tuum.* Hoc è summa in humanum genus miseratione prolatum.

Deinde hunc in homines amorem, jam tunc exeruit, cum etiamnum in templo adolescentula divinis obsequiis se impenderet. Quidquid hoc loci inter coævas puellas vidit, quod non ad normam virtutis effet, suavi admonitione absterit: si forte risum leviusculum, oculos liberiores, verba minus ponderata, animum minus patientem in aliis observalset (ut Bonaventura memorat) amore ingenti corrigeret studuit, nonnumquam vel solo oculorum severiori nutu, qui satis diceret, quod verba solerent.

Tertiò: quæ illa porro Charitas fuit, cum ad Elisa-betham cognatam anum se longè inferiorem visere, ei demque trimestri toto familiariter non est designata?

Tom. I.

A Tunc sanè panem oriosa non comedit: fecit, quod erga do- *Prov. cap. 3.*
minas solent ancille. Charitas eam è cubiculo in mon- *v. 27.*
tes, in vias asperas, in edes alienas traxit.

Quarto, non sanctissimis solum exemplis nos do- *Quart.*
cuit, quid posset, sed quid etiam soleret alii plus amor
præstare. Putent fortassis aliqui amoris legibus sati-
ficium ab eo, qui optima queque alii voverit, animo
benevolus sed solo; verbis prolixus, sed solitus; licet inter-
rim manus sine ope & operâ complicata ferientur. Er-
ratis, è boni, erratis splendide. Actuosis est amor, aut
amor non est.

Plutimæ prisorum statua sine brachiis & manibus formabantur. Non talis est amor: opus monstrat, nec remisè, aut lenta manu, totus in actionem exurgit, laboriosus & impiger est. Talis erat Amor Virginis. Nam, teste Luca, *Exurgens Maria abiit in montana cum Luc. cap. 1.*
festinatione. Erant nimis manus ejus tornatiles, *aurea, v. 39.* *Cam. cap. 5.*
plene hyacinthus. Manus benefica & misericors, ad mo- *v. 14.*
tum expedita, amoris actionibus affixa, hyacinthis nitidæ; quando earum finis est in exterritate cælum, in
hac vitâ spem cæli, & velut pignus offerre. Sunt for-
san, quibus hac ad imitationem placeant, nec ea tam-
en mitentur, nisi cum id eis facile ac commodum est, cum honori & auctoritatil decedit. Nemo sic amat, ut iure suo vel minimum velit cedere. Alter Vir-
go beatissima. Ne quem illa exemplo sequiore turba-
ret, prærogativam Virginitatis sapienter celans, & jus
castissimi puerperii velut oblitera, inter ceteras puer-
eras perinde ut immundam se stitit lustrandam. Enfin-
cerissimum amorem sui honoris contemptorem.

Quinto: quo amoris testimonio pauperculis spon-
sis in oppido Canâ subvenit, & vini penuriam suis le-
vavit precibus? Neque enim matri voluit decessé filius.
Vini convivis omnibus post mattis preces largissi-
mum fluxit.

Sexto, nemini dubium sit, quin hostes filii, eo quo *Sext.*
filius amor sit complexus. Nec, si opus, pro iidem
cum filio morti reculatura. Quippe noverat hoc à filio
imperati. Et quod maximas huic amori faces subdi-
dit: Videl et audiuit filium in cœnâ trabe & preces
& lacrymas pra inimicis, pro irrisoribus, pro patriciis
fundere. Nec ulla mater felicius imitata est filium,
quam hæc divina.

§. II.

*E*x hoc amoris fonte, onus Virginis actiones sum-
muerunt pretii. Christianus Ecclesiastes affirmans: *tom. Ofo-*
Cum merit radix sit, gratia sit & charitas, Maria plus me- rius tom. 1.
ritatur, cum Christum pannis involveret, quam Laurentius
cum pro Christo cædente craticulan toleraret.

Fingit Marcus Didonis sinu Cupidinem foveri, &
ab isto hospite reginam in flamas mutari. Mittamus
fabulas. Maria sinu fovebat Christum amoris infiniti
pelagus: quos indegenes non haucfuerit? Et quid mirum,
inquit Bonaventura, si pra omnibus diligat, que dilecta Bonav. in
est pra omnibus? Hæc illa fornax, in quâ probatiss. *Speculo bea-*
tiss. Virg. ad *pnem. 6.*
illa est celo aurum liquatum dies nocteque artis. Hæc
illa est femina sic tempera amicta sole, ut undequaque
amoris radiose vibraret. Hæc virgo cælum crystalli-
num & tralicidum est, quod amoris æstum velut plu-
vias & temore effundit. Nec stillare desit hoc cælum,
Quotidianas in nos beneficia inde sunt. Hæc Virgo cæ-
lum sideribus distinctum, stellis plenum, omnigenis
virtutibus ornatum, amoris sole singulariter fulget.
Hæc Virgo cælum empyreum, ob amorem maximum,
quo omne genus humanum amplexa est.

Hinc illa tot prisorum Patrum encodia. Disertissi-
mus Græcorum Chrysostomus: *Ave cælum,* inquit, *Chrysost. de*
in quo Dominus paravis sedem suam. Et ut idem Orator *Anthon. B.*
sanctus loquitur, *Æternus Pater legatum suum Gabrie. Virginis.*

S. II. 2. *Item hoc*

Aug. tom. 10. ser. 18. de famis mibi p. 415. *lēm hoc fūssu amandavit: vade ad alterum eūlām, quod est in terrā. Eruditissimus Latinorū Augustinus: Dum, inquit, despōsaretur fabro, cali nupst architecto. Nam hīc terrā, mari, calōqū non capit, intra unius corporisculi membra suscipitur. O femina super femina benedicta, que*

Mater Do-
mini em-
pyreum
cælum.

1. *Item hoc iussu amandavit: Vade ad alterum celum, quod est*
2. *in terra. Eruditissimus Latinorum Augustinus: Dum,*
3. *inqui, ponsaretur fabro, cali nupis architecto. Nam*
4. *qui terrā, mari, celōque non capitur, intra unius corporis cul-*
5. *memoria suscipitur. O feminā super feminā benedicta, quo-*
6. *rirum omnino non novit, & virum suo utero circumdebet.*

7. *Quid dicam, si celum te vocem, auctor es; si Domi-*
8. *nam Angelorum, per omnia esse probaris. Nec aliter*
9. *locuti Patres ceteri. Empyreum celum mater Domi-*
10. *nī fuit, nam uti hoc maximum mundi corpus cetera*
11. *continer omnia, ita Maria universos homines, ami-*
12. *cos, inimicos, amoris brachii stringit. Hodieque ani-*
13. *mos malignis odiis à se disjunctissimos junxit. Itud*
14. *exemplo sit.*

Inter Aragoniæ Regem Alfonsum, & Raimundum
a sancto Egidio Comitem diuturna fuit discrepatio,
nec ullius facundia tam potens, quæ iras identidem
gliscentes seperaret. Demum anno Christiano millesi-
mo centefimo octogesimo tertio pax ita coaluit. Ho-
mo mechanicus opifex, coram Praefule ceterisque Sa-
cerdotibus oratione simplici exposuit, à Deo impera-
tum sibi, monstraret Virginis matris cum divino pueru
pietate iconem, & una inscriptionem illam: Ecce Ag-
nus Dei, qui tollis peccata Mundi, dona nobis pa-
cem. Itaque se Divinis iussis non potuisse non parere.
Hic sane non magnificus caduceator ira discordes ani-
mos movit, ut id etiam utriusque partis madentes oculi
sint restati. Dextras dederunt, & jurejurando sanc-
verunt pacem. Illam cœlestis Virginis imaginem diver-
sis lamineis incisam ad pectus palam getabant. Unde
tanta religio animis incessit, ut quicunque effigiem il-
lam divinæ matris gereret, culis conspicuam, etiam
inter hostes tutus ageret. Imò si quis fratri germanum
fratrem occidisset, superstititem fratrem vel offensissi-
mum nullo negotio sibi conciliare poterat hac unâ ima-
gine monstrata. Nimurum mater divina, mater pul-
chra dilectionis est. Plurimum ubique amoris est, sed
turpis. Discamus huc castè amare.

§. III.

Dominus Iesu Rex celi Deus idem & homo docuit humanum genus, charitatem esse omnium virtutum maximam. Nec tantum docuit, sed etiam praecepit. Et amorem quidem in homines hac legi imperavit: *Dulces proximum tuum sicut teipsum.* Nesciunt solum, hoc docuit & praecepit, sed & praecepti exemplum statueris seipsum: *Majorem, inquit, hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat qui pro amicis suis.* An non illi ipse posuit, qui hominem induens, innumeris laborebus & aerumnis tulit, ut homo, qui culparum suarum ceciderat, ope aliena surgeret? In hoc, inquit Iohannes, cognovimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit, & nos debemus pro fratribus animas posse. Non potes pro alio caput tuum devovere? poteris falsoe alterius pedes lavare. Christus in supremâ cena cum suorum pedes lavisset: *Sicut, inquit, quid fieri vobis & vos debetis alter alterius lavare pedes.* Id Paulus explicans: *Alter alterius onera portate, inquit, & sic ad impletum legem Christi.* Lex una Charitatis omnes omnino leges complectetur.

*Iam.c.18.
v.38.* Quid erit olim Pilatus: Quid est Veritas? Nos hic: Quid est Charitas? Theologi: Virtus est, ajunt, quia homo diligit Deum & hominem, sed tam Deum quam hominem propter Deum. De amore hoc gemino eleganter Augustinus: Dei dilectio, inquit, prior est ordine in loan.c.5. praecipendi, proximi autem dilectio prior est ordine facienda. Neque enim qui tibi praecepere dilectionem istam in duabus praeceptis, prius tibi commendaret proximum, & posle Deum, sed prius Deum, postea proximum. Addidit: Tu autem quia Deum non vides, diligendo proximum quem vides, promereris,

A & purgas oculum ad eum evidenter videndum, quem nondum vides. Qui autem, inquit Joannes, non diligit fratrem suum, quem videt: Deum quem non videt, quomodo potest diligere?

Amor in homines tunc denum laudandus est, cum Quidam Verax, Rectus, Efficax, Sanctus est. Explico succincte singularia.

§. IV.

Principio sit Amor Verax. Hic revera non querit, t. 1.
que sua sunt. Exemplo fit Paulus Dei hominumque Amo-
nuntius, qui de leipo: Non querens, inquit, quid
mibi utile est, sed quod multis, ut salvi sicut. Hinc ingen-
ti spiritu auctor est dicere: Optabam ego ipse anathema ipsi
a Christo pro fratribus meis. Hinc epistolis Corinthi,
Philippis, Thessalonican missis: Cum liber essem, in-
quit, ex omnibus, omnium me seruum feci, ut plures lucra-
cerem. Omnis factus Iudeus tanquam Iudeus, ut Iudeos lucrare-
B His qui sub lege sunt, quasi sub lege essem, (cum ipso non esset
sub lege) ut eos, qui sub lege erant, lucris facrem, &c. Fatus
sum infirmis infirmus, ut infirmos lucris facarem. Omnibus om-
nia factus sum, ut omnes facerem salva. Testis mihi est Deus, Nam
quomodo cupiam omnes vos in visceribus Iesu Christi. In cor-
dibus nostris estis ad commoriendum, & ad convivendum. Fe-
cti sumus parruli in medio vestrum, tanquam si natus se-
rebat filios suos: ita desiderantes vos, cupide solebamus tradere
vobis non solum Evangelium Dei, sed etiam animas nostras
quoniam charissimi nobis facti estis. Hic ignis amplissimum
Pauli peccus coquebat.

Juvenis olim religiosam senem interrogans: Oro te *Liberum*
Pater, aiebat, dic ex animi tui sententiâ, quid tibi
deatur. Duo fratres sunt, quorum alter in tugurio
suo quietus perdurat, jejunium quandoque ad ultimum
sexum diem producit, nec interim conlectos fibula
labores quidquam remittit. Alter verò unius rei fatigat,
ut agrotius inferiat. Dic, obsecro, cuius vivendi genus
C videatur Deo acceptius? Cui senex: Non opus hic, in-
qui, deliberatione multâ. Dico: Si frater ille, quis ex
diebus prostrahit jejunium, suis sese ipse naribus suspen-
dar, illi alteri, qui agrotius ministrat, pro merito
neutiquam aequalis esse poterit. Nimirum tant eis chia-
ritas, cum verax est. *Universa delicia operis charitas.*

Hac hominē non amat, qui utiles, formosus, de-^{2.12}
le&tabilis, sed quia imago Dei est, quam propter Deum
amandam esse novimus. Amore int̄imō Veraci cum
prosequeor, quem amo, quia oculis meis placet, quia lu-
lupatio mea parer, quia commodit̄is meis subseruit. Ca-
minū hæc charitas est, quæ non hominem, sed formam,
fortunam hominis amat. Hinc Sapientia dictum ve-
rissimum: Amici diximus multi. Sic canis suis domi-^{2.13}
num amat, ut panis buceaceum aut os obtineat; sic & do-
minus canem aut equum amat, ut inde commodum
aut oblectamentum capiat. Alter Chrysostomus, alterius
Paulus eruditus: Fint praecipi, ait, est charita de cordepa-^{2.14}
D ro, & consciens bona, & sicut non sicut.

§. V

DEinde amor in hominem sit *rectus*, seu compo-
tus oportet. *Charitas & composta & ordinata*
nemini quidquam invidet, non corporis, non animi
dona, non opes, non scientiam, non virtutes, non
ipsum beatitudinem. Si Abelem Cain, si Iosephum fra-
ters, si Davidem Saul feriò amäster, non cum tam gra-
vi pressiflet invidia. Tu livor invidia, tu tepor charita-
tis in causâ es, cur amorem odium & invidia expu-
gnet. Atque hinc oritur mala taciturnitas, hinc in lau-
dandis aliis parcitas, ut etiam interrogati, quoniodq
ille aut ille le gesserit, vix serò frigidissimum illud Be-
ne referamus. Ubi vero charitas est, quam proris &
propitiis auribus laudes aliorum audiuntur, & quan-
rum li-

tum licet propagantur? quā ardenter vota illa inge-
minantur? Frater noster es, crescas in mille milia, & pos-
sest semen tuum portas inimicorum tuorum. Hę charitatis
faustae acclamations sunt: Invidia & odium alii de-
votionibus & imprecationibus uititur: ut te corvi excou-
lent, ut te mille diaboli lacerent, ut te gehenna glutiat.
Hec odi devotoria sunt carmina. Hę charitas sine le-
ge, sine ordine confusissima est. Quām longē aliud est
prius Sapientis canticum illud: Deum sequere; melior
est via vindicta, vidisti proximum tuum, vidisti D e v m
tuum.

Davidem & Jonatham Regis filium ambos juventes
vide. Jonas pastoritum illum hominem eo amo-
re complexus est, ceterentem ipsi gloriam adeò non in-
vidit, ut suis fē vestibus exeuſe, Davidem iis induerit.
Amorem hunc Jonathā nec formidanda patris super-
bia, nec crudele imperium potuit cohibere. Ubi amor
est, procul exultat invidia.

§. VI.

Tertiū, sincera proximi Charitas, Efficax & Robusta
est. Quod Joannes descripsisse præcipiens: Filio-
li, ait, non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & verita-
te. Samaritanus eques ille hominis vulnerati, quem in
via reperit, non tantum infertus est, sed vulneribus in-
super oleum & vinum instillavit, ut chirurgus, & sau-
cium jumento suo impulit, ut conductus famulus,
cū tamen alias Samaritani Judas cane pejus &
angue oderint. Expendamus, obſero, sed summatis,
hoc Samaritani illustrissimum factum, & obſequiosi
amoris septem admiranda invenimus. 1. Samaritanus
fuit, & nihilominus tamen charitatis officium Judeo-
exhibuit, cū alias Samaritani & Judei capitales essent
hostes: Non enim contumaciter Iudei Samaritanus; respondit
Samaritanus Christo ad fontem. 2. Misericordia mortis, cū
nec Levites, nec Sacerdos illas præterentes illa mife-
ratione tangerentur. 3. Chirurgus fuit vulnerati, cuius
plagas oleo & vino eluit, & alligavit vulnera ejus. 4. Au-
riga fuit miseri, nam imponens illum in jumentum suum,
duxit in stabulum, ipse pedes fecutus. 5. Nofocomus fuit
fanci, nam curam ejus egit. 6. Tribunus ærarius fuit spo-
liatus, nam protulit duos denarios, & dedit stabulario, & sit,
curam illius habe. 7. Vas & fidejussor fuit pro curando
corpo extremè afflecto, nam addidit: Quodcumque fu-
pererogaveris, ego, cū rediero, reddam tibi. En Christia-
ne, inimicissimos etiam & capitales hostes amore pro-
sequendos. Inimici & miseri, maximè proximi.

Achiles ab Ajace interrogatus, quis omni vita ma-
ximos labores exaltasset? Hos, respondit, ioter labo-
res gravissimos colloco, quos pro amicis & charis ho-
minibus pertuli. Interrogavit Ajax amplius, quos cen-
seret jucundissimos? Eosdem, dixit. Hoc amoris est
Efficacis & Robusti, operofum quid & asperum pro
alio pari, aut facete. Charitas, quæ omnem laborem
fugit, incommoda omnia declinat, charitas non est.

Considerate mihi gelidissimum hunc ignem, mor-
tuam charitatem. Est homo egensis & miser, qui tuam
implorat openi: hunc tu defloccato palliolo, vel ueste
attirata, vel prompte consilio, vel brevi scriptumcula,
vel quadrantibus paucis, aut etiam pauculis verbis ju-
vate potes, sed rejicis. Et ut sius huic clementiae sit
fucus & color, illud unicum culpe prætextis: Juvet illum
alius; ego non omnibus servio. Itane Christiane torpi-
dissime, expeditum te censes criminis? Tibi Christus ab
iride coram orbe tuto in os exprobrabit: Quod uni ex
minimu meis non fecisti, mibi non fecisti.

Non est verus amor, qui robustus non est. Charitas
omnes in alius defectus tam nature ac corporis, quam
alios animi & fortune tolerat, &, quantum potest, re-
tinet & conseruat. Charitas cum cæcis, claudis, senibus,
venerabilis, imprudentibus, ægis, egenis mitissime agit

Tom. I.

A ut mater: prout exhortatur Paulus: Non sit schisma in 1. Cor. c. 12.
corpo; sed idipsum pro invicem sollicita sint membra: & si v. 25. &
quid patitur unum membrum, compatiantur omnia mem-
bra: sive gloriantur unum membrum, congaudent omnia mem-
bra. Vos autem etis corpus Christi, & membra de membro.

Deum non diligit, qui, quod Deus iubet, non dili-
git proximum. Ea est ratio circuli, ut ab eo ad cen-
trum nullæ profrus linea perdici possint, quæ tangent
centrum, nisi tangent etiam seipſas, quod Euclides evi-
dentissime demonstrat. Pari planè modo, non possunt
Amor Dei & proximi
nos amare Neuin, nisi quod præcipit Deus, amemus
& proximum: Ejusdem est habitus; ut scholæ loquuntur,
amor quo D e v m & quo proximum complecti-
tur, amor quo D e v m & quo proximum complecti-
tur. Hinc illud divini Pauli: Qui diligit proximum, le-
gem impleri. Tanti Deus amorem proximi facit, ut
non velit, immo non possit amari, nisi ameritur & pro-
ximus. Vis amore centrum tangere? non poteris, ni-
si & linea omnes tangas, quæ desinunt in centro.

B Amore linea non contingit? etiam à centro ut inimi-
cus abis.

Sunt in canu noræ musicae, quarum aliquæ ipsi li-
neis inherent, alia inter duas lineas, quedam velut ex-
leges extra lineas, aut supra eas, aut infra sunt, nihil
minus ad harmoniam faciunt, & canum juvent. Sic ho-
minum aliqui leges tam divinas quam politicas obser-
vant, & scire ad omnium seipſe ingenium accommo-
dant, comes, gratiosi, affabiles. Hos amare facile est. At
sunt alii contraria moro, asperi, difficiles, tetrici, turba-
tores, proflui exleges, sed etiam hos robusta charitas
amicis tringit brachia. Non enim hi minus diligendi
sunt, quia minùs gratiosi sunt. Amor in illos quæ dis-
penſandus est, quia sicut homines communis na-
tura, Dei imagines sunt. Efficax & robusta charitas om-
nes molestias & injuras, velut struthiocamelus ferrum,
concoquere novit. Ita David nebulonis Semei male-
dicentium generosè digerens: Dimitte eum, inquit, ut ma-
dicent auctus glutinis & digerere.

Quartū, vera charitas Sancta est. Joannes attestatur: 4. Sanctus.
omnis, qui diligit, ex Deo natus est, & cognoscit Deum. Quoniam 1. Ioan. c. 4.
diligit, non novit Deum. Sanctum dicimus hunc in homi-
nes amorem, ut eum repudiemus, qui profani, turpis,
impurus est. De amore casto & sancto dicendum est: For-
Cant. c. 8.
tis ut mors dilectio. Sed etiam amor minimè sanctus hanc
sibi fortitudinem arrogat. Quod vel illa in Hispania ru-
pes confirmet, quæ Petra amantium dicitur. Et quia in
hac scriptiōne raro quædam & minus protracta obviā-
que letari animus est, id est illam amantium petram, ut
rem passim ignoratam explico.

Juvenis Hispanus, Granate triennio captivus, quo
multum dominus rebus urbanis & domesticis uteba-
tur, motus & vultus elegantia herilem filiam allexit in
amorem. Libera confuetudo diu futura non erat, alte-
ro servo, virgine jam nubili. Ergo fugæ confilium ca-
piunt. Id adolescenti honestum visum, quoniā ad fuos
fugiebat, à suis illabat. Profecti, cū inter Archido-
nam & Antequaram medio spatio ad petram perveni-
sent, fessique requisicerent, en virginis patrem & co-
mites omnes equis vectos contento curſu insequentes
vident. Quid sacerent fugiti? quod se verterent? quid
confilii caperent? Fallaces hominum spes, misera con-
ditio: Examinati meru, quod unum erat reliquum, per
petra cautes repondo in cacumen evadunt. Sed inane
hoc praesidium fuit. Ardens oculis pater, truciique voce
descenderet iubet: nisi morem gerant, continuo extre-
ma exempla editurum minatur. Ceteri admonere, ro-
gare, hortari, unam salutis spem in patris misericordia
superesse: se ad pedes abjecerent, & veniam precare-
tur. Parere recutituribus, ex equis omnes dilapsi in pedes
tentant ascendere. Juvenis contra obmoliti saxa, gle-
bas, stipites, & arma facere, quæcumque dabat despe-
ratio.

S. 1. 3

ratio. Igitur è vicino vico sagittarii evocantur. Eorum adventu fracti animis fugitiivi, jamque certo exitio imminente, quod reliquum erat, ignominiam proba, cruciatus majores evadere parant. Ergo quod unicum restabat, mori eligunt, & mutuis brachis arctoque complexu colligati ab ea parte, quæ levius pater intentus erat operi, sepe præcipites devolvunt. Sic in imam vallem perlati extintique sunt, omnibus qui aderant, praeter patrem, miserantibus fortunam & illacrymantibus; nonnullis dolentibus casum eorum, quod eos non prius amor quam vita defecisset. Ed loci sepulci sunt, & monti nomen inditum. *Patra amantium*; ingens animorum constantia meliori digna exitu, nobilè certamen, si pro verâ religione, non pro velato amore fuisse suscepimus.

§. VIII.

Non est autem difficile, amorem, qui tertam & carnem sapit, à vero & divino discernere. Et certis haec signa sunt: Vitosus in hominem amor, beati Bonaventurae sensu; et blandus, puerilis, improbus. Blaudus est, nam sermonis sacratum & lenocinaria verborum adhibet. Alter alteri exaggerat; quantum se mutuo diligent, & quam omne colloqui tempus breve censant, eti sermonis dicim noctemque impendunt. Et revera, cum tales conveniunt, in infinitum abit marea loquendi. Quandocunque finiant, superest quod dicant.

Puerilis. Puerilis autem hoc modo noscitur. Amicitia puerorum res luforias, jenitacula, merendas, vanas narrationes querit: sic aliqui se amant, ob cœnas & convivias, ludos & donariola, & quæ quid ejusmodi augurum est. Huc spectant, anxiæ quidquid novi est conquerere, & si quid rumoris affluit, mox mutuus epistolis inscribere, ita vanissima quæque vel litteris vel sermonibus misericere. Amor degener sacra & ad salutem spectantia raro tractat, nisi sub initium sui, & hoc amoris parum sancti mantelum est; sanctè incipere, specie honesti convenire subinde blandâ manu se mutuo contingere & mulcere, obsequia mutua deferre, sed demum in molles & lascivos affectus desinere: sic avicula capiuntur vilco; sic capones ebris aut ruditibus vappani & fugientis vim pro neclatario vendunt; sic hamus tegitur escâ, quam appetituri scinunt pesciculi.

Deinde hic degener Amor cor reddit inquietum, cum absens est, qui amat, & facilis infurit ira ad omnem offendiculum; alter alterum vocat ingratum, objicitque ei beneficia, si minus videatur respondere amori. Accedit impatientia & zelotypia, cum amatus alium etiam amat, aut ab alio amat. Quæ omnia longè absunt à puro veróque amore.

Improbus. Improbus autem amor est, cum in fraudes aut vitia conjuratur, & plerumque cum alterius damno. Hinc ille voce pessime usurpat: *In quo quis ander, audeo & ego.* Hebreus Sapiens hic monet, & pervellens aurem: *Fili D mi, ait, si te lataverint peccatores, non aquiescas eis.* Si dixerint, *veni nobiscum, &c.* ne ambules cum eis, prohibe pedem tuum à semini eorum. Degener & improbus hic amor est, qui inter vita coalescit. Severus est *Sanctus amor*, & æqualem in omnes benevolentiam patritur, omnium ingenia, mores, defectus, aliisque onera benignè tolerando. *Dilectio proximi malum non operatur.* Qui diligit proximum, legem implavit. *Plenitudo ergo legis est dilectio.*

Neque suum unquam deest premium amoris vero. Abdemelech Æthiops, qui Regi Seidecia à cubiculis erat, tortem Hieremie variis in cœnolam foveam dejeci, miseras Regem suum adiit, & pro innoxio capite deprecatus est. Imperata veni Propheta incredibili charitate è cœno eduxit. Illi, qui odium in Hieremiam exercuerunt, in porrectatem hostium devenerunt, è quibus alii occisi, alii captivi Babylonem abduci

A sunt. Soli Abdemelecho certa fide promissum est: *Liber te in illâ die, ait Dominus, & non traderis in manus virorum, quos formidas. Sed eruens liberabo te, & gladio noncedas.* sed erit tibi anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciam.

O grande charitatis & meritum, & præmium caput, vaflatur, quatinus, funditus exvertit Hierusalem, & inter tot furentium gladios unus à periculis turus agit, cuius charitas innocentem tutari sustinuit.

Et quārū rari admidū exempli est charitas Tobia, *Tobit*, qui Babylone captivus fuit gentis homines egenos & afflitos non tantum solabatur, sed suis etiam fortunis *prospero* sublevabat. Præfuit ea pietas Tobiam iam incolorem à Sennacherib fævitâ, ut vis illa universa genti alioquin infesta, unum virum non attigerit.

Anastasia Romana mulier loco nobilli ora, quia vi *Andrea* rum fortis est sui dissimilem & pietati Christianæ in Romanum festum, ideo illa charitatem Christianam ardenter *regit* exercere, vili habitu patricium decus tegere, agros occulte circum, carcera invisere, catenas osculari, cibo, potu ac regumentis mileros sublevare, horanti omnes ad constantiam solebat. His charitatis officiis illustissimam Martyrum palmarum & ipsa sibi promeruit. Nimirum hoc mandatum habemus à Deo, inquit Joannes, *qui diligit Deum, diligat & fratrem suum.* Qui autem habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum recessisse habere, & clauserit yscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo?

Maria Doignies Nivellana una cum marito, quem *Maria* in patrem calitatis consensum traxerat, leprosi inferiuit merâ vi amoris compulsa. Non morbi deformitas, non tabes, non contagio huic charitati poterat obstat. Miserabilior agrotantum facies, curam ministrantium magis accedebant. Nunc cum Christo reges sunt in celo, qui leprosos tam fidelis servitio curarunt in terra.

Bernardinus Senensis prima sanctitatis rudimenta *Bernardinus* per charitatis obsequia apud cives suis depositos. Cum enim *Sena* Hetrufce gravi pestilentia vastarentur, Bernardinus duodenis juvenibus comitatus, quos sibi delegarat, agrotantum lectoribus obire, graviter affectos consolari, egredit laborantibus subvenire, sepelire mortuos, paratus omnes subire calus, quos terra uiles illa se temere ingerentibus adducere potuerat. In eo autem amplissimæ charitatis munere magis verebatur, ne quid decadentibus officaret ad beatitudinem conquerandam, quām ne quis sibi morbus obrepere avitam auferendam. Ceterum tantæ pietatis vir in tam præsentis periculo sanus & incolimus meruit conservari, digneque fieri, qui Religiosa familiæ adscriptus multo magis prodesset hominibus concionando, quām profuerat prius ministrando. Potuit Bernardinus cum Joanne gloriari: *Nos sicutus, quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres.*

§. IX.

Neque inter idololatras haec virtus ignoti nomini *Pauli* fuit. Potuit Æmylius Paulus è Cannen acie rametsi vulneratus in tutum evadere, sed legionibus cæsis noluit, equo etiam, qui illi ad fugam à Lenuto deferebatur, repudiato. Quin in dō falso fedens: Maëte, inquit, virtute hac C. Cornelii: Abi, nunca publicè patribus, ut urbem Romam muniant, si mētique prædiis ante hostis adventum, mēque, ut decet, finito inter meos milites expirare. Mira Imperatoris charitas, qui jamjam expiraturus, de patria magis quam de vita follicitus fuit. Nec pœnitendas hic vir fortius est exequias. Nam ut opitibilis in patriâ, sic speciosius pro patribus defunctus, supremi officii decus infelicitate amissum, virtute recuperavit. Siquidem ipse hostis Hannibal Æmylii Pauli quæsitus corpus jacere inhumatum pal-
sus non

Ad Rom. cap. 13 v. 8.
Cor. 11 v. 21.
Prov. cap. I. v. 10. 11.
Col. 1 v. 15.

Ad Rom. cap. 13 v. 8.
Cor. 11 v. 21.
Prov. cap. I. v. 10. 11.
Col. 1 v. 15.

De charitate proximi. Pars I. Cap. I.

763

lib. 10.
fis non est. Hic ipse Amylius Rōmā ante Cannensem
cladem, orationi quam de rebus à se gestis apud popu-
lum habuit, hanc clausulam adjectit: Cū in maximo
proventu felicitatis vestræ, Quirites, timerem, ne quid
mali fortunæ moliretur, superos precarus sum, ut si quid
adversi populo Romano immineret, id totum in
meam domum converteretur. Quapropter bene habet
se res: annuendo enim votis meis hoc egerunt superi, ut
vos portùs meum casum doleretis; quād ego vestrum
ingenierem.

Hæc charitatis dulcedo est, quæ etiam in effera
barbarorum ingēnia penetrat, quæ truces hostium mol-
lit oculos, quæ infolentissimos flebit spiritus. Nec chari-
tati ardum aut difficile est inter arma contraria, inter
difficiles coniunctus mūrone placidum iter reperire.
Vincit iram, prostrernit odium, hostilemque sanguinem
hostilibus lacrymis permisit. Hinc lacrymæ Catonis,
hostum etiam cadaveribus donata. Hinc Africani ma-
joris norissimæ voces: Malle se unum civem servare,
quād mille hostes perdere.

Tuit aliorum civium charitas in alios, sed nullius, ut
arbitor, in omnes, præterquam Artheniensis Phocio-
nis, qui in Atticâ civitate non modo non lassit quen-
quam, sed nec odit quidem, cū graves aliquin con-
tentiones ab eo sèpè suscepit etiam Republica cautsâ.
Sed is omnes humanos affectus suorum civium chari-
tati censit pothabendos.

Sed palmam hac in te omnibus præcipere videtur
laudatissimus Pericles Dux & Orator nobilissimus, qui
Rem publicam Artheniensis anni quadraginta, felici-
tate & prudenter incredibili gubernavit. Eximii hujs
viri in suo chartas non solum cū pñscis idolatria,
sed cum nostris etiam Christianis certet, & præ-
mium ferat. Res memoriam dignissima est, & ad imita-
tionem unicè observanda.

Percilientia tibi consumpto, & jam prope animam
agenti, affidentes ad lectum præstantissimi cives, &
amicis, commemorabant, quantis ille opibus & virtutibus
enituisset: res etiam ab eo gestas recensebant, &
victoriarum numerum; novem enim trophya civitati
prætor & viator excitaverat. Hec illi submissæ inter se
differabant, quasi ager jam omni sensu orbis, non jam
amplius intelligeret, quæ dicerentur. At illæ omnia at-
tentæ audiverat, demique in medium locutus: Sanè mi-
tor, hæc à vobis tantopere celebrari, quorum partem
fortuna sibi vendicat, partem alensa industria sibi affi-
gnat, & que multis Dueibus aliis obvierunt. Quod
verò à recte factis conscientiam singulariter erigit, &
quod excellentissimam judico, vos omisistis: Nemo
enim, inquit, ex omnibus civibus mea operâ pullam
vestem induit. Volut dicere, neminem unquam studio
les.

O vocem homine Christiano dignissimam! o virum
rebus omnibus, sed hoc uno longe præcellentissimum!
qui acerbas aliorum inimicitias pacare poruit non leni-
tate modò & mansuetudine, sed etiam charitate, quam
redè inter virtutes eminentissimam censuit. Ita Peri-
cles in tanta potentiâ nihil invidit aut ira induxit, nec
implacabilis inimico ulli extixit.

§. X.

V Bi vos Christiani, qui invicem mordetis & comeditis,
& ab invicem etiam, ut Paulus prædictit, consume-
mini? Qui alterius odis dentes exercetis & frangitis;
quibus suavius videtur perire quād ignorare; qui æter-
nas similitates & inimicitias in amaro corde coquitis?
Quis vestrum cum Pericle sub mortem gloriari potest?
Propter me nemo atram vestem induit?

An Dei præceptum ignoramus? Dilges proximum
tuum sicut teipsum. An nefissimus Christi justitia? Hæc mando
vobis, ut diligatis invicem. Deus innumeræ pñne de vesti

A suami Pontificis & aurea ejus supellecile Mosi pre-
scriptis. Quād de re Mosis arbitrio plurima communis.
Cū vero ventum ad Rationale, quod pectori appendi-
dum, non dixit facies, aut, celabis, sed, pones. Perinde si
si diceret: De ceteris ornamentis tu videris; à summâ
mitra, ad imas fimbrias elaborata sint omnia, idque
tuæ industria relinquo; at vero illius ornamenti, quo in-
genium & ratio est cohæstā, & Rationale dicitur,
præter me neminem alium volo esse auctorem. Pones *Exod. c. 28.*

autem in ratione *Doctrinam & Veritatem. Humano arbi-*

trio multa optimus Deus permisit: amplecti castitatem,

religiosam obedientiam & pauperatatem colere voluntati-

am esse statuit, at vero cū de charitate agitur: Hæc

Charitas mandu vobis, inquit, ut diligatis invicem. Hæc sapientia

est, hæc veritas, nobis etiam dissimiles, & adversarios,

& inimicos diligere. Sicut divesissima Rationalis gem-

mæ in eandem societatem fuerant colligata: sic chari-

tate nexos oporunt esse homines, quorum ille quidem

complectitur.

B adamas est nobilis propria clarus, hic generoso rubet

sanguine pyropus, ille obcluore loco natus, ut beryllus,

alter bilanciate facilis benignus instar smaragdi col-

lucet, omnes tamen summi & infimi uno charitatis au-

reo cælatoque pectora collocaſi sunt. Hæc mando vobis.

Charitas non scripta tantum, sed nata lex, quam non solùm

lex non accepimus, legimus, didicimus, sed à natura ipsa haui-

mus; quid enim rationi magis consentaneum, quād ut

homo homini sui generis confortem diligit?

Ostenderat Ezechiel Deus patetissimum campum

ossibus mortuorum aridissimus contraūm. Iustus est

vates eò loci ossibus tamquam vivis hominibus concio-

nari ac dicere: Offa arida audite verbum Domini. Extem-

Ezech. c. 37.

pto audierunt & paruerunt dictis, & accesserunt offa ad os

Ibid. v. 4.

fa unumquodque ad juncturam suam; ita ut offa ossibus, ar-

ticuli articulis, nervi nervis, venæ venæ membranæ

membranæ jungerentur, & adhæcerent, rotæ articula-

tionē ad motum, ad stabilitatem, ad omnem corporis

C actionem, ad armæ etiam capienda bene composta.

Nam, ingressus est in ea spiritus, & vixerunt, steterintque su-

Ibid. v. 10.

per pedes suis, exercitus grandus valde.

Quid civitates nostræ summa ossuaria, ubi alii alios

corridimus, ubi odia & inimicitias jam pridem sepultas

ab inferis excitamus, ubi offa sine lege sparla, ubi homi-

nes sine charitate viventes factorem odiorum spargunt.

Igitur, offa arida audite verbum Domini. Si cadavera carne

nudata, nullo spiritu animata, Propheta rāmen vocis

obtemperarunt: Quid vos rationis compotes, spi-

ritu & fide animati, quorum vita Christus est, an Do-

mini vocem imminente morte editam non audieatis?

Hæc mando vobis, ut diligatis invicem. Mortui jubentur au-

dire & obsequi; audierunt & obsecuti sunt. Multò ma-

gis, o vivi, audite vocem Dei vestri: Hæc mando vobis.

Accedant igitur offa ad offa, unumquodque ad junctu-

ram suam. Alter alterius defectus toleret & tegat, alter

D defectus alteri condonet injuries, alter alterum consilio, manu,

proximi facularibus juvet. Haec ossum juncturæ, commissura

funt articulorum, haec charitatis lex est, ut quæ nobis ab

alio fieri vellemus, eadem à nobis alteri fiant: quod in-

gratium alii & exoluim novimus, id quantum licet &

faccere & dicere omittamus; quod vero scimus accep-

imus, illud & sermonem & actionem, quoad permisimus,

reprætemus. Quod Paulus plurimum commendans:

Vnusquisque vestrum, inquit, proximo suo placeat in bonum,

Rom. c. 15.

ad edificationem. Debenus autem nos firmores, imbelli-

ates infirmorum sustinere, & non nobis placere. Deus au-

tem patiencia & solatii det vobis id ipsum facere in alterutrum

scundum Iesum Christum; ut unanimes uno ore honorificetis

Deum. Charitas offa etiam arida commissaris prorius

admirandis congreginatur.

§. XI. Nar-

§. XII. 4

*Philippus
Bosquier in
Scipione
claudican-
tium conc.
6. mihi pag
445.*

Narrat è Divi Francisci familiâ ecclesiastes celeberrimus rem inauditam, quam libi certa fide ait constare. Montibus Hannoniæ viri complures pilâ palmaria ludebant, reflexis (ut fit, astute maxime) ad cubitum usque manici. Forte fortunâ mulier uterum ferens e loci transitura nonnihil substituit. Hic repente velut anthropophagia morbo contractæ unius eruboribus catenam brachii appetit. Itaque confessa morbum, summis precibus rogavit, licet libi hoc voto frui, & explore appetentiam. At lusor magni animi, & periculum tam prolixi quam matris gravide miseratus, arrepto inox cultello tantum earnis esuonem brachio excidit, quantum tam insolite fami sufficeretur credidit, idque perhui manier vescendum femina dedit. O novum Mutium Cordum Scavolam! sed non satiata est hoc bolo infama mulieris appetentia. Nam primâ carnis parte, quam accepérat, avide devoratâ, obfereatione jam contentiore petit & alteram. Nec repulsam rulit. Etenim lusor priore suâ audaciâ jam paratior charitati obsequi, rufsum aliam (mirabile diëtu) partem ex altero brachio excœlit, & porrexit in cibum. Sed nondum importuna mulieris absurdissima gula est explata. Cumque tertium quod prius, petere audent, ille robusti pectoris vir comiter respondit: Mea mihi liberalitas, mater, nimis magno stabit: non sum ferendo, ut tertium bolum porrigan. Itaque at priori dape contenta abis, & rem Deo committis, aut è focus meis aliam queris, qui tibi tandem charitatis & obsequi, quantum ego exhibeat.

Non sola Roma Mutios olim generat. Christiana
charitas audere scit majora, & quod multò excellentius,
ex longè nobiliori causa.

§. XII.

Sed ubi nunc ii, qui non tantum non cartem è brachio, sed nec numulum è marsupio, nec particulam ex obsoleto pallio darent charitate moti, qui mutuis fæse odiis concerpunt, qui invicidæ dentibus fæse lacertan? ubi invidia, ubi odium vivit, ibi existentia est charitas. Audite quicunque vel fecit illam odii in alium fortuitis, audite homicidae. Adversum vos Joannes Apo-
1. Ioan. e. 3.
2. 14. & 15. stolus clamat: Qui non diligit, manet in morte. Omnis, qui odit fratrem suum, homicida est. Et scitis, quoniam omnis homicida non habet vitam eternam in seipso. Nam Hæc Augustinus luculenter explicans: Pactum, inquit, & placitum cum Deo fecimus, & conditionem solvenda debitis in cautione subscriptis sumus: Dimebit nobis, plena fiducia petimus: Si & nos dimittimus. Si autem non dimittimus, dimitti nobis peccata non potemus. Ne nos ipsos fallamus. Humanum est irasci; sed non deber iracundia tua, natu furculis brevis, sufficionebus irrigari, & ad trahem pervenire. Aliud est enim ira, aliud odium. Culpas in alio iram, & tenes odium in teipso? In comparatione odii tua festuca est. Sed festuca finitrias, trabs erit. Si vellias & proicias, nihil erit.

Qui odit fratrem suum, ambulas, exit, intrat, procedit mul-
lis catenis oneratus, nullo carcere inclusus, reatu tamen lig-
atus est. Noli illum putare sine carcere esse. Carcer ejus, cor ejus
est. Odis fratrem tuum, & securus ambulas? & concordare non
ris? Non agnosci, quare spatiuum deaderit tibi Deus? Ecco jam
homicida es, & adhuc vivis. Si Dominum iratum haberes,
cum odio fratris tui subito rapceris. * Parcit tibi Deus; parce
tibi; concorda cum fratre tuo. Aut forte tu vis, & ille non
vult? sufficiat tibi. Habes, unde illum dolcas: te solvisti. Dic,
si vis concordare, & ille non vult; dic securus, dimite nobis
debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus no-
stris. Sed quod sequitur, vide. Non vis dimittere peccatum fra-
tri tuo, & dicturus es. Sicut & nos dimittimus debitoribus
nostris. An non es dicturus hoc? si non es dicturus, nihil es acce-
perius. Si autem dicturus es, falsum es dicturus. Ergo dicitur,
verum dicitur.

A Quomodo dicturus es verum, qui fratri tuo nolusisti lacrare peccatum? Omnes ergo audiamus, omnes timeamus. Sitio, quod ridere venire hominem, genua figere, fronte terram concutere, aliquando vulnus suum lacrymis rigare: & in istis amabilitate ac perturbatione duci? Domine vindica me, occidimus inimicum meum.

*Non expectemus vindicari, fratres. Quid est vindicare, nisi
malo alieno paci? Apposuitissime hic Hieronymus. Quid
prodeat, inquit, tenuari corpus abstinentia, si anima intame-
scat superbia? quid virtutis habet, vinum non bibere, & ita &
odio inebriari?*

Hic iterum te monemus, Lector, quod initio monuimus, & semper observatum cupimus: Virtutes à nobis non *peculatorias*, quas vocant, sed *practicalias* docent. Sapienter proflus & verè Romanus Sapiens, Cordubensis Philosopher: *Imperfictum*, inquit, *al laudum bonum est, in oritur sine actu projecta virtus, nunquam ita quid didicit offendens. Quia negat illum debere profecto fuisse in operatione tentare nec tantum quid faciendum sit cogitare, sed etiam aliquando manus exercere, & ea, que meditata sunt, ad rem perducere.* Ergo virtus, quae agere non vult, virtutis nomen amittit. Nunquam usque eo interclusa sunt omnia, ut actioni honestae locus non sit. Nos igitur huc omnia referimus ad actionem, cùmque quam honestissimam, & qua ad virtutis leges influatur. Eam ob causam de nulla virtute locuturi sumus, quin continuo monstruemus, quia ratione ea in opus predire possit, & manus ostendere. Ordinur ab Amore in homines recte castoque.

AMORIS ACTIONES,
SEV, PRAXIS.

1. Amoris si verus est, omnes amaritudinis, fufi, 1. Amoris
cionis, & aversionis scinillas in animo contra quem, pars
cunque alium gliscentes illico extinguit. *Omnis amaris*, 2.¹⁴
do, inquit Apolostolus, & *ira*, & *indignatio tollatur a vobis*, 2.¹⁵

Cum omni malitia. Estote autem invicem benigni, misericordia
donantes invicem.

2. Amoris est omnia optimè interpretari. Quod si secundum
opus interpretationem benignam respuit, faltem ope-
randi finem seu intentionem excusat.

3. Amoris est promptè libertärque opitulari, non *Te*
consilio solum, sed & re, ac manu. Qualis enim amor,
qui verbis quidem & consilii abundet, manu autem
admoveat, aut crumenis solvere religione ducat? Qui *in latere*
habuerit, inquit Joannes, *substantiam hujus mundi*, & *vi-*
derit ^{2.16} *atrem suum necesse habere*. *& clauserit viscerata ab eo*,
quonodo charitas Dei manet in eo?

4. Amoris est sententia sua, imò & jure suo nonnum-
quam (si ullo modo fieri possit) non gravare cedere:
sive necessitate ulli homini contradicere, est amoris ne-
xum solvere, turbas cire, litigium contrahere, odium
excitare.

5. Amoris est, non debitum tantum sed & voluntaria-
tum subinde officium conferre, operam gratis tribue-
re, nec amicis tantum & notis, sed etiam inimicis ac
ignotis gratificari & subfervire.

6. Amoris est, obsequiis certare, imò & prævenire, secundum
Amor non alià monetia quam amore emittit. Nec quis-
quam ad amandum potius invitat, quam qui amat,
licet hoc ei utilitatem non adferat. Omnia tuis com-
modis meritis, non est amare, sed mereari. Amor verus
nec mercator est, nec Mercenarius. Tarsensis magistri
vox est: *Charitate fraternalis diligenter, honore invicem pre-*
veniente: Honor mutuus alii amorem.

7. Amoris est injurias ac offensas etiam gravissimas sepius
æquo animo tolerare: imbecillitatis qualcumque quo-
rumcumque propitiis oculis transire, & usi qui mole-
stius urgent, promptius veniam dare: charitas enumpatiens
est, omnia suffert, & omnia sufficit. Gregorii ver-
bum est: *Si amas, toleras*, si defissi tolerare, defissi & amare.

8. Amoris

8. Amoris est, aliorum successibus gaudere & gratae res illorum adversas & damna commiserari. Si quidem amulationes & omnem inuidiam mordacitatem ignorat sincerus amor. Christiana charitatis est, gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus.

9. Amoris est pro amulis, obrectatoribus & iniunctis quotidianas preces fundere. Res hac maximi momenti, quia lex Domini est, *Orare pro persequentibus*. Orare tantum diligenter etiam & benefacere. Beati Bonaventurae documentum est: *si aliquis domescitus tuus, vel vicinus tibi fuerit in corde enoramus, illi fide magis obsequiosus esse & affabilis, & cito senties remedium illius morbi*. Hæc Christiani amoris norma est, beneficia in indignos beneficiis dispensare.

Ita Christus, ita Mater ac Discipuli Christi, ita omnes Christianæ nobilitatis heroës ac heroïdes. Diligendissimæ sunt omnes propter Deum, Deus autem propter seipsum. Amor omnibus bene uitur, amico ad benevolentiam, infimo autem ad patientiam.

CAPUT II.

Rosa Cerea, seu, Mansuetudo.

§. I.

PATIENTIA tristitiam, mansuetudo vincit iram. Mater Domini, si quisquam hominum, illud Sirata tua, & super hominam gloriam diligenter. In orbe milii Dei filio, quam haec Dei mater: Filius mitissimus, mitissima fuit & mater. Filius vox est: *Dicite à me, quia misericordia sum, & humilem corde. Ubi submissio, ibi & mansuetudo: illa in matre & filio singularis ac summa, ergo & ista.*

Ille Alberto Magno tractabilis & mansuetus est, qui haberet bonos mores, & est omnibus conformis in his, que fieri possum secundum Deum. Virgo beatissima, quod in illâ Bernardus admiratur, omnibus omnia est facta mansuetudine. Nec defuit occasio virtutis istius exercenda. Hostes habuit & multos, & potentes. Cum enim filium omnes pene faci ordinis homines, Pharisæi, Scribæ, Sacerdotes, Pontifices, acerbissimi odiis sint infestuti, plebem ut secum sentiret, in eum instigarent; quam enim contemptum de eo locuti: *Nonne hic est fabri filius, nōne mater eius dicitur Maria?* Et scandalizabantur in illo. Hi invidiâ pleni, hostes filii, matris certè amici non erant. Hos omnes mater mitissima tam incredibili motu suavitate perulit, ut Ecclesia jure merito hanc mansuetudinem extollens, canat: *Virgo singularis, inter omnes mitis, nos cùpili solitus, mites fac & caſos. Mansuetissimus Regum Hebraeorum David preces suas allegans Deo; Memento, inquit, David & omni mansuetudini ejus. Magnarum virium fuit hac oratio. Sed quando majorum erunt istæ: Memento Domine matris, & omnis mansuetudinis ejus. Memento Domini filii, & omnis mansuetudinis ejus.*

Paulus suis precibus vîm sumptuam additurus: *Obsecro vos, inquit, per mansuetudinem & modestiam Christi. Mediolanensis Pontifex Ambrosius mores vitamque Virginis beatissimæ velut carbone delineans: Si vobis, inquit, tangam in imagine descripta virginitas, vitaque beatæ Maria, de qua velut speculo refulget species castitatis, & forma virtutis, &c. Nullam ledere, bene velle omnibus, assurge re majoribus natu, equalibus non invidere, fugere factantiam, rationem sequi, amare virtutem. Quando ista vel vultu lessit parentes? quando diffensit à propinquis? quando fastidivis humilem? quando deridit debilim? quando ritur inopem? Virgo verè mitis in omnes, virgo singularis. Nihil torvum in eius oculis, nihil in verbis procax, nihil in actu inverecundum. Non gestus fractior, non incessus solutior, non vox petulantior,*

A ut ipsa corporis species simulachrum fuerit mentis, figura probitatis.

Cum Augustus Imperator arrogante censi ac descriptione orbem universum turbaret, virgo uterum ferens, jamque partu vicina Nazaretho Bethlehemum profici sci compulsa promptissime paruit. Et videte, quam illa nec Cæsar, nec ulli alteri male precasta, non Cæsar atrogantiam detestata, non se regij sanguinis jaetans virginem, non suam ab avo Davide prosapiam extollevis iter suscepit velut feminarum pauperrinæ. Et cum ubique patreter repulsam, ubique exclusissima, vix demum stabulo recepta, nec verbulo tamen mansuetudinem offendit. Hinc meritò de illâ Bernardus: *Revolve, Bern. ser. 4, super Missa eis, &c.*

Neque mirum virginem matrem inter suos cives, inter Bethlehemitas, Nazarenos, Capharnaltas, Hierosolymitas exitissime mansuetissimam, nemini molestam, omnibus benignam, quæ cum barbaris Ægyptiis parte septennio poruit convenire. Nimis Mites ubique suam habent patriam. Quod vates regius affirmat: *Man. Ps. 36. v. 12: sueti hereditabunt terram, & delectabuntur in multitudine patris. Veteri verbo.*

Mitibus & gratiis nemo nocere potest.

Porro regis hujus virginis mansuetudinem dilaudatis Bonaventura, Maria, inquit, mansuetissima fuit per patientissimam lenitatem contra omnem adversitatem: gladius quidem cor eius pertransit, sed per odium non occidit, nec per impatientiam vulneravit. Nam sermo ejus, ut Damascenus loquitur, jacundus ex leui anima progrebens. Est enim mansuetudo animi dulcedo, quam non vincit amaritudo. Virgo vero mitis inter omnes singularis. Propter veritatem Glos. in c. 5. & mansuetudinem & justitiam deduxit illam mirabiliter. Fe. Mat. lli dextera. Dominus est, qui mansuetos exaltat in salu. Pf. 44. v. 5. tem. Suscipiens mansuetos Dominus. Mansuetus dabit gratiam, dilig mansuetos in iudicio, docebit mites vias suas. Illi humilium & mansuetorum semper placuit deprecatio. Pf. 14. v. 6. Indub. c. 9. v. 16.

§. II.

NONnulli olim mansuetudinis laude clarissimi. Mo- Mansuetus, quod sacra pagina testatur, vir mitissimus super omnes homines, qui morabantur in terra. Hac virtute si ca- clarissimi: ruisset, immensam populi Hebrei multitudinem gubernare nunquam potuerit. Jacob insigni statu mani- Moles, Num. c. 12. tudine letale fel minacis. Eran in lacrymas felicissime Jacob, muravit. Quem enim venator ille perdere cogitaret, eum & amplectus, & osculatus est humanissime. Noë- Noëmus, in multis inter orbis ruinas, in medio mortis theatro cum pauculis servatur. David mitissimus Saulis insidias David, & vicinissimum interitum saepius evitavit.

Plurimi sanctorum hominum mansuetudine sua fe- Sancti mā- ras animantes exarmarunt, & mansuetate dociuerunt. fuetudine Marianus Bituricensis Cœnobii monachus, qui bubul- feras do- cum agere non dignatus, apruni ad se contigentem manus- turatus est, & canes ne feram sibi supplicem lacerarent, fecerunt. scere. império efficaci cohibuit; mansuetudinem illius aperit, Marianus virtutem canes testari sunt.

Columbanus Abbas dicto audientes habuit ursos; Columba- onagros & crocodilos Helenus. Ad Rhemensem Pon- nus abbas tificem Remigium passare convolare soliti, ut è manu illius sibi annonam acciperent: nimis in apertissimis campis minus turdus se pasci putabant; quam in mansuetissimi Presulis sicut.

Blaſium antistitem avicula collatis velut symbolis Blaſius anti- nemore aluerunt. Judocus regis Britanni filius, qui tites. calcato diademate ac purpurâ Christo pauper servit. Judocus; columbas & pisces sibi familiares ē matu suâ nutrit. Ad Iovonis Presbyteri mensam avis peregrina candido viti- Ivo: dique colore spectabilis se stitit, tangi se passa & cohitetur, fausta cum prece viri sancti ayolavit. Maxentius Maxentius Pictavientis

Franciscus
Affilius.

Vitam illius

*Epistola ad amicorum 4.
libris Sebastianus Be-
retarius.
Theodorus in
Eusebio c. 4.
apud Rof-
tward pag.
806.*

Pictaviensis Abbas eā fuit mansuetudine, ut agrestes volucres non cupidiū arborum ramis, quām illius manibus infidarent. Francisci Affiliatis lenitatem avicularum familiaritas mirabiliorē fecit; Nam frequenti auditorio ad concionantem confluebant, neque refugiebant manum ejus, usque adeō obsequentes viro mansuetissimo, ut ad illius nutum irent, redirent, canerent, facerent, prout vir sanctus iussisset. Non quōd iusta inteligerent, sed quōd jubentis mansuetudinem & auctoritatem sentirent. Josephus Anchiera superioribus annis in Brasiliā ejus generis admiranda plurima patravit. Volucres, pantheras, pīces ad vocis imperium habuit obsequentes. Ab his viris sanctissimis mansuetos mores & ipse belluae accepérunt.

His jure annumrandus Davides vir divinus, Theodoreto telle oculato. Hic in cenobio centum quinq̄inta Monachis Praefectus, in eam sece mansuetudinem compofuit, ut quadraginta quinque annis nunquam irasci, aut excandescere sit vīsus, cum tamen innumera essent, quae pāne cogerent subinde fel ostendere. At ille manū immobiles, nec magis irā cessit, quām ventis marpesia cautes. Oculi ejus, inquit Theodoreto, non jam truces ac torvi, jam vīdū leti, sed in eodem semper honesti decorique tenore permanebant. Hi autem certissimi testes tranq̄uitatis in animo aut turbarū. Et ne quis fortē arbitriter, nullam ei caussam fuisse irascendi, addit Theodoreto ista. Sederat apud nos vit ille divinus, de cœlesti Philoſophia quæſiones agitans, de religiōe vīta apice diſcretabat. Hos sermones Publius ejus Cœnobii Sacerdos, inurbanissime turbavit: nam impetū in conclave irruens vociferari cōpīt, mansuetudinem illam non modestiam, sed amentiam censēdam, ut que omnibus esset exīxio. Et plura ejusmodi amarulata proſus ac fellea dīcta evomebat. At Davides velut adamantia mentis nil moveri, non frontem contrahere, non colorem ducere, non vultum asperare, nec cōceptū sermōem defēdere, sed lenī voce & verbis animi serenitatem significantibus, illud unum rogabat, ut senex eorum, quae velle, curam eret; sibi jam cum hospībus loquendū. O virum sui potentem! ô lenitatem & mansueritudinem admirandam! atque hoc est felōmī quietā ſtatione contīnere, & medias inter tempeſtates ridentem Phœbū exhibere. O virgo singularis, fac nos tales, doce esse mansuetos, mites fac & casuos.

S. III.

Nihil magnum, niſi quod ſimil & placidum, nam omne invalidum naturā querulum eſt: imbecillia ledī ſe putant, ſi tangantur. Os immite & indignatio- nis plenum turbati animi confefſio eſt. Non eſt mansuetus, non eſt fanus animus, quem impatiētio evocat ad oris tumultus. Sapienter Philosophus à Cordubā: Nullum eſt, inquit, argumentum magnitudinis certius, quam nihil poſſe, quo infiereri, accidere. Pars ſuperior mundi & ordi- nationis, ac propinquā ſiderib[us] nec in nubem cogitur, nec in tempeſtatem impellitur, nec verſatur in turbinē, omni tumultu caret: inferiora fulminant. Eodem modo ſublimis ani- mus, quietus ſemper, & in ſtatione tranquilla colloca- tū, intra ſe premens, quibus ira contrahitur, modeſta & venerabilis eſt, & compoſitus. Nemo lingua temperare, nemo bilem no- vit ſubtrīgere, niſi mitis animus.

Eleganter Origenes: Eſt, inquit, quedam familiā mi- tium, cui p̄fēct Moſes: Eſt quedam patientium, cui p̄fēct lo- bus: Eſt quedam continentium, cui p̄fēct Iosephus. Vnusquisque in monte congregabitur ad familiā ſtam; mitis cum mitibus; patiens cum patientibus; virgo cum virgībus; ſic & iracundus cum iracundiis; luxarioſus cum luxurioſis. Re- vertetur uſusque ad familiā p̄fīnam, quia jubilans eſt.

Sanctorum hominum peculiaris & maximē propria

virtus eſt mansuetudo, qua Deo hominem reddit quām

A simillimum. Et beati mites, quoniam ipſi poſſeboſi temam, horum Moses, ſi beato Dionyſio creditus, ideo Deo familiā po- riſſimus, quia mansuetus: ideo Prophētus omnibus, vīdo dignor, quia & mitior omnibus; hec unquam prius di- vinam amicitiam leſit, quām à mansuetudine nonnulli defecit. Nec aliud eſt, quod Christus Dominus ſignificat, ac canius juſſerit, ut id à te diſcremeris, quām intem effigie ac humilem. Palladius refert unam aliquam, cui Anno 720 nomen, in virginis cenobio, perinde fatum habet, L. briis & rīſu omnium expolitam fuſſe. Cū illa hoc manuſcēt ac hiliariter ferret, à fānctō Pittione Dei mo- nitu, omnium sanctissima, æquē ac sapientissima eſt pronunciata. Nimurum hāc Chriſtiana Sapientia eſt, non paria respondere, ſed aperimis verbis placidifima reponere. De homine manuſcēt facundē Chryſto- muſis. Mens, inquit, hominis mansuetus, mons vītū, auram quidem habentē tenuem, purum vīdū radium, purum diſtinctum fluenta multa ſequēt ſtūrū amaritatis; & ſicut dicitur & ſerena ita animus eſt mansueti. Cū celum eſt innab- e, cum ſol rideat, omnia longe jugendiora, quām cum te- de riunt ſupernē tempeſtates, ſic oris manuſcēt homo, dīctis ſuis faſtīſque omnibus incredibilē alſit grātiā ſolā mansuetudini ſerenitati. Filiū in mansuetudine ſervā animam tuam. Iraſceris? adverſariū juvas, & ipſe ſi tibi plus incoſtidas, quām ille, qui te oppugnat. Irā con- tines? illāſum te cuſtodiſ, omnes in te machinas re- tundis, omnes adverſarii conatus irritos reddis. Ita illū praeclarissimē non ſolū vincis, ſed ulcereſ, Chryſto- ſtūm pleno id ore affirmans: Fulgentissima, inquit, re- tōrīa eſt, quād injuriam inferentem patendo ſuper alī. Mansu- tūdō omni diadēmatē & gloriā conducibilē. Hoc enim certi- fīum ſignum (obſcero notemus illa) quo interiū ſit in- ratione p̄dītū, ſi mansuetus fuerit, ſi lenis, ſi mihi, ſi modiſ ſi quietus, ſi non quād ſeruas ducatur & trahatur aut abrā, aut ab aliis affectionibus, ſed ratione vītūtū inter illos inco- ſtitos motus, nobilēque ſuam generofitatem ferret, ne in- bratorū ferociam negligētū degeneret.

David toties reperitū in ſe fiuorem Saulis non irascendo, ſed pacendo lenit, & quem nullis obſe- quis, ne rutum indignaretur, movere potuit, in eis ſolo ſuccellor eſe meruit. Quid ringens racunde, quid fremis & vociferaris? vide matrem Chriſti, vide Chriſtū filium. Neminiad ſe venientem repellit, neminiad ſine beneficio dimittit; paupers eligit, parvulos admittit, turbas docet, agorōs vīſitat, proditoris oſculū non refutat, pro ipſis tortoribus in- cuce orat. Agnus mansuetissimus ad maſelū dicunt, non ſeffit: maledicunt & ſilet, irridetur & ſuſtinet. Verē rex apum Chriſtus ſine auleo, verē ovis, verē misis & humili corde, verē p̄ſtabilis ſuper malitia. Aut ergo imitare, aut illum non appella tuum magiſtrū.

Huc mulcēti juverit viri p̄ſtantissimi Thoma Mori ratiocinatio; Vel enim bonus eſt, inquit, cui tra- ſeſis, vel malus. Si bonis, immērit ſtomachis in Dei amicū, Dei filium. Si malus eſt, aut talis aeternū erit, aut mutabitur, eritque bonus. Si futurus ſit ſtemper ma- lus, ne quād malis illum onera, nihil malorum illi de- erit apud inferos; ſi futurus ſit bonus, aeterna ſecum amicitia erit conjunctissima. Quid igitur in illum atro- cibus verbis graſſari?

S. IV.

Nobilissimum mansuetudinis documentum eſt. M. CVM VRERIS, AVT TACE, AVT JOCAR. Cū ueris, inquam, cū diſco ſaderis, ſi tacere non posſis, jocari; ſi jocari neſciias, tace. Tu ſumim ſtūcācer, aliquando minūs decorum. Magna artis eſt, dextre jocari ac verecundē jocari. Si vis, ut alterius verba, quae ille in te velut faces jecit, non accendantur, tu illa joco refi- gera, ſic ea exarmabis igne. Si moneri te, ſi argui, fire- prehendi,

prehendi, si te præsentem vituperari, si carpi, si convic-
tum inter dici audias, tu aut omnia silentio refelle; si
silendam non potes (quod sepe optimum) joco sic re-
ponde: Quo te, ne me ita in os laudes. Aut: Quid
jam amplius? nondum enumerasti omnes virtutes meas?
Ita joco illum magis series, quam si grandem in illum fa-
lacia retrofuisse.

Optime hanc in rem fidadiens Seneca: Alia, inquit,
differunt sunt, alia deridenda, alia donanda. Circum-
scribenda multis modis ira est. Pleraque in lusum jo-
cumque vertantur. Socratem, ajunt, colapho percul-
sum nihil amplius dixisse, quām, molestem esse, quod nesci-
ent homines, quando cum gale prodiere deberent. Huc con-
ducit, non omnia videre, nec audiare omnia. Multæ nos
injuria transane: ex quibus pleraque non accipit, qui
nescit. Non vis esse iracundus, ne sis curiosus; qui inqui-
rit, quid in se dictum sit, qui malignos sermones etiam
si fecerit habiti sunt, eruit, scipium inquietat, & in bel-
lum protudit.

Quod si quis deprehendat, mansuetudinem à se sa-
piūs, contraria quām facere statuerit, violatam, ita scipium
Cassiani sual, objurgans alloquerit: Tunc ille es, bo-
ne vir, qui mala omnia superaturum animo proposte-
ras, qui maximas convictiorum acerbitates tolerare de-
creveras: quomodo invicta illa patientia tua levissimi
verbī prolatione confusa est? quomodo immobilem
illam mansuetudinem tuam vel convicoli aura dejectit?
quomodo ingentem cerranis apparatum exigua ho-
ditis umbra conteruit? ubinam illud est, quod inani-
dientia proclamas? Proba me, Domine, & tenta me, ure-
re meos, & cor meum: proba me, & factio cor meum; in-
terroga me, & cognosc semitas meas, si via iniquitatibus in me
est? Paratus sum, & non sum turbatus, ut custodiā mandata
tuā. Heu quā inanes & nulli sunt cofatus mei, quām
incepto non perfici, quām graviter mansuetudinem
offendi?

Tali in scipium animadversione utatur, culpam mo-
bilitatis castiger, crebras animi commotuinculas jeju-
nis aliisque penitus excruciet. Atque ita scipium ad leges
mansuetudinis formet. Ita ex omnibus affectibus ma-
xime teter ac rabidus, nec ulla pestis humano generi plu-
ris sterit. Mansuetudo ira domitrix, tantò nobilior est,
quanto acerbis irritata conquefecit. Perquam sapien-
ter ac verè dixit Romanus scriptor: Tunc præcipua laus
mansuetudinis, cùm ira justissima caussa est.

Mansuetudinis Aktiones, seu, praxis.

1. Mansuetudinis est, illatis injuriis nequaquam ex-
acerbari, nec asperis verbis cor amarum ejicare. Si mi-
tis, aut suaviter respondebis, aut penitus silebis. Mo-
destè subridere, docet exarte Maniudo.

2. Homo manuetus plurima non videt videns, non
audit audiens, nec provocanti ad lites respondet, multò
minus alios ipse provocat.

3. Mansuetudinis est non pardos, aut leones, non
corvos aut loquaces graculos, sed oves, sed columbas,
sed agnos amulari, & verbis mordaces non remorde-
re: pufili enim hominis est, repete mordentem ut
mures & formica solent, ad quas, si manum admoveris,
ora convertunt.

4. Mansueti est, non tantum bilem propriam, sed
& alienam molisimis dictis temperare.

5. Mansuetudinis est, aut silentio, ut dictum, aut cer-
te dictis placidissimis tam contumelias quām calum-
nias refutare. Hanc è ceteris causam assignamus. Aut
potentior te laeti, aut imbecillior: si imbecillior, parce
illi, si potentior, parce tibi.

6. Manueti est alios non irritare, nec tantum alios
non nocere, sed nec cogitare nocumentum inferre.

7. Mansueti est ita alterius cedere, nec unquam col-

latò pede cum pertinacum malitiæ contendere; dicto
factō lace/litum non reclamare, non obmurmrire,
non nates corrugare; nullum denique signum offendit
animi, nec voce nec gestu edere: atque ira excandescen-
tiam alienam aut suavitē declinare, aut eam certè mi-
rigare hoc dulci mansuetudinis faccero, prout beatus
Paulus monuit: Non vos metipos defendentes charissimi, sed Rom. 12.
date locum ire. v. 13.

CAPUT III.

Rosa Lignea, seu, Silentium, & amor so- litudinis.

S. I.

A R C A M paucorum hominum domicilium, sed totius orbis compendium, & lignis Setim fabri-
cavit Noë. Hoc ligni genus pulchritutem, leve, validum,
ignorans cariem. Rosa ex hoc ligni genere tornata si-
lentis ac solitudinis amorem denotat. Utriusque virtutis
hujus Mater Domini fuit amantissima, tam verborum
parca, quām assuetu solitudini. Verba divina Virginis
paucissimi Bernardus velut numerans: In omni recta Bern. serm.
quatuor Evangeliorum, si bene mininimus, inquit, nonnisi in verba
quater Maria loquens auditus. Primi quidem ad Angelum, Apocal. Si-
sed cùm jam semel atque iterum allocutus cam fuisse. Secun-
do ad Elisabeth, quando vox salutantis ejus lozinem exul-
tare fecit in utero, & cā magnificante Mariam, ipsa magis
Dominum magnificare curavit. Tertiò ad filium, cùm jam esset
annorum duodecim, quod ipsa & pater ejus dolentes queff-
fent eum. Quartò in nuptiis ad filium, & ad ministros. Ita
quinques universum cum aliis fermocinata est.

Liceat mihi, quid ego hinc sentiam, apqire. Et si om-
nis hujus virginis vita prodigium cælestis, & continuum
fuerit miraculum, nihil tamē exq; admirandum in
eā videtur, quām illud **Arca** Josephum oblungescen-
dæ virtutis silentium. Fugam Josephus tacitè circum-
spiciebat, jāmque abitum clam moliebatur. Conju-
gem non ausus eam dicere, nec mysterii arcanum ex-
plorare velle, in eam portu sententiam ibat, ut disce-
deret. Hæc virgo Deo plena non obsecrè advertit, &
tamē tacuit; se desiderantem vidit, & tamen tacuit; cer-
tissimas Angeli promissiones sensit, & tamen tacuit;
trepidantem de suā fide conjugem obfervavit, & tamen
tacuit. Taciturnitas hæc **Deus**, quām admiranda,
quām fiducia plena! Ne suas ipsa laudes narrare cog-
eretur virgo, illa portu pati, quām ista loqui voluit. Sed
de hoc nos infra fuisse.

Neque tantum suas ipsa laudes silentio pressit cele-
stis virgo, sed cādem hac taciturnitate modestissimā ef-
fecit, ut prærogatiæ illius plurimæ in Evangelii librum
non sint relate.

Birgitta sanctissima vidua cælestibus ostentis sepius **Revelationes**
crudita, Matrem Domini loquentem facit: Tali die **S. Birgitta**
sicut hodie surrexit à mortuis filius meus, fortis quasi **lib. 6. c. 94.**
leo. Mihi verò, quāsumus mater Dei, cūm post mortem **Christus**
ejus incomprehensibili dolore mestis essem, apparuit **tefurgens**
idem filius meus prius quām aliis, & palpabilem se quām aliis
ostendit mihi consolans me & commemorans se vi-
biter in cælum ascensurum. Et quamvis hoc non est
scriptum propter humilitatem meam, tamen ista est ve-
ritas, quod filius meus resurgens, primò mihi apparuit,
quām alicui aliis.

S. II.

E Pipianus Constantinopolitanus presbyter vitam **Niceph. l. 2.**
matris Virginis è probatissimis Auctoriis à se **bijloris sa-**
conscriptam ait. Multa hic referit à Nicephoro Callisto **tra cap. 23.**
B. Maria in confirmata; qui in tē præfenti: Erat Maria, inquit, in rebus om-
nibus honesta & gravis, pauca admodum eaque nibus ho-
necessaria uesta, &

necessaria loquens; ad audiendum facilis & perquam affabilis, honorem & veneracionem exhibens omnibus. Addit: Decentia libertate adversus omnes homines usum est; sine risu, sine perturbatione, sine iracundia maxime, ut quæ utrumque nōrāt, & castissimè loqui, & sanctissimè tacere, prout res ac tempus vel sermonem vel silentium postulāset.

Macrobi. lib. 3. Satur. in exordio. Macrobi nihil videtur tam congruum sapientiae, quam locis & temporibus aptare sermones. Nimirum PROVIDET ANTE DIU, QUID RECTE DICERE POSSIT.

Vir sapiens.

In sermone providentissima. Bernardinus affirmet: Sapientissima virgo ornata erat discretissimè taciturnitate; nō enim locuta quod non praeeditata.

Sense epist. 4. fine omnino. Romanus Sapiens orationem proferri malebat quād profluere. Ideo Lucilium ad honestissima formaturus: Tardiloquum, inquit, te esse jubeo. Ambrosius divinæ hujus Virginis exemplum proponens imitandum: Dicere, inquit, virgo verborum vitare lasciviam: Maria eriam salutarem Angelorum verebatur, cogitabat enim, qualis esset ista salutatio. Quod si sermones & dicta matris numeremus cā ratione, quā Christi effata in cruce, septem omnino verba tam filii quād Matris inveniēmus.

Septem. Virginitatis. Virginitatis. Virginitatis. Virginitatis. Virginitatis. Virginitatis. Virginitatis. Primum à Matre editum verbum Charitatis fuit, sa- lutarando Elisabeth.

Alterum Gratiarum actionis. Magnificat anima mea Dominum.

Tertium Castitatis, Quomodo siet istud, quoniam virum non cognosco?

Quartum Humilitatis: Ecce ancilla Domini, sicut mibi se- cundum verbum tuum.

Idem c. 2. v. 48. Quintum Doloris: Fili, quid fecisti nobis sic?

Sextum Communionis, Vinum non habent.

Septimum Infractio[n]is; Quodcumque dixerit vobis, sa- cite. Scrutare voculas omnes & syllabas, quas Virgo beatissima enunciabat, nihil in eis inane aut vacuum, sterile nihil reperies. Exactissimam tam loquendi quam tacendi normam videbis.

Porrò solitudinem ecce amabat hæc virginum virgo, ut metuissimum hoc illi encomium assignaret. Ambro- sius: Sola in penetralibus, quam nemo virorum videbat, sola Angelus repeteret; sola sine comite, sine teste, ne quo degeneret depravaretur affectus, ab Angelo saturatur. Itaque Maria ab Angelo inventa est sola, neque enim comites feminas desiderabat, qua bonas comites cogitatione habebat: quin etiam tunc sibi minus sola esse videbatur, cum sola esset, cui aderant tot Sancti, tot Prophetæ, tot Angeli.

S. III.

Solitudo Spiritus sancti metropolis est. Hic diplo- mata sua Joanni dedit. Hic omnibus solitudinem amantibus ad cor loquitur. Hic Christus discipulos suos invitans: Venite scorsum, inquit, in desertum locum, & re- quisite pufilum. Huc Armeni navigium suum velut è mari ad portum appulit, voce divina monitus: Arseni fu- get tumultus, & salutem assequeris.

Ad religiosissimum hanc solitudinem Bernardus hu- manissime invitans: O sancta anima, inquit, sola ego, ut soli omnium serues teipsum, quem ex omnibus tibi elegisti. Fu- ge publicum, fuge & ipsos domesticos; secede ab amicis, & intimus, etiam ab illo, qui tibi ministrat. An nefici, te verecundum habere spousum, & qui nequaquam suam velit tibi indul- gere presentiū presenitibus ceteris?

Idem hom. de negotiis. te, mihi pag. 437. Quando in solitudine contemplabatur virgo Maria, tunc venisti, & in eā & de eā carnem assumpisti, & bone Jesu! O so- litudo beatæ! ðere mea mors vitiorum, vita virtutum! Te Lex & Propheta mirantur: & quicunque ad perfectionem venerunt, per te in paradisum introierunt. O beata vita solitaria & contemplativa, quid ultra de te loquar? Ipse Dei Filius Sal-

A rator & Magister noster exemplum dedit nobis fugiens in defor- tum, & manxit in solitudine; ubi sunt roſe charitatis, quæ fer- per flammeum, quæ semper in sancto odore virunt. Unum uolum nullus hominum esset mecum exteriū, ut familiaris lo- qui possem cum Deo interiū. Ipse enim & lecerum quærie, & solitarium locum diligit. Fugiam ergo homi- num solaria, & colloquia, ut in secreto cordis mei Deum habitatorem habere possim.

Hoc ipsum rex Hebreus ardentissimis votis expe- xit: Quis dabit mihi pennas, inquit, sicut columba, & volat, & regnus eam? Ecce elongavi fugiens, & manxi in solitudine. In turbis semper turbe. Multis parum profuit vita sua proiecisse, quamdiu cum aliehis rixandum erat.

Romanus Sapiens hic crebras & serias preceptiones ingerit. Hec illius verba sunt: Quid tibi ritandam pra- fuge exsuffiū, quavis Turbam. Ego certe confece inobedie- tam mean. Nunquam mores, quos exstuli, refero. Aliquid ex eo, cum quod composui, turbatur; aliquid ex his, que fugavi, reddit. In- certus, quod multorum est conversatio. Nemo non aliud nobis re- vivit, aut commendat, aut imprimit, aut neciscitibus alium. Idem repetit monitis incalca: Sic est, inquit, non manu sententiam: fuge multitudinem, fuge paucitatem, fuge etiam unum. Non invenio, cum quo te malum esse, quam tecum. Re- cade in te ipsum, quantum potes. Primum argumentum compo- sitæ mentis existimo, posse consistere & secum morari. Quod si aliud non licet, illud Quintilianum servandum: Ecce in turbâ, inquit, etiam in convicio faciat tibio- gitatio ipsa secreta.

S. IV.

Nemo putet auditurum se, quid in se loquatur. Nemini, nisi sit extra turbas. Publius Scipionem dum dicitur, qui primus Africanus est dictus, dicere solitum fe- ducit. Nunquam se minimus otiosum esse quam cum otio ex- fuit, nec minimus solum quam cum solus esset. Magnifica vox ac sapiente digna quæ declarat, illum & in otio de- cito, negotiis cogitare, & in solitudine secum loqui solitum, ut neque cessaret unquam, & interdum alterius collo- quio non egeret: ita dux res, quæ languorem affer- ceteris, illum acuebant, otium & solitudo.

Ad quæ elegantissime beatus Ambrosius: Non, inquit, qui primus Scipio sicut solus non esse, cūm solus esset. Sitavit ante ipsum Moyses, qui, cūm tacet, clamabat; cūm stu- fatus staret, prelabatur. Adde otiosus, ut manus ejus alii suffi- nerent: nec tamen minus quam ceteri negotiosus, qui otio- si manibus expugnabat boitem, quem non poterant vincat, qui dimicabat. Cujus autem majora negotia, quam huius otio, qui quadrangulis diebus positus in monte totam legem complexus est? Quando ergo iustus solus est, qui cum Deo imper est? quando solitarius, qui à Christo nunquam separauit? solus profecto non est, qui, quoties vult, meliore fūi parte calum obambulat, tanio candiour cum Deo, & cum Ange- lis, quanto inter homines taciturnior. Hoc illud silentium, est, de quo Ilaias dixit: In silentio & in se erit fortuna vestra.

Silent, qui turbas & tumultum carent. Nihil animorum meditationi aptius, quam solitudo: solitudinem amet ac fecessum, qui cupit familiaris fieri celo.

Ferunt Hieronymus Stridonensem, Christiana pice- tatis lumen & propugnaculum ingens, dicere solitum, oppida & urbes videri sibi tetras carceres, solitudinem paradisum. Putes, cum sensisse, quæ dixerit, quippe qui reterritum Syria solum scorpionibus & feris infestum faccio amictus, humi cubans, aqua & herbis vi- citans Romanis prætulit beneficis.

Solitarius (ait magnus ille Antonius) cum solo corde suo luctamen est; is autem, qui inter turbas est, hostes suos nunquam numeraverit; qui solus est, extra bellum oculorum, aurum & lingua vivit, qui inter homines agit, cum oculis, cum linguis, cum auribus satius tricarum habet, est quicque sit ab aliis hosti- bus. Soli patet oculi, sat ostorum patet, per quæ peccati pen- tre. Has

litter. cap. 9. tret. Has portas hic occupat hostis. Mors per fenestras A
vif. 21. ascendet. Pleni rimarum omnes sumus ac fenestrarum.
Has optimè vel claudit solitudo, vel hostem per eas ex-
cludit. Ideo Justinus Martyr liberè pronuntiat: Qui vult
feliciter vivere, studeat nec videre multa, nec audire, fugias,
fugias & maneat in solitudine, tantò vicinior celo, quan-
to remotor à tumultibus terra.

§. V.

A Neithenes rogatus quid è Philosophia fecisset lu-
cri? Posse mēcum loqui & versari, ajebat. Lucrum
ceterè ingens, & ad vitam continentiorem adjumentum
maximum solitudo. Ideo Pyrrho, ut Laertius refert, de-
prensum solus, & tamen loquens, rogatus quid id fa-
ceret? Meditor, inquit, probus esse.

Vita inter turbas & negotiosos tumultus vix vita cen-
seri potest. Quod Simili epitaphium testetur. Similus
vir militaris aeo Adriani Cæsaris, ad plurimam etatem
perixit, sed quia ultimum duxerat septennium à cubis
& classico remotus sibi ac quieti vixerat, hoc tumulo
suo inscribi voluit. Hic jacei Similius septennis verulus,
qui licei annis plurimi vivit, tamen annis tantum
modo septem vixisse censendus, quibus ei licuit quiete
vivere. Similio multos reperiatis similes, qui in fluctus
medios eunt, & tumultuam probantes vitam, quoti-
die cum occupationibus suis luctantur, & vix unquam
sibi vivunt. Sapiens mallet in pace, & solus esse, quam in
hac circumstrepentium negotiorum pugna.

Sed artis est profecto in solitudine non solum esse, in
orio non ostiari, & vita non ignavam, sed tranquillam
ducere. Epictetus dicere solebat. Quemadmodum mali
tragedi soli canere non possunt, sic quidam non soli
secum deambulare. Qui Deum & Angelos solitudinis
sue socios habere nescit, pene tutius inter clamores ac
streptus vivit. Bonae ac castæ mentis præsidium ingens
solitudo.

Egregie Philo: Vir bonus, inquit, vita quiete amator, se-
cundum querit & solitudinem, latere cupiens non odio homi-
num: est enim si quis alius eorum amans: sed quia gaudi & pro-
culat vita, quibus vulgus delectatur, gaudere ita solitum, qua-
dolenda sunt, & dolere de iis, que gaudenda.

Sed de silentio quid addam? Silentium plenis buccis
pene omnes laudant, vix ulli obseruant; qui est, qui
cum Simonide non dicat: Nunquam se penitus silenti
ti, sermonis sapienti. Nec necfim optimè dictum à
Demarato, neminem stultum silere posse: Silentium in-
firmitorū malorum nobilissimum esse pharmaceutum, nec
pene quidquam inter innumerā pericula tutius quam
silere. Non ignoramus, aurum contemptum, loquendi op-
portunitatem, & silendi patientiam, præcipua virtutis
esse fundamenta. Constat, malum hominem tacendo
rebus quam loquendo superari, meliorem esse pru-
dentiam parum urbanam, quam loquacitatem stultam:
signum fatuatis certissimum esse, os garrulum, & ver-
bis abundans. Quotidianā liquet experientia, plerum-
que nullum deesse peccatum, cum lingua deest frenum;
mala pene omnia ex ore nasci nimium verboso. Hæc
omnium vocibus jaçantur, his libri ac codices implen-
tū, hæc è puluis ac carbedris proclamantur, at interim
nos intemperantis lingua homines, cum datur occasio,
imò etiam cum negatur, effusissime garrisimus, & malu-
mus videri fatui, quam parum urbani. Nemo ferè est,
qui Ecclesiastæ leges curerit, quæ non loquendi solùm, sed
& tacendi tempus lanciant. Ecquis est, qui silentium
inter artes cæsque primaria referendum putet? ita su-
perfluum censens discere, quod sciant pecudes. Inde
fit, ut neque loqui sciamus, nec tacere. Sed idèo loqui
nescimus, quia tacere non didicimus: & idèo nescimus
tacere, quia perpetuè loqui cupimus. Utrumque miseri-
(parum hoc) utrumque malitiosi, quia importunè loqui
malumus quam opportunè silere.

Tom. I.

§. VI.

Obijicias: Sapientis loquendo videri discendum esse
loqui, uti fabricando fabri, & cantores sumus
cantando. Negat Basilius, parem utimique rationem Basilii in
Reg. Justinus.
esse, & caußam addit hanc: Rechè loqui non simplicis
est artifici; quod nos non tantum non callemus, sed
contraria eis affuerudinè, ne id facile discamus, op-
ponimus, dum quidquid in buccam venit, sine ordine,
sine lege per tumultum effusimus, quod nisi silendo de-
discere non possumus. Arque hic silentium duo nobis Silentii
præstat. Primum est: Vitiosum loquendi modum do-
cet obliuisci, quod alter nisi tacendo fieri non potest.
Deinde tempus & spatium concedit eos inspicendi,
qui rechè loqui eximiè sciverunt. Lingua in quibusdam,
sed paucis nobile & argutum membrum, in magnâ au-
tem parte hominum nocens atque peccatum, & quo
multis carnis sit melius. Ita tunc solùm in seruo verum
cernitur, quod Satyricus dixit:

Lingua mali pars peccata servi.

Iuv. sat. 9.
Sed in plerisque etiam liberis, quibus nil peccatum dedit na-
tura quam lingua.

Cum incepimus odisse silentium, à vanis ad nocturna
facillimè decurrimus, minùsque jam circumspecti ne-
gligenterque verborum nostrorum observatores in
plurima pœnitentia labimur. Nam sapè, cum vera ser-
moni defunt, ad mendacia divertimus; modò prom-
ptum sit, quod loquamur, verum an falsum, id scilicet
non multum intereft. Inde plenis jam plaustris aliena
fama prostituitur, & illi disertissimi habent, qui alio-
rum naves copiosius exagitat. Ita in alienâ famâ & san-
guine natant hæc lingua, postquam silentiu frenum ex-
eufferint.

Querit Jobus: Nunquid justificari poteris vir verboſus? Iob cap. 11.
Certissimum, ubi multa verba, ibi multa peccata. In
multiloquio non derit peccatum. Ergo ut minus pecca-
ta, contine verba, & silentium ama. Assuece silentio,
& cum volupate taciturnitatem coles: assuece fabulæ,
& cum mœstro linguam continebis. Tantum in utram-
que partem assuetudo valer.

Silentium, cum loquendi tempus non est, prudentia
signum evidens est. Carpent alii taciturnitatem tuam,
modò probent vitam tuam: Isaia non fallax oraculum
est. Cultus justitia silentium, & securitas usque in sempiternum. Isaia 1. 32.
vers. 17.
Nisi amicus fueris solitudini ac silentio, non eris virtutis.
Plerumque quod precando lucramur, id omne perdi-
mus confabulando, uti Penelope telam, quam interdui
texerat, dissolvit noſtu, nunquam sui operis visura fi: ac silentio
nem: ita quidquid boni sensus è precibus & colloquiis nec est vir-
cum Deo haeritur, id effunditur, vaniloquentia. Imò tutis
difficillimum est rechè precari, ubi tam prouum est lo-
qui. Mens namque tam variis narrationibus onerata,
ægerimè scelus ad orationis quietem componit. Occur-
runt audita & narrata, & quidquid imbibit, non supre-
mis tantum labia natat, sed omnem animum occupat:
Ita dum mens orationem meditatur, innumeræ sugge-
stiones aliò tam vocant, & ad se trahunt. Nec potest mus nūgis
facile animus dictorum auditorumque mille formis
illufus ad meliora se convertere, aut supra hac erigere
tanq; nugaram mole oppressus.

Nescit mens inhaerere Deo, si, Deique per tot fa-
bulas prodiga: Conjunctionem cum Deo ignorat, quæ
solitudinis & silentiū amica non est: Cælestia non attin-
git, quam tot inanium colloquiorum maria demer-
gunt. Non fert æmulum Deus: aut enim amari solus
vult, aut amari non vult. Vis illi conjungi? Amove,
quidquid ab illo te disjungit, ut conjungat alteri. Inter
potentissima, quæ te alteri conjungunt, est quædam lo-
quendi prodigalitas, cum nec necessaria nec temporis
apta profundimus.

Titi

§. VII. Iso-

§. VII.

Isocrates duo dicendi tempora putabat statuenda: ut non loquamur nisi de iis quae certò novimus, vel de quibus dicere necessarium est. In his enim solis orationem silentio præstare, in aliis esse melius silere quam loqui. Quocirca quies & silentium tranquilla conscientia optatissimum asylum. Qui promptus est ad loquendum, loquendi limites facilimè transferit. Hypocastum calidum sine ostio, vas vinarium sine operculo, lingua sine silentio, nec illud calorem, nec istud odorem, neque hæc animi fervorem conservabit. Disce tace, si vis proficer. Quid es, eum loquax es, nisi ursa sine muro, domus sine ostio, vas sine operculo, equus sine freno? Hebreus Ethicorum docttor hac confirmans: *Sicut ursa patens, inquit, & absque murorum ambitu, ita vir, qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.*

*Prov. c. 25.
vers. 28.*

*Addit. in
Chron. atra-
te 6. anno
Christi 410.
Gennadius
de viris il-
lustri. c. 19.*

I. Silencii documen-
tum.

Secundum.

Tertium.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

*Seneca ep. 8.
initio.*

Septimo.

Octavo.

Nono.

Dicitur.

X. Silencii praxis.

Secunda.

*Ecclesi. c. 20.
vers. 6.*

Tertia.

Quarta.

Quinto.

Sexto.

Septimo.

Octavo.

Nono.

Dicitur.

X. Silencii praxis.

Secunda.

*Seneca ep. 8.
initio.*

Tertia.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Septimo.

Octavo.

Nono.

Dicitur.

X. Silencii praxis.

Secunda.

*Seneca ep. 8.
initio.*

Tertia.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Septimo.

Octavo.

Nono.

Dicitur.

X. Silencii praxis.

Secunda.

*Seneca ep. 8.
initio.*

Tertia.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Septimo.

Octavo.

Nono.

Dicitur.

X. Silencii praxis.

Secunda.

*Seneca ep. 8.
initio.*

Tertia.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Septimo.

Octavo.

Nono.

Dicitur.

X. Silencii praxis.

Secunda.

*Seneca ep. 8.
initio.*

Tertia.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Septimo.

Octavo.

Nono.

Dicitur.

X. Silencii praxis.

Secunda.

*Seneca ep. 8.
initio.*

Tertia.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Septimo.

Octavo.

Nono.

Dicitur.

X. Silencii praxis.

Secunda.

*Seneca ep. 8.
initio.*

Tertia.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Septimo.

Octavo.

Nono.

Dicitur.

X. Silencii praxis.

Secunda.

*Seneca ep. 8.
initio.*

Tertia.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Septimo.

Octavo.

Nono.

Dicitur.

X. Silencii praxis.

Secunda.

*Seneca ep. 8.
initio.*

Tertia.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Septimo.

Octavo.

Nono.

Dicitur.

X. Silencii praxis.

Secunda.

*Seneca ep. 8.
initio.*

Tertia.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Septimo.

Octavo.

Nono.

Dicitur.

X. Silencii praxis.

Secunda.

*Seneca ep. 8.
initio.*

Tertia.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Septimo.

Octavo.

Nono.

Dicitur.

X. Silencii praxis.

Secunda.

*Seneca ep. 8.
initio.*

Tertia.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Septimo.

Octavo.

Nono.

Dicitur.

X. Silencii praxis.

Secunda.

*Seneca ep. 8.
initio.*

Tertia.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Septimo.

Octavo.

Nono.

Dicitur.

X. Silencii praxis.

Secunda.

*Seneca ep. 8.
initio.*

Tertia.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Septimo.

Octavo.

Nono.

Dicitur.

X. Silencii praxis.

Secunda.

*Seneca ep. 8.
initio.*

Tertia.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Septimo.

Octavo.

Nono.

Dicitur.

X. Silencii praxis.

Secunda.

*Seneca ep. 8.
initio.*

Tertia.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Septimo.

Octavo.

Nono.

Dicitur.

X. Silencii praxis.

Secunda.

*Seneca ep. 8.
initio.*

Tertia.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Septimo.

Octavo.

Nono.

Dicitur.

X. Silencii praxis.

Secunda.

*Seneca ep. 8.
initio.*

Tertia.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Septimo.

Octavo.

Nono.

Dicitur.

X. Silencii praxis.

Secunda.

*Seneca ep. 8.
initio.*

Tertia.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Septimo.

Octavo.

Nono.

Dicitur.

X. Silencii praxis.

Secunda.

*Seneca ep. 8.
initio.*

Tertia.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Septimo.

Octavo.

Nono.

Dicitur.

X. Silencii praxis.

Secunda.

§. II.

Ad fidem spectat fidei confessio, quam virgo edit sub cruce, quando filium non solum comitata est ad crucis supplicium, sed infra crucem generofissime adstitit. Ita toto pane terrarum orbe spectatore in summo lucte constantissime professâ est fidem: hunc scilicet in cruce pendente hominem, suum esse filium, esse Christum, esse Deum, qui à morte reditus sit ad vitam. Eo tempore unicus Apostolorum adfuit, qui auctor cruci affixere, & discipulum ejus hominis fateri. Ceteros omnes tegebant latebra, tunc enim discipuli omnes reliquo fagerunt.

In Catholicorum templis veteri ritu cùm triduo sacra hebdomadis, preces matutinae decantatur, ad finem singulorum Psalmorum singuli cerei è duodecim extinqui solent: unicus ad sacrarium defertur ardens. Ea res piam hanc interpretationem habet. Apostolorum fides èo tempore utcumque nutabat, tunc illis vísū latere, & velut cereum extincto lumine abscondi. Unica fax illa, Domini mater cum vīsū certabat, nec ullis turbidū flaminibus extinguiri poterat:

Non habies illam, non flabla, nec imbræ.

Sanguinei convellebat:

Petrus à ventulo concusus cecidit: stetit virgo, stetit inconcusus, & fide ac spes fémēt solabatur redituri ad vitam filii. Ubi enim charitas tam perfecta, quid mirum, quid fides fuerit tam firma? *Charitas omnia credit.* Et ut os divinum loquitur: *Omnia posibilita sunt credenti. Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic: Tollere, & jada te in mare, fieri; & nihil impossibile erit vobis.*

Cum, virgo ad Angeli celestia postulata responderet submississimè: *Ecco ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum,* mox è celo mons montium, mons infinita magnitudinis, in diffusum mare, in beatissima Virginis uterum sese demisit; Deus humanum corpus induit. Hoc opus grande Virginis fides plurimum juvit. Assensa est postulatis, & voluntate sua divinam complexa, orbem jam lapsum, jam perditum erigere, quantum in se fuit, collaboravit votis ardentissimis, & integrissimi fidei. Hinc iure merito MAGISTRA FIDEI appellata, ut que Domini discipulos, nōsque omnes impulit fideliter proslus magisterio.

§. III.

Cum de Fide sermo est, in fundamentum sit, quod beatissimus Paulus afferit. Hic ubi de hominibus excellenti fidei nomenclaturam texuisse, hanc apposuit clausulam: *Sine fide impossibile est placere Deo.* Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquietubus se remunerato sit. Atque ut nossemus, quiam excelluisse fide, Abelem, Enoch, Noënum, Abramum, Joseph, Mosen, Gedeonem, Samsonem, Jephre, Davidem, alioque complures nominat, de quibus: *Iuxta fidem, inquit, defuncti sunt omnes isti, non acceptis reprobacionibus, sed a longe eas aspiciens, & statuentes, & confitentes, quia peregrini & hospites sunt super terram.*

Hi praestantissimæ fidei viri, calum in votis habuerunt & promisssis, & illud eminus fide ac spes salutariunt; jam possident, iam cives sunt, qui olim ad beatam illam civitatem contentissimus studiis peregrinabantur.

In natura operibus credendis magnâ opus est fide, multò adhuc majore in divinitatis, cuius natura est misericordia. Pia opinione filia est fides, religionis mater, quia sublatâ nihil homini relinquitur, cur calum specter amplius, aut cur plus sapere dici possit, quā mutum animal. Homo sine Fide & Religione velut infrenis equus, atque cōdeterior, quid & natura contumacior quam equi, & in virtute multò propensior.

Magnus ille Abrahamus, omnium recte credentium parens, quæ sibi è celo promiscebantur, firmissimè cre-

Tom. I.

A didit, idque illi justitiae datum est, sed non magis illi quām omib⁹ (ut credi par est) qui omnia, quæ sunt, ad divinam refutent providentiam.

Mosis divinitus operanti nomihil obstiterunt artes magicas, quarum operā rex Ægyptius utebar. Sed celsit tandem vanitas illa veris miraculis, & vieti prestigiantes Numinis providentiam sunt confessi. Rex ipse, Suppliciū repudiare in fidei Pharaone.

quia non credit, sibi & suis exitio fuit. Enimvero quia pelagus Israëlis populo in camporum planitem cestis, & hec rūsumque præbuit iter, rex incredulus cum exercitu validissimo infecutus, marinis fluctibus miserè sepulvis est. Luculentum hoc fuit repudiare fidei supplicium.

Elias vates Hebreus in apertum cum Baalis Sacerdotibus certamen descendit Achabo rege contentions arbitrio. Ceterum illi suum Baal in multum diei suppliciter precati, ut ignem è cælo mitteret, nihil impetravunt. Sed quid impetrare poterant, cùm multò minus

is posset qui rogabant, quam qui rogabant?

Elias contraria fide ac precibus celum evocans, mox obsequientissimum habuit ignem. Cujus rei miraculo circumfusa multitudo, quæ in eventum ejus dīceptionis erat erēcta, veræ fidei alcissima fecit fundamenta, & protinus in illas voces lepias repetitas erupit: *Do-*

minus ipse est Deus, Dominus ipse est Deus.

ver. 39.

§. IV.

Petrus opere pescator, dignitate Apostolorum principis, hanc duntaxat fidei virtute, non Atticā, non Latitudinali eloquentiā fietus uno die tria hominum milia bacula patrūlū lacavro admovit. Tam ubere pescatum illa tro: promisit, qui cymbam & retia relinqueret præcepit. Sed cædēre fide Petrus hominem è matre claudium in solidos pedes erexit, iustitiae ambulare rectum. Nimurum omnia possibilia sunt credenti.

Paulus Taricensis hostiliter in Christum insurgens, à S. Paulō subito veritatis admoniti, & eum, cui infensissimus Apostolo: erat, Dominum vocavit, & quid se facere veller, submisē scisitatis est, ex hoste factus mancipium, ex lupo agnus. His virtute Fidei Elysiam magum in Cypro perpetua cœcitatris nocte damnavit, ut in iis tenebris moretetur, quā vīventum oculis offondere conſueverat. Credenti possibilia sunt omnia.

Stephanus Christianæ pietatis assertor non syllogis: à S. Stephanis, non sophistmate, non elenchis è Dialecticā peccatis phano: usus, sed è fonte fidei prouissimo illum dicendi spiritum haulit, cui omnis synagogæ sapientia, omnisque Philosophiæ vaſitatis cedere coacta est. Credendo mores ut plumbæ transferuntur, & nihil impossibile erit credentia.

Valens Imperator Arrianus, quibus faverait, templum quod vera religionis viri posse fuderant, destinarat. Hoc Principis consilium Eusebius Antistes non improbare ab Eusebio tanum, sed etiam detestari, & imminentes penas vari: Antistite. cinari. Cæsar Pæsus auctoritate motus statuit periculum sumere, utrem demum sanctior videretur religio: ac simul edixit, ut templum clauderetur, idque si denū cederet, quorum precibus sua sponte patuissent. Ariano: rum preces prorsus irritæ cederunt, nec templi valvæ iis convalsa. Eusebius ingenti fide illud solum effatus: *Attolite portas principes regias, & elevamini portas eternæ.* P. 23. v. 2. Antistite. Vix totum abfolverat carmen, cùm repente oīs creperunt, patuerūntque ades sua sponte subire, volentibus. Hac in Ariana perfida detestationem, veraque fidei firmamentum facta. Nemini hæc adēd mira videantur.

Ipse Arius orbis impostor, fidei oppugnator acerrimus, sensit tandem, quid oppugnari: nam alvum & animam una ejecit. Olimpius Arii assestor cum Carthaginie in balneis lavaret, & ore impio luctuissimam Triadem lacesseret, trifido telo superne iactus concidit, Jocari cum Deo non licet, & mortales, multò minus

Tet. 2 lingua

De fide. Pars I. Caput IV.

772

linguā Deum violare. Et uti credenti omnia sunt possibilia, ita non credenti aduersa omnia. Animalculum vel minimum, vel atomus unus carnificem agit, cùm Dei hostis jugulandus est.

§. V.

*Cor, pro-
pria fidei
domus.*

Liceat hīc, obsecro, cogitationes meas tūd dicere. Passim omnes jactamus fidem, sed fidei defectū saepe plurimū laboramus. Fidem ex ore promimus, melius educeretur ē corde, propriā Fidei domo. Hominem mihi date, qui conceperit omnia verbis sic fēle soleat efferre: Ego Christianus, ego Catholicus, ego Virginis matris Sodalitas (& quid non?) Ego sacra Catholica ad usque supremū halitum defendam. Rētē hēc quidem & fortiter dicuntur, si modō fieri & ex ipsis animi fibris dicentur. Exploremus igitur viri fidem, & videamus, quantum os à corde distet; quantum ficta fides absit à verā.

Dicamus huic viro nummorum tenacissimo: Da, quās, huic pauperi unum alterūmve florem aut Philippem, & pro iis mille recipies in celo. Nam, Salomon teſte, *feneratur Dominu, qui miseretur pauperis.* Ergo perde pecuniam tuam propter fratrem tuum, & abundansſime recipies illam.

*Prov. c. 19.
vers. 17.
Eccl. c. 29.
vers. 13.*
Homipum
nēta fides.

Observate vos jam hominis fidem: vultum contrahit bonus iste vir, & obliquum tuerit; capite abnuit, &c. Melior est, inquit, pauper in manu aquila super terrā: moneta præfens res planē affabilis, & incertis omnibus longē præferenda. Pecuniam hīc inter pauperes erogatam, in celo recipiendam credo, at interim servo.

En fidem, sed languidissimam: credit & non credit. *Auguſt. 10. 8.* Si fides, inquit Augustinus, sine dilectione sit, sine opere erit. *En paf. 31.* Nunguid fides tua steriles erit: si steriles non es, steriles non es ipsa.

*Luc. cap. 18.
vers. 8.* Quād verē Lucas & ex ore Domini dixit: *Filius hominis veniens, putas inveniet fidem in terrā?* Sed fidem boni illius viri ulterius examinemus. Vir iste bonus à carne invitatur ad furtivam libidinem: Hīc illi fides ingreditur. Hoc facere, est calum perdere, & ad inferos se sponte precipitare. At illi bonus vir nihilominus hoc audet, & facit. Perinde si diceret: Quidquid sit de celo, hoc mihi gratum est, & volupte. En fidem, sed pietam, sed otioſam, hoc est, pane nullam. Idem hoc amplius ostendimus. Bonus iste vir amulorum multos habet, sūmū ex iis, qui non leviter eum læserunt. His ille, ut ignoscat, adduci non potest. Fides illum certimē horatur: Nisi tu iniunctū tuis omnibus ignoscas, & quidem ex toto corde tuo, neque Deus ignoscet tibi. Aētū est, despera celum, nisi hac Christianā generositate præstes te dignūm celo. Nil venia spes rā Deo, nisi tu prius veniam dederis iis, qui te offendērunt quacumque ratione. At ille consumacissimam spirans vindictam, nullis precibus, nullis fidei præceptis flectitur: manūl mori, quād injuriam non perfecisti, non ulesci. En fidem, sed cada- verolas, sed mortuam.

*Auguſt.
tom. 4. lib. de
fide & ope-
rib. c. 13. fine.*
*Tom. 10.
ferm. 53. post
iust. p. 249.*
*Prosper lib.
Epigram.*

Hēc Augustinus disertissimē affirms: *Qui credit Deo, inquit, debet facere quod præcipit Deus, & qui propterā facit quia præcepit Deus, necesse est ut credat Deo. Verē beatus est, qui & recte credendo bene vivit, & bene vivendo fidem re-ferit.* Ita dicit. Igitur sicut otiosa est fides sine operibus bonis, ita nihil proficiunt opera bona sine fide recta. Eleganter cecinit B. Prosper:

*Non fatis est Domini præcepta evolvere linguā:
Is meminit legis, qui memor est operis.*

O Domine adauge nobis fidem.

A C T I O N E S F I D E I.

1. Fidei praxis.

1. Sapientia exercere fidem circa sublimissima quatuor illa Fidei mysteria sanctissimae TRINITATIS, Incarnationis Christi, Eucharistiae, & Resurrectionis. Atque hanc fidem his subinde verbis testari: *Credo, o be-*

A ta Trinitas, credo te Deum trinum & unum. Credo Christum Dei Filium pro nobis factum hominem. Credo sub panis & vini velamine Deum verē praefensem esse. Credo nos omnes novissimo die rediutorum, aut ad vitam, aut ad supplicium aeternum.

2. Fidem in adversis singulariter sic excitare: *Credo Serrati* Deum melius scire meipso, quid patiar, & velle, ut hoc ipsum, quod me premit, patiar. Credo etiam Deum & posse & velle juvare me. Hunc igitur adjutorem unicū quāram; ille me certi non deseret. Tunc juvabit, & modo, quo ipse melius visum fuerit, meum non est auxiliū modum aut tempus Deo præscribere.

3. In actionibus bonis exercendis, praefertim in re-Ter-ram ardutarum agressu, ad Deum per fidem fixissimis oculis suspicere, cūmque ut amplissimum actionum nostrarum remuneratore venerari, nec cupere labo-ris præmium statim accipere, sed illud magnā fide suo tempore dandum expectare.

4. Quotiescumque ē divinis litteris aliquid auditur, Quia aut legitur, iis omnibus ut vero Dei verbo firmissimum assensum præbere, illud secum volvendo: *Credo, Do-mine, verissimum esse & optimum, quod dixisti, quod minatus es, quod promisisti, quod prohibuisti.*

5. Altissimam & infallibilem prouisus Dei providen-tiam, in rebus quidem omnibus extollere, in iis verō maximē, quā adeō nobis videntur miranda, ut cauſas eorum & rationes vix ullaſ invenire aut assequi possumus, quorum ferē quotidie sunt exempla. Hīc illud cum Ecclesiā ingeminandum: *Deus, cuius providentia in iis dispositione non fallitur.*

6. Singularissimē Dei in omni loco præficiant ob-servare, & ad illam mores suos, omnēmque vitam stu-diosissimē componere. Non credit Deum ubique praesentem, qui præfente Deo facit occulte, quod praesenti-bus hominibus facere veteretur publicē. Dicitum Hieronymi est: *Non est verē Christianus, qui non audeat in u-ſtatu mori, in quo audeat vivere.*

7. Errores omnes atque hæreses à verā fide alienas Se-piā ingenti pectorē averſari, atque repudiare.

C A P V T V.

Rosa Gypsea, seu, Auditio Verbi dīvini.

§. I.

E Tī Virgo beatissima domi suā annis triginta con-*B. Mar-* ceat. Conatorem optimum verē celo delapsum arre-tissimē audierit, ejus tamen facundia satiarī non posuit. Nec mirum. Tam affabilis eloquentia fuit hic conci-nator, ut celesti verborum vi & brutas animantes, & furidas rupeſ, & luctantes ventos, & furibundum mare mulcere potuerit, & ad obsequia promptū reddere. Divinus hic ecclesiastes potuit ex undis provocare ceteros, ex aere fulmina, ē celo devocate fidera, ē tumulis evocare mortuos.

Ad divinissimum illum concionatorem igneus Paulus, & divitissimus Chrysostomus, & eruditissimus Augustinus, mutos ſēle infantes dicerent. Hinc Virgo conatorem annis triginta domi suā habuit quotidie ſuper mensa differentem, cūmque tantā fame audiū, narrantis ab ore pendens, ut ab eo satiarī nunquam potuerit. Prōinde cūm divinus hic Orator in pulvrem prodiret, & jam in plateis, jam mediis campis, modō in templo, modō in montibus, modō ē navi verba face-retat circumfulsum populum, adiut & virgo inter fre-quentissimos auditores, & in confertā turbā filium per-orantem auscultavit.

Ecquis unquam dicere illam audiū; Hec mihi jam in ea ſepiuſ audita; Ecclesiastes ille quotidie mihi domi est, an-tem, dicas sub umbrā quenam dicens verba excepero. Nil hoc nūrum. Expleri nunquam poruit audiendo. Et verō hoc ūnum dī-4

unum egit, ut nullas filii conciones negligeret. In testimoniis est, quod Matthæus narrat, Christo Domino ad populum perorante, fuisse è numero auditorum qui diceret: *Ecce mater tua, & fratres tui foris stant.* Nec solum filii verba tam proris auribus exceptir, verum etiam quidquid filium spectabat, quidquid sacram doctrinam sapiebat, id avidissimis auribus accipiebat, velut pubulum future meditationis. Hinc quod pastores de Angelis eorumque concensu narraverunt, quod Simeon & Anna de filio, dèqué lucu futuro vaticinati, id omne consideratura exactius audiebat, Lucá teste, *Maria autem conservabat omnia verba h.e.c. conferens in corde suo.* Frustra sunt conciones, nisi sequantur ejuscmodi meditationes.

Quod si Virgo beatissima divina Sapientia mater exhortationes sacras tantà fame appetit, quid par est nos facere rerum cælestium inanes? Hic nemo eximiuit. Hebreus Rex David in plurimis praceptore habuit Spiritum sanctum. Adulcerium & homicidium utique non ignoravit esse vetitum, nihilominus pœnitentiam in decimum usque mensem distulit, dum Nathan eum seriat valde acerba exhortatione perculit. Christus è nubibus concionatur Paulus; nihilominus Paulus ad omnia jam paratus, velut bimulus puer ad Ananiam instruendis mititur. Cornelius religiosissimum bellum ducere ad cælestia informat Angelus, eundem tamen prolixius erudiendum commitit Petrus. Reginae Candacis questor, qui curru velhens Isaiam legerat, non Angelo sed Philippo traditur instruendus. Moses qui Deo à secretis & ab intimis consilis fuit, tamen a foero homine alienigenâ velut puer instituitur, & modum regendi populi docetur. Christus ipse litteratorum medium sedet, audiendo & interrogando se discipulum professus.

§. II.

Sed objicias primò: Jam antè scio, quæ dicturus est Concionator, pridem ea legi, audi, dideci: nil novi sum auditurus. Respondemus: In templis, ò bone, non convenitur, ut novi rumores audiantur. Hæc dicit Dominus, clamar Hieremias: *Interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, & ambulate in eā.* Ingerenda est animo notitia rerum etiam notissimarum.

Objicias iterum, Jam senex sum, & ætatem in libris exegi. Respondemus: Quis oro tam senex aur doctus, qui non plura nesciat, quām diciderit? At fingamus te doctissimum esse, qui nil eximiū dicas in concione. Sic quidem ceteros intelligentiæ vicescas at ubi voluntas, ubi memoria: hæc monenda sapientia, illa ad virtutem assidue impellenda est. Ignoscet vocis barbare sed vera. Plurima lics speculative, vix quidquam practicæ. Itaque ideo discenda sunt, quæ in concionibus dicuntur, ut, quæ fuerint verba, fiant opera.

Tertiò dixeris: Non videor mihi tot monitis obtundendus, nam nisi me valde fallo, vitam non ago virtuosam. Sit ita: sed nunquātne illud Seneca legit: etiam remotis vitiis, quid & quemadmodum debemus facere, discendum est.

Sed quid prodest, inquis, aperta monstrare, & toties decantata reperire? Plurimum: interdum enim scimus, nec attendimus. Non semper docet sacra exhortatio, sed excitat, sed adverterit, sed memoriam refricat, nec elabi patitur scienciam necessariam. Pleraque ante oculos posita transfiguratur, saepè animus etiam aperta dissimulat, proinde quædam illi commendanda, quædam etiam inculcanda sunt. Plurima scimus, sed non facimus. Scis annis sanctæ sancte colendas esse, sed non facis. Scis animi submissionem ac patientiam in omnibus exercendam, sed non facis. Scis cogitationes lascivas quamprimum repellendas esse, sed non facis. Scis conjugium pudicum castè servandum, num quædo id facis? Scis virtutem

A ante nummos querendam, sed non facis. Scis jubente Domino injuras inimicis condonandas, sed non condonas. Scis inimicos etiam esse amandos, sed non amas. Iras, terribilis affectum, comprimentum esse scis, sed non facis. Invidiam utræcumque venenum omni modo cavendam esse scis, sed non facis. Scis pigritiam contentis studiis excutiendam, sed non facis. Scis antimam facrā confessione sapiens esse lustrandum, sed non facis. Scis gulam inediā subinde castigandam, sed non facis. Plurima esse cavenda & fugienda non nescis, quæ tamen nec caves, nec fugis: Plurima itidem nervis ac viribus omnibus querenda esse atque amplectenda nosti, quæ tamen nec amplecteris, nec queris.

Ideo reducendus es sapiens ad memoriam: non enim repofita illa esse oportet, sed in promptu. Quæcumque salutaria sunt, saepè agitari debent, saepè versari, ut non tantum nota sint nobis, sed etiam parata. Adjice nunc, quod aperra quoque apertura fieri solent. Omnium honestarum rerum semina animi gerunt, quæ admonitionibus facis excitantur; non aliter quām scintilla flatu levè adjuta, ignem suum explicat, granum piperis contritum, acrimoniam suam exerit. Erigitur virtus, cum tacta est & impulsa. Præterea quædam sunt quidem in anima, sed parum prompta, quæ incipiunt in expedito esse, cum dicta sunt.

§. III.

Sed objicias quartò, & stylum vertis: Obliviosus sum, Conciones inquis, & dictorum pene nihil retineo. Sit & hoc: frequenter sed num ide conciones non audeundæ? Imò jam tibi ac ledulò multò magis frequentandæ, quod pauciora ex auditis réfentes. Audi, quæ ad te narrantur.

Quidam è Christianis Philosophis Abbatem de rebus ad animi sanitatem spectantibus consulens: Mi optime Pater, inquit, religiosos viros sapienti interrogavi super animi mei statu & salute. Quidquid autem illi me docent, quidquid præceptionum ingerunt, id brevi evanescit è memoriâ; paucissima hærent. Abbas duo conspicatus vas fortè vacua, & mox ad locum adstantem: Ito, inquit, & alter in eis his vasibus eluto. Ivit, elutus, & loco reposuit. Abbas rufum: Vas, inquit, utrumque afferto. Attulit. Hic Abbas Philosopho: Utrum, ait, è duobus his vasibus tibi mundius videtur? Illud, respondet, quod modò purgatum est. Ad quæ iterum Abbas: Ita quoque, mi fili, cum animo nostro comparatur est: qui frequenter ac sedulò sacras exhortationes audit, etiam non omnia ita plenè retinet, ut singulorum meminisse possit, illius tamen animus mundior erit, quām ejus qui divina monita nec audit, nec ullo audiendi desiderio teneatur.

Ita prorsus est: nam etiæ conciones nil novæ doctrinæ suggerant, memoriam tamen renovant, & voluntatem nonnulli agiliorem faciunt ad bene agendum. Habetus interdum utrumque compositum animum, sed residem & inexercitatum, ad inveniendam officiū viam, quam admonitio sacra demonstrat.

§. IV.

Sed objicias quintò: Aut probus est, qui conciones audiri, aut improbus. Si probus, jam sponte currit ad optimam quæque; quid cum ultra urgeas: si improbus, vix cum haec admonitiones juabunt sic vitiis obligatum. Imò vero juabunt, hoc scilicet ut vitiis liberetur. Non enim extincta in illo indoles naturalis est, sed obscurata & oppressa. Sic tentabit resurgere, & adversus prava nitetur. Modò illum diutina pestis infecit, non penitus eneatur. Nam *impious, cum in Provo. c. 18. profundum venerit, contumus: quanvis nec huic quidem verf. 3. conciones negligenda.* Medicina morbos infanables non vincit, tamen adhibetur aliis in remedium, aliis in levamentum.

Tertii.

Hic

Hic oppones sexto: Quis capiat hanc retum molem? Infinita precepta sunt. Fallum est, nam de maximis & necessariis non sunt infinita. Duas tantummodo leges Christiani habent: Ama Deum, ama proximum: Nostri Servatoris vocem: In his duobus mandatis universa lex pendet & Propheta. Aut si mavis, unam dumtaxat legem serva, & dicemus te omnium observatorem. Voluntatem tuam ad divinam conforma, & omnibus omnino legibus satisfactum erit.

Conciones
non sunt
negligen-
da.

Oppones septimo: Multi conciones audiunt, nec tamen meliores evadunt. Elto, quid tum? Num ergo conciones liberius negligenda? non ideo haec nullos sanant, quia non omnes. Ego alter & melius quam tu, ita ratiocinor: Multi, qui conciones audiunt, parum sancte vivunt; at nulli, qui conciones negligunt, sancte vivere possunt. Examina rem, & ita esse compries. Ubi recte dicimus: Multi juvenes citò moriuntur, at nulli senes diu vivere possunt. Sic affirmat ajo: Quisquis sacras conciones temere negligit, aut homo sui sensus ac cerebri est, aut certè intus & in cœte nequam est. Nam hic talis legerem non solet, qua virum morisque instruit, si nec audiat quidem, homo frugi nunquam erit. Mens bona cultura egit; vera virtus nemini gratis venditur. Quisquis doctrinam sacram fugitat, licet viri boni speciem praे se ferat, vir bonus certò non erit, cum avertatur ea, qua virum bonum faciunt. Animos vix illa res honesta magis inducit, dubioque in pravum inclinabiles revocat ad rectum, quam Divini Verbi auditio. Pars virtutis disciplina constat, pars exercitatione: & discas oportet, & quod didicisti, agendo confimes. Virtutis contemplatio virtuti non sufficit, nisi sequatur & actio. Ergo si recta actio virtuti necessaria est, recta autem actiones instituto sacra & concio demonstrat, instituto quoque ac concio virtuti necessaria erit. Varia nos vita impellunt, opiniones falsæ circumsonant, ideo crebris monitionibus opus, qua vita cohabeant, eximant opiniones.

Obducis octavo, & ait: Unde mihi constat, ea, qua in concionibus audio, à Deo monita esse, & purum pūtum Dei verbum? Vide, es extra dubium est. Magister veritatis id expressissime docens: Super cathedram Mosis, inquit, sedetur Scribe & Pharisei: Omnia ergo quacunque dixerint vobis, servate & facite; secundum opera vero eorum nolite facere: dicunt enim, & non faciunt. Audit doctrinam eorum, non vitam esse attendandam, qui legitimum docendi jus accepit. Atque uti Pharisei ac Scriba super cathedram Mosis, sic Concionatores, quos audis, super cathedram Apostolorum sedent. Ergo, quaeunque tibi dixerint, serva & fac. Doctrina horum talium proba est, eti vita nonnunquam improba.

§. V.

1. Theff. c. 2.
vers. 13. **P**aulus hoc expressissime confirmans: Cum acceperis, inquit, à nobis verbum auditum Dei, acceperis illud non ut verbum hominum, sed (sic ut vere) verbum Dei. Observa dictum, Sicut est vere verbum Dei, illud scilicet quod ab hominibus auditum. Rarissimi fuerunt, ad quos Deus sine interprete locutus est. Ideo Siracides: Qui timerit Dominum, inquit, excipiet doctrinam eius, à quocumque deum doctrina Domini tradatur, sive ab ipso Domino, sive ab ipsis interpreti.

Atque ut probe noverimus, esse maximi momenti, conciones non temere negligere, mentem Dei ac voluntatem necessè est exploratam hac in re habeamus. Mens Dei est: Vult amansissimus Pater, ut inter homines alter alteri se subjiciat, alter ab altero discat, iste illius se discipulum fateatur, ut eâ ratione submissio animi & modestia conservetur in gente humana. Qui conciones alpernatur, satis sibi doctus est, impatiens Magistri, nullius se discipulum gerit, ipse seipsum erudit. Hanc profectò arrogantium non tolerat Deus; non impunè

Ecli. c. 32.
vers. 18.

Deus vult
ut inter
homines
alter alteri
se subjici-
cat.

A fert, quisquis hac in re Christianæ submissionis oblitus se sibi magistrum preficit. Hoc è plurimorum exemplis licet discere, & eorum etiam quos ipsi novimus.

Plurimos non leviter manu flagellavit Deus, qui conciones Deique verbum aut contemptu, aut certe neglegitu non audierunt. Hos tales Deus adèd luculentis affectis ponis, ut & ipsi punitos se sentient, & alii cernerent.

Narrat Jacobus à Vitriaco Tusculanus Praeful, puratus Pater, fuisse virum, qui vel naufragi divini vesti Vitrum vel negligientia conciones pertinaciter fugiebat. Mortem fugere potuit, sed non effugere. Ergo mortuus est, & ritu Catholico ad templum delatus. Cumque hic Sacerdotes iusta funeri perfolvere, & exequias ordirentur Caudam reddere, prodigium ingens in signo pendens in cruce pro Ecclesiæ Jesu visum est. Nam simulacrum Christi in cruce affixi instar hominis vivi se movebat, brachia e cruce foliis, manus auribus admovebat, dñis aures utramque obturare, perinde si voce clarissimâ illud diceret: Non publicus auditus non audio. Hoc quidem est nunc ac manibus loqui. Arque istud spectarunt, quicquid aderant, & attoritus obstante. Sacerdos inferiarius praes ad populum versus: Non latet vos, inquit, hunc virum divini verbi fuisse contemporinem, nec unquam persuaderi potuisse, ut Christiano more conciones frequenter. En signum luculentum divina indignationis! Aures suas obturata Deus, ne audiat preces nostras. Definamus igitur incassum ei parentare. Dei hostis est, loquendo dignus est, humerum. Sic elatus è templo, humo profana defossus est. Quam ergo vere Siracides dixit: Qui timerit Dominum, excipiet doctrinam eius: Qui non timerit, non exceptipit. Confer, obsecro, mi Lector, nunc dicta cum iis, que in Zodiaco nostro, Symbolo sexto monemus: Confer, oro, & expende. Nunc ad instituti nostri rationem agendum modum subjungimus.

ACTIONES SEDVLITATIS
IN AVDIENDO DEI VERBO.

1. Apud animum suum stauere nullam penitus concionem negligere, nisi grandis ab eâ necessitas abducat. Hæc enim auditio sanctioris vitæ maximum est adjuvantum.

2. Dum ad concionem itur, in suam intentionem sic inquirere: Cur, queso, concionem adis? an ut inde fas doctior, an ut melior? scito ad templum te ire, non ad scholam, & eo fine ire, ut inde redeas, si non sanctior, faltem ad virtutem prompior.

3. Sub concione dormire, confabulati, litteras legere, animo evagari, Christiana sedulitas non solet. Hæc oscitantis animi, & caelestia naufragantis signa sunt.

4. Cum quis lese occupatissimum putat, ipse sibi dicat: Martha, Martha, sollicita es, & ruboribus erga plurima; porrò unum est necessarium. Ideo negotia & occupationes, si moram ferant, in tempus aliud differ.

5. Suos etiam domesticos, uxores, liberos, famulos, Quintam familiam totam ad concionem trahere, & hanc auditionem illis vel in invitis imperare. Ubi domum redierint, super auditâ concione examinare.

6. Tempore concionis divino sacrificio interesse, sem concionem autem temere consulto que negligere, est, quod dicimus, sublegere pelles, & calceos in stipem expendere; spoliare vestitum, & spolis vestire nudum. Oportet hoc facere, sed illud non omittere.

7. Ad sacras conciones gaudia afferre profanam, turpe est. Hic pietas locum habeat, non curiositas: hic non tam spectanda est facunda & eloquens, quam religiosa & fervens dictio. Deus est qui docet, sed lingua unita humana.

8. Cupere, quâ licet, imitari illa tot millia hominum, qui impræfici & incenati Christum concionantem secuti ab ore dicentis pendeant. Conciones breves, & censes

De gaudio spiritū. Pars I. Caput VI.

775

cenas optare longas, aut ad eō ad prandium properare, argumentum est: animi ad divina malè affecti.

9. Ob debitam in Dei verbum reverentiam nullum ē Dominicis ac festis diebus prætermittere, si id ullo modo fieri possit, quin singulari hoc cultu officiantur, & concio audiatur. Morbus aut molestia levior ab audiendā concione non excusat. Imitemur matrem Domini, & conservemus omnia verba hæc, conferentes ea in cordibus nostris.

C A P V T VI.

Rosa è saccaro, seu, Gaudium spiritū.

§. I.

Virgo sapientissima amoris castissimi has esse leges non ignoravit, *Gaudere cum gaudientibus, flere cum flentibus*. Hanc ob caussam in ædes Zachariae leta subiit, & letitia plurimum domesticis universis attulit, ipsi ad eō infanti materni visceribus etiamnum abdito: nondum natus jam saltabat, nondum gradi poterat, & jam præcurrere conabatur; nondum loqui sciebat, jamque vociferari molebatur.

Quid porrò celestis gaudii non sensit Virgo beatissima nocte illâ, quā filium suum enixa, Angelorum media, non tam itabulum habitavit, quā celum? Quantum hoc gaudiorum purissimum saccarum auxit pectorum accusus, adventus regum? Quandiu verò Christum infantem, Christum jam juvenem, jam viēum domi sēcum habuit, incredibili utique gaudio delibata saccaro videntabat, cuius dulcedo nulli mortalium antehac explorata. Tristitia aliquid forte senserit, cum æterna sapientia Christus macrā domo exiens in lucem ac publicum se dedit, nesciens orbi, unā tamen matris gaudium auxit, cùm audiret illa concionantem filium, cùm cerneret novam condī Ecclesiam, beatorum augeri numerum, divinam ampliati gloriam. Hic Virgo sanctissima indubie suum illud celeste melos, *Magnificat anima mea Dominum, centies, sexcenties, millies ingeminare, divinam bonitatem extollere, novis in dies gaudis affluere, celum inambulare.*

Cantuarienſis Antifites & Martyr Thomas, ut integrerrimam Virginem velut recentibus gaudis perfundet, hos versus confixipſt ævi ſuī ſtylo.

1. *Gaude Virgo mater Christi, quæ per aurem conceperisti Gabriele nuntio.*
2. *Gaude, quia Deo plena peperisti sine poenâ cū pudoris lito.*
3. *Gaude, quia oblatio; Magorum & devotio, exhibetur filio.*
4. *Gaude, quia tui Nati, quem videbas mortem pati, fulget Resurrexit.*
5. *Gaude, Christo ascendente, qui in celum, te vidente, motu fertur proprio:*
6. *Gaude, quia Paracletus demissus fuit calitus in tuo Collegio:*
7. *Gaude, quia post Christum scandis, & est honor tibi grandia in celi palatio.*

His confideratis iure meritissimo Matris divina nomen assignamus EXHILARATICIS. Ea res originem hanc habuit. Anno Christiano millesimo centesimo trigesimo quarto, tres viri ē Germaniā bellicam expeditiōnem fecerūt in Palæstīnam, demum & in Ægyptum delati sunt. Hos Sultanus in vincula dedit; ubi beatissimæ Virginis Mariæ iconem nacti, maximā in Deum Deicū Matrem fiduciā fuerunt. E vinculis liberati imaginem secum aporrārunt, quæ demum etiam miraculī clara singulari venerationi effe cœpit, & ut honestus fervaretur, facillum ei contidū, in quo servata. Mox ingens illuc hominum concursus, hinc datus loco titulus: Ad D. Virginem Exhilaraticem. Verē celestis

A Domina Virgo Maria Exhilaratrix, verē fons gaudiorum, quæ sumnum & unicū humana gentis gaudium in orbem edidit.

Divinus Paulus gaudii radicem monstrans: *Fruitus Galat. 5. 22.* autem spiritus, inquit, est charitas, gaudium, pax, patientia, &c. Ubi Charitas, ibi gaudium. Idcirco Christus. *Sed 10m. 6. 14.* ligereis me, inquit, gauderis utique. Charitas in virgine *vers. 28.* maxima, ergo & gaudium. Quippe ni gaudeat immensus, qui gaudia libi nunquam defutura praeficiat? Spes certa beatitudinis æternæ, dignissima est constantis causa gaudii. Eò Servator velut digitum intendens: *Gaudete, inquit, & exultate, quia nomina vestra scripta sunt Lue. cap. 10. in celis.* Virgo beatissima non speravit, sed scivit ex Angeli ore se plenam gratiā, & ab omni aeo beatitudini definitam: inde illius gaudium sincerum, perpetuum; tametsi oculis profligent lacrymae. De diversis gaudiorum causis & fontibus in beatissimā Matre, hoc loco pauca, cùm summātum & compendio sunt addenda. B Sed Vallam, pie Lector, cum suis vocalis jubemus multū valere. Pietas h̄c magis quam latinitas spectanda. Verū priusquam gaudii fontes aperiamus, potissimum mororū causas exponemus.

§. II.

Beatissimæ Virginis Matris MARIA

Præcipua XV. mœrores.

1. Josephi cogitata conjugis dimissio. *Matth. 1. 10.*
2. Circumcisio Christi infantis, & prima sanguinis effusio. *Lue. cap. 2. 19.*
3. Simeonis vaticinium: *Tuam ipfius animam pertransibit gladius.* *Ibid. v. 35.*
4. Fuga in Ægyptum subito & nocte suscepta. *Matth. c. 2.*
5. Septuaginta, vel, ut probabilius, quinquennium in Ægypto toleratum, & redditus in Galilæam non sine C metu Archelai. *Ibid. v. 30.*
6. Christus duodecennis triduo amissus. *Lue. cap. 2.*
7. Christi ad mortem proficiscentis valedictio, quam verus Ecclæsia sensus pte recolit proprie Paræceves. Hoc ita factum esse, ratione valde congruum, cùm Christus toties Apostolos sue passionis monuerit. *Matth. c. 10.*
8. Nuntius de Filio capto. Hic maior principium fuit multigeni mororū, & hoc ipso nomine acerbus gravis. *Lue. cap. 18. vers. 31.*
9. Fagellatio filii ac crima & crudelissima, ab ipsâ matre Virginis visa, ut vult S. Birgitta. *I. Revelat. c. 10. vers. 27.* aut certè auditā, ut alii.
10. Monstratus ab alto filius, cum dicto: *Ecce homo.* *Ioan. cap. 19.* Ad hoc spectaculum virgo Mater turbæ immixta, quid senserit, cogitari potest, dici non potest.
11. Iter in montem Golgotham mortissimum, & *Lue. cap. 23.* Domini Iesu crucem bajulantis verba ad plangentes feminas. *vers. 27.*
12. Crucifixio Domini. Et h̄c quidem virginem *Ioan. c. 19.* peccatum multiplex affect dolor ex aspectu & auditu hau- *v. 25. & 26.* fatus. Utique omni clavo diriū penetravit illud: *Ecce filius tuus.* Et tamen stabat Virgo mater afflita, au-diens, cernens infanda.
13. Christi mortui à cruce in gremium matris depo- *Matt. c. 27.* fitio; contemplatio vulnerum, & flatus super mortuum. *vers. 57.*
14. Sepultura Domini Iesu, recessus à sepulchro, *Marei c. 15.* lugubres genitus usque ad auroram nostri Paschatis. *vers. 46.*
15. Abitus filii in Ascensione. Hic verē videtur cor matris huic avulsum inter gaudia & lacrymas. *Ioan. cap. 19. v. 41. & 42.* *Actor. cap. 1.* *vers. 9.*

Ejusdem matris Virginis

Præcipua XV. Gaudia.

1. Annuntiatio Gabrielis Archangeli. *Lue. cap. 1.*
2. Visitatio cognata Elisabeth. *vers. 26.*

Tit 4 - 3. Nati-

Nona.

B. Mariae
Virginis
gaudium
in Nativi-
tate filii.

B. Mariae
Virginis
gaudium
in Nativi-
tate filii.

Nominis
B. Mariae
Virginis
Exhilara-
tice origi-
na.

- Eccl. cap. 2. 3. Nativitas Christi Domini, accuslus pastorum & narratio.
 Matth. c. 2. 4. Magorum adventus, & adoratio.
 vers. 1. 5. Oblatio infantis Christi in templo, Simeonis &
 Luc. cap. 2. Anna benedictio.
 vers. 22. 6. Inventio filii in templo post lugubre triduum.
 Matth. c. 21. 7. Fama miraculorum, accuslus tot millium ad filii
 vers. 8. conciones, varia laus concionanis, praecipue vox clau-
 Lin. cap. 11. cantis feminis è turbâ: *Beatus venter, qui te portavit.* In-
 vers. 27. gressus triumphalis in urbem Hierusalem, acclamatio
 plebis, subfratres vestes & palmae.
 8. Resurrectio Domini Iesu. Indubie redivivus fi-
 lius primò omnium matris spectandum præbuit, con-
 venienter legi sua: *Honora patrem tuum, & genitum ma-*
 tris tua in obliuiscere.

Eccl. cap. 7. 9. Ascensio Domini, & gloriatus in celum redditus.
 Marit. 16. 10. Missio Spiritus sancti, die Pentecostes.
 vers. 19. 11. Magisterium beatissimæ Virginis inter Aposto-
 Luc. cap. 24. los, Discipulos, mulieres Domini benefactrices, homi-
 v. 50. & 51. nes centum & virginis.
 Ador. cap. 2. 12. Mirabilis dilatatio Christianæ fidei, accuslus, &
 vers. 1. veneratio beatissime Virginis, quam absque dubio om-
 ibid. v. 14. nes ut Domini matrem jam tum plusquam omnes Apo-
 & seqq. & stolos magnificabant. Dominus autem augebat, qui sal-
 cap. 5. v. 12. vi fierent, quoridie in idipsum.
 13. Obitus beatissimus divinae Matris & assumptionis
 Psal. 44. in celum glorioissima. *Adstitit regia à flexis tuis in ve-*
 vers. 10. *stitu deaurato.*
 14. Exaltatio caelestis Virginis super omnes Ange-
 Cantic. cap. 4. lorum ordines & coronatio. *Venit de Libano sponsa mea,*
 vers. 8. *venit; coronaberis de capite Amara.*
 Eccl. cap. 1. 15. Veneratio beatissimæ Virginis Matris in terrâ.
 vers. 48. Beatum dicunt hanc matrem omnes generationes; om-
 Hominum inprudenter nes eam colant. Arque hic cultus jam magis ac magis
 perit com- tot libris, tot Congregationibus, tot ariis, tot templis, tot
 munis, fidia miraculis & modis propagatur. Quæ omnia ad Domini Iesu,
 fortioris nos ubilis patro- Regis Christi, Servatoris nostri, Conciliatoris summissi,
 cinamur. Redemptoris unicuius, maiorem honorem & gloriam spe-
 Non inquiet- cant. Eximius decus Filii, laus Matri.
 mater Do-
 mini his pi-
 gmentis.
 Gaudium spiritus node na-
 scatur.
 Eccl. cap. 1. 16. Sed jam de nostrâ gaudenti ratione est, quod plus-
 Ff. 121. v. 1 culum differamus.

§. III.

Gaudium, quod Paulus appellat Gaudium spiritus, grande tandem nascitur: cum quis assiduis precati-
 bus & plurimâ virtutis exercitatione, præteritum pa-
 tientia induratur eto se demum redagit, ut liberet & ex
 animo pronuntiet: Nihil ipsis in orbe terrarum est,
 quod me solido gaudio afficiat, nisi Deus, & unica Dei
 Voluntas. Valeant res creatæ omnes, mihi Deus meus,
 gaudium meum & omnia est. O utinam cum Deo sim,
 illoque fruar dñeculo yulu! at quantum morales mora-
 mibi toleranda, ad ostium æternitatis expectandum, so-
 latotum satis est, satis est & gaudiorum spes certa im-
 mortalitatis beatissime. *Letatus sum in hi qua dicta sunt*
mibi: in domum Domini ibimus.
 Sic sperare, sic gaudente sperando, vestibulum cali,
 ingressus paradisi est. Hoc nempe fructus, hoc gustus est
 spiritus, hoc gaudium sincerum. Haec illa serenitas ani-
 mis, quæ quamvis calamitatum nubibus obducitur, non
 tamem admittit. His talis animus inter ipsa mediis incen-
 dia serenus est, & ridere audet, cum stillant oculi.
 Abrauc. c. 3. Ex hoc tali omnino sunt voces illæ: *Ego autem in Domino*
 & ali. v. 18. *gaudeo, & exultabo in Deo Iesu meo.*
 Videte mihi feminam pudicam & conjugalis fidei
 tenacem, quantum illa est liberis, si frugi sint, voluptatis
 haurit: si filii sint bona indolis, felicis ingenii, disciplinæ
 capaces, literarum avidi ac dociles; si diffendo inter
 coœuos eminante, id mater narrat omnibus, nec sine
 suavi sensu. Sapientia ab illa audias: *Meus Narcissus, Hy-
 cinthus meus, meum gaudium, lux mea, deliciae meæ.*

Gaudium, quod Paulus appellat Gaudium spiritūs, inde tandem nascitur: cùm quis a fidei precationibus & plurimā virtutis exhortatione, præfatione patientiā induratus eō se demum redēgit, ut libertē & ex animo pronuntiat: Nihil ipsis in orbe terrarum est, quod me solidō gaudio afficiat, nisi Deus, & unica Dei Voluntas. Valeant res creatae omnes, mihi Deus meus, gaudium meum & omnia est. O utinam cum Deo sim, illaque fruor deteō vultu! at quamdiu mortales mora mibi tolerandæ, ad ostium æternitatis expectandum, solitiorum sati satis est & gaudiiorum spes certa immortalitatis beatissima. Letatus sum in hi que dicta sunt mihi: in dominum Domini ibimus.

Sic sperare, sic gaudere sperando, vestibulum cæli,
ingressus paradisi est. Hoc nempe fructus, hoc gustus est
spiritus, hoc gaudium sincerum. Hæc illa serenitas ani-
mæ, quæ quamvis calamitatum nubibus obdicitur, non
tamen admittitur. Hic talis animus inter ipsa medium ins-
cendia serenos est, & ridere audet, cum stillant oculi.
*Abacuc c. 3. Ex hoc tali omnino sunt voces illæ: Ego autem in Domino
& ali. v. 18. gaudebo, & exultabo in Deo IESU meo.*

Videte mihi feminam pudicam & conjugalis fidei
tenacem, quantum illa est liberis, si frugi sunt, voluptratis
haurit? si filii sunt bona indolis, felicis ingenii, disciplina
capaces, litterarum avidi ac dociles; si discendo inter
coetos emineant, id mater narrat omnibus, nec sine
fusvi sensu. Sapius ab illa audias: Meus Narcissus, Hy-
acinthus meus, meum gaudium, lux mea, delicia mea;

^{vid. 114.}
Narrat Valerius apud Corneliam nobilem Romanam feminam Gracchorum matrem hospitio fuisse, ^{ad 4.} matronam è Campaniâ. Hæc de cimelis & mundo muliebri in eâ mentione, gemmas suas & ornamenta illius à vi pulcherrima ostendit. At Cornelia re prudenter dissimilata eam sermone traxit. Quousque è schola redirem filii. Hi ubi in conspectum matris venerunt: et hæc, inquit illa, sunt ornamenta mea, meum gaudium

Omnia nimis habet, qui nihil concupit, eo quidem certius quam qui cuncta possidet; quia dominum rerum collabi solet, bone mentis letitia nullum tristis fortis recipit incusum. Itaque quorū attinet, aut dīvitias in primā felicitatis parte, aut paupertatem in ultimo miseriārum statu ponere, cū & illam frons hilatim, multis intus amariitudinibus sit referta, & hujus horridior aspectus, solidis ac certis gaudiis ab-
under?

Sed huc meliorem Corneliam matrem fisto. Si illus un- B. Mor
quam mortalium verò dixerit: **Jes** s̄ meus, gaudium Virginis
meum, verissimè mater divina dixit: Ornamenta mea, gaudia
delicie meæ, lux mea, meus filius, meus **Jes**s̄. Beatus illo
ille, qui cum Virgine beatissimâ ex animo profatur.
Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum. Hanc p[ro]p[ter]a
animi letitiam exsultissimam habet cacumen: quod
Antonius suis saepissime instillans: *Vna est ergo, aejcata, solam*
ratio vincendi inimicum, letitia spiritalis, & anima Domini
num semper cogitantis iugis recordatio, que demonum luto
quasi summi expellit.

Franciscus Assisias, quæ demum vera esset latitiam, exhortatione mirabiliter patre fecerit. Ibat vir sanctus Petrus ad sanctam Mariam de Angelis, sicutum itineris habuit unum de suis, cui Leo nomen. Hic mis erat perfigida, calumna aspernum & inniteme, hinc gelu acerrime urebas, tur in via. Leo aliquot pasibus iter præcepit, sequebatur a tergo Franciscus, qui socium subito accersens, Mi frater Leo, inquit, tametsi Fratres Minorcs sint boni, non exemplo alius, & specimen religiose vite prebeat, officia tua tamen sedulù noras, argue si licet pugillariibus etiam fata inscribe, hoc non esse perfectam latitiam. Cumque aliquantulum viæ conseciserit, iterum Leonem vocans, Mi Frater, inquit, tametsi quis est nostro numero caxis oculos, linguam mutis, auditum surdis, gressum claudis restituat, tametsi sensum anima[m]que in membra frigentia reducat, & ea, quæ multi cogitationibus obleuis volvunt pervideat, tametsi tempestates fedet, furibunda mitiget maria, per gurgites altissimos pedes fetat illos, tu tamen scribe ac observa sedulù, quia hic non est perfecta latititia.

Paullo pôlt contentâ voce iterum: O frater Leo, inquit, si quis è nobis omnium populorum linguis calleter, omnium artium scientias haberet, si futura pandere ac vaticinari, si aliorum conscientias posset inspicere, tu tamen scribe, quia hoc non est latititia perfecta, non est. Cùmque iter suum perseverarent, Franciscus denuò vociferari: O mi Frater Leo, et si quis è nobis Angelorum lingua loqui, numerum ac motum stellarum, virtutes omnia genas herbarum, thesauros abditos terrarum noverit, et si avium & pisium, ac ceterorum animalium omnium naturam ac indolem exploratam habeat, et si plantarum & arborum, aquarum & fontium, imo & hominum universorum admiranda integrè sciat, tu tamen scribe bene, & nota diligenter, quia hac non est

lætitia perfecta, non est, mihi frater, noneft.
Conticuit aliquantulum per aliquor via spatio: mox
in easdem pane voces prouimpens: O Frater Leo, in-
quis, quamvis eis nostrâ familiâ, fca quis eis verborum
in concionari, ut omnes ubique barbaros ad Christiana
faca posse pertrahere, tu tamen scribe, quia non est hic
festa lætitia. Novum hoc exhortationis genus duobus
pane millionibus duravit. At Leo Francie focius, fin-
gulatia hæc diœta vchementer demissus: Mi Pater,
inquit,

inquit, rogo te per divinum amorem, si nulla quam di-
xit latitudi causa est, explica queso, quae deum vera
sit latitudo. Cui Franciscus distinet: Si, ait, ad S. Mariam
de Angelis venerimus permadii, membris omnibus
trementes, & prope congelati, huc etiam confuscati,
exhausti fame, si, inquam, in viā sic male habiti ad ostium
pulsamus, & admitti rogemus, Janitor vero vultu terti-
co verbisque asperis nos invadat, dicatur: Qui effis
vos? Circulatores, homines vagi, errores fugitivi, sti-
pem egenis dandam compilatis. Et deum inter verba
rigidissima fores observet, nosque in nivibus fame & fri-
gore propemodum energetos perfare cogat. Hoc omne,
hanc repulsa, has injurias, si nos, mi Frater Leo, toleran-
ter & aequo animo, & sine obmurmuratione fer-
imus, idque Dei causā, & omnia plenissimē divini
nubibus transcribanus, & illud apud animum nostrum
serio cogitemus: Enī iste janitor nostris nos titulis affec-
tit, ille nos, ut digni sumus, salutavit; Deus linguis ipsius
in nos jure concitat; Deo gratias, qui nos, prout
meremur, excipi permisit. Hæc est, mi Frater Leo, hac
est perfecta latitudo, hæc est, tu scribe, quia hæc ipsi est,
de quā interrogāti, latitudo perfecta. Quod si ad ean-
dem, quam dixi, Cœnobit portant pulsando perfistamus,
& janitor denique furibundus provokeret, nec pro-
bis tantum, sed & colaphis nos exfatuaret, illud infuper
loco bona gratia corollarum adjicat: Abite hinc ne-
bulones pessimi, nec micam, nec guttam sperate. Ad
Xenodochium, aut quod vultis, ire, hinc non dormietis.
Quod si nos ita patienter proflus, & Christi amore
hilariter sustineamus, ô Frater Leo, scribe soler-
ter, hanc esse veram solidamque latitudinem. Si autem nos
fames ita urgeat, ut neque illinc recedere, nec aliō in
tenebris ire possumus; & idcirco iterum iterūmque pul-
semus ac clamemus, & admitti summis precibus lacry-
mique rogitemus, nec tamen impetreremus, sed janitor
in fermento totus procurrat, ac nodoso fuste contun-
dar, & in nives ac lutum ejectos in terram dejiciat. Si
nos, quidquid hoc injuriatum est, & verba & verbera,
figus & famem, ab omnibus deferti, exclusissimi undi-
que, mansuetè tamē & cum gaudio perpetianur, id-
que in lucro maximo reponamus, pro Domino Je-s v
hæc & plura perpeti cupiamus, hæc vera, hæc verissima
est latitudo.

O Frater Leo, inter omnia divini spiritū charismata,
qua Christi amici suis largiti solet, primarium illud
est, vincere seipsum, & paratissimo animo probra, con-
tumelias, verbera & injurias qualunque devorare, pro-
pter Christum posse silere, posse diffundare, posse pati,
hoc principium, hoc causa est solidissimi gaudi. Nam
de his, qua paullò ante commemoravi, admittādis scien-
tias ac facultatibus gloriari non possumus: nec enim ea
nostra sunt, sed Dei, & que non fecimus ipsi. Quid enim
habes, quod non accepisti? si autem acceperisti, quid gloriari,
qua non accepisti? At affligi & variis calamitatibus exerceri,
ne tamen bilem effundere, aut impatiens rumpere,
hunc nostrum est, hoc in gloriā & triumphis suis
numerant Christiani. Ad istud nos beatissimus Paulus
his verbis provocat: Mibi autem abiit gloriari, nisi in cruce
Domini nostri IESV Christi: summa iummarum, mi Frater
Leo, hæc est nostra gloria, hoc gaudium nostrum, pro
Christo quamplurima pati.

Enī illustrissimum à Francisco datum paradigmā lati-
tudis, qua tum deum vera est, cùm ex Deo, & in Deo
est. Et quia de hoc, quod spiritus gaudium vocamus,
alii scriptores patciū, nos paullò liberalius de eo dis-
cēmus.

§. V.

Drincipiū fons veri gaudi uberrimus est, cogitare
calum: cogitare tantum: imd illud spē certissimā
jam præcipere. Et quem felicitas alterius vitæ non lati-

A ficit? sit vita hæc licet misera, imd miserissima, tantò illa
felicior erit, quantò miserior ista. Ad calum nos invi-
tant & evocant tot rerum species, quas oculis usurpa-
mus, quæque non necessitati solum, noltræ, sed & oble-
gationi servimus. Tanta varietas plantarum, radicum,
herbarum, & arborum: tot florū discrimina, tanta
odorum, & colorum & savorum atque sonorum è con-
trariis orta concordia: tot animalia celo, terris ac pelago,
non nisi nostris usibus dedita, & ad unius hominis
oblegum creata. Nisi enim peccari jugum sponte sub-
iussimus, omnium, quæ sub celo sunt, dominium habe-
remus. Addo sublimia collum, aprica vallum, umbrofa
silvarum. Addo tot salubres scatēbras aquarum, tot fu-
mantes ac sulfureos, tot gelidos ac pellucidos fontes, tot
infusa & circumfusa terris maria, tot annes ac rivos af-
fidū mobiles, tot flumina navigiorum patientia, tot
lacū maris æmulos, tot stagna jacentia, tot inter con-
vexa montium precipites torrentes. Addo tot floridas
ripas, tot riparum totos, tot campos & prata omni flo-
rum genere, velut tapetes variegata. Quid agros segetis
habentes, quid gemmanta vineta, quid urbium
commoda, quid ruris oria, quid solitudinis libertas
amenissima? Addo prospectus longè jucundissimos in
subiectam planitatem eā varietate distinctam, ut hinc quidem
saltus līne & silva, ibi pascua, hinc aquæ, illuc horti,
istic omnis generis fruges ac frumentum, hinc eminentia
inrupibus caltra, hinc humo pīcīna & vivaria. Hæc om-
nia voce unā clamant: Suspicie conditorem omnium, &
lauda. Ita hæc omnia tranquillæ conscientia gaudiis
inīte deserviunt.

Quid spectaculorum omnium lucidissimum & au-
gustissimum, stellantis celi ambitum incredibili celeri-
tate volubilem intueri? Inque illo fixas & vagantes stel-
las, solem imprimis ac lunam clarissima orbis lumina,
luminis & lucidissimum cali decus, purissimos mundi oculos: Hinc
erectos ad finis annum & menses, hinc diei noctisque vices, hinc
temporum momenta & periodos metimur. Atque
hinc etiam terra fruges, hinc vigor animalium, hinc
varietas tempestatum ad nos submittitur. Mira hæc
omnia & plena gaudio cum considerantur. * Accedit
vultus hominis ad sidera erēctus contemplandis cœle-
stibus aptus. Enī fontes gaudiorum.

Sed fons omnis gaudi uberrimus, est immortalitas Fons om-
animi, & apertum iter ad cælum, & inæstimabilis mer-
ces exiguo pretio comparanda: spes certa resurgendi, &
hoc ipsum corpus post mortem immortale, agile, luci-
dum, & inviolabile multa cum gloriâ recipiendi. Trans-
ferimur, non extinguimur. Et quod omnem Angelorum
dignitatem eminet, humana natura divina sic conjunc-
cta, ut Deus homo factus, hominem faceret Deum. Altum
undique occultumque mysterium, summa hominis
cum felicitas tum gloria. Quid alius non dicam spera-
re, sed optare, sed cogitare potuit homo, quād ut fieret
Deus? Ecce jam Deus est. Quid jam restat, quō vota
nostra suspirent, quō nostra gaudia pertingant?

Accedit, quid idem ipse Deus, qui nos suā hac digna-
tione tam mirificā vel Angelis præculit, ipsos nobis An-
gelos adhibeat cultodes ac famulos, ut modis omnibus
nostram inter res creatas excellētiam demonstret. Quis
inter hæc tristitia locus aut querelæ? Animalia quadam
robustiora sunt homine, quadam velociora, quadam
sensibus vegetiora, nullum dignitate præstantius, mul-
lum cuius patrū creatori fuerit. Dedit ei oculos, dedit
frontem, in quibus animi secreta relucerent; dedit ra-
tionem, dedit orationem, dedit lacrymas, dedit risum,
affectionem signa latentia. Fletus quidem homini præ-
cox, risus serus est; nam ortus statim flet, ante diem qua-
dragefimum non ridet; hoc tamē vel maximē prudens
animal arguit, venturiq; præscium, ut quod studis ac
laboribus se natum sentiat. Denique quocunque robur
est aliis animalibus, quæcumque velocitas, quæcumque
que

que opportunitas, tota deservit homini. Ille indomitus boves ad jugum, & feroes equos ad frenum cogit: urfos unguibus, aplos dentibus, cervos cornibus metuentes, decus facit ille mensarum. Lincei, vulpes, & infinita id genus animalia, quia esui non sunt, usi pellis ac corii reservantur. Omnia hominis sunt, qui rebus maria, canibus nemora, volucribus celum omne scrutari. Quid contra conditorem quereris, o homo? Non est tibi bovis robur, at tibi bos arat: non est tibi equi celeritas, tibi tamen equus ambulat: non est tibi herodius volatus, sed herodius tibi volat: non est tibi elephantius aut cameli moles, sed ille tibi turrim vehit, hic farcinam. Hac quidem homo non habet, sed hac habentibus imperat veluti rex in animalia constitutus. Minus eum, o Deus, paulo minus ab Angelis.

Psal. 8. c. 6.

§. VI.

HI fontes gaudiorum sunt, & eorum quidem, quae non turbari, non eripi possunt. Gaudia non spiritus sed carnis, vana, brevia, secura, trepidia sunt: non enim solidis caussis inniruntur, sed cædem, quæ oriuntur vanitate, turbantur. Plurimum interest, unde quis gaudeat. Gaudium malorum stultitia; omnis extra Deum voluptas variis terroribus plena est, subiecta cum maximè exultantes follicia semper cogitatione: *Et hoc quādū diu?* Bonæ mentis initium ac fundamentum est, non gaudere vanis. Romanus Sapientias illustri ac Christiano profuso hortatu: Hoc inquit, ante omnī fac, mihi Lucili: disce gaudere. Nolo tibi unquam deesse lētitiam. Volo illam tibi domi nasci: domi nascitur, si modò intra te ipsum sit. Cetera hilaritatis non implent pectus, sed frontem remittunt, leves sunt: nisi fortè tu illum iudicas gaudere, qui ridet. Animus debet esse alacer & fidens, & super omnia erexitus. Hæc, quibus delectatur vulgus, tenuem habent ac perfusoriam voluptatem: & quodcumque invectitum gaudium est, fundamento caret. Vis tuto, vis diu gaudere: Gaudie de tuo, de teipso, de tui optimâ parte. Corporeum, etiam si nihil sine illo fieri potest, magis necessariam rem crede quam magnam. Vanas fugient, voluptates, breves, pœnitendas, & in lutum ac loctumabitur. Voluptas omnis in precipiti stat, ad dolorem vergit: non est solida, non est fideli, etiam si non nocet, fugit. Aliquod potius bonum mansurum circumspiciamus. Ad verum bonum spectemus: veri boni aviditas rata est: hoc autem bonum non nascitur nisi ex bona conscientia, ex rectis actionibus, ex contemptu fortitorum, ex placido ac continuo vita tenore: omne aliud gaudium, in horam, & in diem afficit, post evanescit. Sola virtus præstat gaudium perpetuum, securum, & etiam si quid obster, nubium modo interveniat, quæ infra feruntur, nec unquam diem vincunt. Omnes quidem tendimus ad gaudium, sed unde stabile magnumque consequamur, ignoramus. Ille gaudium haec ex convivis & luxuria, ille ex ambitione & circumfusa salutantum turbâ: hic ex vegetationibus & equorum ac canum copiâ, iste honestius magisque ingenue ex picturâ & suavi musicâ, alias ex studiorum vanâ ostentatione & litteris nemini fructuosis; alias è colloquiis & confabulationibus in multam noctem protractis; aliqui ex insigni corporis ornato, & vestis pretiose magnâ varietate; nonnulli somno & inerti otio suavissime paleantur. Multi lufibus aut spectaculis plurimum exilarantur. Omnes istos oblectamenta aut fallacia, aut certe brevia decipiunt: sicut ebrietas, qua unius horæ hilarem infaniam, longi temporis rædio pensat. Vana gaudia plerumque principium sunt doloris, nec ulli major miseria, quam lœtitia falsa. Magna res est æqualitas veri gaudi. Hoc gaudium non nascitur nisi ex virtutum conscientia. Non potest gaudere nisi fortis, nisi justus, nisi temperans. Bona conscientia nunquam sine gaudio est. Talis est bona con-

Sola virtus
præstat
gaudium
securum,

Quia nul-
lus potest
gaudere
nisi justus,
fortis, &
temperans.

A scientiae homo, qualis est mundi status super lunam, semper illuc serenum est. Atque hoc gaudium, quod ut tam probam sequitur, non interrupit, non definit. Sit animus purus ac emendatus, amator Dei, super humana se extollens, & numquam illi deerit, de quo loquimur, *Gaudium spiritus*. Sed jam hujus actiones afficiemus.

ACTIONES GAVDII SPIRITALIS.

1. Gaudia vana & inania non tantum non querere, sed etiam studiosè declinare; gaudia turpia & latra penitus & serio detestari. Ita fieri, ut quod quis temeriter a vanis, hoc vicinior sit veris gaudiis.

2. Quandocumque oblectabile quid ac jucundum se offert, solerter querere:

Et quādū iſtud? Et quādū illud? nempe ad horam, aut diem duratis, dum decipitis: post in lutum aut fumum abitis. Abite jam quamprimum vana, falsa gaudia, quæ foris mulceris, intus uritis; abite. Si gaudent velim, stabile queram gaudium.

3. Confabulationes, lusus, compotationes, saltationes, otioſas peregrinationes, affidias venationes, omnisque ejusmodi relaxations animi, aut abdicare ut malas, aut refrenare ut nimias, aut cum aliis permute ut noxias. Nemo securius, nemo suavius gaudet, quam quæ Deum gaudiorum omnium fontem animo semper circumferat.

4. Subinde nocte serenâ, cum omnia contineant, quæ ad stelligerum celum oculos attollere, & hæc talia secum cogitare: Pande animum & gaude, hæc domus tibi ædificata est. Hic mansiones multæ sunt, & quod omne gaudium vincit, aeterna. Dura, & patere; momenta ibi es: quanto nunc in miseriis patientior, tanto brevi in delictis beator eris. Dura, & patere.

5. Subinde mediis gauditis, cum vel convivia, vel choreæ, vel oblectationes alia maxime fervent, illud Hebrei Sapientis animo versa: *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* Et posse habe quid erit? quis inde ad me fru-^{erit?} Et redit? qui icilicet solet, crumenam macilenter, valerudo afflictior, conscientia turbat. Cur igitur gaudia non mutem, & dicam: *Cor meum & caro mea exulte, verum in Deo vivum?*

6. Paci ac tranquillitatì conscientia modis omnibus servare. Habe bonam conscientiam, & habebis semper latitudinem. Bona conscientia valde multa potest portare, & validus tempus. Bona conscientia est inter adversa. Instrum letitia deo, & in Deo igitur conscientia & gaudium eorum de veritate.

7. Diem aeternitatis sapientius, inquit quotidie, & tunc maximè cogitare, cum miceror instat. Qui quantus, quantum sit, nihil est ad illum aeternitatis diem, quo Deus omnes sui causâ lugentes consolabitur, & omnes lacrymas absterget; quo dabit oleum gaudi pro luctu, & pallium laudis pro spiritu mæroris. Gaudens gaudet in dominino, & exultabit anima tua in Deo tuo, quia induit te resurrectio salutis, quasi sponsum decoratum coronam, & quasi sponsam ornatum monilibus suis.

CAPVT VII.

Rosa Smaragdina, seu, Pereginationis
devotio.

§. I.

DE votionis nomen subinde abusui est. Verissima vero est prompta & sedula voluntas Deum devotum quovis modo colendi. Cum enim animus se Deo sua-^{eligiens} volentissimâ familiaritate conjungit, eam induit folliciudicium, ut ad omnia, quæ divini honoris sunt, propincu-^{eritatem} mus fiat. Singularis hæc Virgo, priusquam nata, jam colebat Deo divinaque voluntati devoutissima fuit. Hinc etiam num

A Ubi mater sanctissima morientis filii memoria infatibilem animum explevit, ad sepulti locum abiit. Hic repetiti gemitus, hic iterum preces & lacrymae, hic suspiria & pia oculata revocata. Inde ad olivatum clivum ascendit, ubi filius jam vietam morte, suos extremum salutavit, & in celum abiit, relictis in rupe solidis pedum vestigiosis. Haec mater calentibus lacrymis velut geminas horti areolas rigare, haec reverenter manu tangere, haec anhelante ore lambere, ab his egerim aevilli.

Et haec matris itinera post abitum filii, haec peregrinationes minimè otiosæ fuerunt. His exemplis & docemur. & arguimur.

§. II.

Vantâ hic sepe nostra est desidia, quâm profanus
torpor! Adeò peregrinationis cultum non exer-
cemos, ut erit pedem efferre domo, & in templum
proximum ire non taro tadeat, adeò divinos honores
non scimus, ut pauculos passus in impendere nimis grave
videatur. Sunt, qui quamlibet ob causam, à cultu di-
vino absunt. Cælum non nihil turbidum est? non excut
domo. Ventus vehementior est? non prodeunt. Pluit
aut ningit? publico se non committunt. Atra strixior,
& frigus intensius est? Abire domo, fatale ducunt. Tu-
fuscula aut gravedo caput occupat? Intra parietes se con-
tinent strictâ sui observantia. En quâm nihil peregrina-
toribus simile ostendant.

Videte mihi sanctissimos viros, feminisque, sacræ peregrinationis illusterrissima exempla.

* Helena Augusta, mater Constantini Imperatoris, regnum, ut
magnis itineribus Hierosolymam contendit, & arbo- minarum-
rem illam, qua fructum nobilissimum, Christum Do- que sacre
minimum tulit, tot amis sepultam, deno in lucem eruit, peregrina-
tiones.
augustum illic templum condidit, in quo Crucis inven- * Obiit an-
tae partem argenteis thesis inclusam reliquit, partem no 340.
Constantino filio cum clavis Dominicis detulit.

C Ephrem Syrus dulcer sibi solitudinem peregrina - Obiit annotationibus commutans ad loca sancta religiosissime visit, no 376.
Alexius Romanus juvenis nobilissimus septendecim Obiit annis non peregrinus tantum, sed & egenus Christi no 410. amore, patriam charissimam exilio voluntario mutavit. Demum in parentum domo ignotus obiit, mundi deceptor & contemptor maximus, orbis miraculum.

Theodosius Imperator in Palæstinam vili habitu Cedrenus in
profectus est, visurus terram, quam Dei filius suis vesti- Theodosio-
giis sacrâficeret. Ubi Hierosolymam venit, à Joanne urbis Ambros, de
illius Pontifice his vocibus exceptus est: Verè tu beatus obitu Theo-
es, qui cùm Imperatoris personam sustineas, tam abje- dofi. Obiit
cto tamen habitu ad loca hac ingressus es. 3045.

Eudocia Imperatrix votivis peregrinationibus eō
dem properavit, ubi etiam diem ultimum clausit.
Sabas nobilis Cappadoci votivis in Palæstina pere-
grinatione fūe sanctitatis rudimenta habuit.
Beatus Amandus Sereni Aquitanus Ducis filius, Tra-
jectensis Praeful, eodem Religionis amore tactus Ro-
man profectus est, adēm Principem Apostolorum
Petri & Pauli veneraturus. Hic à dō Petro monitus in
Galliam reddit ad explicandum populo Evangelium.

Rex Saxonum Ceadwalla ad Principum Apostolo-
rum monumenta peregrinatus est, ut illic & sacro fonte
lustraretur, & moreretur. Utrumque ex voto impera-
vit: nam dum alibi etiamnum ueste teritur recessit a lu-
strali fonte, correptus morbo extinctus est Roma, An-
no Chiristiani 689, die 20. Aprilis.

Magdalene Virgunculis Antites ad Christi Domini obiit anno sepulchrum summa pietate profectus est Hierosolymam.

adit, cuius monimentum est aurea per ab humeris sus-^{no} 814.
pensa; illo enim cultu in urbem venit.

anno quadragesimo et pri-
mo

Aus Eibe-
lulpus.

mo Athulphus Rex Anglorum à Danorum incursionibus liberatus Roman ad Apostolorum limina votivam peregrinationem instituit; à Leone IV. Summo Pontifice perquam humaniter exceptus eam insulae partem, quam pater Egbertus regno adjunxerat, Ecclesie Romanae vestigiale fecit.

Obit am-
no 1012.

Macarius Antiochenus Patriarcha dignitate Pontificia in Eleutherium translata, & adjunctis sibi quatuor viris candem secum pietatem spiritibus in Palæstina peregrinatus est, ut terram, quam Servatoris seipso, totque miraculis insignisset, debitâ veneratione afficeret.

Sunt sexaginta sex millia Philipporum supra septigentos quinquaginta. Obiit anno 1109.

que miraculus invenimus, debita veneratione amicet.
Anno millesimo vigesimo septimo Kanutus Magnus
Danorum. & Anglorum Rex, pietatis causa Romam
ad sanctos Apostolorum Petrum & Paulum suscepit iter.
In redditu Papia brachium S. Augustini Hippomensis
Præfutis uno talento auri, & argenti centum talentis
comparavit.

Obit an-
no 1109.

Beatus Dominicus Calciatenensis eo affectu peregrinatores complexus est, ut eorum usui & obsequiis se totum manciparit.

Obit an-
no 1183.

E sancti Bertini cœnobio Bernardus, cui cognomen,

No 1183.

Poenitens agri Magatensis Provincialis, vir rigidissima vita, qui singulis hebdomadibus quatuor diebus pane & aqua vicitabat, singulis annis quatuor quadragesimas jejuniis traducabat, nudis pedibus incedebat, ciliatio & lorica sub vestibus, lecto è lapidibus utebatur, totum pane vixit, penitentia caulsà peragravit, terram sanctam terrium ultravictus.

*Ludovicus
Nonus obiit
anno 127*

Pientissimus Rex Gallæ Ludovicus abjecto habitu
tantam majestatem dissimulans septennio peregrina-
bundus loca sacra frequentavit.

Obit an-
no 1327.

Beatus Rochus amplissimo patrimonio in pauperes erogato Italianam & Galliam obiit peregrinando. Demum in patria armis turbata velut explorator, cognatis ob peregrini schema ignotus in carcere trahitus est, ubi quinquevno exacto velut alter Alexius vitam fanfassim finitur. Amplioribus post mortem honoribus affectus quam vivus unquam offici possit.

Ita sanctissimi quique viri, Columbanus, Rumoldus, Fureus, Willibordus, Bonifacius, Gislenus, Engelbertus, aliquie quamplurimi religionis causâ peregrinationes sacras obicerunt. Ex ipsis numeris paucissimos nominavi.

Longum nimis foret singulas æratae presso vestigio
descurrere, quo sanctimoniæ celebres viri feminæque
pietas stimulis accensi, loca sancta è regionibus lon-
ginquis salutarent. Qui sanè ad virtutis apicem non
ascenentes se tredebant, nisi Christum Christique fama
militares in locis suisser venerari ubi vel mortem obi-.

Pallad. hi
cap. 113.

mittentes locis tunc velut vereat, ut veris mortuis ob-
f. sent, aut ciebus miraculis loci cultum testarentur. Phi-
loromus à Palladio laudatus Presbyter, qui quamvis in-
nocentia vita præceleret, quoties tamen terra sancta
injecta mentis, piè gloriari solitus: Deo gratias, ajebat,
qui eo me honore dignatus est, ut bis voti grataria pedes
adirem Hierosolymam. Et quod singularissime in viro
hoc observandum, & imitandum: Non memini, dice-
bat, me animo umquam à Deo meo recepisse. Idem
iste pedestri itinere Romam venit ad divorum Petri &
Pauli Apostolorum adem. Idem Alexandriam ivit ad
beatum Marcum venerandum.

§. III.

Tantus olim peregrinationis ardor, tantus Bethlehemum ad Domini Jesu incunabula undique concursus fuit, ut in illum Palæstinæ angulum orbis totius confluere videretur. Luculentus ejus rei testis Hieron.^{to.1.} 13, ad tonymus ad Paulinum: *De tota inquit, huic arce concurre*

A tur. Plena est civitas universi generis hominum; & tanta utriusque sexus consipitatio, ut quod alibi ex parte fugiebas, hic torum & iustorum sustinere cogaris. Idem Ezechielii commentarius daturus lucem, Fateor, inquit, explanationes in Ezechielium occupatio, de ratione totu[m] huic ore ventientium implere non posse: dum nulla hora, nullumque momentum est, in quo non fraterum occurreret, fuisse mus turbis, & monasterii solitudinem hospitium frequentia comitemus. Hoc ipsum multo luculentius confirmans, Longum est, inquit, ab Ascensu Domini usque ad presentem diem per singulas etates currere, qui Episcoporum, qui Martyrum, qui eloquentium in doctrina Ecclesiastica virorum ventient Hierosolymam, putantes minus se religionis, minus habere scientie, nec summarum, ut dicunt, manum accipisse virtutum, nisi in illis Christum adorasse locis, de quibus primum Evangelium de patibulo coruscaverat.

Certè si præclarus orator reprehendendum nescio
quem putat, quod litteras Graecas non Athenis, sed Li-
lybæ, Latinas non Romæ sed in Siciliâ dicerit; quod
B videlicet unaquaque provincia habeat aliquid proprium, quod alia æquæ habere non possit; cur nos putam
us ab aliis Athenis nostris quemquam ad studiorum
fastigia pervenisse? Neque hoc dicimus, quod reman-
imus regnum Dei intras esse, & sanctos vitos etiam
esse in ceteris regionibus, sed quod hoc referamus, vel
maxime eos, qui in toto orbe sunt primi, hic pariter
congregari. Quicumque in Gallia fuerit, primus hic
properat. Divisus ab orbe nostro Britannus, si in reli-
gione processerit, occiduo sole dimisso, querit locum
famâ sibi tantum & scripturarum relatione cognitum.
Quid referamus Armenios, quid Persas, quid Indie,
quid Æthiopum populos, ipsamque iuxta Ægyptum,
fertilem Monachorum Pontum & Cappadociam, Sy-
riam, Cœlen & Mesopotamiam, cunctaque Orientis
examina? Quæ juxta Salvatoris eloquium dicentes. Ubique
concurrit corpus, illuc congregabuntur & aquile;
concurrunt ad hæc loca, & diverferunt nobis virtuum
C specimen ostendunt. Vox quidem diffusa, sed una re-
ligio; tot pænè psallentium chori, quot gentium diver-
siferas.

Et quod in plerisque Provinciis familiare est, ut genuino dente se lacerent, hic penitus non habetur. Procul luxuria, procul voluptas; tanta in ipsa urbe orationum loca, ut ad ea peragrande dies sufficere non possit.

Dentique subiungit: *Vera m̄ quo sermone quā vocē spēlū
cam tibi possumus Salvatoris exponere? Et illud præp. in quo
infantulus vagit, silentio magis quam insimulo sermone hono-
randū est. Ecce in hoc parvo terra foraminis calorum condi-
tor natus est: hic involutus pannis, hic vīsus à pectoribus, hic
demonstratus à stellā, hic adoratus à Magis. Et hic puto, locis
sanctorū est Tarpejā rupe, qua de celo saepius fulminata ostendit,
quid Domino displiceret.*

En , olim totus orbis Bethlehemum & Hierosolymam confluxit incredibili peregrinationis devotione. Recens itineris sacri specimen addo unicum.

Ducis &
Electoris
Matthei
Iustini
Ferdinandi
conspic
tio in illis
Virginis
domino
Oenip
Anno millesimo sexcentesimo septimo, Serenissimus Dux & Elector Maximilianus, unus cum Serenissima conjugi Elisabetha, ad beatissimam Virginis domum Oettingensem reviit, & quidem pedes, quod tantissimum in tantis fastigii. Ad progressum ex urbe Monacensi, ventus, pluvia, nix, grandio mixtum terreat. Non decerit, qui aut redditum in urbem, aut certe aenum in currum suaderent. Sed responsum est a Serenissimi Ducibus: Proprium esse peregrinorum, & multa & aspera pati. Cur nos, ajunt, calo eximii sumus? Quare semper patiamur, quod Deus ex alto immittit. Manè exercitibus precatiores peregrinis congrue sunt recitatae. Reliquum dici sacris colloquiis traductum. Quaeror famuli ad hoc destinati, omnibus mendicis occurrentibus stipem largam erogabant. Conspectum enim templum DEIPARÆ, multâ prece salutatum. Die postero qui Virgini ab Angelo salutata ficer, Serenissimi Dux post

post exomologesim publico loco factam factum epulum sumperunt, & quatuor continua Sacra prater officium flexis genibus audiverunt, nullo ferè alio corporis motu, quam oculis in Virginis matris effigiem sublatris.

Peregrinandum ergo studio querendi. Jesu, studio facilius inventandi, studio adorandi, trium instar Māgorum, quos ad iter tam longum evocavit hoc unum:

Matth. c. 2. Et renunias adorare eum.

S. IV.

Hic animum subit illud Beati Francisci effatum: Qui multum peregrinantur, raro sanctificantur. Multorum peregrinationes vix tam honesto nomine afficiendas censuram, sed otiosos aut curiosos discursus rectius appellandas. Cūm diu vagati fuerint, nihil sanctiores redeunt. Nisi quā est, qui ubique est. Nam secum tales & in pectora suo circumferunt fontem somnis tēmque sui mali. Ut si qui sebenti, jaclant se inquietū & versant, & leūtū subinde mutant vanā spē levamenū tūcēdū causa sunt isti, qui terrā fructū mutant, agri felicitē mentis. Aperire enim hoc est mortuum, non tollere; fateri internū hunc calorem, & non mederi. Qui eris sibi aut brachium fregit, non currum aut equum poscit, ut opinor, sed chirurgum: quae igitur illorum vanitas, qui internū animi plagam motu lānare pollutant & discursut? Animus est, qui agrotat, animo medendum est.

Matth. c. 104. Itud Romanus Sapiens disertissimē sepius inculcans: Non erit hoc, inquit, peregrinari, sed errare. Nullam tibi open foret iste discursus: peregrinari enim cum affectibus tuis, & mala te tua sequuntur. Nullum, nisi crede, iter est, quod te extra cupiditates, extra mās, extra metus sisst. Niī forte aliqua regio est, quā metum temperet, quā spēm refreneret, quā malum virorum fanem, quam alē imbibimus, educat. Atqui nullus est talis locus, nec in ipsis quidem beatiorum infusus. Aut si est, ostende, & omnes illic agnoscē factō imus. Sed ea est saepe opinionis nostra vanitas, & pertinacia, ut credamus nos longē melius habitos, modò alibi simus, modò hinc aut illum molestissimum hominem effugiamus. Hic frequenter, cum venia dixerim, religiosorum hominum morbus est, qui tum demum magnam sibi tranquillitatem pollicentur, si locum mutaverint. Ah, morbos non tollimus, si domos mutamus & urbes: altius penetrandum est, si fama fieri velimus, animum mutemus, non cēlum. Eadem nos urgebunt mala, quādū malorum caussas non sustulerimus. Te igitur emenda, manuetudinem indu ac patientiam, desideria tibi detrahe, omnem ex animo invidiam ac superbia erade. Frustra summatur radimus, si peccis hæret visceribus.

Si ergo vis peregrinationes habeti jucundas, tuum comitem fana, hoc est, teipsum. Nam licet vastum trājeceris mare, tua te via frequentur, quocecumque perveniris. Hoc interroganti cūdām, quid ita peregrinatio sibi non profūset? scīte respondit Socrates: Quid miraris? non enim te defervisti; tecum ipse peregrinatus es, teipsum securus. Nunc eadem te caussa pīmetit, que expulit.

Hoc idem omnibus dicendum: Teipsum desere, te relinque, non bonum comitem. Etiam si Venerias per volāris ad S. Marcum, etiam si Roman contendens ad S. Petrum, etiam si Gallaciam cūcurrerit ad S. Jacobum, etiam si diu multūcum etraveris, etiam si terram omnem & mare circulatus fueris, nisi affectus tuos reprehēris, nullo eos mari clues, nullā obtrūs terrā. At cūm affectibus imperaveris, cūm animi malum exēmeris, impatiētiā tuam aut arrogantiā tuā fānāveris, omnis mutatio loci jucunda fiet. Si homo religiosus es, & affectū tuorum dominus, in terras licet ultimas expellatis, in quolibet barbarie angulo colloceris, hospitalis tibi videbitur illa qualiscumque se-

Tom. I.

A des. Parum refert, quō venias, sed qualis vénias. Et ideo nulli loco debemus animum addicere. Cum hac persuasione vivendum est: Non sum ani angulo natus: patria mea totus hic mundus est. Illud quod querimus, Bene fanstēque vivere, omni loco positum est. Sed fatis de vagis peregrinationibus.

S. V.

Peregrinatio religiosa non est delicata, non otiosa, non curiosa, Jēsum, quem querit, invenit. Peregrinatio hēc non studio videndarum urbium, non palatiōrum, non animalium, non hortorum, non amicorum, sed religionis caūsa domo evocat ad tempora procul dista. Nec enim Hierosolymis fuisse, ut Hyeronimus loquitur, sed Hierosolymis bene vixisse, laudandum est. Ergo Hierosolyma peregrinari? laudo, si tamē neō tendis, non ut terrā alio sole calentem, non ut mores hominum multorum videoas & urbes, sed ut cum Magis Domini adores. Ergo Roman proficisciens: Platēt, sed ut Petros, ut Paulos, ut Alexios, ut Agnetes, ut Cœcilius, ut Martryum cavernas, imitandi studio veneris, ita quā inde religiosior, ad tuos emendatior, quam abieris, reversurus. Alioquin, si querenti mihi,

Equa tanta fuit Roman tibi caussa videndi?

Virgilus responderis, Libertas, jam non peregrinatio, non pietas;

et log. i. post sed aut peccatum, aut vanitas, aut curiositas cenebitur.

Illud veteris Poëta nosti :

Celum non animum mutant, qui trans mare currunt.

Quandocunque igitur peregrinationem adornas, dic, quare huic quare ille si pietatis ergo; hoc age, pietatem.

Bullarium. Cole. In templum iturus, aut in templo iam positus dic tibi, dic tuis: Venimus adorare eum, adoremus & proidamus Matth. c. 2. ante eum, ploremus coram Domino. Hoc agamus: domus vers. 2.

Dei, domus orationis est, non deambulationis, non fabularum, non garrulitatis, non negotiationis.

Pium peregrinandi studium, non solum in prisca le-

Pia pere-

ge uitatum, sed etiam à Servatore adhibitum scimus, ginnasio non solum

qui ad templum Hierosolyma quotannis revisere in prisca

solebar. Christum & Christi matrem sanctissimis viris

lege, sed feminisque hac in re imitari grāe non fuit. Chrysolt-

etiam in mus peregrinationis sacra cupidissimus: Velle nunc, novā uita

inquit, in illis locis versari, in quibus vincula illa manent, & tara-

catus videre, quā timerunt quidem demones, & horrent, Chrysolt. in

& Angeli venerantur. Si Ecclesiasticus curis esse vacuus, cor

ep. ad Ephes. & tom. 5.

pisque robustum habent, nequaquam tantam peregrinatio-

hom. 55. cir-

tem facere recusat, quā catena saltem videt, & carcera finim-

rem in quo Paulus vinclitus fuit. Idque se ritē facturum affer-

rens exemplo regum, & maximorum virorum: Rome,

inquit, que urbū est regalissima, relictū omnibus ad sepul-

chra pīscatoria & pīsonis, currunt & reges, & pīsides, & mil-

lites. Quod in regis sunt janitores regibus, hoc sunt in monu-

menta pīscatoribus reges. Multū namque ceteris regalibus se-

palchris hac monumenta sunt clariora. Nam illuc quidem ma-

gna solitudo, hic autem magnus concursus. Multi reges hujus

spītaculi gratia peregrinati sunt. Subinde nimium hic fri-

gemus Christiani, & non tantum peregrinationes lon-

gas averfamur (quas non omnibus passim suauerim) sed breviores illas, & augenda pīcati accommodatores,

qua duas solum trēfē horulas diei decerpunt. Ob

unicum olim Cupidinis lignum Thebæ videbantur.

Ad famosissimam solis mensam quantis itineribus contendebar? tantilla res tancis itineribus celebatur.

Christiana sacra Martryūmque cīnēs fanstērumque

hominum exuvias peregrinationibus utique dignus

honoramus. Sed jam dilipiciamus, quā ratione peregrinatio rectē sit instruenda.

PEREGRINATIONIS ACTIONES.

i. Finem seu intentionem cumprimis habere pu-

ram. Hæc est major gloria & honor Dei, quem in suis

praxis.

Vita etiam

etiam amicis & divis calitibus honorare cogitat peregrinus, eo ipso dum ad illa loca visiti, in quibus divina se virtus per copiosorem gratiam illustris exeruit.

Secunda.

2. Variè patientiam exercere; injurias celi & temperates, vix molestias ac labores, hospitorum penuriam & incommoda non repugnante ac placere preferendo.

Tertia.

3. Pietatem, religionem, eeterisque virtutes peregrinando augere. Par est omnino, ut quorum tempora ingressu & precibus honoranda credimus, eorum etiam exempla nobis imitanda proponamus. Quid magni est divorum spectare certamina & trophae, si certare noslis & facere trophae digna?

Quarta.

4. Affidate peregrinationis pars bona est, ubique, etiam in patria, etiam domi sua advenam & peregrinum se meminisse, qui nesciam habeat manentem civitatem, sed futuram inquirat.

Quinta.

5. Turfissimae & nonnunquam optimae peregrinationis specimen est ad vicina urbium tempora, cum animi ac valitudinis, tum pietatis causa exire.

Sexta.

6. Cum Dominum aut Majorum iussu suscipiendum est iter; non multa excusat, non viam longam, difficultem, incommodam objicare. Haec omnia tolerare peregrini proprium est.

Septima.

7. Amore caelestis patriæ, à sua patria non difficulter absesse, sed aequo animo ubique locorum, quo cumque Deus vocaverit, vitam agere. Nam ex locis omnibus eadem est ad celum via.

Octava.

8. Ad devotionem peregrinationis spectat, peregrinis favere, & quibusvisque modis licet, in subvenientia, necis enim, quando & tu futurus sis peregrinus aut exul.

Nona.

9. Qui vult esse peregrinus, prius dicas esse cautus; nam in peregrinatione vitam agentibus hoc evenit, ut multa hospita habeant, nullas amicitias.

C A P V T VIII.

Rosa acu pecta. Oliu odiam, seu, Aſſi-
dūtias exercitationis.

§. I.

Rosa haec artificiosa, membranā quidem constat, sed membranæ nil appetit. Nam opere phrygionis ita obducitur, ut oculus nil pateat, nisi ars & labor. Hi flores temporis convenient, astate ac hieme equè formosi. Hac Rosa octavā defigamus Otii odium; Amorem laboris, exercitationem affidam, quā beatissima Virgo singulare probavit specimen temporis optimè locandi. Ambrosius encomio brevi, sed illustri Virginem extolle: Parca erat, inquit, ad loquendam, studiosā ad legendum, intenta ad operandum. Domestican hanc legem Virgo observavit trienniū: Nunquam otari. Nam ut idem Mediolanensis Pontifex: Domesticus, ait, operata secreto, nullo meliore tamen sui custode quam seipso: prodire domo nescia, nisi cum ad Ecclesiam convenire. Et hoc ipsum cum parentibus aut propinquis. Talem nobis Evangelista Lucas monstravit, domi solam & intentam operi; talem Angelus invenit, talem Spiritus sanctus elegit, hoc est, laborosam, & ab omni otio alienam. In illam Salomon vel eminus conjectis oculis dixit: Quiescit lanam & lumen, & operata est consilio manuum suarum. Hinc confitans scriptorum assertio est, inconfutabile Christi togam, quam milites sub cruce scindere verebantur, hujus Virginis artificiosa manu elaboratam.

Addit Joannes Valerius, mappam illam, quæ Christi mensam in ultima cena operaverat, Ulyssipone in templo Societas ad divi Rochi religiosissime aservari, nec aliud credi quam à beatissimā Virgine intexit etiam liliis factam. Testis in hanc rem vetus libellus, qui pio licet, sed partum tereti verso linteum illud sic colit:

Hac Deus in mappā posuit sua ferula, & artis

Pro pretio, Maria sat mibi nō esse manum. Maria non tantum nunquam otiosa, sed quia inter patres censa, tenuem vietum suis etiam manibus parbat: ejusdem utique vix eum Salomon, qui Deum rogabat: Mendicitatem & divitias ne decederis nubis trahit. Virgo, quia sit à teneris in templo educata, ut tam reliquam vitam egerit, atque nulla nostro hoc a te alicui religioni ac castitati perpetua consecrata.

Vita ratione diva Virgo eam ferē tenuit. Majorem viram noctis parentem pre cando exigit. Ambroſius de hac somno patrimonial testis: Dormiendo tempus, inquit, non prae cupiditas quam necessitas filit, & tamen cum quiesceret corpus, vigilabat animus. Si Bonaventura ac Bernardinus viri sanctissimi credimus, virgo beatissima integras noctes, idque ex more, quod filii sepius fecerat, pre cando ac meditando transegit: & quamvis somno concedere coacta, teneberrime tamen excitari solita, mente com niud ad Deum erecta.

Admirandum est, quod Theologis de somno hujus Virginis visum est dicere. Ajunt esse verosimile, beatissimam Domini matrem toto vita sua tempore, continuè a fine illa interruptione plus atque plus glorie caelestis meruisse, atque ita nollo non tempore divinam in ea gratiam fuisse audiā. Quod ad tempus quo virgo vigilabat, res Theologis certa, verosimillima, de somni tempus spectetur. Eò namque pronuntiatum illud pertinet: Ego dormio, & cor meum vigilat. Eò illud Hinc vatis Virginem vigilantem ego video.

Igitur post brevem à laboribus cessationem summo mane ad fanctissimas occupationes redit. Primum omnium labor pre cari in templo, & divino cultu adeliae cuius usque ad horam nonam (nostrarium horarum methodo) inde labor & opus, nere, sarcina, lanam facere, linea & serica templo parare, atque hoc usque ad horam terciam pomeridianam seu vesperem. Inde lectio & preceptio iterum eam tenuit, dum Angelus adiutavit, a quo cibum accepit.

Istud, mi Lector, non temere assero. Sunt scriptores erudit ac sancti, qui hoc literis mandarint. S. Ambroſius, S. Hieronymus, S. Bonaventura, Andreas Cremonensis, Gregorius Nicomediensis, Cedrenus, alij, quoniam angelos beatissimae Virgini matri fuisse familiarissimos, eamque ab Angelis aliquanto tempore, dum in templo degeret, nutritam.

Ajunt Hieronem Sicilia Regem etiamnum infanulum ab apibus, Telephum Mylum à cervo, Paridem à vulpe, Peliam ab equa, Aegythum à capra, Romulam & Remum à lupâ, Cyrum à cane, Atalantam ab ursa, alios ab aliis animalibus educatos. Pleraque haec fabula sunt, aut somnia. Matrem Domini ab Angelis cibum accepisse, quid miratur? Rex Angelorum in ea habitavit, quid de cibo Angelorum tricauerit? Elias & Daniel Propheta, Paulus eremicolarm primus, Anaphius & Onuphrius ejusdem in instituti lectorates, aliique complures mensis ministros habuerunt Angelos; & Angelorum Regina id ministerii negabimus? hoc prærogativa Deus concesserit servis, & matris negaverit?

Sed isthac occasio dicitur. Ad optimū redimus, à quo Domini mater non dicam trimulam aut quadrimulam, sed etiamnum intra matris viscera immunis. Peccare nescit, otari non potuit, nunquam minus otiosa, quam cum à laboribus vacaret.

§. II.

In scholis nil decantatus, Otiū pulvirus & leculus diaboli mollissimus: hic Cerbero placidissima quies, hic somnus est optatissimus. Otiū & vītū cognata, Otiū nomina sunt, vix alterum sine altero inventendum ut vītū piam. Compendiosissimus ad virtū tristes est Otiū, nomina Otiosus homo & malus, idem sunt. Otiū malefici principi-

Prov. e. 32.
vers. 13.

Toga

Christi in-

consulit

à B. Maria

elaborata

VValerius

de triplici

cena lib. 3.

cap. 38.

principium. Homo otiosus & castus, portentum ingens, prodigium maximum. Ubi labor non est, ibi nec virtus est. Labor virtutum est area, malae voluptatis sepulture; nil sine labore laudabile, nil excelsum, nulla sine diffi- cultatibus gloria.

Virtutes omnes in sublimi habitant, haud facile adeundae; confragosum hoc durumque & scrupuleum est iter. Multos labor exultit, multos industria, sopor neminem. Labor Romanos duces, Scipiones & Camillos, labor Fabios & Fabricios, labor Curios & Metellos, labor Pompejum & Annibalem; labor Julium Cæsarem & Mithridatem illustravit; labor Catonibus, labor Mario famam conciliavit; innumeros è Romanâ gente lau- boiosa militia claros reddidit. Sed sanctiora nomina produco.

Labor Paulos & Polycarplos, labor Ambrosios, Au- gustinus, & Athanasios, labor Chrysostomos & Hieronymus, labor Gregorios & Bernardos calo notos, terra fructuosos effecit. Omne genus hominum percurrit, ubi nullum gloria solidioris, ibi plurimum laboris: & omnino virtutum amatoribus amandus est labor, sine quo ad eam, quam aspirant gloriam, pervenire fas non est. Et parum profecerit labor magnus, nisi sit jugis & assidus: nam & ipsa, que labore comparatur gloria, nisi sit perpetua, ne etiam videbitur magna.

Artifices aspice, quantis ii laboribus, quâ industriâ, quot antelucanis vigilis qualemcumque querant glo- riâ. Hoc Demostenem Græcum oratorem sic acue- bat, ut fabros matutinis studiis præveniret. Eam ob causam Pytheas enhymemata Demostenis lucernam olero dictabat. Ignavo labor omnis est nimius, nullus industri; labor illum cruciat, hunc acuit & exercet. Plurimi pro remedio labor fuit, & quos otium infec- rat, exercitatio revocavit ad meliora. Orientibus vitiis obstat, radicata convellit labor, quo animus insigniter curari constat. Hinc optabiles corporis molestia, qua animorum molestia medentur.

Septimus Severus Imperator pro militari tesserâ Tribunum dare jussit hanc unicam vocem: *Laborumus*. Pertinax ad imperium adficiens non absimilem dedit istam; *Militemus*. Illi placuit pacis omen, huic belli. Sublato namque bello ad agriculturam & ad opificia redu- tur. Otium in pace delicias alt, & omnem flagitorum turbam. In actu omnis virtus est.

*Nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus.*

Liberalissimus Deus Ifraëlis plebi non coctos celo panes dejectit (quod illi non difficile) sed manna per agros sparsit magno labore colligendum, in mortaria tendendum, aut molâ frangendum, in panes formandum, in olla coquendum, aut in furno, vel sub cineribus pin- fendum. Non voluit Deus populum sibi charissimum vanis laboribus vexare, noluit tamen illum otari. Ideo non panes à cibano recentes, sed velut fatinam facien- dis panibus subministravit. Eudem populo coturnices misit, non lixas, non assas, sed nec vulpis plumis paratas, quæ mox veui figuraerunt, sed prius capienda, siccanda, deplumanda, dein primum igni admovenda fuerunt. Hæc omnia eò spectabant, ne otio torperet populus.

Vide Salomonem Regem, quamdiu curis ædificandi templi distinetur, sapientiam retinet, & veras reli- giones tuerit; cum primum incipit mollescere otio, in vitta delapsus priscis religionibus obnuntiat, jam idolo- rum cultor. Scelerum matrix otium. Inter priscos asce- tas vulgarissimum fuit, hominem occupatum ab uno solum diabolo, ab innumeris otiosum exagitari.

§. III.

*Q*uid igitur laborem fugimus? quisquis nascitur, ad laborem nascitur: nec alius legibus Regum filii in lucem prodeunt; omnes illos non solum qui ad gloriam,

Tom. I.

A sed qui ad probitatem ac virtutem nituntur, laboriosus atque arduus trames agit; ad ignaviam & devexa facilis via est. *Vade ad formicam, & figer, & considera vias ejus. La- bor & virtus nostræ artes sunt, non orium & voluptas:* qui otio & voluptate applicant, hi demum à naturâ hominum degenerant, atque in pecudes se transformant. Nihil æquè vitam hominum aut aprius aut validius confirmat, quam honesta eaque assidua exercitatio & diligens industria. Ignavia hebetant animi, cor- pora torpecent, finitque morbis impensus obnoxia; utrumque tuerit exercitatio.

*Sanctissimi quique viri cùm legendo ac precando Omnes omne ferè tempus absumerent, quoties ab ejusmodi sancti, ne tam seris laboribus requies contigisset, ne quis otio locu- Prog. cap. 6.
vers. 6.*

cus esset, manibus aliiquid operari solebant. Videce mihi Tarserensem Paulum, qui classicum illud inflavit, quo

opus aliquid operari solebant.

longè maximam humanæ gentis ad Christi si- gna convertit, cùm quid vacui temporis habuit, pellio-

nem egit, funes texuit, tentoria confecit.

Petrus & Joannes Apostoli, Doctores orbis, nihilominus pescari sunt, non solum victu parado, sed ut concepsum sibi otium verterent in negotium; satius esse rati aliiquid agere, quam nihil agere. Lucas divini Evangelii scriptor caelestium rerum meditatione fatigatus, penicillo fugavit otium. Laboriosam viri hujus indu- striam complutes tabula loquuntur, que divinae matris filium gefanantis praefugunt effigiem. Omnia olim Ascetarum & Monachorum strictissima lex fuit, *Nunquam otari*. Hinc plerique omnes labore ac industriâ si- bi vicuum quæsivere. Peperit ea res aliquando non in- faciunt colloquium.

Venerat ad Abbatem Silvanum in monte Sina de- gentem peregrinus frater. Hospitio peramante rece- putus, vidit ceteros fratres Silvani socios ex more cœno- Ruffinus Aquil. n. 15.
& Pelagius libelli. 10.
num. 69.

bii strenue laborare. Attigit aliquanto tempore otiosus

spectator, & ne ipse unus desidiae argueretur, voluit ce- teris religiosior videri. Itaque plus æquo difterit illud

Evangelii prorsus importunè ingessit: *Operamini non ci- Ioan. cap. 6:
buni qui perit, sed qui permanet in vitam eternam: Maria opti- vers. 27. &
mam partem elegit, que non auferetur ab eâ. Audiit hoc Sil- Luc. cap. 10.
vanus Abbas, & otiofam dicacitem catæ dissimulans, vers. 42.*

Zachariam, unum è suis accertiens; Duc, inquit, hospi- tem ad cubiculum, & librum ei trade, quod minus mor- ram sentiat ad nostram cenam. Volebat scilicet Silvanus

hominem suismet verbis tangere & arguere.

Hora vesperi auditâ, & signo dato ad cenam omnes conveniunt. Expectabat hospes avidissime, num à quo- piam ad cenam vocaretur. Vocavit nemo: si Abbas jussit. Hospiti res videri nova & infoliti rigoris, aut certè inhumanæ oblivionis, esurientem peregrinum à communi mensâ excludere, aut hospitalitatis tam tur- piter obliuisci. Ergo auriculam januæ applicat, & om- nem obseruat motum transiuncium, jamjam vocan- dum se ratus ad mensam. Et nemo vocabat. Denum ipse hospes cellulâ egressus, Silvanum adit, & acerbum subridens interrogat: Nunquid, Pater, cenarunt jam alii? Cenârunt, ait senex. Et qui fit, ait hospes, me unum præteriti incenatum? Huic senex prompte: Tu, mi frater, inquit, homo spiritualis es: tu cibum, qui non perit, operaris; tu legendi pauperis, ita cum Mariâ partem optimam elegisti. Hinc cibo nostro non indiges. Nos homines carnales, quia non possumus non comedere & bibere, ideo etiam strenue laborare cogimur. Tu vero strenue esurire perge. Cum sibi hæc otii patronus non immerito dici audiret, ad senis pedes se abjiciens: Da veniam, Pater, ajebat, inconsideratè locutus sum. Cui Silvanus: Ergo, inquit, necessaria est Martha Maríæ: propter Martham enim & Maria laudatur. Stat etiam- num Pauli præceptum: *Si quis non vult operari, nec man- 2. Thess. c. 3:
ducet. Lex hæc toti humanæ genti est lata.* vers. 10.

V u u 2

§. IV. Opti-

S. IV.

Optima profectio pars Mariæ, indiget tamen ministerio Marthæ. Vis igitur manducare? labora. At qui (ais) Mariæ quies laboriosissima est. Fatemur. Nec illud tamen nescimus, tam serios Mariae labores vix unquam bene continuari, nisi Marthæ officiis misceantur. Elisabetha regia sanguinis ac fortuna femina, effusissime liberalitatis in egenos, & cui nihil dulcissimum inter precandum pendere a calo; ubi tamen prolixas orationes finierat, aut lanam carpere, aut telam texere, aut certè aliud serii operis facere solebat, ne per otium & quietem ullum sibi tempus elaberetur; nullam arbitratia turpiorem similique graviorem jaucturam quam temporis.

Temporis
jauctura est
omnium
turpisissima:

Ita praeclusa est: Temporis jauctura omnium turpisissima est, qua per negligentiam venit: sed & gravissima est, nec ea exitiosior alia ulla. O tempus! o thesaurum non ultra reperiendum, ubi semel fuerit amissus! Fluit assidue, & nobis effluit, quod unum avarissime habere deberemus, & nullam mercede aut pretio commutare. Illic otio, illic alea, illic convivio aut confabulatione rem omnem pretiosissimam perdimus: & quantum invaleitudine ac somno? Deus bone, cum recogitamus, undecim aut duodecim ultra fuimus, ex iis quinque aut sex tantum viximus, & quod viximus, ubi est?

Virgil. lib. 3.
Georg. poët
initium.

Optima quoque dies miseris mortalibus avi

Prima fugit

— subeunt morbi triflagi, senectus:

Et labor, & durus rapit clementia mortis.

Infinita est temporis velocitas, que magis appetet resipientibus. Punctum est, quod vivimus, sed hoc punctum specie quadam longioris mora dividimus, & Puertiam, Adolescentiam, Juventutem, Senectutem facimus: sed huc ubinam ista, & quam in brevi sunt? Abierunt prima, deinceps atque alia, que tum denique computamus & dannum querimus, cum abiurint. Ah incipiamus tandem estimare tempus, & eo uti, cuius unius honesta avaritia est! Illius brevitas, & nostra nobis fragilitas occurrit.

Idem lib. 3.
Georg. ferè
medio.

Nam fugit interea, fugit irreparabile tempus.

Hoc quidquid datur, quam optimè impendamus, nec tunc incipiamus velle vivere, cum desinendum est.

Virgil. l. 10.
Æneid. med.

Stat sua cuique dies: breve & irreparabile tempus

Omnibus est vita.

Currit mortalibus ærum,

Nec nasci bis posse datur

Præcipitan hora, & nos inter hac præcipita lenti sumus, & plurima in futurum disponimus nunquam futura. Quanta vita pars elabitur nihil agentibus, quanta male agentibus aut non sua! Quam rari sunt, qui tempori pretium ponant, qui dies æstiment, qui omnes horas complectantur. Vigilandum est, & aci animo agendum; insci rapimus, & nisi properamus, relinquimus. Meliora prætervolant, deteriora succidunt. Quid ergo cessamus nos ipsi concitare, ut velocitatem rapidissimæ rei possimus æquare? Cetera omnia aliena, tempus tantum nostrum est.

Tempus
fine fructu
effluere no
finendum.

Itaque toto hoc agamus animo, & omisssis quæ non sunt lucrando calo, in rem unam laboremus, nec hanc temporis perniciissimi celeritatem, quam retinere non possumus, sine fructu effluere sinamus. Quidquid temporis est, in censum nostrum redigatur. Usurpemus illud, & fruamur occasione, quamdiu capillata est. Dum nos juventutem cogitamus, senectus & morbi supra caput sunt. Sicut in imo yasis, quod grave ac turbidum est, subsedit: Ita in æate nostra optimum est, quod primum aut primo proximum est; quo vita longius abit, hoc plus fecis relinquit. Ah colligamus horas, & servemus, imò & horarum particulas, nec amicos censemus amicos illos, qui sunt fures temporis. Quodcum-

Eccles. c. 9.
ver. 10.

A que potest facere manus nostra, instanter operemur. Manū dimicū
feminemus semen nostrum, & vesperi non cesset manus nostra, vestī
Vide, mi Lector, quæ contra otium differat Natura
nostra in utroque libro. Nam animus non est illi dicta
hīc repetere. Alia atque alia remedia suggerere & ju-
cundum censemus, & utile.

ACTIONES HOMINIS LABOREM AMANTIS, OTIUM ODIO PROSEQUENTIS.

1. Ne quid temporis, tædio laboris effluerit, optimum est laborem variare: Jam legere, jam scribere, jam pre-
cari, jam memoriarum, jam & corpus exercere: nullam omnino honestam occupationem refugere, omninaque agere, ne nihil agatur.

2. Otium adeo exercendum ducere, ut portiū pla-
B ceat supervacuus labor, quam nullus. Paulus Abbas id Cœlo,
fecit, qui quotidianum operis sui pensem stricissime à seipso exigebat, & ne momento temporis ostaretur: totam speluncam suam texis coribus implivit: sed quia vendredi occasio non fuit, subiecto igne annuos labores concremavit, ut eosdem iterum ordiretur.

3. Sibi ipsi, quod modo diximus, quotidianum ope-
ris legem injungere, & identidem hortari: Comple-
opus tuum; perage laboris pensum; iusta rede.

4. Ordinem fui laboris statuere, ut quilibet mensis, Qua-
hebdomas, dies, quelibet hora sciat assignatum sui
opus. Pulchrum est & utile, omnia tempore meiti, &
nihil fortuò ac temere agere.

5. Id quod faciendum est, non oscitante, non levi Qua-
brachio, non properante aut raptim, non obiter aut
cursim, non segniter aut perfunditorie, sed accuratè cum
curâ & diligentia, omnibus viribus, summo studio, &
quā fieri potest exactissimè facere. Sat celeriter fit,
C quidquid sati bene fit.

6. Operis initio non nimium festinare, aut tumultu-
tuariò agere, sed paulatim vires evocare, & agendo in-
calefcere.

7. Somnum quantum licet subtrahere: cum superfluum Sepulcri
sonnum non solum indecens, sed & noxius sit. Sapientiū
judicio septem horarum spatiū liberalis est men-
sura somni. Quod excedit, & superfluum est & dan-
nosum, quantumcunque sit gratum.

CAPUT IX.

Rosa Aromatica, seu, Oratio, Medi-
tatio, Contemplatio.

§. I.

Hæc virtus Orationis, Meditationis, & Contem-
plationis in divinâ Virgine, ut Albertus Magnus zodiaco
loquitur, excellentissima fuit. Omnis illius vita, omnis
operatio, fuit sedula precatio. Nam etiam si laboreret,
Deum tamen inconveniens oculis observabat. Cor Vir-
ginis Deum assidue ardebat. Illud vercundæ, sed & de fine
fortitudinis eximiæ specimen illustissimum Juditha celeste-
hoc ab oraculo divinitus fert encomium: Judith in sape, ma-
rioribus domini sue fecit sibi secretum cubiculum, in quo cum
puellis suis clausa morabatur: & habens super lumbos suis i-
licium, jejunabat omnibus diebus vita sua.

Anna vaticinia clara non discedebat de templo, jejania *Lac. cap. 17.*
& obsecrationibus serviens die ac nocte. Romana virgo Ca-
cilia divinum Evangelium semper peccatori appressum
gestabat, nec à precatiōibus unquam cessabat. Agnes
Politiana virgo è calo manna imperat precatio. Si-
his feminis tantum precandi studium fuit, tanta facul-
tas imprestandi, quid in hoc genere Mater Domini inter
mulieres

B. Maria
Altare
Thymiamatis
apollinaris
Differen-
tiae ora-
tionem,
meditatio-
nem, &
contem-
placionem.

1. Primitivae
dominicae
laudes
et canentes
Secundae
Coffert
3. et 4. ad
Tertia
Quarta
Quinta
Sexta
Septima
Vespera
Ecclesiastica
viii. 7.
Differen-
tiae inter
cognitione-
m, me-
ditatione-
& tem-
placionem.

deut. cap. 3.
vers. 7.
Thom. c. 3.
vers. 25.
P. 1. v. 8.
Ez. 1. 3.
Exod. cap. 3.
vers. 1.
Matth. c. 6.
vers. 6.
Tunc. c. 3.
vers. 29.
Gen. cap. 42.
vers. 5.

B. Maria
Altare
Thymiamatis
apollinaris
Differen-
tiae ora-
tionem,
meditatio-
nem, &
contem-
placionem.

mulleres benedicta non fecerit, quæ animo magis erat in celo, quam in terra corpore? Unde metropolitæ prisca patribus appellata est Altare Thymiamatis, in quo thura odoré que nobilissimi incendebantur. Hinc & beatus Ephrem, *Thuribulum aureum Domini Matrem appellat, ob affiduum, quod in illâ fuerat, precandi studium.*

Porrò discrimen ingens est inter Orationem, Meditationem, ac Contemplationem. Oratio vocalis ea dicitur, que non animum tantum, sed & linguam occupat; quando scilicet animus & lingua velut gemini Legati Deo se sustent, & causam suam junctâ operâ perorant. Si namque mens absit, non est oratio, sed inanis locutio, & modulatum p̄ficiac Carmen. Orationis vera medulla spiritus est. At verò Meditatio seu mentis oratio, ea dicitur, quæ lingua silente cor evocat ad arcanum cum Deo colloquium. Secretus quid est Contemplatio: ad hanc enim meditatio via est. Contemplari dicitur, qui collectis animi viribus & affectionibus divina natura quippiam cum admiratione mentis & delectatione studet cognoscere: cum vel potentiam Dei, vel bonitatem, vel sapientiam, vel charitatem ad largitatem, vel oculum Dei iudicium, vel sanctissimam illius voluntatem, sumit penitus inspicienda. Contemplatio Patriarchas, Apostolorum, Prophetarum plurimum erudit. His Deus arcuifima patet: Noënum diluvium, Abraham Pentapolis subversionem, Iosepho Agyptiam famem, Hieremias migrationem Iudeorum & captivitatem, Danieli colossum Nabuchodonosoris admirabilem, Ezechiel longam diversorum eventuum seriem aperuit. Hoc confirmans Amos: *Non facit, inquit, Dominus Deus verbum, nisi revelaverit secretum suum ad servos suos Prophetae.* Enimvero differunt cogitatio, meditatione, & contemplatio. Cogitatio, quod vult, evagatur; sicut labore caret, sic & fructu. Meditatio investigat: haec ut labore habet, sic & fructum. Contemplatio admiratur; sine labore est, sed non sine fructu. Hic Deus beatitudinem fons cognoscitur; & quod cognoscitur, hoc amat, & quod amat, hoc etiam desideratur, & obtinetur in illo laboratur; pro quo autem tam studiose laboratur, hoc tandem acquiretur & imperatur. *Bonus est Dominus speratus in eum, anima querenti illum.* Contemplatio dulcedine inefcatus rex Hebreus fidentissime Deum alloquitur: *Tibi dixit cor meum, Exquisivit te facies mea, faciem tuam Domine requiram.*

Illustri Mosis exemplo rem magis in lucem damus. Cùm cerneret Moyses, silvestrem rubrum ardore, apud annum suum investigare ceperit, quis rubrum succenderet, & quem ob caulfam, quomodo arderet, nec tam deueretur, quid denique hoc spectaculi portenderet. En Meditatio. At ubi admirabundus Moyses & attonitus cælestis hoc prodigium fixi intueri, & ad divinam potentiam intimis sensibus ceperit obstupescere & affici; in Contemplatio: est enim hæc mentis intuitus in rem propositam acriter defixus, quod ferè Angelorum est.

§. II.

Hæc mentis Oratio seu Contemplatio, seu Meditatione, illam oris ac linguae longè superat. Qui sic precatur, in cubiculum suum intrat, & clauso ostio Patrem suum orat in abscondito. De hoc tali vaticinatus Hieremias: *Sedebit solitarius, inquit, & tacbit; quia levavit se super se.* Hæc una ratio est jungenda cum Deo arcuifima familiaritatibus. Siquidem meditaturus, quidquid bonarum cogitationum ac desideriorum domi habet, huc convocat, & Abrahami verbis: *Venite, ait, ascendamus in montem, ubi Dominus videt.* Negoris porrò ac cutes, & volatilis cogitationibus seriò imperans: *Expectate me hic, ait, donec ad vos revertar.* Hæc vera est oratio, hæc illa cæli clavis, hæc tentationum pons, sine quo multi

Tom. I.

A mergerentur; hic interpositus inter nos & adversa partes, hic nobilissimus virtutum fæcetus, hic solidissimus animi cibus, hoc Angelorum opus, hoc speculum profectus. Oratio introducit hominem in conclave Dei.

Virgo beatissima in eam cum Deo familiaritatem B. Virginis venit precando, ut velut unus cum eo spiritus efficeret, cum Deo familiariter. Sic oravit, sic meditata & contemplata est, ut non aliquid quidquam agere videretur. Hinc eam Chrysolotus Templum celo majus appellat. *Nimirum in hoc hom. de An-* templo jugis oratio, continui psalmi, assidua meditatio, *monit.* cultus Numinis non interrupsus. In quo longè matris tuis, & communem nascendi ordinem exedit, virgo utero habuit donum habuit orationis. Ita sanctus Bernardinus Senensis dilucidè: *Tanto, inquit, lumine illustrata fuit beatissima Vir-* *Bernardus,* *cum esset in ventre matris, ut non tantum plena fuerit lu-* *nus tom. I.* *minerationis, sed etiam altissima contemplationis; & sublimata* *in 3. partem* *Deum perfectius contemplaretur in utero materno, quam* *michi p. 525.* *alias in estate perfecit, magis, exceptis in contemplatione dor-* *vers. 1.* *iendo quam alias vigilando.* Et hoc donum, quod habuit nascendo, non interrupto moriendo. Quod expedit fusus, & confirmat Franciscus Suarezus, ita ratiocinando: *Mater Dei ferventissime amat Deum, & hunc amo-* *Suarez ro. 2.* *ris ignem innumeris actibus complevit. Unde conjectare li-* *in 3. partem* *cer, et transiit à via ad patriam hos perfectissime charitatu* *D. Thomae* *actus non fuisse interrupsus. Dolor eos non impediens, qui in* *disput. 21.* *fecto.* *corpus illud divinum negligens habuit, & virgo, quæ magis ad* *finem tendebat, ed magis amore ardebat.* Hinc nonnemo Lib. 2. de censuit, ab hac virginem etiamnum mortali Deum & An- *calo. Negati-* *gelos esse visos. Alberti Magni verba sunt: Spiritum, in* *musa ab ullo* *hominum* *spiritum* *inceptum videre potum & vidit. Nam Paulus in* *etiamnum* *mater Christi: quod concessum est servo, multò magis esse Deum,* *concessum fuit Angelorum Dominae. Ut ut sit, hoc præterquam* *Christi.* *initiari non licet, sed quod Bonaventura in virgine di-* *Bonavent. in* *laudans: Ecce, inquit, Maria nostra non solum ore in* *ffec. cap. 4.* *orationibus, sed etiam corde in sanctis meditationibus* *incepta fuit & sedula.*

Franciscus Assisi plenus optimo spiritu, ita Divam nostram affatus est, ut eum non tam loquentem audire, quæmiges jacientem videre possimus: hæc illius precatio est.

O Domina mea sancta Maria, in tuam benedictam fidem ac singularem custodiā, & in sinum misericordiæ tuae hodie & quorūdile, & in horâ exitus mei, me totum commendo. O spem & consolationem meam, omnes angustias & miseras meas, vitam & finem vite mea tibi committo, ut per sanctissimam tuam intercessionem & merita, omnia mea opera dirigantur & disponantur secundum tuam tuique filii voluntatem. Hoc orare est, ignes in calum jacere: exaudiri non posst, qui postulat tepide. Nobilissimum Augustini *August. 10. 1.* dictum est de oratione verâ, & quæ flammæ jacula- *I. 50. bonum.* tur in calum: *Oratio, inquit, oranti est presidium, Deo sa-* *bon. 4. aut* *cripsice, demoni flagellum.* *Quod si deit attentione & ignis, in* *in appendice* *cebit invertere ac dicere: Oratio oranti est documentum, Deo misip. 650.* *ludibrium, demoni gaudium.* *Verè, quod idem Augustinus 1de ep. 121.* *affirmit, verè novit recte vivere, qui novit recte orare.* Sed ut *ad Probam.* idem optimè dixit: Plerumque hoc negotium plus geritibus quam sermonibus, magis affectu agitur quam affatu.

§. III.

Estigitur precandi Numinis ratio non una in omnibus. Moses Prophetarum omnium cum virtutis Numinis teum sapientia princeps, & orandi nobis & meditandi diversa ac contemplandi specimen præbuit illustrissimum. Intentia sedulaque divinorum contemplatione id affectus est, ut origines universi orbis litteris mandarit, incredibili humana genitum emolumento. Heu quantis tenebris involveremur, si prima mundi cunabula, & gene-

V u 3 feos

seos initia ignoraremus? Quas Mosis meditationes fuisse dicemus, cum apud Aegyptum Regem Pharaonem toties peroraret, & solum illud (Pharaonem dico) saepius oratione sua feceret; Aegyptum vero universam variis cladibus afficeret, rursumque malis praesentibus medelam ferret, ut rum maximè credi possit, cælum, & quidquid in celo est Numinis, unius virti precibus vacasse, ut gens una vera pietatis cultris in libertatem afferetur? Eleganter & verè dixit Bernardus:

Bernard. serm. I. de S. Andreâ,

ne mo repente sit summus. Ascendendo non volando apprehenditur summitas scæle. Adscendamus igitur velut quibusdam pedestibus, Meditatione & Oratione. Meditatio siquidem docet quid desit, oratio ne desit obtinet. Illa viam ostendit, ista deducit. Meditatione agnoscamus imminentia nobis pericula, oratione evadimus. Moles Contemplacioni ac Meditationi prolixissimas junxit orationes. Jacut vir iste mitiflum quadriginta diebus noctibusque ad conspectum Numinis prostratus unus identidem petens, ne populus, quem in liberratem vindicasset, obimpia sacra excidio dereliceret.

Exod. c. 32. Obsecro Domine, ajebat, peccavite populus iste peccatum max. ximum, fecerintque sibi deos aureos: aut dimittet eis hanc no-

xam; aut, si non facit, dele me de libro tuo quem scripsisti.

Magna & longa quidem deprecatio, sed affectus major, per quem tanta vis mortalium, alioquin peritura, unius precibus fuit condonata. Eodem precente & manus celo attollente, Hebreus miles acti dimicans felicissime pugnavit: ubi paulum lassatis brachiis remissior fuit oratio, Israëlis exercitus succumbebat. Quia igitur in unius orantis manu tota stetit victoria, Dux pientissimus cum omnes copia militares non possent pugnando, ipse unus perseverantissime precando vicit.

Nec tamen omni hominum memoriam quisquam audacioris voti & petendo fidenter fuit, quam ejusdem populi Dux Ioseph, cuius precibus obedientissimus sol atque ipse accò mundus stetit immobilis obstupescendo miraculo. Non antea unquam, nec ullis post seculis dies longior terris affulit.

Rex Ezechias extremam in valetudine oppressus, jam limini admotus & conclamatus, jam sententiâ fatali per Isaïam pronuntiatâ: *Dñe domui tua, quia morieris tu, & non vives. Nibilominus rex optimus ingens fiducia plenus Numini preces admoveare, & prodigiis viræ spatiu rogarce institut. Imperavit quindecim annos vivendi auetarium. Et in testimonium aemissæ orationis, sol decem lineis viam relégit. Immensus & incredibile iter. Sunt enim milliarium Belicorum trigesies centies milena, seu tres millions, infuper sexcenta quinquaginta duo millia, ducenta triginta novem millaria.*

En tantum imperii in fidere habet orationis ardor. Adeò cælum omne & celi conditor Deus ad orantis nutum obsequitur, ut orationem veram reētè dixeris Celi diuitaram. In orbe hoc infero nihil potentius quam ardens oratio. Nec in ullâ te alia indulgentius Cæli Numen humanam fover pietatem, quando homines orando ad divinam prope potentiam extolluntur.

§. IV.

H Ebreus rex David orandi scientissimus artifex scripties interdiu preces ad Deum fundebat: mediâ insuper nocte surgebat ad confitendum nomine divino. Ah erubetco, dum haec scribo. Rex tantus nec regi munitione negligens, geminata regni gravissimis curis involutus, dies non & ēque abunde habuit, quæ cogitaret regnum suorum bono. Ille nibilominus curas leponeret, negotia interrumpebat, ad preces se conferebat, repetitis per certa intervalla vicibus. Diceret religiosissimum Carthusianum & præscripti temporis observantissimum. Sed & nocti rex David tranquillissimum partem decerpebat, ut eam cælo impenderet & preicationi. Et quia Prophetarum ille summissus omnia precibus agenda scivit, deprecandi Numinis etiam formam demon-

A stravit. Deprecatus sum, inquit, faciem tuam, in toto corde meo clamavi. Et: In meditatione mea excedet ignis. Oratio aut Meditatio sine hoc igne nimium frigida. Nec orare fieri confundis est, nisi qui toro orat pedire. Salomon paterna pietatis & sapientie heres hocigneum precandi genus imitatus in patre: *Adi Domini, inquit, & deprecatus sum illum extotus præcordis mei.* Toto corde rogandus est Deus, toro diligendus.

Nos subinde cum paullò productiores preces fundimus, nobis ipsi vanissime blandimur de prolixis orationibus. Sed videte, quælo, geminos Tobias parentem cum filio tribus horis integris, & quidem in terram prostratos vultu terra alliso non sine igne preantes. Ita clarissime divinus scriptor: *Tunc, inquit, prostrati per hoc tres in faciem benedixeris Deum.* Tam prolixa quam ardens oratio. At sunt in novâ lege sanctissimi viti, qui hoc imitati feliciter, in modis supererant.

De Antonio Magno res nota. Vir iste saepius ad oculum solem precari ceperit, nocte tota cum Deo stans, dum sol rediens eodem siti etiamnam precantem deprehenderet. At ille iratus sol, quod colloqui dulcedinem propriopero reditu rubat: *Quid me impedit sol, ajebat, qui oritur, ut ab amoeniore meo loco abstrahas. Ita in oratione, inquit Athanasius, pernotat sapientia.*

Beatus Arsenius Antonii nobilissimus amator, quovis fabbato ad solis obitum preces ordiri, & ad ortum finire solitus est. De sanctissimo viro Isaac Syro non procul Spoletum in Umbriâ habitante tenuis locupletissimus Gregorius Pontifex: *Quem noſtorum, inquit, multi noverunt. Illud quoque addidit: Isaac Spoleto templum ingressus, perit ad æditus, liceret libi non eorum ventâ preces producere, quantum vellet. Concessum est. Ita tribus diebus ac tribus noctibus continuis in oratione persistit. Invictata haec precandi ratio, quod difficilior erat creditu, eò suscepit capi est spectantibus. Igitur unus aliquis custodium sui negligens, aliorum curiosus obseruator, quod in profectis sui emolumentum trahere debuisset, id sue nequit fecit argumentum. Nam Isaacum ceu sanctitatis vanum ostentatorem verbis acerimis objurgavit, ad objurgationis clausulam conceperat colaphum impegi, & templo ejecit. Tulerit hoc vir mitis non tulerit Deus, nec ultionem luculentam distulit. Mox enim temerarius percussus à dæmonibus agitari copit, hand dubi ab his hospitibus diu vexandus, nisi eum illud ipsum os, quod impia manu perfrinxerat, tempestivâ preceatione liberasset.*

§. V.

SVMMUM semper studium fuit sanctissimi cuiusque sacerdotis hominis attente & ardentiter precari. Hinc plurimum aut creberim aor prolixissimæ orationes. Apollonius, qui quingentos Monachos velut provincialiter gistratu rexit, centies interdiu, centies noctu, idque flexus semper genibus precari in more habuit, Rusticus & Palladio testibus.

Beatus Reinerus maximæ sed minùs note sanctitatis vir, qui Anno Christiano millefimo ducentefimo trigesimo septimo Osiabrigi obiit. His annis viginti duobus suisplius captivus proximè templum habitavit, nil carnium unquam gustavit, omnibus diebus Veneris inediā patre & aquâ toleravit, nunquam alium lectum quam nudum astlerit habuit, loricam nudo corpori appressam assidue gestavit, omnibus Dominicis ac Festis diebus cibum celestem sumpsit: hic ipse quotidie trecentes in terra prostratus iteravit preces. Taceo innumerous alios.

Quot regii sanguinis viri feminæque omnes Davidis psalmos quotidie recitabant? Quot iridem Religiosi viri feminæque statim precibus emissis, horas intuper compluerunt?

Psal. 118. vers. 62.

Nota. Vnum militare Belgicum continet tria Italica;

complures prectionibus impendunt? Recentia sunt & explorata, quae in exemplum hic refero.

Stephanus Capensis quatuor quotidie horis post cenan precari solitus. Consalus Mederius, ut prior, Societas Jesu Sacerdos sex horas Meditationi tribuit quotidie. Antonius Criminalis e numero recentiorum Martyrum quot diebus trigesies prolixius orare conseruit.

Sainte Virginie. Franciscus Suarezius, qui omnem Theologiam pluribus voluminibus in ampliorem lucem posuit, ingenio fatus est, malle se quidquid scientiae acquisifet, perdere, quam unicam solitae meditationis horulam intermittere.

Atque ut rem verbo finiam; novum quid, sed verum dicam: Ea est optima oratio, quam quicunque ipse sibi facit, & e calente fundit peccatore, non e libello scriptam recitat. Anaximenes Rhetor orationem elegantem & autibus dignam sex mensibus elaboravit. Hanc uni e suis discipulis, quem commendationem habuit, edissem dam tradidit. Adolescentis, ubi eam exaltius memoria mandalasset, & a magistro parem dictioni gestum adhibere didicisset, coram Antigono rege praceptoris sui labores pronuntiavit. Notavit Antigonus, non id adolescentis stylo compostum. Quare inter audiendum super ea re quippiam sefcitatus est. At ubi adolescentis hoc folium loqui potuisset, quod pices solent, suaviter subridens Antigonum: Quid ais, inquit, adolescentis, num istud tibi non etiam in tabulis descriptum est?

Sic innumeri precantur in tabulis descripta pronuntiant, aut multa psaltriarum more recitant. O mei oratores! o bona oratrices! optima imo & venustissima est oratio, quam ipse sibi facit orator, quam ex animi medullis promitt: idecirco nos hic orationi meditationem ac contemplationem junxiimus.

Quo igitur te ore referam, ingens caeli decus, spes labientium, Deipara Virgo: cuius sanctissimos mores nullus unquam laudare latit potuit, qua tenera etiamnum erat in templo orando, meditando ac contemplando vitam exigisti, qua principem dei patrem precebus & divinis colloquis consecrasti; inde per aliquot horas honeste & ingenuè puellate opus obiisti, mox reliquisti dei divinarum litterarum lectioni, sedulo impendiisti. Ita, ut cum ritè sancteque celestia curares, humana non omnino despiceres, utrumque munus Marthæ & sororis sanctissime complexa.

A C T I O N E S .

S E V P R A X I S

O R A T I O N I S , M E D I T A T I O N I S ,
E T C O N T E M P L A T I O N I S .

1. Ad orationem pluimam facit, orandi tempus, locum, situm attendere. Nullum non tempus orationi apud est: quavis horâ, quovis momento precibus nostris attendit Deus. Tria tamen potissimum tempora orationi feligendas: Matutinum, Meridianum, Vespertino. Omnium optimum est matutinum: quod enim corpus est defaciat, hoc promptior aptiorq; ad orandum est animus. Tempus nocturnum quâdum alius tranquilius, tanto & melius est.

2. Locus is orationi gravior, qui à turbis remotior. Ideo Christus cubiculum monstrat, idque clausum. Proprius tamen precandi locus est templum, teste Veritate: Domus Domini, domus orationis est; oratio, quae ore multorum funditur, quod in templo sit, efficacissima: nimis pia mens est Deo familiaris, etiam in templo & turbis mediis suam sibi fabricat solitudinem, & sola cum solo sponso loquitur.

3. Situs corporis, non leve adjumentum aut impedimentum orationis. Quo corporis statu sit supplican-

A dum, Christus exemplo docuit: siquidem nunc procedens in faciem, nunc flexis genibus Partem exoravit. Daniel fenebris eâ parte patentibus, quâ cœnaculum templo Hierosolymæ erat obversum, ter quotidie statis horis genu submissis in preces. Salomon orans utrumque Reg. c. 3. que genu in terram fixaret, & manus expanderet in colum. ver. 34. Hic proprius orantis habitus est, genua humi flectere, & manus celo attendere.

4. Orationi nil magis aduersum quam sub eâ huic Quartæ illuc circumspicere, litteras legere, fabulas misere, aut agere ad orationem non spectantia. Quisquis oras, continet oculos, aures frena, jungit manus, flectit genua, tundit pectus, suspiria Deum, & habebis adhuc quod agas, ut tot animi evaginacionibus obsitas. Magnam injuriam, Bernard. inquit Bernardus, Deo facio, cùm illum precor ut meam pre- medit. c. 8. cem exaudiatur, quam ego, qui fundo, non audio. Deprecor illum, ut mihi inrent, ego vero nec mihi nec illi intendo.

5. Nullum unquam orationem sine seriatâ preparatio ordiri. Preparatio quanto accurior, tanto & oratiq; attentior erit & ardenter. Ecclesiasticus severè hoc præceptum ingerit: Ante orationem prepara cor tuum, Eccl. c. 18. & noli esse quasi homo, qui tentat Deum. Bernardi monitum est: Orans mentem erigat, corpus incurvet. Bernard. cap. 7. med.

6. Oraturus circumspicere cogitet, quis, quid, quem rogaturus sit.

7. Breves illas & jaculatorias preces sibi quam com mendatisimas habere, plurimum prodest uno die centes, sexcentes, millies iis animum fulcire & ad Deum erigere. Tantò autem frequentius eas repetere, quanto vehementius vel adversa premunt, vel prospera blandiuntur.

8. Meditatio matutinum tempus singulariter caput. Idololatria etiam non ignotum. Scipio summo manu in cellâ Jovis meditatus est. Iffas Propheta: Erigit Iffas c. 50. mane, ait, manè erigit mihi aurem, ut audiam quasi magistrum. Christus ipse, Marco teste, dilucido valde sargens Mart. c. 1. egressus abiit in locum desertum, ibidem orabat. Nec tamen vers. 35. cetera diei tempora meditatio aperiuntur, modò silentio possit & quiete peragi.

C A P V T X.

Rosa Argentea, seu, Virginitas.

§. I.

C astimonia seu Virginitas tripli se vultu comprehendat. Alia enim conjugum, alia viduarum, vir-virginitas. ginum alia & longè sublimior est pudicitia. Augustino bona est pudicitia conjugalis, sed melior continentia sancti. vid. virginalis. Perpetuum virginitatis florem tueri prima De Virginis virginum docuit, in cuius castitate complura sunt nitate B. admiranda. Maria ad.

Primum illud, Virginitatem amplexa est eo sanè miranda, tempore, quo hæc virtus non ignota tantum, sed exof fa fuit.

Alterum, Tanto virtutis hujus amore exarxit, ut non secundum, solùm per omnem vitam virgo vivere, sed & virginitatem Deo vovere voluerit.

Tertium, Prima omnium fuit, quæ virginitatem perpetuam voverit.

Quartum, Inauditi res exempli, & fiduciae in Deum Quartum, fuit incredibilis. Nam antequam Jofépho nuptiis jungeretur, hoe sua pudicitia votum nuncupavit, ingenti animo divina potentia filia: neque enim ambigebat, hoc decreum suum vinculis matrimonii minimè temerandum. Una ejus cogitatio erat, placere Deo. Huc Spiritus divinus singulariter impellebat, ut princeps Theologus Aquinas explicat. Neque enim præceptum, S. Thos. p. 3. neque consilium, neque exemplum virginem dueabant, q. 28. art. 4. Non dum legerat illud Matthæi: sunt, qui seipsostr. Matth. c. 19. castraverunt propter regnum celorum. Nec illud Joannis: Virgi- Apoc. c. 14. nes enim vers. 4.

Vnu 4

nes enim vers. 4.

hominum, præterquam Sacerdotibus, patebat accessus: A qui honor contingere illi non potuisset, nisi recepta de ejus castimoniam, vel inter inimicos, opinione. O Castitas, quæ dignitatis es, vel hoste judice!

Græcorum Oratorum dñstissimus Chrysostomus, mirabili voto inardescens, velut acerbito pictore: *Pigmeli, ait, sermonem virginitatis. Quid hoc ait, Chrysostome, quis istud enim verò possit? Sermonem scribere, virginitatem mulierib[us] habitu pingere, fortassis difficile non sit; at virginitatis sermonem piècurā exprimere, quis hoc Apelles, quis Protagoras, quis Zeuxis, aut Parasius, quis Timanthes id possit?* Verum non possit hoc quicquam hominum, Deus id potuit, qui sermonem virginitatis in calo pinxit, loco quam fieri potuit patensissimo. Sulpice, & videbis in Zodiaco, lato illo celi baltheo, inter Libram & Leonem constitutam Virginem. En ipissimum virginitatis sermonem. Quifquis virginitatem & castimoniam tueri vult, hinc Leone, hinc Librā; hinc Fortitudine, hinc Temperantia se muniet; ut inquit defensus sit necesse est. Hinc quidem Leo collocetur: nam Caſtitati tuenda pugnandum ac fluctuandum est assiduè, tentationibus & illecebris acriter resistendum. Qui pugnare non vult, nec vult vincere, nec virgo permanere. Hæc virtus non nisi quotidianis præliis conservatur. Qui non fortis est, nec caſtus erit. Reclamissime Chrysostomus: *Virgo à bello nunquam cessare*

1. Chrysostomus, 15. lxx. 9. potest. Sic adſit Leo virginis, sed nec Libra defit. Homo si paucis. continetiam amans, ad Libram pleraque omnia examinat, hæc præcipue: Labores suos, ne otietur; socios suos, ne seducatur; suos sermones, ne in iis excedat; mensam & vestem suam, ne lasciviat; oculos suos, ut custodiat; peccandi occasionses, ut fugiat. Nusquam non opus haec trutina. Nimurum hæc solertia fuit expendenda virgini.

§. I V.

V Idete mihi caſtissimum Joseph Ægypti proregem, quæm ille inter Libram & Leonem Castimoniam suam infingeret defendenter. Tentationibus & plurimis & gravissimis & pæne assiduis incurvabatur. Primum illius testamentum fuit ætas: juvenis erat. In lubrico tabac, concipiendæ flammæ expositus agebat, nec opus hic oleum affundere, ex se facilis flamma sequitur. Sed vice æratem Joseph.

Accessit quotidianus Dominæ aspectus. Dominam voco, quæ in suum famulum omni pantherâ senior fuit. Addita sunt terriò verba blandissima: his pondus fecerunt lacrymæ, quas crocodili dixeris fallacissimas.

Quarto urgebat optimum juvenem assidua importunitas ac diuturnæ tentationis. Neque enim hoc unum alterumve diem, nec unam aut alteram hebdomadem tenuit: non intra pauculos menses stetit hæc suavis ad flagitium invitatio: in annos abit complures. Sa-

Graec. 1. 39. et cetera paginæ testantur: hujusmodi verbis per singulos dies

10. multæ molestæ erat adolescenti, idque annis pluribus.

Quinto, molliissimis verbis jungens eum dona, & promissa ingentia, solet enim laetus amor ejusmodi arietes admovere: nihil hæc inaſum, nil intentatum relinquatur.

Sexto ad obſcenum obſequium non leviter animabat ipsa latendi fiducia: poterat enim Joseph fecerit sibi pollicerti, rem non evulgandam.

Septimò jungabantur minæ ac terrores, ut si affen-

tii nollet, laqueum, patibulum, omne malum expe-

ctaret.

His catapultis caſtissimus Josephi animus quatieberat. Ille nihilominus velut inexpugnabilis turris, nec ferro, nec flammis, nec blanditiis, nec minis cedens.

Quando, inquit, possum hoc malum facere, & peccare in domi-

nun meum? Nec tamen furia illa Putipharis conjux

quiſcebat.

Nam etiam in carcerem penetrabat, in quem inno- centissimus juvenis per falsas accusaciones est devolutus. Huc illa seminarum nequissima internuntios suos ac le- nas quam occultissime submittebat. Hic eadem que prius lenocinia reperiebantur. At juvenis licet captivus, suum illud constantissime opponebat: *Non possum hoc fa- cere.* Sed rogat te & obsecrat non ancilla, sed Dominus: *Non possum hoc facere.* En nobilissimum ab ipsa submissum munus: *Non possum hoc facere.* Stricissimum insuper li- lentium sponte. Non igitur quidquam est, quod tibi metuas: fed ille, Dux, ait, & centies dicam: *Non possum hoc facere.* Sed sic occidis Dominam; tui desiderio ta- bescens moritur. At ille: Moriar, ait, *Ego hoc non possum facere.* Sed ibis in patibulum certò, si has preces per- vicias repellas. Ego, ait Joseph, & patibulum & rotas, & quodcumque tolerare sum paratus, innocentia ac castimoniam retinende. *Hoc autem malum facere non possum, quidquid me fiat, non possum, non possum hoc facere.*

B En Virginem inter Libram & Leonem tutissimam, invictam. Maluit triennalem ferre carcerem, quam pa- ratam non respueri volupatem. Scuto Joseph pugna- vit, & hastâ. Nam præligni generositate veluti scuto ignita jacula exceptit, retudit, confregit: dein & hastam in orcinum colubrum contorsit, sumam exhibens tam in herum suum, quam in Deum suum fidelitatem. Optime dixit Chrysostomus: *Magis miror Iosephum in hoc igne penitus ille sum, quam tres quereros in fornace Babylonica ab igne intactos.*

Fuit è sancti Dominici familiâ vir virtutis eximia, qui pro castimonia difficultes pugnas subiit, nec unquam vieti succubuit. Huic ab ipsis adversariis inferorum ci- vibus vel invitis acclamatum est: *Vicisti, vicisti, quia in igne fuisti, & non artisti.* Iosephus Caſtitatis encomia nusquam legerat, exempla nulla viderat, pæcepta nulla, sed nec ulla consilia ſciverat, nihilominus continen- tiâ fanè admirabili & fortitudine proſus incredibili, tentationes ac illecebras omnes elutis felicissime. Di- gnissimus cui omne calum acclamat. Vicisti, vicisti Joseph, quia in igne fuisti, & non artisti: Vicisti, quia fugisti.

§. V.

C H Inc Augustinus memorabile hoc documentum Auguſt. ſi vù obtinere victoriā. Cūm Apostoli nos armari in vi- ſe Tempore.

ſi vù obtinere victoriā. Cūm Apostoli nos armari in vi-

ta, collato cum iis pede certandum esse docent. Insurgit Ira? resistite. Inaudit Invidia? resistite. Adulatur Su- perbia? resistite. Oculos fascinare vult. Avaritia? resistite. Pigritia ad otium & somnum trahit? resistite. Pro- ponit epulas & vinum Gulà? resistite. Voluptatem fua- der Luxuria: hæc alii pugnandum armis. Hic fugite, fu- gite. Resistendum ceteris, hoc unum è virtutis fugâ vincitur. Sic Paulus vociferatur: *Fugite fornicationem.* Ejusdem 1. Cor. cap. 6. animi Chrysostomus: *Virginitatis cœſtos, inquit, fuga & vers. 18.*

D ſecundo. Audis obſcena & periculosa? Bonum est obtu- ſare aures: melius eft abire & fugere. Cernis blanda & illecebroſa? tutum eft oculos claudere: ſed tutius eft abi- re & fugere.

Rogatus Aurelius Augustinus, quid eſſet quod nolle cum foro habitare, ita occurſile feritur: *Quia non*

sunt mihi foros quæ cum foro meâ sunt. Ideo hic omnium consultissimum, fugere & procul eſſe. Enim- verò malum eft videre feminam, pejus alloqui, pejus

librum attingere.

Aſtenius Abbas seminarum aspectum, pæſertim er-

rioſiorem, ut rem ſanctoriori vita proſus extialem refu-

giebat. Huic cūm forte matrona quædam non obscuri-

genit ſeſe repente obtulſerit, turbatam & averfantem

rogare ceperit, ne ſuum occurſum tam atrociter declina-

ret, & ut Deum pro ſe precaretur. Precabor, inquit ille,

libens ne hujus talis occurſus unquam amplius mem-

or.

Anno 40.
Ruffi. ss.
Aquil. lib. 2.
cap. 1.
Pallad. c. 43.

sim. Huic accensendus Joannes Anachoreta, qui annis plurimis nullam vidit feminam, nec ab illâ videri voluit. Petuit tamen Tribunus quidam militaris, ut ab uxore sua se adiri pateretur, & super salutis negotio consuli. Negavit Joannes moris sibi fuisse unquam cum feminâ loqui. Tribunus obsecrando persistit, saltet ab ea se conspicere permitteret. Cui Joannes: Eat, inquit, & me in feminâ videbit, si id piè cupiat. Nec defuit prædictio eventus.

Anno 1603.

Hoc priscum; recens istud. Fuit ex Hispaniensi Sodalium certu juvenis virginitatis non frigidus amator, sed strenuus defensor. His morti proximus coram Sodalitiâ Praefecto serid testatus est, nullam sibi feminam è facie notam, præter duas confangueinas, quas ob vitæ rationem sibi alloqui necesse fuerat. Vixerat autem ipsos novem annos Hispani. Tantò mirabilior hæc continentia, quâd diuturnior.

Ruffi. c. 30.
Pallad. c. 8.
mib. p. 482.
apud Rof.
vveid.

His omnibus mirabilior & magnum virginitatis meritaculum est Amon Ægyptius Abbas, parentibus operantibus ac generosis oriundus, cuius virtutem optimi certiores jure predicant. Nam etiamnum juvenis annos viginti duos natus uxori ducere à suis compulsi est. At ille conjugium & ceremoniam superfluam admittens, animo totus virginitatem ardebat. Idecirco primâ nuptiarum nocte his verbis aggressus sponsam: Quid, ô virgo, agimus, inquit, florem corporis nostri tam facile perdimus, cras forsitan moritur? Quid magna audemus, nec tamen volentibus nimis difficulta. Virginitas, ut scias, thesaurus est incomparabilis. Mortalium sapientissimi hoc affirmant: Divinus scriptor: *Omnis pudentia, inquit, non est digna continentis anima.* Quin ergo consensu pari pretium hoc inconfessabile nostrum facimus, & virgines permanemus? Neque hoc, quod forsitan putes, adeò aratum est. Unice & constanti VELLE hoc totum fit. Velimus serid, & iam sumus, qui esse volumus. Virginitas non solum Angelis, sed & Deo facit esse proximum. Et audi, obsecro, que præmia, quæ delicia promittantur castis in calo. Et una libellum protulit, è quo, quæ ad rem videbantur, virginis prælegit tanto animi amore, ut & ipsa sensim calefacta, dixerit: Quin igitur hoc facimus, quod iudeas, & toro sejunet nostram. Deo castitatem probamus: ego hoc consilii nequaquam turbavero, & si quid jubes, id deinceps à me fieri. Ego, inquit, & rogo, & volente te jubeo, ut in omnem reliquam vitam tu mihi soror, ego tibi sim frater: ceptis nostris non deere, divinus favor. Castorum animalium Deus quantum est amator, tantus erit & remunerator. Dixerunt, & fecerunt. Eadem quidem domo habitarunt, sed tam verecundæ ac castæ, ut non tam virgines dixiles, quam Angelos. Atque hunc vita tenorem duodevirum annis sanctissimè perseverarunt. In quâ re illud potissimum habuerunt, Otia utrinque susulerunt; hinc omnes petiere Cupidinis arcus. Utrumque hunc conjugem labor, ab omni labore inconveniæ tutum conservavit. Amon tolos soles in horto exigit ballaneto colendo: quæ res multum laboris poscit & industria. Vespere ergo domum rediens, sed fatigatus, mox tamen ad precatio[n]es se abdidit; inde cenuila, sed modesta & parca, que fami succurreret, non libidinem stimularet; inde noctes inter castissimas preces inchoatae & clausæ. Hinc sepius inter eos hic sermo: Plurima pars hominum nescit, quam suavis sit lopot in vacuo cubili quod solus quis occupat. Cerissimum est, quod Paulus prædixit: *Tribulationem carnis habebunt huiusmodi.* Ubi octodecum ut dixi, annos in parili virginitatis decreto sanctissimè traduxerunt castissimi conuges, nobilissimum cælo spectaculum, Amon ad virtutis culmen eni[us] in montem Nitriam concepsit, factus plutum Monachorum Pater; illa in domum sibi relata plures virginis adscivit, & ædes exploratae castitoniae jam concicias in cenobium mutavit. Mirabilis

Ecli. c. 26.
vers. 20.

I. corruptio
facit effe
proximum
Deo.
Sap. cap. 6.
vers. 20.

serva dæ integratis supercesserit via, manus suas in fauum vultum armavit, & oris sui florem ungibus & cruce ita contaminavit, ut quid porrò in ipso amaretur, nemo viderit. En alteros Spurinam. Notus est Hermafroditus ille radolescens, qui ubi mīra sui specie follicari oculos ad-cepit, oris decorum vulneribus confudit, maluitque deformitatem sue sanctitatis argumentum, quam formam alienam libidinis esse irritantem. Ingolstadtii novus quidam Mutius, ipso animosior Scævola, parentissimam manum tamidu pruni admovit, dum flamma pestilens per viscera graffari desineret. Alii linguam mortibus tantisper vexant, dum ipsa cogitationum repitant. Plurimi nudis asperciunt aut pavimento indormiunt multas noctes ne stiaviter cubent, aut ne in honestius somnent, non raro cervicalis vicem capitum subiiciunt. Sunt qui inter mortuos pernoctant, cum voluptatibus vitae vincerentur.

Fuit Parthenius juvenis Lugduni, qui cum nulla alia serva dæ integratis supercesserit via, manus suas in fauum vultum armavit, & oris sui florem ungibus & cruce ita contaminavit, ut quid porrò in ipso amaretur, nemo viderit. En alteros Spurinam. Notus est Hermafroditus ille radolescens, qui ubi mīra sui specie follicari oculos ad-cepit, oris decorum vulneribus confudit, maluitque de-

formitatem sue sanctitatis argumentum, quam formam alienam libidinis esse irritantem. Ingolstadtii novus

quidam Mutius, ipso animosior Scævola, parentissimam manum tamidu pruni admovit, dum flamma pestilens per viscera graffari desineret. Alii linguam mortibus tantisper vexant, dum ipsa cogitationum repitan-

t. Plurimi nudis asperciunt aut pavimento indormi-

unt multas noctes ne stiaviter cubent, aut ne in hon-

estius somnent, non raro cervicalis vicem capitum subi-

ciunt. Sunt qui inter mortuos pernoctant, cum volup-

tatibus vitae vincerentur.

Hortu-

A Deus in sanctis suis. O virginitas, ô soror Angelorum! O victoria libidinum! ô Regina virtutum! ô possesso bonorum omnium!

§. VI.

Sed non est, quid hæc olim duntaxat facta censeamus. Similes pugnas hodiéque, similes & triumphos spæctat virginitas. Obitupesco, cum lego optimâ fidei descripta pro Castitate luctas planè admirandas. Et quis non miretur, corruptissimo hoc avo castissimas tamen juvenes, virgines tamen integerimæ nec adeo vili numero reperi? Quibus profecto longè potior est castitonia quam vita, statius illis est mori quam inquinari. Rem hic ad compendium confero. Verisimum esse, quod dixit Chrysostomus (*virgo à bello nunquam post cessare*) confirmant hæc pauca in specimen proposita.

Fuerunt hoc avo, qui libidini omnino perdonandæ sacram tempus, quod Domini Natalem antecurrit, non carnibus tantum abstinerunt, sed & solo pane a fonte viçerunt. Quod alii pluribus diebus fecerunt. Sun, qui toto anno carnibus abstinerint. Alii quovis Venetis die acetō solum & pane in eam solantur. Verberibus & cilicinâ teste sic aliqui corpus affligunt, ut non defint, qui annum integrum seit aspermissi seipso cruciaverint, eo fine ut fadiorum cogitationem impetus fortius repellent. Diverberationes acerimæ in oculis sunt. Aliqui nocte ad orandum surgunt, & prolixas preces nudis genibus absolvant. Pro epilogo ferre se catenæ acriter cedant. Cum flagellum deet, cingulum ferro præfixum in ejus rei usum venit. Sun qui vulnera per verberationis ardorem exasperent salse. Dolæ in Christi Natalis per vigilias juvenis hammas param pudicas animo subdi senserat, at ille consilii non tardus, ut ignem hunc oppressum iret, nudum se in nives abjecti (en alteros Francicos) ut si quid voluntatis vel invito seculo animo insinuasset, acerbitate frigoris peccatum oppimeretur.

Fuerunt ali, qui Cupidinis vincendi causâ, aut in nives aut in spinas horridumque vepretum (en alteros Benedictos) se voluntario jaclu præcipitarent. Fuerunt ali, qui digitos in ignem extenderent, qui dentibus lingua invaderent, qui faxo peccatum plangerent, qui pugnis faciem contunderent, ne quid penitus virginis floris amitterent.

Fuit Parthenius juvenis Lugduni, qui cum nulla alia serva dæ integratis supercesserit via, manus suas in fauum vultum armavit, & oris sui florem ungibus & cruce ita contaminavit, ut quid porrò in ipso amaretur, nemo viderit. En alteros Spurinam. Notus est Hermafroditus ille radolescens, qui ubi mīra sui specie follicari oculos ad-cepit, oris decorum vulneribus confudit, maluitque de-

formitatem sue sanctitatis argumentum, quam formam alienam libidinis esse irritantem. Ingolstadtii novus

quidam Mutius, ipso animosior Scævola, parentissimam manum tamidu pruni admovit, dum flamma pestilens per viscera graffari desineret. Alii linguam mortibus tantisper vexant, dum ipsa cogitationum repitan-

t. Plurimi nudis asperciunt aut pavimento indormi-

unt multas noctes ne stiaviter cubent, aut ne in hon-

estius somnent, non raro cervicalis vicem capitum subi-

ciunt. Sunt qui inter mortuos pernoctant, cum volup-

tatibus vitae vincerentur.

Hortu-

Hortulanum suum spinis videant in cruce coronatum.

Superioribus quidem saeculis pugnas edidit Castitonia severas & admirabiles. Evagrius Presbyter hibernas noctes in puteis egit, ut ab omni affectu libidinis corpus vindicaret. Bernardus Abbas in lacu, Benedictus in viribus, Franciscus Assisis in tufib; Dominicus in pruni seipso triumphavit. Tanta hominibus sanæ mentis fuit castitatis cura, tantum incestæ voluptatis odium. At præsa nunc reviviscunt miracula, antiqua restaurant prælia. Ita hodièque à plurimis adolescentibus ac juvenibus castissimis Virginis MARIE Sodalibus incredibilis pugna pro tuenda virginitate suscipiantur; victoria illistrissimæ referuntur; veris ac decretoriis armis res agitur, jejuniis, flagris, ciliis, humicubationibus, vigilis, rigoribus aliis innimeris in impurum Cupidinem pugnatur. Tentatio carnis & diaboli, materia triumphi.

§. VII.

Hic merito quisque sibi in aurem, inò in animum dixerit: Equis ego simile aut feci, aut facturus sum: illis, & illis, & illis tanti stat sua virginitas, alere, sitre, minus & incommodè dormire, dolores accrimos sentire, aspera quæque pati non detestant: modò sui sibi Castras in tutto fit. Ah quā ego ad luxatores istos remissus ac iners dormitorum sum: illi cælum rapiunt non sine generosa violentia, ego torso & cuticulam euro. Si mihi ipse credo, virginitatem fortassis amo, sed pugnas pro virginitate refugio: calum cuius, sed quantum est, quod pro calo labore? a victoriæ & premium affecto, sudare ac certare nolo. O militem in plumbis! athletam in mensis ac poculis! Sed ut scias, non hac ad virtutem itur, non hac ad cælum pervenitur. Illud Chrysostomi hic millies ingerendum: *Virgo a bello nunquam cessare potest.*

Berom. 10.1. qd. 10. ad 11. Gentilis error, inquit, Deas virginis finxit armatas, truciam, cum scuto & lancea, ostentari sine pale pudicitiam non posse defendi. Virginitas castissimè simul & fortissime habenda est: nimis inter Leonem, ut diximus, & Libram media recte defenditur. Nihil tenerius castitate ac pudicitia, quæ etiam impudico affectu perdidi. Pudicitiam perdidisti semel?

Orid. sp. 15. Hieron. 10.1. Nulla reparabilis arte

Lapsa pudicitia est.

Claude igitur vas tuum, ne pretiosissimum hoc unguentum effluat; Claude virginitatem tuam contrahentiæ tam lingue quam oculorum, quam & aurium. Nec vero quemquam terreat quotidiana pugna difficultas. Quādum difficilior pugna, tantò gloriose victoria. Ad has pugnas amore virginitatis obeundas Bernardus nos animans: *Differunt quidem inter se, inquit, homo pudicus & angelus, sed felicitate, non virtute. Sed est illius Castitas felicitas, huius tamen fortior esse cognoscitur. Sola est Castitas, que in hoc mortalitatis loco & tempore statum quamdam immortalis gloria representat. Sola inter nuptiarum solenia, morem beate illius vendicat regionis, in qua neque nubunt, nemillat loquuntur: præbens quodammodo terris, celestis jam illius conversationis experientiam. Quid ergo castitate decorum, quæ fuerat flatu de hofte domesticum, Angelum de homine facit. Atque ut patet, Patres loquuntur, major est victoria virginum, quam Angelorum. Angeli enim sine carne vivunt, virgines vero in carne triumphant. His confirmandis optimè dixit Hieronymus: Virginitas frumentum, nuptia hordeum, forniciatio sterlus. Virgines sedent ad pedes Domini, virgines semper cum Domino loquuntur, virgines sunt terra Angel. Quis igitur decorum virginitatis estimet, quæ amatur a Christo Rege, probatur a Jude, dedicatur Domino, consecratur Deo, remuneratur a celesti sponso: Porro Deipara Christi mater, cuius honoris haec paullò quam cetera diductus scripta,*

A non solum virgo, sed omnium etiam virginum decus & specimen est unicum, ut nefas sit, sanctissimum ejus nomen in ordinem redigere, nū pro typō sit & virginatus ideā: sed nunc proxim Caltitatis addimus.

ACTIONES VIRGINITATIS
AC CASTIMONIAE.

1. Hic caput tei est: Principis obſta. Adeſt cogitatio Repelle. Allieſt imaginatio? non aſpice, mentis oculos qua primum aliò avertre. Moraris, & cum hoſte colludis? evidēti pericolo Caſtitatem exponis. Job non ſolum à compiencia, ſed etiam à cogitanda vi ne cavit. Scintilla velt illaſpa cito maculam inuerit, ni eam ſubmoveas: ſedea cogitatio animum mox inficit, niſi hanc quamprimum exticias.

2. Proxiimum eſt nunquam oītari, nunquam nec Secunda. exiguo quidem tempore. Ferias quætere; nil agere, aut agere otia, languori ac ſomno indulgere, & ſimilē caſtum eſſe, inaudita ſunt, neque haec unquam tam diſparia in parem amicitiam petrahū portuerunt.

3. Qui Caſtitatem amat, orationes & jejunia frēquentat. Intuta eſt pudicitia, ſi horum defit alterutrum. Nimirum virginitas orationis thus amat, quod fine mortificationis pruniſ nihil odoriferi exhalat. Juſſa Domini ſunt: *Vigilate & orate, ut non intreti in tentationem. Matt. 6. 16.* Facile vigilat, qui prompte jejunat.

4. Feminarum aſpetus, colloquia, munuscula, praſentiam, omnēſque ejusmodi occaſiones caute devitare. In ſuū colubrum turiſ ſuis ferat, quād in oculis, in auribus, in animo muliebres blanditiās. Procūl oſ procul eſt, ab hiſ dolofis ignibus, quos ſubinde honestatis favilla regit, ſed produntur, dum tanguntur.

5. Specacula parum pudica, confabulationes non tantum obſcenas, ſed etiam protervas, imágines nudas, & inhoneſtas cantilenas, & libros omnes Venerem olenentes ſtudioſiſimè fugere. Sed inter fugienda etiam chōreas numerare, de quibus optimè dicitum: Chorea eſt circulus, cuius centrum eſt diabolus, & circumferentia omnes angeli eius.

6. Vera Caſtitatis eſt, non tantum praesentium oculos veteri, ſed etiam ſeipſum ſolum erubescere, nec audere clam facere, quod palam offendere. Homo caſtus oculos affide defixos gerit in Deum, in ſuū Custođem Angelum, in ſeipſum. Coram hiſ tribus turpe quid facere, aut etiam cogitare, tam verecundare quād coram toto terrarium ore. Sic caſtissimus Amor Lycum flumen tranſiit, quia horrebatur veltem ponere, & ſeipſum videre nudum, occulā vi trajectit aquas. Ita Hieronymus, Ruffinus, Palladius ſupra laudari.

7. Curiositatē singulariter odiſſe: Curiositas & Septima. Caſtitas nihil unquam inter ſe amicitia habuerunt. Vane curiosus & pudicus, oriosus & caſtus, prodigia ſunt, Dina Jacobi filia, ſi non fuſſet curiola, non fuſſet rapta & violata.

8. Vestitum mollem & ad avi leges concinnum in Octava, aliis non amare, a ſeipſo penitus abdicare. Subinde veſtis comptior plus libidini patrocinatur, quād forma liberat. Quantum autem luxuriae negotiorum promoveant veſtes & corporis cultus, in Triſmegisto noſtro fuſſus docemus, quod Leſorem amandamus.

9. Ad omnes portas, hoc eſt, ad omnes exteriores Nona. ſenſus, perpetuas habere excubias, nec eas unquam laxare. Qui Caſtitatem diligat, non ſolum cum oculis, ut Jobus, ſed & cum auribus & naribus, ſed & cum lingua & manibus ſedus pangat, ut quidquid virginitati adverſum occurrit, mox totis viribus rejiciatur. Caſtitatis eſt, non tantum omnem impudicitiam, ſed omnem etiam impudicitie umbram horrere.

CAP VT

C A P V T X I.

Rosa Crystallina, seu, Iejunium
et Abstinentia.

§. I.

B.V. Mariæ
vita mera
fuit qua-
dragesima.
Ambros. l. 2.
de Virgin.

1. Reg. E.R.
vers. 15.

O Mnis beatissimæ Virginis vita, mera fuit, sic dicam, quadragesima, jejuniis & abstinentiis dictata. Beatus Ambrosius abstinentissimam Virginem demissus est: *Quid exequar, inquit, ciborum parsimoniam, officiorum redundantiam?* Alterum ultra naturam superfuisse, alterum pene ipsi naturæ defuisse i' illic multa intermisiva tempora, hic congeneramus: *reunio dies Et si quando resuiderit successerit voluntas, ab his plenius obvius, qui morte aceret, non delicias ministraret.* Potuit virgo de se dicere, quod Anna Elcane uxor respondit: *V'num & omne quid inebriare potest, non bibi.* Quod si Christus Filius tam extimia fuit sobrietatis, ut sui sue frigidam à Samaritide velut mendicus peteter, utique & mater non aliam habuit vinarium cellam, quam publicum urbis fontem.

Thomas Aquinas super hac virtute disserens: *Temperantia, inquit, tanto perficior est, quād quis pravis concuscentiā magis caret.* Atqui virgo beatissima non solum cibi potuque lauitis non inhiabit, sed singulare prærogativa, ab omni ejusmodi cupiditate immunis erat. Ergo temperantia illius perfectissima fuerat. Hę infixa nobis à primigenia noxa flammula in illa penitus extincta, nihil pravi incendiū poterat fuscitare. In testem occurrentis Chrysostomus: *Beatissima Maria, inquit, ultra omnem humane naturae modum modestiam atque temperantiam excoluit, atque ob id universum Dominum in utero gestare meruit.* Quamdiu Adam in campus elysii jejunavit, tandem totius orbis dominus fuit. Ubi comedere cepit, & orbem totum, & leipsum, & omnia comedendo perdidit. Hoc native labis iniitum. Tam male prandit in paradiſo, ut aliquor nullus annorum pessimum cenanaret in exilio. Continuit et manum, domusque gulam, & paradisum, & omnia paradisi bona retinuerit. Heu pessimum prandium, quo duo soli homines omne celi æratum decolorunt.

Interme-
rantia not-
tantum a-
nimo, sed
etiam cot-
pori varie-
nocet.

O abstinentia quām potens es pharmacum in omnī
vitium, nihilominus vile nobis est tui prēium. Intem-
perantia cūm cognata sit luxuria, illud cognitionis
itius proprium habet, non tantū animo, sed etiam
corpori varie nocere. Intemperantia labores omnes al-
tero tanto graviore reddit, vīres subtrahit, morbos &
dolores immittit, vivendi spatiū abrupuit. Profectō
grande hoc paradoxum est. Omnes cupimus esse long-
evi & quām diutissim vivere, & tamen maximam
partem tam intemperantem & confusam vitā rationem
sequimur, ac si hoc omni studio agamus, quām celeriū
extingui. Intemperantiam, cui afficeimus, nulla nobis
monta, non oracula divina, nulli qui inde sunt morbi
diffusaferint. Agrotare malumus, & malè habere, quām
frugalius & temperantius vivere. Modō nil subtrahatur
gula, modō farciatur venter, cetera faciles curabunt su-
peri. Non necisimus nil aquē longēvitatē officere, quām
victum varium, copiosum, immoderatum, nihilominus
perniciē nostram amamus, & dannis nostris hila-
refcimus.

1. Pet. et
vers. 8.

卷之三

mais plenique omnibus medelam facinus. Quod li

A experimento discere non recularent, qui vitam immoderatius agunt, quam jucundum si & suave, superfluis carere, ventrem ratione obedientem & bene moratur habere, parvo affluscere, stomachum cibō porique non obruire, paucis contentum esse, fane temperantissimi forent & ipsi. Praefertim cum Virginis filius, fabritias & abstinentias magister imperet: Attende vobis, ne forte ^{Lxx.} graventur corda vestra in crapulā & ebrietate.

De Virgine matre B. Bonaventura dignum memo-
ratu refert in hunc modum: *Spectandum* se praebeat calix vel *Cappella*
Virgo pia semine. (*Elisabetham* fuisse credit) tamque fu-
affata est: Dico tibi, filia, quod nullum dominum vel virtutem à
Déo habui, sine magnâ labore, continua oratione, ardentis de-
fiderio, profundâ devotione, & multâ afflictione, exceptâ San-
ctificationis gratiâ. Et pro certo scias nullam gratiam in am-
mam descendere, nisi per orationem & corporis afflictionem.
Dicitur etiam: *Si ergo dicitur: Cuius est calix?*

Deus quidem spargit sua munera, sed ea non nisi y
lentes, & industrij accepimus plurima Deus labore ren-
dit, sed faciliter, & quem adhibet qui scribi vult. Fit non
nunquam ut querat quisipsum: Quantu[m] hoc emittant
t[er]ti, aut alter, aut tanti. Mox addit primus: Non emittet
dicas, sed inventile aut dono acceperis, cum minimo
emeris. Ita Deus sua labore vendit, nos cimutum, sed
emimus minimo, quo[c]cire potius dono accepimus. Se-
pissime optimus Deus facit, quod mater solet, que aut
panem similagineum, aut botrum matutinum alutaculē
manu tenet, & alluciendo puerulo: Habetis hoc, ait, si
contigeris. At puer subtiliter & apprehendere conatur,
quod in præmium proponitur. Mater equidem sic pol-
let tenere, quod datura est, ut puerulus id nullo falso,
conatu nullo tangere: at illa sensim ac clementer artem-
perat manum ad filiolos conatus, ut post fatigacionem
non longam, quod cupit, obtineat: ita omnino Deus
nobiscum agit; nos aliquid laboris sumimus, conamus
& assilimus; abstinentiam & jejunitis corpus exercemus,
sic benevolam & plancit maternam Dei manum ad nos
trahimus, non quia nos tam laboriosi, sed quia Deus
tam facilis ac bonus.

§. II

Vando igitur Virgo beatissima continuo precepit. B.V.M.
tionibus ac jejuniis tanta sibi dona prometit. contum
apud Filium, sanctissimi quicunque hominum ritus fecisse posse
censendi, qui virginis abstinentiam cum imitari, tum
venerari studierunt. In exemplum è plurimis paucos fisi
produco.

Nicolaus Tolentinas vir sanctus & abstinentia fin-
gulariter clarus, quavis hebdomade, diem Luna, Mer-
curii, Veneris, & beatissimae Virginis honori Sabbam
ine diea traduxit, nec corpus nisi fenu his diebus refecit, Talium
idque pane tantummodo & aqua.

Admirandum est, quod femina, quod Regina, quod
inter delicias & in aula fecit Elisabetha Luitaniana Do-
mina, quae præter quadraginta diea jejuniū, alios in-
P super 40. dies ante diem Virginis in celum assump-
tus, sed & quamlibet sextam feriam, & omnia Virginis di-
vinæ pervaigilia jejuniis tam rigidis consecravit, ut extra
pancem & aquam gustarit nihil. Ita dimidium pene an-
num religiosissima inediâ traduxit, tam alti sanguinis
mulier.

Carolus Borromaeus sanguine Princeps, & Romane
curie purgatus senator, anno millesimo sexcentesimo regis
nono in divorum album relatus, virginem Deiparam
ita coluit, ut quordie illius Officium & Rosarium geni-
bus nixus recitaret, omnibus ejusdem pverigilii sic fe-
junaret, ut toro illo die præter panem & aquam nihil
liberet; & ubi demum ad salutandam Virginem signum audierat
audiisset, mox in genua supplex ruit; in curru fuisse? respon-
sus est curru descendisset, in equo fuisse? ex equo fer-
quam primum defluerat, & ureret se dabant, in cæno fi-
xisset genua. Tantò ista reclusus, quando submissus, Iohannes

Joannes Godefridus Bambergensis & Wurzburgenis Pontifex, qui Ratipone in Comitis Septem vi-
torum obiit, per omnem vitam die sabbati beatissimæ
Virginis matris honoris jejunavit.

His annūmero, quos optimi scriptores laudant.
Walterus de Birbach antequam in Cisterciensium monachorum familiariter transtulit, quovis Veneris die, &
omnibus beatae Virginis peregrinis inediâ se miceravit.
Idem fecit beatus Didacus e divi Francisci familiâ, quem summus Pontifex Sextus V. calitum numero ad-
scripsit. Idem fecerunt alii, faciuntque etiamnum ho-
dine innumerî, qui omne sabbatum in divina Virginis
honorem jejunio colunt. Viam hic aperuissimam habe-
mus, & vestigia plurimorum tritam.

Igitur non dormiamus, sicut & ceteri: sed vigile-
mus, & sobrii simus. Hac est enim voluntas Domini, sanctificatio
nostrâ, ut abstineamus nos à fornicatione. Proximus ad vir-
tutem trames est abstinentia & continentia: absque his
est, & perit Castitas, Fames virginitati amicissima. Ne-
que continentiam diu servabit, qui neglexit abstinen-
tiā: ut illa libidini possit resistere ac luxuria, hæc resi-
stit gula. Ubi tenuis visus, ibi etiam tenuis voluptas, &
munda sobrietas. Illecebris gula caruisse, est virtus viam
præcipuisse. Habet suas & jejunium atque abstinentia
illecebras, dulciores illas ac faciliores cum queri tum
scrvari. Has ubi gustare ac ruminare coepis, pravas
non magnopere requires.

Quot magni viri ultrò se voluptatibus abdicantes,
panem & aquam in delicia habuerent? An verò gula ac
voluptati quemquam sic obnoxium opinemur, ut non
illam valde oderit, si adjunctum ei dampnum aut dedec-
tum intueri oculis possit? sed funesta suavitatis ac letalis ti-
tillatio, virtutum hostis est, quam qui sequitur, homo
quidem videri potest, reipsa brutum est animal.

§. III.

Verum contra dicta cum vitiis familiaritas, & confusio-
nudo rerum pessima mortalem præstringit obtu-
rum, ut dicerni nequeat, quâm decorum sit quod tor-
quet, quâm secundum quod mulcet. Quandoque visum
ut nimis angustum & alperum accusamus: gula debe-
remus, ut nimis capacem & amplam. Gula unicum est
& vilu augustum ostium, per hoc ramen omnibus vi-
tis in animum irruentibus patens est iter. Vitum hoc
unicum vitiorum pane omnium ingressus est. Per unum
hoc Gulæ ostium & Libidinis flamma, & torpor inge-
ni, & irarum ac jurgiorum fervor ingreditur. Gula vi-
tum non tantum supervacua, sed etiam damnosæ nobis
necessaria efficit, hinc nobis ruina est, quod mun-
men vita dicimus.

At contrâ virtus abstinentia non solum vitiis, sed
& morbis medetur. Italorum Medici rectissime omni-
um sentire mihi videntur, qui omne genus morbo-
rum abstinentia & fame velut principe omnium anti-
doto aggrediuntur. Optima sanè methodus, ut ab ea
re ducatur sanitatis principium, cuius neglegit fuit
initium morbi. In Medicorum scholis exploratissimæ
veritatis est, neminem morbo corripiendum, qui ac-
curatè caverit, ne nimio cibo potuque cruditatem con-
trahat.

Abstinentia capitis dolorem, cerebri vertiginem,
oris fætem, ructum, nauseam, vomitum, sumpsum
tedium ac fastidium auferit. Abstinentia tremulas ma-
nus, instabiles pedes, nutrans caput, quodque est opti-
mum, animum ipsum moderatur & frenat. Abstinen-
tia, modò ea non immoderata sit, vitam longè felicius
extendit, quâm scilicet acutum, quâm Elixir lapis,
quâm quinta, ut vocant, elixiria, quâm porabile aurum;
operola nimium sunt ista, nimiumque pretiosa, nec nisi
a paucissimis usurpari solita. Abstinentia omnium est,
nec ea è pharmacopolio petenda, neque pretio ullo

A emenda; omnibus se venum exponit, emitur autem vo-
luntate, vel mediocri patientia.

Chrysostomi dictum est: *Qui Christum amat, famem non timerit.* Imò jucunditas visus, est in desiderio, non in
satiestate, & abstinenti delicie sunt, quidquid cum cu-
piditate lumpferit; qui onerolam sequitur ingluicem,
jucunditatem non senit, & insuper valetudinem ladiit.
Visum moderatum ac parcum tam virtutis amatores
quam adversarii laudent & hostes.

Plato Syracusanis mensis damnat, nec illo modo
sibi placere ait, bis in die saturum fieri. Epicurus in ole-
ribus suis voluptatem ac delicias ponit, visumque re-
nuem rebus ac verbis probat. Ventrem seu stomachum
Annus excusans: *Non est, inquit, molefus creditor, parvo* Senec. epist. 21 fine. *dimittitur; si modò das illi, quod debes, non quod potes: la-* epist. 69.
tum scilicet & affluens. Hos itaque (ur ait Sallustius) ventri obedientes animalium loco numeremus; quod-
dam verò nec animalium quidem aut jumentorum. Ju-
menta multum quidem, sed pro captiu suo ventri inge-
runt. Nos animalium domini mensuram nostram foli
& nescimus, & excedimus. Neque de nihil est, quod
multi mirantur: avo superiore, avorum memoriam, vi-
nas multò pauciores fuisse, homines autem totidem,
aut plures atque nunc sunt, vina tamen longè vilius ve-
niisse: ita quotidie sitis ebriorum crescit. Nimirum nescit
cupidas, ubi finiatu necessestris; nescit Gula, quantum
decurset vita neglectis abstinentia præceptis.

Maximi virorum summis rigoribus, inediâque pane
continuâ corpus exercerunt, & diutissimè vixerunt.

Parco vi-
ctu diutis-
simè vixe-
runt:

S. IV.

Paulus Aulus eremicolarum primus ad annum centesi-
muni decimum quintum vivendo venit. Centum
omnino annis eremum habitavit. Annis quadraginta
daëtis & rivulo xixijannis 60. panem dimidium quo
diebus à corvo accepit, ut Hieronymus disertissimè te-
statur.

Antonius Magnus Imperatori Constantino & filiis Antonius
non ignorans, annum centesimum quintum attigit. Annis
90. in solitudine fuit. Extremâ scenectute pani & aquæ,
quotidianâ visu aliquid oleris addidit, teste Athana-
sio. Ad idem eratis pervenit Theodosius Abbas.

Hilarion esti meditationi deditus, & natura fuerit Hilarion.
tenerioris, in maximâ tamen ritâ asperitate octoginta
quatuor annos vidit, septuaginta annis eremum inco-
luit. Vir iste mirè fuit abstinentia, neque enim unquam
â sole viuis est comedere, quod Hieronymus affirmat.

Jacobus Perla, eremicola viu tenuissimo partim in Jacobus
cenobio, partim in eremo ultra centesimum, quatuor Perla.
annos inter mortales egit, quod Theodorerus narrat.
Idem avi attigit Joannes Episcopus Coloniae in Ar-
menia.

Julianus Saba semel intra hebdomadem, pane, aquâ, Julianus
sane reficiebatur, & devexam adeptus est scenectutem.

Macarius, cuius sermones extant, nona gesimum an- Macarius.
num excelsit, annos sexaginta in eremo perpetuis je-
nitis traduxit. Annis similiter nonaginta vixerunt Pa-
pianus, Silvester, Auctor Ordinis de monte Fano,
Zenobius Episcopus Florentinus.

Arsenius Arcadii & Honori Imperatorum præce- Arsenius.
ptor, ad annum centesimum vigesimum atate processit.
Inter turbas aulicas sexaginta quinque, in eremo quin-
quaginta quinque annos explevit.

Simeon Styliques annum ætatis centesimum octavum Simeon
egressus est. In cenobio annos decem, in columnâ unum Styliques.
& octoginta exigit annos. Magnum abstinentia & to-
lerantia miraculum.

Isidorus nunquam à mensâ surrexit satur, vivacissimi Isidorus.
semper coloris, melleos octoginta quinque numeravit.

Romualdus Italus cultu & viu aperrimo centum Romualdus.
& viginti annos confecit. Religiose vita sentum om-
nino

nino annos consecravit. Eandem aetatem asecuti, ad annum etiam centesimum vigesimum pervixerunt beatus Samson Episcopus in minori Britanniâ, Simeon Episcopus Hierosolymitanus & martyr, Joannes Romænus Abbas, & Alferius Abbas Cavenis, & ipse sanctus Simon Apostolus.

Udalricus.

Maclovius.

Franciscus de Paulâ.

Parisius Camaldulenensis Monachus

centesimum

decimum

sexum;

Guillelmus Abbas Ro-

chilensis

nonagesimum

octavum;

Euthymius Abbas

nonagesimum

nonum;

beatus Raimundus annum cen-

tesimum

vivendo

implevit.

Martinus Turonensis Praeful duravit usque ad annum

octogesimum sextum.

Epiphanius Cypro-

Pontifex

annos centum

quindecim

complevit vivendo.

Hieronymus Stridonensis ad annos octoginta: Augu-

stinus Hippoensis Episcopus, ad septuagesimum sex-

tum

pervixerunt.

Remigius Rhenensis Episcopus univer-

sive nonagiua

sex annis

vixit,

Pontificis munus

(quod

taristum est,

& neciis an eu-

quam alteri

concessum)

annos totos

septuaginta

quatuor

administravit.

Beda

Presbyter à septimo

aetatis anno ad nonagesimum

secundum

vitam

duxit religiosissimam.

Atque hi,

quos

nominavi,

& mira fuerunt abstinentia,

simil tamen etiam

vitâ,

ultra quam solitum

prolixæ.

Verum

Ante diem clauso componez vesper olympos,

quam omnes & temperantia commendabiles,

& longe-

gavitate

illustres peruennero.

Nos alii passim,

velut

vulgus ignobile,

vitam sepe

lupimus

& ipso,

quo

æcum

est

prodicendum,

obtrumpimus

, edendo scilicet

& bibendo.

Propter

rapulam

multi

perierunt,

ve-

ri-

ssimè

dixit

Siracides:

Qui autem abstinens est,

adjicet vi-

tam.

Quod enim,

ut

Chrysostomus loquitur,

necessita-

tem in edendo excedit,

id non alimentum,

sed pectus &

venenum est.

Hinc

ortum

illud à

Sapientibus

utilissi-

mum

effatum,

plerisque

omnibus

conducit:

Quantum

adimis esce,

tantum adjicere vita.

A ti dictum est: Anima siccata, anima optima. His addo pa-

cos alios.

Hermodicus homo debilitissimus, Aristotele teste, summa

dieta sua cibique abstinebat ad annum centesimum fe-

ce proverit. Plato, qui bis die uno saturum est, noxiu-

meniebat, octoginta hiemis numeravit.

Democritus & Hippocrates abstinentissimi ad an-

num centesimum quinuum extenderunt vitam.

Galenus Medicorum summus, & quod alii mo-

ritat, mire temperans, centes vices Calendas Janu-

rias vidit.

Zenon Criticus vir annorum nonaginta, subinde ita

se confecit mediâ ut deficeret.

Esseni, Josephus auctore, ob vivendū ordinem & vi-

etū simplicitatem diutissime vixerunt, & plerique ce-

tum anni. Cibus illorum panis & pultes.

Brachmanes apud Indos ob frugalitatem mensa longe-

merior & fenebris decrepiti habent. Petrus

Mafejus referit in India repertum senem, qui videt annos trecentos triginta quinque traduxerit prodigiis hominis longevi. Ante annos non adeo multos Pro-

episcopis Bambergensis in Turingia circiter sex milia hominum oleo sacro pertinxerit, inter hos plures dicen-

tis, qui annum centesimum exceperant. Unus singulariter obseruandus, qui annorum centrum quinquaginta fuit, viri hujus filii annum centesimum impliebat, septuagesimum nepotes. Atqui hoc genus hominum parco, tenuo, rigidoque vieti ad id ari propagat vitam.

Quot hodieque in Alpibus & Vallibus degunt, quisque ad annum octogesimum aut nonagesimum, qui usque ad annos trecentos triginta quinque durant, & plurimi annis nil vini aut carnium libant.

Et nuper à nobis visti est, qui annos aetatis numerabit, centum viginti, non alia usit medicina, quam vietas parsimonia. Quid igitur causâ est, quod plerunque in urbibus per quam rati ad sexagesimum, rarissimi ad se-
ptuagesimum, plurimi nec ad quinquagesimum quidem annum pertingant?

Quid, quælo, cauñas querimus? Vorando (cum ve-

niâ) & portando perdimus vitam. Gula immensi spati sepulchrum, quo dideatur haurit innumerous. Si minus la-

teremus eis, plus habemus vitæ. Pulchrit & verò dicunt Itali: Qui multum vult comedere, comedat patrum. Plus enim juvâ cibus qui supererit comedenti, quām qui ab illo conseruit est. Ceterissimum: In malo esci erit infirmata. Id optimis rationibus, & vero etiam experimento sui confirmat Ludoicus Cornarus Ve-

nerinus, vir eruditus, qui insignem proflum libellum scripsit, pñs de vita sobria emolumentis. In testimoniis de-

ipso adiungit: Morbili variis, inquit, ad annum usque quadragesimum exercebar, & jam stomacho, jam fribri, jam pleurite, jam prodigâ laborabam. Tandem vir iste Medicorum suus rationem vita temperatissimam ingrediens, in eam se abstinentiam rededit, utramque anni spatiu à morbis planè omnibus sit liberatus. Anno

aetatis septuagesimo seu equorum petulantia, seu auge incuria, in rhedâ miserâ rapit brachium & eis fregit, ut triduo morti proximum habetur. Convaluit autem sine pharmaciis. Omnim loco erat ei abstinentia, quæ mali signos humores in affecta membra subfidebant.

Anno octogesimo tertio tam fatus & alacer, tam vegetus & integrarum virium erat, tam illi genus etiamnum virebant, ut gradus & montes facillimè scandere, è piano equum inflire, comedias scribere, ple-

raque omnia pro juvene facere potuerit. Quantum ergo, inquis, cibi potuque sumpserit vir iste? Diuturnum cibi dimensum duodecim fuerunt unciae, pane ac omni ele-

culento computato. At verò potius unciae fuerunt quatuordecim. En totum mente apparatum in singulos dies. Et afferaverat Cornarus sancte, quoties vel paculæ uncias adiecisset, in pristinos se morbos recidisse. Hec ipse largiore stylo prosequitur. Vide Leonardi Lessii

Hygiast.

Aetatis

imp.

Aurelianus

Imper.

Augusto jungendus Aurelianus Imperator, vixit is se-

xaginta sex annis,

pharmacum sumpserit nullum, venam

incidit nunquam.

Omne illius pharmacopolium

fuit

quotidie horam

unam

obambulare,

quot menibus uno

die toto,

cibo potuque

abstinere.

Optimum Herack-

Hymasticon, cui Cornari, quem dixi, scriptio adjuncta,
& Anverpiæ edita anno millesimo sexcentesimo deci-
mo tertio.

§. VI.

INcredibilis profectio vis est abstinentia. Verissime
dixi, Incredibilis. Nam plurima pars hominum ma-
vult alia omnia, quam illud credere. Abstinentia lau-
dat & alget. Credat hæc, inquit, qui volet nos mo-
re nostro pergitus, nihil mutanus, re sua genium fra-
udare inservias præceptio. Nos tubircinari & copiose ci-
bū ingerere confucimus; os & stomachum in alios
mores recurrere molestum nimis & difficile. Ergo viā
quā ceperimus, ei pergitus.

Pergite mei homines, pergitate: at ubi morbi, ubi nau-
fæ, ubi dolores, ubi tuffi & febres hic illæ vos vellicare-
rint, inceperant vestra grata agit; ab illa sunt ha-
gratiae. Nequam exactor est venter, plus petit, quam ei
debeat. Homo abstinens clamorem exactoris non audit.

In hac Jobi verba Gregorius: *Clamorem exactoris, inquit,*

non audire, est tentationem moribus non consenserit.

Sed num adeò omne abstinentia jugum excussum, ut nihil unquam libeat facere ad imitationem eorum, quos abstinentissimos laudamus? Videat è multis milli-
bus non multos, sed multæ abstinentia.

Beatius Sabas hortulanum agens à pendulis ex arbo-
re pomis toties ad dulce furtum allicebat, ut denum
vietus ab hac appetitione pomum unum decerpserit.
Sed mox dæmonis fraudes hic subodoratus pomum ab-
iecit, graviter ingenitens, quod non ipsi statim prin-
cipis oblitus esset, & illicitos hocce morus in se acriter
cautigans fibi legem fixit, ut vita omni reliqua pomum
nullum ederet. Ex hoc tempore in eam se consuetudi-
nem perduxit, ut nascentem semper conseruandum ju-
gulareret.

Refert Pelagius, quæ ratione vir sanctus gulam elu-
scit cunctando. Nam optimus hic Afecta subinde pri-
mæ die horâ tantum edendi desiderium, & vires cor-
poris tam prostratas sensit, ut putaret se imparem his
sufficiendis. Ita ramen secum ipse locutus est: Quan-
tumcumque esurium, hora terra est expectanda, & tunc
corpori sua non negabimus. Audita horâ terrâ iterum
cunctariac differre, & hec sibi dicere: Expectemus, que-
so, ad horam usque sextam. Cum vero jam sexta linea
rigeretur umbra, aliquot faxi panis buccellas in aquam
conciens: Dum panis, aiebat, emollitur, laboremus
aliquantulum. Ita sanctissime fallendo gulam expecta-
tur horam nonam. Tum denique laboribus & precau-
tionibus omnibus ritè absoluñs, ad illas fontes ac mol-
liorū lapidis cupedias accubuit, sumptuque cenulam,
post quam non lavantur manus. Atque hoc diebus plu-
rimis fecit, sicut ipsum victoria triumphavit nobilissimam.

Die quodam, cum eadem præterius cunctatione gene-
nim ab horâ primâ ad nonam ludicaret, vidit è spore-
tella, in qua panis erat, tetricum fumum emergere, qui
non obscurè cacodæmonis fraudes detexit. Siquidem
ab illo die, nec illa tam molesta famæ, nec virium defi-
cio eum amplius fatigavit. Hinc abstinentia semper
amanussum vixit.

His omnipino progressibus, hoc compendio facilissime
discitur abstinentia, si quis sibi ipsi hoc persuadeat:
Quæsto te, his saltæ pauculis horis, hoc saltæ die, non
sumus gulam esse dominam, & quod facilissimum his
aut his fuit, abstineamus. Ita proximis horis, dieque
proximâ longè facilior erit gula victoria: nam & auctor
erit divina gratia, ob primam pugnam cum ratione ini-
tam.

Liceat quæso, mi Lector, cum veniâ tuâ hæc paullo
spatioùs excutierte. Id enim necessarium profutus exi-
stimo. Nam, ut candidissime dicam quod res est, nos
ipsi filum vita injeçta manu sapissime fecamus. Liceat

Tom. I.

A dicere: Nimirum voramus, aut portamus nimium, aut
utrumque jungimus. Haec forces preſcindunt vitam.
Si major esset abstinentia, longior esset & vita. Si ori
persuaderemus ut mindus comedere, eo ipso perfusum
esset morti, ut tardius nos hinc abduceret. Ingluies no-
stra, & abstinentia odium, & morbos & mortem, &
omne malorum vulgus sponte advocat. Jam supra de-
monstratum est, quibus minimum erat cibi, iis plurimi-
num fuisse viræ illæ & hos addamus.

Religiousissimus in eremo senex, Pelagio teste, ejus
fuit abstinentia, ut subinde sexies in die peregrinis ad-
ventoribus mensulam, quæ quidem potuit liberalitate,
poneret, & ut in edendi verecundiam adimere, ipse
primus in volavit cibos tam teatæ tamen abstinentia, ut
licet saepius tentare, prandere, cenare videatur, semper
tamen laetissime clarietur: maluisset aliud vel semel lar-
gus comedere, quam toties meram epulari effuriem.

BHeu quam nos ab his moribus malitum divertimus;
quæ in commodè perfornagimus, cuius se Palladius
vitæ temperatissimus in solitudine degens accusabat. Et
enim cum illum quidam interrogans Vis, inquit, epi-
scopus fieri? Nequaquam, ait Palladius, jam enim sum. mibi p. 740.
Et ubi, quæxo, ait iste? In culinâ, respondet, & in cellâ, in
penore & in mensâ, in dolis & ollis; hic meæ feruntur
cura, hac ego diligenter inspicio: vinum, si acerit, se-
pono, & melius bibo; nec ollam cæcus transeo, si sal aut
aliud quippiam condimentum defuerit, addo, & cibum
gula optatiōrem pavo. Hoc vir optimus abstinentia spe-
cimen, in seâ jocatus est. Mittimus jocos. Murato no-
mine de te, déque me, déque nobis alii fabula cantatur.
Quanti ollam accurritur curamus, quam animam. Vi-
vimus ut edamus; æternum vero vivere, id inter mino-
res curas numeramus. Recitissime dixit Socrates: Alii vi-
vant ut comedant, ego comedo ut vivam.

§. VII.

CHe memoriam subit Serapion Sindonites, vir inte-
gerimus, & conciliator religiosissime faceret.
Athenas venerat Serapion, & mox turban novi rumo-
ri cupidam facillime advocavit. Non deerant, qui quæ-
terent, unde domo esset, unde gente, quid tanto fibi
vellet promissor huius. Hic ille: Viri Athenienſes, inquit,
ego quidem Ægyptius sum gente, dum autem exul ero
à verâ patriâ, à tribus feneratoribus multrum exigitor. Celum in-
tellegebat.

Duorum quidem as alienū excusū, unus etiamnum in-
festus est, & suâ me tyrannide premit. Quinam illi, aijunt,
& ubi sunt? voce aut dito nonstra. Hic Serapion com-
posito ad acrimoniam vulnū: Tres illi feneratores per-
nitiosissimi sunt, inquit, Avaritia, Fornicatio & Gula.
Tres fene-
ratores
pericio-
sissimi sunt:
Avaritia,
fornicatio,
& Gula.

At exactor tertius inhæret adhuc; nondum à gula im-
minis sum. Jam quidem pene quartiduum dentes mei
ferias agunt, nihilominus & tantò magis molestiam fa-
cit venter, & edulim polcit: cuperem alter vivere, si
possem. Norârunt prudentiores mendicum esse à nu-
mis, non item à virtute inopem, & pecuniam ac panem
suppediabant, placando feneratori tertio. Sapienter om-
nino Serapion.

Sunt qui Cupidinem & Plutum vincant, à Galâ cre-

briùs vincantur. O dirum feneratore, cui nunquam

satisficeris, licet millies satisficias! Ideo Isidorus Ale-

Palladiu

Laujaciæ cap. 4.

xanthinus presbyter è mensâ sumpturus cibum, prius

potum fundebat ex oculis. Caustam cur fleret rogatus:

Quia, inquit, ut pecus ad pabulum inhi, cùm ad deli-

cias paradisi sim conditus. Apud hos abstinentia in pre-

tio est. Nec minus apud istum.

Fuit vir magnus Episcoporum Antistites, qui ante fo-

lennæ epularum preces, in mensâ fucus confexit, quæ

maturâ dulcedine sua invitabat ad raptum. Vidi, &

Ioz. Major

in specul.

wili p. 787.

XXX 2 unam

unam sustulit. Sed antequam sicum inferret ori: Heus, inquit, ô domina gula, nimium praecepitas. Hæc tibi mulcta esto, sicibus hodie omnibus ut abstineas.

Sic discitur abstinentia, quando sic crebrius punitur gula. Et quid corpus, pigerrimum pecus, in saginam damus? Alter docemur a temperante doctore Christo, alter a Christi discipulis, alter a sanctissimis quibusque viris. Quid memorem illos Eremi Angelos Pachomium, Hor, Apollonium, Theonem, Pofidonium, Onuphrium, Macedonium, Pionem, Palæmonem, Timotheum, Pambonem, Dorotheum, tōique alios, quorum aliqui annis plurimi pane arcta & aqua brevi viciuntur, ali etiam pane abstinerunt, & herbis duxerat crudis, aut sale & aceto leviter inspersis, vitam tolerarunt, plerique omnes vix unquam cocti aliquid gustarunt. Hinc notum illud Hieronymi: *Languentes etiam Monachi frigidū utuntur, & cōlūm aliquid acceperūt luxuria eſt.* Recens aqua Creticum fuisset non paucis, qui scilicet præter rorē, potum alium omnem ignorarunt. Apud hos nihilominus, tanquam si laetussem comeſent, biduana jejunia furent uſitatisſima. Hoc proſrus est non crapulam, sed inediā inediā domare.

Aliquo-
rum fo-
brietas.

Illa hīc singulariter observanda. Panbo jam ultima linea admotus: Ex quo, aiebat, solitudinem habere cœpi, panem gustavi nūquā. Pion quō minus blandirent corpori, obambulando, & carpenti tumebat cibum. Hilarius post occasum solem quindecim caricas edere solitus est. Hoc illi ſentaculum, hoc merenda, hoc prandium, hoc & cena fuit. Sed aliquot annis sex panis uncias & oleris aliquid, sed sine oleo comedit. Annis ſequentibus ſolum panem cum ſale & aquā in mensulam admisit. Sed & hoīniis latuim videbatur. Aetate jam ingravescente herbis tantum & radiculis vivit, leguminibus & pomis penitus exclusis. Ultimā aetate cibus ei ſatilque potius fuerunt forbitiunculae ſe farinā & olere conſecto, harum tamen singularē quinque uncias non excedebant. Ante ſolis occubitum, nihil unquam guſtavit, nec ſeltis quidem diebus, nec quidem euā in morbo.

Thodoreus lib. 4. hif. cap. 26. & apud Ref. uirid. lib. 9. cap. 17.

Abraumes, Theodoro teste, Carrarum Episcopus, quanto tempore Antistes fuit, eā edendi parimoniam vixit, tantis abstinentiæ rigoribus ſe exercuit, ut ei panis & aqua, lectus & ignis planè supervacanea eſſent. Lepto non egebat, qui primam medianam noctis partem precardo, alteram ſedendo & niſtando conſumptum. Vitam ſine pane tolerari poſſe, diabolo reponſum eſt à Christo. Nihil testimonii eſt, poſſe hominem ſine aquā vivere: revera tamen poruit Abraumes, qui nec olera, nec panem, nec legumina igni & aqua domita, ſed intyba ſolū & lacticus, aut fructus, ſimiliq[ue] que cibus & potus eſſent, comedit, idq[ue] tantum vefperi. Ita pitorum & coquorum artes ſibi ſuperflua ostenderat. In hospites autem hic ipſi sanctissimus vir tam pronæ liberalitat[is] fuit, ut iis niveum panem & primarium, vinum generofum, olis probé conditum, nobiliores pices, & quidquid opulentus amor ſuggererat, appofuerit, & verò etiam affuderit, ac Carpum egerit: partes diſtribuerit, calices obtulerit, ut largis edent ac biberent, animaverit. Deus! tot in uno homine diſtinctissimas virtutes miramur: & imitari poſſemus, si velleremus.

§. VIII.

*Alii legunt
Ligonien-
sis. Obiit cir-
ca annum.*

Porr̄ quanti & carnibus & vino ſemper abſtine-
runt? Beatus Dominicus decennium totum amore
caſtitatis vino carere poruit. Beata Clara diebus
tantum Dominičis vinum libavit potius quam bibit, jeju-
nium quadrangadiaſe ſiccō pane & aqua tranſiuit.
Gregorius Ligonensis Praeful & gulam & vanam glo-
riam uno velut jaculo confodit. Nam panes edebat hor-

A

deaceos, crūſtā tamen triticā obductos, ne singulare hæc abstinentia plauſum inveniret. In aqua vero pocu-
lum tantillum infudit vini, ut aqua ſaporis ſui nō per-
deret, & tamen colorē mutaret. Ita gulam geno-
fūſimē vicit, & tamen ostentationem effugit, ſoli enim Deo placere affectavit.

In eandem laudem venit b Radbodus Ultrajectensis anno 1622. Antistes, qui vix offiſibus harrens, biduaniſ tamen ac-
tridiuaniſ jejunis non carnem fed offa macerabat, ne-
que ſolū carnibus & vino, ſed omni lauriore vici pe-
nitus abſtinebat: & quid tūrior coleret fanthomianum, onyche & auro bibebat aquam, & aſſidue uultis ferre, ſan-
tatem p[ro]p[ter]e ferebat. Ortho Bambergensis Epifcopus, d[omi]n[u]s Epifcopus fuit, panem ad ſatiatatem nūquā congetit.

Philippus Nerius, anno 1622. a Gregorio XV. in San-
ctorum tabulas relatus, cūn annū ager decimū
nonū, hanc ſibi legem fixit, ut de fineſ tandem re-
ficeret corpus, idque non aliter quām pane in cibū,
& aquā in potū admifſā, nonnūquā totū tridū
hiſ etiam tam frigidis deliciis abſtineat. In Sacerdotum
ordinem cooptatus, manū ſentavit parciſimē; jejunis
inde duravit ad cenam, qua tamen tota plus non exhi-
biuit quām duo forbilla ova, vel ovorum loco legumi-
niſ aliquid aut oleris. Plura feruila cādem mensa ne-
quaquam ſibi paſſus eſt apponi, carnibus & pūcūculis
raro, pulte aut edulius laetariſ nūquā eſt uſus. Vi-
num ei modicū, & maximē dilutum. Er quod admi-
randū, nulli unquam feruilo arrisit. Dixi, beatum Ne-
rium in unam menſam plus uno feruilo non admifſis;
idem maximi etiam viri fecerūt. Illud orbiſ debūtus Anglia
Cancellarius Thomas Morus viñum nonnū dilutum
bibebat, unico plerumque cibo vesceratur, carne bu-
bulā, cetera omnia tamē numerosa feruila, velut li-
gnea ſpectabat.

Carolus Borromaeus purpuratus Senator hocetiam
a[ve]o Cælitibus adscriptus, eō demum abſtinentia re-
degit, ut quotidianum pane & aquā jejunium ſervaret.
Dominici tantum ac ſeltis diebus haec lege ſoluit. Et
hanc vite rationem ad obitum uſque tenuit. Imò ipos ſuam
etiam festos dies in eam frugalitatem compofuit, uſo-
lis leguminibus, aut pomis, aut oleribus vesceretur. Id-
circo Gregorius XIII. Pontificis Gemma, Carolus
non hortauit ſolū, ſed & juſſi monuit, rigores hos
temperaret. Cui Cærolus reſcribens, ſe parimoniam
obedire, ſibi tamen ab experientia conſtar, inediā il-
lam valetudini quoque conduce, pituita & lenori,
quo abundaret, ſiccando. Quo argumento morus Gre-
gorius ſuo illum arbitrio permifit. Cæpram iugur abſtinentiam perseveravit Borromaeus tam rigidā con-
ſtantia, ut in aetvis etiam caloribus & laboribus extra
conſuetum tempus, non tantum non vini quidquam,
ſed nec aqua guttulam indulgeret ſit. Cumque unum
aliquem e familiaribus ſacerdotibus vidifuerit aquam bi-
bere extra menſam, & is ori tantum perhendo ida-
etū dicteret, excufationem tamen non admisit, quid
gula, ni cohibeatur, facilimē fiat licentior. Quid Bor-
romaeum miramur, qui ſecutus eſt Ambrosium in-
com ſolio abſtinentiſſimum?

§. IX.

In tantā temperantiſſimorum hominum varietate, animi mei ſenſum proſferre liceat, duplex abſtinen-
tiae genus mihi probatiſſimum videatur. Primum illo-
rum eſt, qui corpus ita reſercent, ut nūquā fa-
tient, ſemper jejunī, ſemper ſobri, qui cibū ſibi ſuffici-
potūmque tam parē manū admenſi ſunt, ut ſemper
plus appetent, quām ſumpſiſſent. Horum plurimi, in-
ter quos Pachomius, Marciānus, Iſidorus Macarius, alii
que plures numerandi, qui ſemper famelici, nūquā
ſaturi, licet ſuo tempore ſint cibo reſecti: abſtinentia
genus laudatiſſimum. Alterum eſt illorum, qui aurnam

quam pranderunt, aut nunquam cenarunt. Fuldenses Monachi toto anno cenarunt nunquam. Mediolanensis Pontifex Ambrosius nunquam prandit. Hic inter studitos lis maxima, præstine liberalius prandere, a cenare; quod si alterutrum omittendum, an expediat magis non cenare, quam prandere.

Ego mihi in hanc controversiam judicis partes non sumam; si quid autem in me judicari, ex animi mei sententiâ, idque ob multas rationes censio, multò satius esse, nos prandere, quam non cenare: aut si alterum placet, multò salubrius arbitror famen tenuissimo prandio ad largiore cenam differre, quam largiore prandio famem pellere, & tenuissime cenare. E plurimis causis has affingo.

1. Qui solum cenat, suis ille functionibus longè aptior est, seu corpus, seu ingenium sit exercendum. Quid de tantius illo, Plenus venter non studet libenter? Sed neque corpus ad agitations & motus aptum est, cum latitudine est. Corpus alimentis fastidum nunquam erit agile.

2. Addo ab eruditorum sensu & preceptionibus, motum paullò vehementiorem omnem officere à sumpto cibo. Per diem autem motus concitior non semper vitari potest.

3. In eo qui solum cenat, digerendi facultas à calore lecti & vicini quiete longè plus habet subsidiâ, quam cum carent utroque. Hinc aliqui de prandio meridianunt, & à somno, imò aliqui etiam à lecto calorem percut: quod tamen omnium Medicorum calculo, ut valitudini noxiun damatur. Non dicam, ab aliis, ut indecorum & turpe rejici, quod vigilandi horæ in lauguere & somnum pessime distrahanter.

4. Accedunt exempla cùm doctrinâ tum sanctissimâ excellentiâ sive virorum, sive in Religiosis familiis, & sunt etiam muti, quibus prandere prout superfluum est visum. Neque hæc exempla difficulter imitabilia sunt, nisi cùm leges, aut Presidium auctoritas alii volunt. In quo genere unus mihi Plato, unus Ambrosius instar milie sunt. Sapientissime, ut diximus, Plato confit, bis in die satiari sine noxa non esse: Ambrosius temperatissime cenam prandii tempus labori & precibus consecravit, necessaria corpori minime subtracta existimans, si licet cenare. Neque veterum Romanorum infantiam hic jure damnabimus, qui lauditis quidem non repudiârunt, sed prandia. Itaque & iucundissimum judicamus & salubritum, si cenam liberamente aut tenuissimum, aut nullum præcedat prandium. Sed legibus & consuetudini durum est alias leges figere.

Prolixiores hanc dissertationem Macarri dicitis consigno: Vir iste sanctissimus: Viginti annis, ajebat, nunquam sati panis comedî, nunquam sati aquæ bibi, nunquam sati somni admisi. Panem ad libram, aquam ad mensuram accepi, somnum nonnisi parieti accliniis admisi. Idem alius in cromo senex de se dicebat: Ex quo D monachus sum factus, nec pane, nec aquâ, nec somno unquam satiatus sum. Et hoc est, quod cogitationibus malis adiutum ad me interclusit. Abstinentia morborum & malorum pane omnium remedium. Sed addo abstinentiae actiones.

ACTIONES ABSTINENTIAE.

1. Abstinentia est, non prius edere, quam fames imperet: utrum multis, non quia debemus, sed quia habemus: quoties mensam accumbimus jam ante sati, & fames dapibus pellendam, in dapibus velut sepolcam querimus, & anxie effodimus?
2. Abstinentia est sic edere ut semper esfrias, sic bibere, ut non omnem omnino futim extinguis. Nam quod Hieronymus verbis & factis docuit, parcus cibus & venter semper esfriens triduanus jejunis præfertur.

Tom. I.

A Verissimum est jejunum, perpetua indigentia.

3. Abstinentia est, magnos sumptus in viatum & irritamenta gula, & quidquid necessitatem excedit odiseat fugere, nec unquam oblectationis, aut tantum voluptatis causa cibum potumque sumere. Abstinentiam amantes ingemuerunt, auctiam fleverunt, quoties huic necessitate succumbendum fuit. Augustinus: *Hoc me docuisti, Domine, inquit, ut quemadmodum medicamenta, sic alimenta sumptus accedam.*

4. Abstinentia est, non tantum superfluo, sed etiam quandoque necessaria, nec solum cupediis, que haberi vix possunt, sed iis etiam quæ ante oculos, & permissa sunt, Dei causa sponte & libenter carere, sive illa pretiosa sint, sive vilia. Qui enim pulibus magis oblectatur quam perdicibus, pomis quam pullastris, abstinentius agit si pulres & poma, quam si perdes & pullastros non tangat. Hinc

5. Abstinentia est, effrenem cibi potusque appetitiam in rebus etiam vilissimis coercere. David aquam male concupitam effudit. Esau deliquit non quia spadonem gallum, sed quia lenticulae eduliam, galù tam infreni appetivit.

6. Hominis verè abstinentis est appetitum coercere, non ut morbus & inveterudo caveatur, non ut marsupio parcat, non ut inanis gloria obtineatur, non ut obtrictatio fugatur, nec ut gracia vel dignitas acquiratur, sed virtutis amore, & ob solum Dei ampliorem honorem.

7. Insignis est abstinentia, de quâ B. Leo: *Paululum,* Septima. *Lei ferm. de* *ejuriamus dilectissimi, & aliquantulum, quod juvandi* *jejunio sept.* *possit prodeſſe pauperibus, nostra conſuetudini ſubtrahamus.* *Chryſol fer.* Da pauperi, quod abstinentia subtrahit tibi. *Iejunium,* *inquit Chrysologus, tunc vige, tunc vincit, tunc triumphat,* *cum ducet Mifercordia pugnat.*

8. Abstinentia est, dies sios intercalares nōsse, qui bus totis nihil nisi minimum cibi admittat, ut quidquid in corpore cruditatis harri, expugnetur, quidquid in animo mali astus est, dometur. Hos autem intercalares dies singulis hebdomadibus, aut certe semel iterumque singulis mensibus rigidè observare utilissimum est, & magnorum virorum exemplo traditur.

9. Quisquis ad veram cupit pervenire abstinentiam, Nonas paulatim & moderatis progressibus leipsum exploret quotidie; quod hac ratione fieri: si minus arque minus admittat tam cibi quam potis, & super eâ re leipsum non fallaciter examinerit, dicatur; an non sufficerit natura, quod proxime datum est? si sufficere competratur, ergo plus aliquantulum subtrahi potest: idque tamdi faciendum, dum ad certam ac stabilem vitæ rationem & velut ad dimensum pervenatur. Maximi refect ventriculi sui modum ac mensuram nōsse, ut quantum satis est, non ultra sumatur.

10. Verè abstinentis est ad mensam strictrissimam, Decima. inter lautissimas epulas accumbere, & nihilominus sibi ac sitre posse; aut ea certe, quæ gula magis appetit, non tangere. Sic Pœnorum Dux Hannibal siti maximâ, ad fontem stat,

Exercitque fitim, & spectato fonte recedit, Silius. *nee guttula quidem libatâ. Hoc est famem aut fitim reddere docilem. Ita senex Asceta naetus cucumerem,* Ruffinus. *cujus appetentissimus fuerat, ante oculos cum ſuppen-* *num. 70. &* *Pelagius li-* *dit, & ne gula vinceret, cucumerem nec quidem attigit,* bell. 4. p. 60. *leipsum infupere gravissime objurgans, quod tam impuden-* *ter gululos has tales delicias auderet appetere. Sic Pelag. libell.* *alius senex Asceta, fitim quadraginta diebus macerans cod. n. 67.* *omni potu negato, lagenulam aquâ plenam ante oculos appendit. Rogatus quid hoc faceret? Ut aquâ con-* *speccta, inquietabat, & non gustatâ, plus sentiam suppli-* *cii, & ob id, quod spero, plus accipiam præmii. Absti-* *nente gnarus interfecula esurit, fitit inter pocula,*

C A P V T XII.

Rosa Plonea, seu, Contemptus mundi, & spiritus Recollectio.

THOMAS Aquinas Theologia Phœbus, de Deo sic ratiocinatus est: Poret Deus, cum posset omnia, & plures celos plurēisque mundos, illis & calis & mundis longe pulchiores condere. Tria tamen vix possum fieri meliora. Primum est beatiorum gloria. Nihil ad omnem voluptatem vel fangi potest beatius, quam inter aeternas delicias intueri Deum, nec hoc intuitu unquam privari posse.

Alterum est Humanitas filii Dei. Absolutissimum est hoc opus & perfectissimum. Vidimus, inquit Joannes, gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti a Patre, plenum gratiae & veritatis.

3. Majore honore non potuit afficerem Virginem Mariam quam cum voluntate esse matrem Dei. + Epiph. p. regi 78.

Tertium est, cum placuerit Deo e Virgine facere Matrem virginitate penitus illas, non potuit majori honore afficerem hanc virginem, quam cum illam esse voluit Dei Matrem. Hinc eam Collyridiani, Epiphanius teste, + velut Deam coluerunt, eique collyram placentam uxorum operâ sacrificarunt.

Rectius beatus Anselmus: O Domina, inquit, nihil tibi equaleramne quod est, aut infra te, aut supra te est. Supra te solus Deus, infra te omne illud quod Deus non est. Et istud Hebreæ huic virgini ab immensâ Dei misericordia concessum. Haec una ex omni humana gente electa omnigenis virtutibus effulgit, ut demonstrare coepimus. Virginis abstinentiam priori capite sub oculis posuimus, ejus symbolum esse volumen Rosam gypream. Hanc plutea Rosa sequitur, quā Mundi contemptum, seu recollectum animi statum explicabimus.

S. I.

DE Virgine divinâ dici potuit verissime: Erat in mundo, sed de mundo non erat. Hoc encomiū dīvinus Magister suis discipulis assignans: Vos, inquit, de mundo non esis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. Virgo beatissima intra suos parientes se clausum continebat, nec se publico committebat, nisi cum id necessitas flagitaret. Hebreus Isaías: Ecce, inquit, virgo concipiet. Hieronymus, aliique Hebrei idiomatis peritti, hic virginem ritu solenitati clausum significari ajunt.

Ad hoc exemplum Ambrosius: Dicite, inquit, virginis, in publico non commorari. At quia cœlestis haec virgo aliorum confortium, cognatorum etiam & parentum declinabat, ideo ad Angelum quoque ingressum pavebat: non quod Angelus non scepis ad eam reviserit, sed quod tali subiectu non venerint. Et quanvis Elisabethæ virgo trimestri selle famulam exhibuerit, partus tamen tempore cum frequentior vicinorum accursus, domum reversa, suo le conclavi abdidit. Omnia tunc sermo erat: Modestissima puella mundi vanitatis nil penitus afficitur. Et hoc etiam virginis vestes loquebantur, quas Epiphanius & Nicephorus fusile ajunt non è lana quanm iurex inficit, sed quae colore nativum retinuit. Quâ de re Cedrenus: vestes inquit, amplexans nullo colore tintas. Damascenus his accedens: illi vestitus, inquit, honestus, mollis omnem ac luxum fugiens. Atque hunc non nemo columbinis coloris fusile afferit. Hac frugalitate Romani veteres vestitum suum commendavunt, quem non alterius quam nativi coloris esse voluerunt. Candidatis tantum & mundulis illis toga increta & recens à fullone in ufo fuit.

Virgo divina sole amicienda, sideribus coronanda, non hoc vestium ornatu egit, ut quae omnia detrimetum fecit, quod sibi nobisque lucifaceret Christum.

Mundum contempnere, nec dolere à mundo contemni, artis est rarissimæ. Hanc nemo efficacius docuit,

Tria vix possum fieri meliora.
1. Beatorum gloria.
2. Humanitas filii Dei.
3. Ioan. cap. I.

v. 14.
3. Majore honore non potuit afficerem Virginem Mariam quam cum voluntate esse matrem Dei. + Epiph. p. regi 78.

1. Ioan. c. 15.
v. 19.
Isa. cap. 7.
v. 14.

Vestitus
B. Mariae
fuit honestus.

Seu cinerei.

Philip. c. 3.
v. 8.
Christus mundum cōtemnere præcepit.

A quam ille optimus ē celo magister Christus. Dum enim terram divinissimis suis concionibus formaret, mundi contemptum tæpe sapientia inculcavit. Et spectante cunctis consilia, tum præceptiones illæ sanctissimæ: Sicut uirat mortui sepeliant mortuos suos. Nemo mutius manum ferat aratum, & respiciens retro, aptus est regno Da. Et illud longe apertissimum: Vade, vende omnia que habes, & haebibis thesaurum in celo; & veni sequere me. Et jam vicinus morti ad supremam cenam suis unicæ mundi odium commandans: Si mundus vos odit, scitote, inquit, quia misericordia priorem vobis odio habuit. Si de mundo secessisti, mundus non quod sumus erat, diligenter. Quia vero de mundo, non estis, ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. Amen, amen dico vobis, quia plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit.

Ita follicitus præceptor odium mundi assiduè sine impressum voluit, unde nec illecebras, nec minas, nec blandimenta, nec tormenta metuerent.

B Utroque excellerunt, non duodenū solūm Apollonii, sed innumeri alii horum discipuli, quos verissimo nomine contempnentes mundi appelles. Scriptor: Arcadius Imperator Arsenio, quem olim præceptor habuit. Erant haec litteræ: Humanitas & offici plenissimæ, quibus Imperator cum precessum consilia expetebat Arsenii. Neque erubuit Arcadius jam Augustum suum scelus, quod olim in Arsenium conceperat, fateari, & quæ venienti infinitis precibus rogare: adiecit super munus verè regium, totius Ægypti vestigia. Hac obiectâ offa, non solūm placandum Arsenium speravit, sed ipsū etiam ad Imperium administrandi societatem evocandum. Ita Imperator Eremicolum rogavit, dignaretur una secum, & Imperio oneribus gravari, & honoribus frui. Sed Arsenius, eremus dulcedine jam gustatā, hac omnia tam generosè contemplit, ut Cæsari nec scripto quidem responderit, licet id impensis cupient, sed hac paucula iussierit renunciari: Deveniam Nostris erroribus. Ego quidem mundo mortuus sum; pecuniam constitutre mei muneris non est, neque enim mortui nummos tractant. Aeterna cogitare, id unum ad me spectat. Hoc ad Imperatorem relatum. En nobilissimum mundi contempnente, qui nec rogari quidem, & rogatus ab Imperatore prænam forte ne sperneret, manum tamen ad aratum missam, minime revocavit: Mundum res tibi suas habet, re jussit, celum ipse oculis, celum animo experit.

Ægrè hoc tulit stygii coluber: quare alio uisus est stratagemate, ut hunc mundo mortuum ad vitam evocaret. Venit ergo Magistrianus è paternâ domo, qui patris jam mortui testamentum afferens ad Arsenium: Pater tuus, aiebat, senator nobilissimus jam factus est: & en testamentum, quo te heredem ex ase scripti. Arsenius testamento manum injiciens, jam jämque illud laceraturus erat. Cum alter ad pedes eius provulsus: Oro te, inquit, per omnia sacra, ne id facias, quod mihi capite luendum foret. Cui Arsenius: Ego prout, inquit, mortuus sum quam pater meus: quā ergo ratione mortuum mortuus heredem scribit? Tolle, quidquid hoc scripti est, & abi. Ita testamentarias tabellas Arsenius remisit, quas nec inspicere quidem dignatus est. Hoc est mundo medium digitum ostendere.

Huic ita mortuo maximus aitorum præcipue religiosorum virorum numerus accensendum, quibus voluntati est non tantum spernere mundum, sed & spernere mundo. Ex ore omnium horum pronuntiat Paulus: Mibi mundus crucifixus est, & ego mundo. Perinde si diceres: In una eadēque cruce mundus & ego confinximus. Mundus mihi tergum obverrit, & ego mundo. Parpari. Alter alteri amicorum oculum impendere nec vult, nec potest. Simul quidem & conjuncti, sed ramen etiam distractissimi sumus; neutri cum altero commercium est. Me mundus, ego mundum odi & detestor; alter alteri crucifixus

crucifixus est. Paulum plurimi etiamnum felicissimè amulantur.

§. II.

Fuit in Siciliâ in Mamertinâ tirocini domo Vincen-
tius Morellus, qui mortuâ uxore cum duobus filiis
religiose se addixerat. Hic certe rei causa in patriam
misit, tertium filium in publico carcere inventum, cui
opem implorant negavit, id sibi jam religioso licere.
Pofce ipsum, si velleret, ex iis qua in opibus ferrer, par-
tem capere plura præstare non esse sui juris. Profecto &
iste tam mundo quam affectui mortuus, sanguinis ne-
xum, quod difficultatum est, perutip. Huic addendus
& ille, ad quem cum consanguineos reviseret, nec tan-
men agnosceret quem videbat, ille occasione arrepta
mortuum esse dicebat qui quereretur. Cum vero pa-
rum credulam haberet hominem, eum in templum
traxit, & mortuorum cavernam insitens: Hic, inquit,
illius sepulchrum est: ubi scilicet sepeliendus. Ita pio do-
lo prioxiora cum cognato colloquia prædicta.

Non facinus nobis contemptor mundi maximus,
& impotens religiosissimus Senatoris ordinis Alexius.
Hic calo admirandus juvenis in ipsis ædibus paternis
immiti sustinuit exilium, inter opes inopum & mendicorum
postremus, inter delicias famelicus, in herili domo
severorum ultimum, in oculis sponse caelitus, in
manu parentum orphanus, in patria exul & peregrinus,
in vicinia honoris abjectissimus, annis septendecim no-
tus & ignotus, dum Româ agetabat, Româ profugus, ir-
ritor mundi artificiosissimus. Hic verissimè de se dixe-
rit: *Mibi mundus crucifixus est, & ego mundo.*

Neque vero difficile illi est contemnere mundum,
qui didic contemnere seipsum: neque ille unquam in-
dignabitur, & fremet contemni se ab aliis, qui sui ipsius
contemptor est maximus. Nihil hoc novi est, sapientem
spem ab infans. Sprevit Achilleum Therites. Homerum
Zoilus, Augustum Antonius, Virgilium Evangelium, Ci-
ceronem Calvus. Et quod ex Evangelio dictum, quod
est maximum, Servatorem Christum Herodes ho-
minum pessimum sprevit. Quid hoc contemptis nocuit,
vel contemptoribus profuit? Nihil gloriosius est, quam
à mundo aut mundi amatoribus contemni. Hos con-
temptus sanctissimi viri cum curâ & studio ambive-
runt. Dulciss illis fuit in domo Dei abici, quam habitare in
tabernacula peccatorum, & calo attrcoli.

Quiritum alii villas, porticus, theatra, thermas, alia-
que insana ædificia fruxerunt; Gregorius prius Sena-
tor, deinde Romanus Pontifex, non populari aurâ, sed
pietati & sanctimonie addicetus, in Siciliâ sex condidit
cenobia; unum Româ, in eum usum verendo
paternam domum. Visitus hodieque est locus in monte Cælio, inter vetustatis vestigia. Hoc ille sibi fabrefecit
gymnasium exercenda pietati, hic sacrî operatus,
hic & mundus, & quod difficilis, seipsum didicit con-
temnere, hic sua omnia pauperibus impedit; calcavit
terram, ut possideret cœlum. Multa quidem multis di-
largitus, sed plura omnino & meliora est adeptus.

Gregorio, hic adnumerandus omni jure Ovinus
Gallicanus vir confularis longè illustrissimus, post Ca-
fares & Augustissimos Imperatores proximus. Nam
private fortune renunciare facile est; sed à divitiarum
culmine honorumque fastigio sponte decedere, diffi-
cile proflus & arduum. In quo genere multò maximam
consecutus est laudem Gallicanus, qui Romani Dux
exercitus post Sauromatas, Gothos, Thraces, Dacos
Scythaque armis dominos, Constantiam Augusti filiam sibi matrimonio locatam, ac bene con-
venientem cum immenis opibus reliquit, contemptor
mundi generosissimus. Quod ipse, quem contemptus
mundus, non potuit non vehementissime mirari. Nam
Gallicanus ex Urbe ad ostia Tiberina sedens, homi-

A num infirmorum servitiis se totum consecravit, paupe-
rum pedes abluit, mensam iis posuit, aquam manibus
infudit, ægis sollicitè ministravit, ceteraque pietatis of-
ficia exhibuit. Cujus rei famâ orbe toto divulgata, multi
undique illuc confluxerunt, ut licet vel videre virum
Patrium, Consularem, Triumphalem, Imperatoris ge-
nerum ad infima ministeria sponte suâ abiecunt. Quo
mundi contemptu Gallicanus id effecit, ut palmam cor-
onamque Martyrum Alexandriae felicissimè sit conse-
cutus. O Gallicane, ô tertiæ quatquerque vel hoc uno
mundi contemptu beatissime Gallicane! Desisti gener
esse Cæsar, Constantini Magni, & factus es miles
Christi crucifixi: fuisse tibi multò & utilius & glorio-
sus, cælesti subesse militia, quam praefesse Romana.

§. III.

Sed instituti mei non est omnes mundi contempto-
res in censu redigere. Quis enimvero id possit?
B. Hos tales triumphos quotidie spectamus. Grandi nu-
mero quotannis nobilissimi adolescentes ac juvenes pa-
rentibus valedicunt siccis oculis, vultu confitanti: præ-
dia deserunt, purpuram abiecunt, aurum alii relin-
quunt, honori nuntium remittunt, omnes mundi deli-
cias non tam preßcindunt, quam abrumunt, patriæ me-
moriā exequunt, mortalia omnia fastidunt, evolant
que sub signo Christi, ubi pro chartulis lusorii librum,
pro torque & annulis flagella & faccum, pro lautoribus
mensis jejunium, pro pinnis & molli toro rigidum lecti-
sterium, pro largiore somno maturum pervigilium,
pro cœlestiōne ac terri labore aſſiduum, denique pro
deliciis amplexantur crucem volentes lubentes: nec ha-
bent, quod minus dolent, quam mundi delicias evaſi-
ſe; jaisque illis unica est voluptas, omnibus carere po-
ſe voluptatibus.

Nisi quotidiana haec essent, esse miracula diceremus.
Sunt hodiéqua in oculis viri principes, qui in Regum ac
Imperatorum aulis eminēbant paulo antè, plurimis
iisque honorificissimis per Europam & Afiam Le-
gationibus perfundi, nunc lacernâ tritâ indui inter
adolescentes tyrones vilissima queaque ministeria cum
voluptate obeunt, & tenui fallo ac brevissimâ cenula
contenti suavius efficiunt, quam olim sine epulati. Vidi
ego ipse meis oculis virum Jurisconsultissimum in reli-
giosa domo infra mensas genibus reptantem, micas ex
more studiosissimè convertere. En mundi contem-
plum. Nam eruditus vir iste (quod facile crediderim)
dum ei Bartolus & Baldus in manu erant, si quis aureos
plena manu sub mensam abjecisset, nec quidem aureos
ita collegisset, ut postea collegit micas, cum pavimen-
tum perperet.

Sed hic animum subit, quod Paschalius, Ruffinus & *Paschalius*
Pelagius narrant de duorum Al. cap. 11. n. 5.
Ruffinus
Pelagius
Pelagius li-
ter illorum dixerat: Ego jam mortuus sum mundo.
Quem socius memorando dicto concuiens: Amabo
te, inquit, circumspice, ne tibi ipse præfas, & in foveam
bell. 11.
ruas. Nam eti videoaris tibiam mortuus mundo, diabo-
num. 38.
lus tamen nondum est mortuus. Hic non septem dun-
tat artium magister est, sed innumerabilium.

Sic est profecto. Nec possum hinc, quin altum ingemi-
scam, cum secreta astimatione penso, quanti contem-
ptores mundi, qui sibi jam Samsones videbantur, a Dalila
turpiter attoniti inter amplexus mundi miserè perierint.

§. IV.

Audite adolescentes audite juvenes & viri, audite
senes. Si qui vestrum fortasse dixerint. Ego mundo
jam sum mortuus sicut ego vobis, quod Alcera ille so-
cio, in aurem insuffravero. Sed diabolus nondum est
mortuus. Fuerunt non pauci, qui mundum à se con-
spicunt paulo post blandissimis oculis salutâris, &
ejuratas delicias toto amplexu receperint. Suave illis

videbatur bis perire. O inconstans mundi contemptor, quām ceperisti bene, quām malè finisti, non finiendo bene! Audite ex innumeris unicūm, quod dicta firmet exploratā fide.

Anno millesimo quingentesimo septuagesimo octavo, in Brasiliā in urbe Sebaſtianensi homo minimè plebejus a Josepho Anchietā enīxē petiti in Societatem Jesu admitti. Id verò se promisit facturam Pater, modò is negotia, quibus etiamnum implicitus tenebatur, transfigeret. Interim humanae prosperitatis & mundi amor cor hominis suavissime pertentare; religionis onera, ut intolerabili, exaggerare; obedientiam strictissimam, paupertatis & castitatis leges difficillimas representare; subiecte sensibus intermortuos honores, & æternam voluptatis fugam; continuos labores amplificare, menti omnia ut alperrima obiectare, sic sensim omnem religiosę vitę cogitationem abolere & extirpare. Haud ita multò pōst Josephus homini fit observiam, & humaniter querit: Equis ex humanis se tricis expediſſet. Ille malè ſibi conſcius ore trepidi verba componere, effugium querere, mutatum animum yellege tegere. Quod ut teſtiū faceret, amplioribus titulis, quām par erat, Patrem compellans, ſe quidem impedimentis iam eſſe liberum; ceterū statuisse in Lusitaniam redire: Illic in patriā denud Societatis ſe candidatum fore, & verò etiam in Societate moriturum. Frons bona, verba speciosa, mens alia. Intellexit Josephus hominis inconstantiam, vultuque ad severitatem composito, humerum proxime aſſilientis manu leniter pulsans: Sodes, inquit, quod de profectione, aīs, venies quidem in Lusitaniam, tamen neque in patriā, neque in Societate, fed in Brasiliā mox eris, & eo mortis generare, quo dignus eſt qui Deum invitanteſ ſpernit. Si habuifſet fidem monitis, nā ille ſibi opīm consolueret. Sed debebat alii, opinor, inconstantiae documentum. Redit ille in Lusitaniam, & inde Brasiliā repetit. Dum iter per montes facit, à comitibus ſeu delittis, ſeu quo caſu ab junctis, nusquam comparuit. Evolute demum anno cadaver ejus aſfactum ad ingentis rupis radicum repertum, & agnitus eſt. Res testiſſima eſt infinitis ejusmodi tragiædias.

Hæc iis præmia debentur, qui mundum, quem cœperant contemnere, denud amplectuntur; qui Deum, quem cœperant amplecti, denud contemnunt. Fidem Deo datam frigileſ impūe fuit nemini.

Addo. Juvenis non ſolū mihi notiſimus, ſed etiam quia e condiscipulis meis, famariſimus, animi modeſti, ſed triftioris vultus, nec ingenii multo lærioris, mundum nauſeare cœpit ingenti ſpiritu: dixiles ſub prima melioris vite initia inter cœlestes referendum. Nam ubi longo itinere tirocinii locum attigit, hoſpitem illius urbis monuit, epulum quām poſter lautissimum pararet, mox optimates adſore convivas, & ne falleretur, grandi numero. Juvenis ipſe quaquaverum excurrens ē triuīs undique mendiculorum infimos cœgit. Hos ipſe velut ſignifer omnium in hoſpitiū adducens, & patriaſ familias ſiftens: Atque hi ſunt, inquit, optimates mei; curemus, ne quid defraſt omniū lauitiam. Accumbitur, eſt, bifiſt, fami ac ſit libertas ſumma permittitur; principes, non mendicos diceres. Postquam exempla famē epulis, convivator omnes ad patientiam brevi cohortatione, inſtruētos cum liberali ſtipe dimiſit, ipſe ad tirocinii domum abit. Hi prima omnium ruſidimenta ponebat, mundi & ſuipſius contemptum eximiū: hic cælum & æternitatē ita verſabar animo, ut eum edita magnarum virtutum exempla (& nihil affingo) plerisque charum conſpicuumque fecerint, atque ſi de meo ſenſu fatendum eſt, potuit is mihi, ut condiscipulo ſuo, in paucis ſanctis videri. Eum annis compluribus ſacra familia eduxit; pōst autem, ubi minimum metuebat, amifit. Quippe in itinere campeſtri anūm

A nescio quæ triftioris nubes obruit; quæ repente omnem hominū ſanctitatem ira expugnavit, ut indivisi curtaſ, certè mutatis, fugam denique in patriam adorari. Ubi pristini omnis instituti, aut immemor, aut contemptor, paucis a fugâ mensibus vindicem Numinis iracepit. Malis enim ceptis ſe non ſolum moribus, ſed & artibus dedere: ita ut cum vera illam pecunia deficeret, adulterinam furum producere, eaque Rempublicam polluere cœptaret. Verū ut nemo unus, nec diu, nec omnes fallit, in principe quadam urbe comprehenſus, hæreque juſſus, inter liſtorum carnicinique manus, cūm diceretur, aufus eſt veterem ſuam praetempque fortunam conſerre: ac palam illacymatus, ab edito pegmatiſive (urſane erant) a funeralibus illis corvorum roſtri ad populum perorare: ſe perfida ſu, defertiq[ue] nuper Numinis ſuas ſolvere; ac jam tum, ubi vita illius insignia exuſſet, viſum ſe ſibi, omne honestatem, definiq[ue] abjeciſſe. Factum proin defefta ſuerrum recepit & occubuit.

S. V.

OMNDE IMMUNDISSIME QUAM FALLAX ES, ETIAM CUM VERIFISSIMUS VIDERES. QUOD JUDAS IICARIES IN OLIVETO PARVICARDARUM AGIMINI DIXIT: QUENAMCUNQUE OFALATI MELIſUERO, IPSE Eſt, TENETE EUM; IDEM SUIS IMMURMURAT MUNDUS.
Hunc invadite, hic ipſe eſt in viſitām trahendus, quem amico oculo ſalutavero; hunc tenete, & duco caute, ne evadat. Sed mundum nemo glorioliſ vinci, quām qui contemnit. Mundi illices ſunt, aurum, gloria, delicia, veneres. Contemnit. Quid enim aliud iſta ſunt niſi terrarum ilia, canorus aēr, popina verium, pieta & bella ſterquilinia? Spernere. Chriſtus dies eſt, qui voſalet: Rex eſt, qui ornat; laetus eſt, qui ſatiabit ſpecioliſ eſt, qui felicitatum omnium cumulos largieatur. Mundi grata

VITREA Eſt, que, cūm ſplendet, frangitur.

C OMNIA MUNDI FLUXA & INSTABILIA; 3 AMICITIA MUNDI INFIDELISSIMA. VANITAS VANITATUM, & OMNIA VANITAS. MUNDUS

PRODIGUS & STULTUS DONAT, QUA SPERNIT & ODIAT.

DIRUIT, ADIFICAT, MUTAT QUADRATA ROTUNDU.

QUOD PETIT, TEMMIT, REPETIT QUA NUPER OMNIS.

Aman nuper ex infimo loco eſuetus ad ſumma in Aſſumpti, ad ſueri regno poterifſimus, & pene ipsius regis rex. Sub ito mutavit doſus, & Aman iſtud pendit funis in ſubito alto. Christus ſuos ē cruce in paradíſum, mundus ſuos ē paradise in cruce transfert, & cruce plerumque altam æternāmque. Ite nunc, & mundo fidite. Sejanus ſequitur alter Tiberius & ipſius pene Imperatoris Imperator, omnia potuit quæ voluit. Breui favor & amor in odium verterunt. Tandem Sejanus ab iplo Tiberio, potentiā eius auſtioriē merente, defertus & prodicis, ad Germanias ſcalas abiectus & unco traectus eſt. Ocellus ante Cæſaris, nunc hoſtium primus: nunc omnium pedibus calcaratur, quem prius nemo non adorabat.

ARDET ADORATUM POPULO CAPUT, & CREPAT INGENS.

SEJANUS: — sed que preclarā & proflora tanti

REBUS LETIS PARIT MENſURA MALORUM?

Belfarius quid? polt ingentes de barbaris vitorias à Belisario. Justiniano Imperatore oculis orbatus, è turgiolo litigem, à prætereuntibus emendicatis: Vitor obſcero, clamabat, da obolum Belfario, quem invidia excavit, non culpa. Ite nunc, & mundo fidite.

Thomas Morus vir longe integrissimus ad Henrico Anglorum Rege præmium laboris ſu tulit ſecurum, Morus quā cefus eſt. Ite nunc, & mundo fidite. Nofro hoc avo illuſtrium exemplorum plena ſunt omnia. Non defini oculi, nunquam decrunt hæc talia ſpectacula. Nimirum mundus constantissimè inconfitit eſt; hoc uoſibi ſemper ſimillimus, quia ſemper perfidus. Ite nunc, ite o mundi alumnuli, & clientili beati, ite, & mundo fidite. Ita ſcilicet feles in ſpectem mitis & ludibunda, polgat

postquam plusculè cum musculis collusserint; eosdem ipsos & necant, & devorant. Hæret hedera tenui ramulo? vitis & cucurbita ulmo? brevi cernes ruinam; Omnia in mundo tremula, lubrica, pendula;

Et subito casu, qua valere, ruunt.

O vitreos mundi favores! Hodie mundus delicias offerat, cras aut perendit quisquilia; hodie molissimum cervical subicit, cras ad rigidum tribunal rapit: hodie te protecetorem gerit, cras impugnatorem senties; hodie donariis te auger, cras ipsa libertate spoliaberis. Munda fidat, qui iuaviter decipi desiderat. Verisimile dixit sapientissimus scriptor: *Ista est summa sapientia, per contemptum mundi tendere ad regna celestia.*

Non ego hic auctiore syllabo Calybitas, aut Franciscos, aut Columbanos, aliosque mundi contemptores illutissimos, non Catharinæ, non Agnetes, non Cæciliæ percensebo. Unum addo, & finio.

Anno Christiano millesimo quingentesimo octogesimo tertio, unus aliquis è primatibus Jurisconsultis, in religiosam sese familiam dicavit: cumque is iter necessarium per patriam haberet, mater cum magnâ matronarum catervâ, atro habitu, passis crinibus obviam iit filio, cuiusque pedibus aduloluta rogavit, ne matrem deficeret. Sed & viri graves eundem ad aliquot milliaria comitati sunt, ut aliam ei mentem inciperent. Sed iten miles Christi inconcussus, divum Columbanum amulatus, qui matrem in limine jacentem & plorantem Hieronymi, imò Christi consilio, transiit. Vox Domini est: *Sequere me, & dimittit mortuos sepelire mortuos suis.* Verisimile hæc summa est sapientia, per contemptum mundi tendere ad regna cælestia.

S. VI.

Nemo verius contempnit mundum, quam qui à mundo maximè cultus, hunc cultum omnem generosâ indole irrisit. Hic ego aliam Mariam summi nominis feminam Imperatricis, Reginis, Principibus feminis ideam, imò & omnibus Deipara cultoribus imaginem exactissimam sub oculos collocare opere premitissimo. Periculosa laus quæ vivis impenditur. Laudare mortuos Siracide consilio, non tantum ad commendationem tutissimum, sed etiam sapè ad imitationem saluberrimum.

Maria Archidux Austriae, Rheni Palatina, utriusque Bavariae Dux, & quondam Serenissimi Austriae Archiduci Caroli coniux, Augustissimi Imperatoris Ferdinandi II. mater, &c. singulari cultu ac pietate (quod hoc loco maximè obserendum) in matrem Domini ferbatur. Hinc quotquot sanctimoniali & religione nobiles per orbem ades Matri virginis sunt dicata (sunt autem quamplurimæ) tot pæne suâ munificentia coluit & ornavit Archidux Maria. Testes in Bavaria jam ipsi in cunabulis virgunculae adhuc religiosi studii cultus Mons *Antonus*, Teltis *Oettinga*, divina Virginis prædio ac beneficio clarissima. Testes in Styria *Cella Maria-*na. Testes remotores illæ, & orbe toto nominatissimæ, *Lauretanæ domus* in Italiâ, *Montu Serrati* in Hispaniâ, *Chaflovia* in Poloniâ, & aliae denique, quas illustribus sua liberalitatibus monumenta præsens, ables Archidux Maria illustravit. Testes demum religiosa Partheniorum Sodalium Congregationes, vel quæ in Bavariâ, vel quæ Gracii florent. Hic certè Augustum suum nomen Princeps est professa, hic Serenissimos liberos censeri voluit, adeoque magnâ voluptate præsidere vidit, hic omnes Sodalium statas ac solennes religiones ita constanter & exactè tenuit, obivit, excoluit, hæc tot suæ magnificencie pignora reliquit, ut vel ab una hac Mariam Sodalitiæ gratia, amore, cultu, *Maria* nomen meruerit.

Res gestas hujus Heroïnae alibi locorum carmen eru-
ditum & emblema varium celebravit. Nos hic soluto
gradimur pede, quem paullulum luber protollere, non

tantum ut ubique gentium suis stet virtuti honor post funera, sed etiam ut nostris misceamus Rosis Archiducem Mariam, omni virtutum genere fragrantissimam Rosam, & reverè dignam, quæ ad ascendendum imitationis studium oculis omnium proponatur. Numeremus tam odotiferi floris folia.

I. *Humilitas*, seu animi submissio, & modestia in sensu, inter virtutes si non summa, certè prima & dux alias. *Humilitas*. Hic Cassiodori optimam vocem exaudio: *Sic est in Principibus Humilitas gloria, quemadmodum in mediocribus odio jaundia.* Probè se Archidux Maria circumspiciebat, in scipiam descendebat, pernocebat mortalem se natam, uiuque & morituram deprehendebat, cavebat ne alterutris fortuna vél splendore vel caligine pius ille perstringeretur intuitus; impressum alte prælagium animo alebat, quod Psaltes communibus occinit Principibus: *Ego dixi. Dū es; vos au-tem ficut homines moriemini.* Denique his cogitationibus

ad omnem sui deficitientiam se componebat, & cùm in aliis officiis Christianis vinceret aquales, in haec humilitatis contentione quotidie superabat seipsum. Ex hoc fonte incredibilis in despicabiles ac miseros homines facilis, pari cum charitate juncta emanabat. Nofocomia & pauperum tabernas frequentius an studiosius adierit, definire non ausim. Ibi verò tanquam in regno suo triumphabat Humilitas. Non vultum obducebat, Erga patrem non avertiebat oculos, non pellibus aut manicis involverebat manus. Neminem horrebat, non scabiem, non fœdiores morbos declinabat. Solabatur singillatum, prenhabat etiam non minus serio ac benevolè, quæ parentes solent suos liberos. Nunc ulcerâ suis ipsa digitis contractabat, quod in sanctissimis viris ac feminis miratur, nunc puris elidivis comprimebat. Cibum deinde Princeps instruebat ipsa, dividet, pauperumque trepidas manus ad patinam ducebatur. Famulabantur matris exemplo filii & filie, & sollicitum in hos egentes Christos amorem à Serenissimâ parente suaviter & efficaciter discabant, oculis & auribus hac disciplinâ imbutis. Pergebat interim mater, quadras & lances, & opsonia subiecibat, pocillabatur, lectoris postmodum non levì brachio adornabat vello, ancillabatur. Iis etiam, qui à fortunâ vel miseria pejū multati, pecuniam sine teste, velut aliud agens, cautè ac præter ordinem infimum conciiebat aut in manum, ut & suæ glorie, & alienæ simil invideat unâ fidelia obstrueret Humilitas. Neque hæc tantum in mendicorum tuguriis, sed & domi egit semper Archidux Maria, & à Serenissimis liberis agi voluit. Tantum aberat à primo ejus limine omnis fastus & superbia. Ninitum hoc est mundum contemnere, hæc illa fides oculatissima, quæ Christum in suis agnoscit; hæc vera sui deficitientia, hæc Humilitatis illutissima sunt paradigmata. Humilitas honorata Bernardo grande fuit miraculum. En Rosam vel ab unicō eoque primo folio astimandam.

D. II. *Religionis amor.* Divinas ædes assidue frequenter ad Archidux Maria, ad facias aras prolixè ac palam advocebatur, supplicationes solennes sepiissime deducabant, in quibus ita cum liberis Serenissimis aderat, ut hoc spectaculi à peregrinis miraculum, à vulgo stuporem, à piis subinde lacrymas, à sequitoribus etiam approbationem extorqueret, ut denique Augusti pietatis exemplo commoveret universos. Placet etiam verbum ore aureo dignissimum, in immortalis memoria tabulis adamante signandum adjicere. Movebatur res quæpiam non summi momenti, iis tamen, qui nomen prisca religionis salvum vellet, offendit non levem patitura. Hic Archidux Maria velut murum aheneum pro domo Dei sese objiebat, & cùm imperio non satis posset, opem à Constantiâ sumebat. Sanctè igitur ac graviter palam etiam affirmabat, se potius compositis in dosuariam corbem liberis, iisque in humeros afflatis, avit

ptis, avita Bavariae terras repetituram, vel solam, quam ut aliquid admitteret, quod Catholicę integratissimam amates ullā offensio nūcula posset turbare. Verbum bonum, neque fide magis ac religione quam constantia venandum. Enī Rofanis foliis nequam decidūs vernantem.

3. Zelus animarum.

Studium ut à vita aut religione pravitate homines ad Dei cultū converteret.

*Jacob. c. 5.
v. 20.*

4. Cultus & usus frequens SS. Eucharistie.

Cura ut liberi ad communionem assenserent.

5. Modestia in cultu.

III. Zelus animarum. Singulare in hominibus Christo conciliandis à singulari charitate profectum studium adhibebat Archidux Maria. Quos enim pravæ religio-

niis aut vita morbo sonitico tactos intelligebat, omnibus piis artibus ad mentem ut redirent, moliebatur. Appellabat comiter, conferbatur graviori, familariter proponebat meliora dogmata, mores sanctiores. Denique ut homines errore capti à salutis æternæ naufragio vindicaret, cum Apostolo omnibus omnia siebat, in omnibus se formas indubat: majestatis nonnunquam immemor, charitatis semper tenacissima, idque solerter pro suis intelligens, pro variâ laborantium habitudine, vari tentanda esse remedia. At enim ubi pervicaciōrem quenquam sentiebat, sacram etiam movebat anchoram; adibat, solabatur, opitulabatur, commonefiebat, rogabat denique & obtestabatur. Sed & exorari interea Deum nuncupatis clam piis votis ac precibus, tum interpositis incurvant sacrafancis mysteriis, curabat. Quæ verò & quanta mulier! Eo nomine, & dignitate, tanto jam nata Princeps. Ira vero illustria curabat capita, ut nec viles quidem homines & pars vulgi ultima ab his studiis excluderentur. Nimis ut amicos à vita aut religiosis pravitate ad Dei cultum converteret, voto, suau, confilio, ope, auctoritate, modis omnibus fatigebat. Nec enim illud Apostoli nesciebat: *Si quis ex vobis erraverit a veritate, & converterit quis eum, sicut debet, quoniam qui converti fecerit peccatores ab errore sue, salvabit animam eius à morte, & operet multitudinem peccatorum.* Archiduci Mariae summi momenti labor fuit, lucrari oīnam vel unicam.

S. VII.

IV. C *Vtius & usus frequens SS. Eucharistie.* Mirum est, quanto, quam divino cultu augustinissimum hoc mysterium Dominicis corporis & sanguinis complectetur Archidux Maria. Germanam Rudolphii Legensis Austriae conditoris, ac Romanorum Imperatoris prolem tanto post intervallo cognoscere. Cujus Herois inter eximias alias virtutes, ea est immortalitatis literis ac memoria omnium commendata, quod incredibili religione sacrofanciam Eucharistiam coluerit. Majorum non dissimilis Princeps Maria, Graecii in Sodalito Corporis Christi annumerari voluit. Aspectum mystérii hujus non aliter semper expetebat, quam anhelus aliquis viator mediis æstibus peroprat gelidum fontem. Singulis quibusque Dominicis diebus noxas ritè confessa, sacram synaxis instituta non religioso magis quam constanti frequentebat. Ut omitramus intercurrentes diuorum nominatiorum anno vertente celebriores festos dies, quibus eandem sacræ Exomologeseos ac D Communionis religionem non obire religioso sibi duxisset. Jam vero Serenissimos liberos, ubi primum per atrium locuit, divina huic mensæ admovebat, ut matræ ad eandem pictatis palestram assueferent. Sed & universum illum aule sua familiarem populum quam posset frequentissimè divini panis fieri participem studebat. Quām jucundum fuit hoc piis olim spectaculum, cū praevenerat ad calefacti hoc operem Serenissimam Archiduce, liberisque una comitantibus, succederet ordine prolixo aula univoca! Optimè Velleius dixit: *Facere recte cives suos Princeps faciendo docet.* Enī iterum Rofan non solum speciosam oculis ad voluptatem, sed & fructuofam animo ad sanitatem.

V. *Modestia in cultu.* Cultus vestrum Archiduci Mariae semper infra mediocritatem omnis fuit, maximè ab illo fatali divitio, quod cum Serenissimo coniuge mors ei

A fecerat. Sed & anteā, velut altera Esther Deum affligeret: *Tu sis necessitatem meam, quid ab omnibus figuris superbia, quod est super caput meum in die offensionis mea,* quid nunquam latat a sit ancilla tua, ex quo huc translatum usque in presentem diem, nisi in te Domine Deus. A conjugi morte Archiduci Mariae labor omnis (nam hostiis, uterque fuisse inertis otii semper exire) & industria, & color, & fons, & fusi, & flamina, & acus, & purpa, & aurum, & gemmas, & ad sacrificias vestes, ad altarium frontalia, ad lapides, inlustratae, & cibilem sacram, ad cultum denique sacerdotum et allecomtransflata sunt. Ut nihil augustinis illis manibus elaboretur, nisi sacram mox futurum. Eodem hoc stylo Serenissimam Archiduces filia apud matrem educabantur. Labor & opus urgebatur, segni otio penitus exclu. Atque hinc factum, ut nulla Graeca, nulla in illarum provinciarum ulli civitatis templis, pauca etiam in pagis fortassis obscurioribus reperiuntur, quæ non se ferrent & venerarentur Augustæ illius Archiducis magnis monumenta. Taceo vicinas provincias, ad quam ades sacras simili operosa largitate cohonestandas illa eadem & industria & beneficia se prorogavit: ut meritó multis miraculo fuerit, Principem sui splendoris ac cultus tam negligenter, cumulando sacerdotum apparatu tam effusè studuisse. Fuerit ergo in elogis Regis Olympiadis, quod ea maternis manibus chlamydem, aliaque regia ornamenta filio Alexandro texuent atque adornarint, certi in laudibus Mariae Principis immortibus ea semper enitefecit, quod illius labore ac opera Numinis arat ac templis, dignitatem ac lucem novam non mutis Mariane virtutis argumentis accepterint. Hanc in cultu modestiam mirificissime commendavit illa, quam paullò antè laudavimus, modestia in sensu Inaudita fuit Archiducis Mariae in feminas pertinet, benevolentia, facilitas, officium, opera. Sanè ab hiis principis presentia solatium, à memoria beneficium puerorum Graeci pæne omnes exposcebant. Nec vobis inanibus. Cui enim vel vilissime mulierculæ vocare-cessavit præsentiam, consilium, imò etiam si petrenus, ulnas & manum? Aut quas non in vilissimas casas, omisso aula ministerio, cum familiaribus matronis ad signum & votum advolavat? ut se vel obscurissime cuique matrifamilias in pariendo prætempere daret. Quies interclusa sibi atque interdicta quiete solidas noctes his officiis condonavit? Quamvis contingebat aliquando, ut longa expectatione (quod fit) defela Princeps, copulatum in vile aliquod angusti tugurio stratum conjiceret, ut ad manum laboranti puerperæ, & ejus affectum suspiranti semper adessem. Videlicet, & audiuit Graecum; vidit & erubuit tantum in suā Princeps cum charitate tantū junctam animi submissionem, & in sensu modestiam.

VI. *Vigilantia.* Monens suos graviter Christus: *Sicut lucerne ardentes in manibus vestris;* ut illi instruēti domum adventantem multo cū lumine præstolarentur, ex cipercerent, deducerent. Audierat hoc frequenter Archidux Maria. Sed & illud Salomonis de muliere fortis: *Non extinguetur in nocte lucerna ejus.* Quid ergo? Staruit, utrinque ceteris, ita hoc in genere Heroïdem illam sibi amulandam. Igitur lucernam eo sibi artificio concinnari voluit, ut in eā lumen, cū cujusquam opera a manis administrulum, etiam sine periculo nocte rōte perseveraret indefessum. Quorūm hoc? inquis. Non pauperitas solum, sed & pietas ingeniosa est. Tam ardens pre-accendi studium in Archiducem Mariam semper viguit, uti preciūs, studiū neque die exhaustiri neque de nocte posset extingui. Quotidianum erat duarum, vel amplius, horarum matutinis precibus sacrofancum. Mille sacrificium ante-venire; illi deinde, quod diebus singulis ex more terof-cesserebatur, religiosè interesset; nisi forsan itineris difficultas rem diuinam bis duntaxat pateretur peragi. Duarum horarum precibus & triplici sacrificio piorum libronum succede-

succedebat lectio huic Principi familiarissima & quæ ac jucundissima, quam erat inter epulas, cum corpus privatum reficeret, sibi voluit adhiberi. A prandio difficultas negotiis stata ac dilacide redibant orationum intervallo; ad noctem redit illa pervigil, de qua loquimur, lucerna, & cum illâ præterita diei discussio, examen conscientia, precationes aliae, ex propriâ Principis religione assumptæ, pia illâ ac diuina. Inde nocte continuum & quies, tenebæ nunquam: pervigilabat enim confans lucerna, neque olearium & operam perdebat. Felix hæc pietatis administratrix. Nam ubi de more Archidux Maria expurgabatur, mox precum libellum, qui semper ad manus, & ad oratorium, quod imminebat latere, se leitulo subducens, conferbatur. Hinc vota, hinc gemitus & suspiria, hinc precationes & sancta desideria, hinc ea quorum fideli lucerna illa & taciti patentes, & muta noctis silentia fuerunt conscientia. Similis religionis nomina Gregorius Magnus laudat Symmachi Romani Consulis filiam. Hæc marito mortuo religiosissima jam vidua noctu gemina candelabra ad lectum habuit lucentia, quæ nocturnas preces adjuvarent; ne que enim solum spirituales, ait Gregorius, sed & corporales tenebras amica lucis oderat. Laudent alii Aristophanis, Epiteti, Cleanthis, Demosthenis lucernas extollant Theodosium Orientis Imperatorem, cui ad historicas lucubrationes lucerna fuit, quæ suo scutificio movebat & alebat, oleumque sibimet affundebat, ut quod flammula pastu affiduo hauserat, inflavaret, ne ministri ob nos eum famulatum insolentiæ vexarentur. Laudanda haec omnia; his tamen omnibus, si quid rectè judico, Mariana lampadis iubar videri debet illustris, quod illud non ad eruditissimum profanam, sed ad solidam Christianamque pieratem Archiduci Mariæ præluxerit.

§. VIII.

Cura pudicitie. Pudicitiam inter aula delicias & luxum tueri integrum, difficile negorum. Ubi mollior vestitus, liberalior formus, copiösis viis, ubi licentiores excurrunt oculi, minus adstrictæ sunt manus, & ipsa vivendi ratio delicatior, ibi cura pudicitæ longè difficilior. Ea enim virtutis huic indoles, ut inter dura & aspera servari possit sanctius, quæm inter mollia & amœna. Flos est tenerimus pudicitia, solo tam gauder asperiore & minus pingui. Et olim certè Jacobabatur vulgatum illud: Exeat aula, qui vult esse pius, qui pudicus. Hoc igitur illustre, hoc aureis gemmeisque notis dignum, tantum in una hac Heroinâ virtutis & industria fuisse, ut in amplissimo suo Parthenone, gynæceo nobilissimo, ætate, formâ, opibus, deliciis, omnibus denique nominibus regium in morem florente, inviolatam integratam existimationem possideret; cunctæ tantum quantam vix inter pauperis angustias sit reperi. Hoc Archiduci Mariæ fuit ingenuum, ea vizigunt domestica disciplina, ut provocare licet ad ipsam famam, quæ Archiducalis gynæcei alumnas virginem tam prolixe simul ac gloriösè semper est profecta, ut is felicissimum se matrimonium contraxisse crederet, qui ex illâ Palatinâ familia domum duxisset uxorem. En Rofam pudicitia laude insigniter odoriferam.

VIII. *Humanitas & Clementia.* Perfatum Reges ventositate miseræ vanitatis, ut Rupertus loquitur, ed progressi sunt, ut adorari se vellet, suos mancipiorum pene loco numerarent, sui videndi copiam non temere vulgo facerent, terramque regis pedibus attingere nefas ducent; si quis insulæ regio eos accederet, proplus homine putarentur aliquid habere. Statua tamen Artaxerxis Mnemonis conjux volente conjugæ eâ fuit clementia & facultate, ut cum prodiret in publicum, lectica patente velóque latè reducto id faceret, quod adcondi omnibus ac supplicandi locus esset. A simili hu-

A manitate & clementia commendatur Archidux Maria; Acceptus hæc facilissima fuit aditu, qui ad eam pronus semper & patens, iis etiam qui alias solo tenutatis, misericordiarum ac

ad eam omnibus patens.

Ea solent arceri. Nil illa cerebat iniquiis, quæ Majestatem suam inhumano fastu afflaram. Procul o procul toto calo ab Archiduce Mariâ typhus ille Persicus. Meminerat, Principes, & qui in summo Magistratu sunt, tam studiis inferioribus accedere debere, quæ benevolè ipsi yelente a Deo admitti. Sciverat illa Principum accessus misericordia non obstruendos, aures neutrum obsequendas, si quidem & ipsi cuperent propitium & facile Numen invenire. Revera hoc in genere Deus plerumque mores humanos induit, repellit eos, qui à le alios repulerant; non audience nec ipse audit.

Quod inter plura sapienter Justinianum Imperatorem admonuit Agapetus. Hinc Imperator iste singulari prædibus comitate cuivis facilimè adeundi & compellandi se potestatem faciebat. Adrianus Imperator erga humillimos erat mire civili & humanus, detestabatur eos, qui dicere: Principis Majestatem ubique servandam. Trajanus Imperator monetibus amicis, quod partum memor Imperatoris Majestatis, nimium sele omnibus exponeret: Talem, ajebat, præstabo Imperatorem privatis, qualem optarem ipse privatus. Meminerat Archidux Maria, à Maximiliano I. Austriaco, Principe humanissimo, verecundos & timidos ita quædoque animatos, ut n liberè velut filii cum parente, quod vellent, pertraharent. Meminerat Rudolphum I. Cæsarem Austriacum hæc verba ad suos usurpare foliū: Sinite homines ad me accedere, neque enim idem ad imperium evictus sum, ut arcu circumclusus delitescam. Meminerat, Jano tribus Imperatoris Antonini, ideo Pii, plus olim laboris fuisse in admittendis hominibus tenuissimis, quæm in submovendis ponendum. Meminerat hæc Archidux Maria, cæque omnia uno suo exemplo præstabat. Admittebat supplicabundos ad lecticam, & ad manum cum Statirâ, ad compectum & ad aures cum Rudolpho, ad domum & ad penetralia cum Antonino; nec tantum admittebat, sed ad Serenissimos Archiduces Carolum maritum, Ferdinandum filium adducebat, interpretam agebat, anxie, velut suam ipsa causam peroraret, miseros commendabat. Subinde gemitus, piaque inter singultus & suspitia querela, ipsa etiam lacryma obstantibus comites nonnunquam accedebant. Quandoque, quod obstupescas, flexis genibus Archidux lentam paululum ac difficilliorem misericordiam extorquebat. Non hæc ad calculum revocandum, quoies & quibus Archiducis Mariæ benignitas saluti fuerit, quam multos omnis ordinis ac sexus à mortore ac luctu, à capitio & fame dimicazione ad vita & existimationis, lætitiaque integratam revocari. Habemus Rosam Horum omnium verè Reginam.

IX. *Eleemosynarum largitas.* His multa paucis licetib[us] Eleemosynarum largitas. Infratribus eleemosynas in pauperes erogavit Archidux Maria. Senserat hæc beati Pontificis Leonis monitum, & sibimet quasi totidem syllabis imperatum accepit: Idecirco te Deus abundanter voluit, ut per te aliis non ergeret. Quâ in re auream Tobia præceptionem Tob. cap. 4. fidelicissime servavit: Quomodo poteris, ita esto misericors. v. 8. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue. Non dñmnavit opes tenebris, nec antris abdidit divitias, sed in multis, Seneca dicto, liberalitatem suam censuit dividendam; nec flegnis aut lenis id factitavit, prompto liberoque animo in egentium turbam sua munera effudit; abundanter tribuit. Nec domi tantum & in urbe liberalitatis hujus fontes sunt enati, peregre quoque cum iret, munificentia sita rei hens dispersit, dedit pauperibus: Vbi- Ps. 111. v. 9. cunque, ait Seneca, homo est, ibi beneficio locus est. Hic vero Seneca de beatitudine viæ cap. 24. misericordia ubique Archidux Maria fuit. Quamquam & solis instar ibi saepius hi pag. 247. arcana

Omnia pietatis instrumenta, vel necessaria inter elemosynas numeratur.

arcana & beneficia vi sentirentur, unde splendore ac maiestate plurimum abesse. Nec solum pecunias & argentum, sed etiam vestes, esculentas, poculenta, medicinas, pharmaca, precum libellos, icones sacras, omnia denique vel pietatis instrumenta; vel necessaria amulera inter elemosynas censu numeranda. Hac enim quotidie plenis calathis Maria in egenos sparit. Difficile est vel lingua vel calamo satis effere, quoties, quam latè nudis vestitus, famelics cibus, peregrinis comiteatus, viduis censu, scholasticis sumptus annuis, ægrotis medicina, Nofocomii epulum, captivis lyrum, reis solitum, pueris dos, pupillis domicilium, verecundis pauperibus subsidium nummarium, omnibus denique opem Mariae Archiducis flagitantibus ingesta sint manera. Quoties ii, quos pædere, fame, pudore jam propæ enectis privati paries seplerant, inopinata tanquam Dei beneficio lueem ante exolam, jāque fugientem animam tenuerunt? Quoties aliqua vilis anima, cunctis nuper opibus destituta, mox per Archiducem restitura, vindici sua atque afflitteri clamavit: Ad tua, Princeps, dona revixi! Denique familiaris adeo ac germana fuit Archiduci Maria misericordia, ut cum Hussæo Princeps licuerit illi dicere: Ab infantia mea crevit mecum miseria, & de utero matris mee egressa est mecum. Si defixa perennem, * eo quod non habuerit indumentum, & absque operamento pauperem. Si non benedicerunt mihi latera eius, & de velleribus orum pearum tales facti est. Ita certè multis post annis ipsa egenorum ergaftula, ipsa fontium carcères, ipsa prothodochia, ipsa paupertina plebis prytanea & orphanotrophia non alio quam Matrib nominis Archiducem Mariam appellarunt, & ejus mortem ante communis sensu ac lacrymis veluti suam orbitatem ad solitudinem deplorarunt. O Rosam non pulchram solam & formosam, sed innumeris perutilem & fructualem!

§. IX.

io. Prudentia.

Chrysostom.
3. hom. 60.
in cap. 10.
Ioan. mibi
pag. 247.

Prov. c. 9.
2. 14.

X. **I**llustris ac prædicanda semper fuit Archiducis Mariae *Prudentia*. Cujus fructum, ut decuit, primum ac maximum precepit olim Serenissimus Carolus Archidux Mariæ conjux, qui magnâ voluptate animi expertus est, quam vero dixerit Chrysostomus: Nil potius muliere bona & prudenti, ad instruendum & informandum virum quodcumque voluerit: neque tam leniter amicos, neque magistros, neque Principes patiatur, ut conjugem admonentem arque confidenter. Habet enim voluptatem quandam admonitus uxori, cum plurimum amerit, cui confusat. Multos possum afferre viros aperos & innatos, per uxorem mites redditos & mansuetos; ipsa enim si prudens erit & diligens, omnes vincet, & conjugis superabit diligentiam. Hoc igitur non solatim tantum, sed & emolumento est marito ab uxoris prudenter. Salomonis effata: Domus & divitiae dantur à parentibus; à Domino autem proprie uxor prudens. Quid portò in illo interregno, antequam Serenissimus Ferdinandus Archidux solenni ritu inaugureretur Princeps, quamnam prudenter in Serenissimam Mariam tunc gubernante desiderarunt provincie, quam non reperierint? Quamvis enim iusto & gravi merore configetur, quamvis domesticarum curarum non leve pondus incumberet, quamvis Turcarum vicinia ferrum, flammam, valetatem indicaret, ad eoque inferret, quamvis interea tot tempestates coquerentur, Mariam tamen semper illud in multiere admirandum, in Princeps necessarium ornamentum præstans, Prudentiam, eamque tam integrum & exactum, ut in ea unâ provincie alias destituta felicitatem suam mirarentur. Et quantum Ferdinandus Archidux etiamnisi juvenis ad gubernaculum admotus in una Mariæ sapientia, præfundi semper collocatum esse judicavit? Quoties hac ipsa mater intricata negotiorum volumina mirâ consiliorum suorum dexteritate retinxit? Quoties alia quadam mente im-

A pendentes rerum aduersarum turbines ac procellas & prævidit, & quantum homini fas, etiam antevenerit. Prudentissima profectio ac solerissima fuit Princeps, cuius ea vigilancia & sagacitas animi somper eminet, ut pro omnium incoluntate perennes sibi vigilias ipsa videretur indixisse. Sapiens mulier adficat domum suam.

XI. **J**ustitia. Salomone testa, iurium via bone, facere iustitiam: accepta est autem apud Deum magis, quam immo^{2.1}re hostis. Justitia, virtutis regie, plurimum semper fuit Maria Princeps, inimicorum, pacis ac tranquillitatis amantissima. Hinc istud genus hominum, qui linguas litibus exercent, & sua foro vendunt jura, ad aquilissimas, quas potuit, iuris leges semper revocatas esse voluit. Senferant huius vim virtutis infelices illi anime, quas prolixissime fori concertationes in amores & videlicet pene secula protrectæ, omnibus propè fortunis solent nonnulli evertere. Senferant plurimum opem pupilli, vidue, matrem, egredi, qui adversus omnem vim, fraudem, injuriam certissimum semper ac tuissimum in Archiducis Justitia repererunt asylum. Patabat semper Augstorum forces non ad querelam modò deplorandam, sed etiam ad reportandum solarium, ad impetrandum auxilium. Neque id solum eâ tempestate egit Maria, cum devoluto ad le potestatis & imperii falces sustineret, Serenissimus Ferdinandus filio nondum rerum potente, verum etiam eo jam feliciter imperante cursum cendem tenuit, & quasi novam Graecia Pulcheriam dedit, singulari similitudines ac justitia universam informans suam. Tunc Imperator, quod Tranquillus memorat, justitia tenax nulli civium quidquam admetit, alieno proflus abstinet. In ceteris vero desideris omnium hominum id obstatissimum renuit, ne quem sine spe dimitteret. Quin & domesticis admonentibus, quas liberalius polliceretur, quam præstare posset: Non oportere, sit, quempiam à sermone Principis tristem dilcedere. Hac Archiduci Mariæ ex aequo convenire affirmaverim: neque vero tantum nemini quidquam admittit, & alieno abstinet, quod Justitia, sed & sua ultrò dedit, quod liberalitatis est; ita porrò suum cuique jus distribuit, ut ab eâ nemo molestus recelerit. Optimè dixit Cypriani: *Justitia regi nos, Justitia Archiducis gentia munimur, gaudium hominum, egenorum solarium.* En Rosam tunc usque usibus paratum.

XII. **F**ortitudo & Consiantia. Quot Fortitudinis & Consiantia, quamque illustria vivens mortiens Mariae Archidux trophae sibi posuerit, viderunt multi, dixerunt nonnulli, mirati sunt universi. Stetit hic Heros media inter tot suorum funera. Stetit Archidux, nec ad parentum, fratrum, sororum mortes concidit. Videlicet haec mater sex liberos suorum obitu immaturo tolli, clausitque iis oculos inversa lege naturæ, a quibus suos extremum claudi cupiebat; haec quidem acerbè senit, nec tamē in sarcum obrigit; mariti manus composuit, nec cluctu indecoro vîta est, nec in flammas defiluit, ut Indorum feminæ ad marituum mortuum jam creare dunt; & nec parieti caput impedit, nec epiftatus numerus, nec desituros edidit, ut Pericles filio Parthi Mædæto, nec ardentes ore carbones hausti, ut Portia Mædæto, Catonis filia; nec cineres extinxerit, conjugis bibit, ut Mauloli Artemisia. Quid hæc dico? Nihil à sanguinis dignitate, nihil à virtutis opinione, nihil à religione, dignitate alienum admisit aut indignum. Praermitto casus, lamitatis publicas, infiūtus hostium, incursions Turcarum, partia pericula, finium vexillationes, munitiones occupatas, expeditiones nostrorum infaustas, intestina dissidia, flammarum & sanguinis conflagrationes, tumultus propinquos, & ceteram malorum Iahadæ, ad quæ velut ad Lydium lapidem Mariæ constanciam præclarum sui periculum fecit. Quidquid enim vel ad esfigandas noxas, vel ad virtutem exstimulandas, vel ad probandam patientiam vi superiorum in illam immisit, totum

ACTIONES CONTEMPTVS MUNDI.

1. Contemptus Mundi omnium primò vinculum ^{1. Praxis}
cognati sanguinis conatur rumpere. Mundum non ^{cōtemp̄tus}
spernit, qui patrem aut matrem, qui fratres aut sorores,
qui cognatos aut amicos plus Christo diligit. Hoc vin-
culum arcum & robustum est, sed omnino rumpen-
dum est ab eo, qui spernere vult mundum, & sequi
Christum. Nota vox Domini est: *Qui amat patrem aut Matth. e. 10.
matrem plus quam me, non est me dignus, & qui amat filium v. 37. & 38.
aut filiam super me, non est me dignus, & qui non accipit cru-
cem suam, & sequitur me, non est me dignus.*

2. Contemptor Mundi conscientiam curat, non ^{Secunda.}
mam; non enim attendit quis ab aliis dicatur esse, sed
quis sit. Contemptor Mundi occasionem & causam
mala fama non præberet, si tamen ea nihilominus mala
sit, parum id curat, modò conscientia sit bona. Non
enim fama vivit, sed conscientia; & magnis passibus
Apostolum sequitur præuentem per gloriam & ignobilis-
tatem, per infamiam & bonam famam.

3. Contemptor Mundi in rebus omnibus pompam Tertia.
& odit & fugit. Sunt qui sue supellectili, qui suis vesti-
bus, qui suis actionibus, qui rebus suis omnibus pom-
pam induant. Has pompas contemptor mundi dete-
statur & arcit. Nec nuptiarum, nec funerum, nec sacro-
rum, nec triumphorum pompas laudat; plerumque nec
spectare quidem dignatur. Et quemadmodum mundi
amatores hoc unicè ambiunt, sui munera functio ut
pompæ plena sit, ut illæ stris, ut splendida, ut habeat sum-
mam speciem ac dignitatem: ita mundi contemptores
planè contrarium omni studio querunt, splendorem ac
magnificentiam remis & velis fugiunt. Et hinc

4. Contemptor mundi capit latere, amat nesciri, & Quarta.
nihil fieri. Sint, ait, alii corpora, modò ego sim umbra
ractinco pede inserpens parci: Bene vixit, qui bene
latuit.

5. Contemptor Mundi tametsi claris ac splendidis Quinta.
natalibus sit ortus, non solum tamen generis sui claritu-
dinem & splendorem non effert, non ostentat, non præ-
dicat, sed nec mentionem illius facit, nisi cogatur; non
ille avorum & proavorum, non abavorum aut atavorum,
non tritavorum aut telatavorum facinora un-
quam in digitos mitit; quidquid prosapiam & stem-
mata spectat, tanquam superbæ ramum amputat.
Quod si familia sit obscuræ & abjectæ, non ideo mi-
nores gerit animos, nec ructicos aut mendicos parentes
erubescit. Gaudet se plures modestæ causas habere.

6. Contemptor Mundi nec aurum acervat, nec Sexta.
gemmis infidatur, nec alia, quibus hominum opinione
precium ponitur, anxiè conquirit. Intra paupertatis sua
limites se continet, illudque sibi assidue occinit: Sat di-
ves est, cui bona conscientia est.

7. Contemptor Mundi putidas carnis voluptates ut Septima.
fediissimam nocentissimamque peccatum exercitat & re-
pellit. Scit enim, quos soleat habere comites voluptas.
D Nam ubi hæc pestilens domina, ibi & famuli & ancillæ
illi, misericordia, dolor, paenitentia, morbus, turpitudine,
decus, & omne vulgus malorum. Habet hunc co-
dilectum cui placet. Cui Christus incipit dulcescere, ei necessarium, mibi
est amarecere mundum.

8. Verus Mundi Contemptor nec mulcetur blan- Octava.
ditis, nec terretur minis, non laude nec vituperio mo-
vetur, non odio nec favore trahitur. Gratia Dei est illi
omnium loco, & longè chrior omnibus. Cum Paulo Philip. e. 3.
talis liberè proclamat: *Hac omnia arbitratus sum ut ser. vers. 8.*
*cora, ut Christum lucifacerem. Mibi mundus crucifixus est, & Gal. cap. 6.
ego mundo.* *vers. 14.*

9. Verus Contemptor Mundi, illud corde & ore Nona.
promptissimum habet: *Portio mea in terra viventium. Hic Psal. 141.*
talis in mundo supra mundum esse didicit, & ut mun- *vers. 6.*
dui constanti odio declinet, animo astiduè veritatem
Apostolorum monita: *Nolite diligere mundum, neque ea* ^{1. Ioan. e. 2.} *qua* ^{vers. 15.}

Y y y

Iacob. c. 4. que in mundo sunt. Quicumque voluerit amicus esse facilis hu-
vers. 4. ius, inimicus Dei constitutus. Ex oīa mundo, chara Deo.

CAPUT XIII.

Rosa Cornea, seu, Fortitudo.

Prov. c. 31.
vers. 10.

Salomon oīm anxiā sedilitate proclamat: *Mulierem fortēm quis inveniet?* Et perinde ac si reperisset quæstan: *Procul, inquit, & de ultimis finibus pretium ejus, non de terrā, non de infimo & terris proximo cælo, sed de summo & supremo.* Addit: *Fortitudo & dolor indumentum ejus.*

Ibid. v. 25.

Theologorum Sol Thomas Aquinas: *Fortitudo, inquit, principaliiter est circa timores difficultum rerum, que retrahere possunt voluntatem a sequela rationis.* Oportet autem hujusmodi rerum difficultum impulsum non solū firmiter tolerare, cohobendo timorem, sed etiam moderatē aggredī. Hinc convenienter admodum *Fortitudini* duo assignamus brachia, *ossum & ferreum*: ex osse levum, è ferro dextrum est; illud *Aggressus*, istud *Tolerantia* dicitur. Labores omnes, omniāque adversa, cruciatus omnes, ipsāque mortem Tolerantia perferimus, atque hoc dextrum est brachium, idque ferreum, subinde & adamantium. Si in istrum autem osseum Aggressus est, quo difficilia quæque ardua viriliter suscipimus perficienda. De geminis his brachis, quorum differentia probissime notanda, post inspectum regie Virginis exemplat plura erunt dicenda.

B. Maria

his bra-
chiis fuit
robustissi-
ma, & qui-
æ ferro.

team. cap. 19.

vers. 25.

B. Maria

robur &
constan-
tia in pas-
sione

team. cap. 19.

vers. 25.

Statua Eva

ad arborē
sciētia bo-
ni & mali

fuit nobis

Virgo Deipara his brachis supra humanam conditionem longè robustissima quæ non fecit, tulitque? Ferreo quidem dextroq; brachio paupertatem pertulit voluntariam, & sane crumosam tum domi, tum petegi. Quā laboriola fuerunt Virginis beatissimæ itinera per Iudeæ montes in Hebron, inde in Nazareth, Capharnaum, Bethlehem, Agyptum; tories in Galileam, tories in sanctam civitatem Hierusalem? quid doloris non sensit & confessu seu miseratione in filium? Audit atrocissimas in filium voces jaētari, audit illum contumelias, irrisions, probris affici: nec solum audit ab universa plebe. Crucifige, Crucifige clamari, & furiosè ad mortem postulari, ipsa etiam suis oculis vidit suum sanguinem, filium suum ex alto spectandum sibi, flagellis cœsum, spinis redimitum, ludicro ostro amictum, vidit ipsa sub cruce fancentem in Golgothâ confendentem; vidit denique in cruce pendentem, undique vulneratum, morientem. Nec illa sub cruce non fræcta jacuit, sed pectore virili stetit. Clarissime illo oculis Domini Joannes: *Stabant autem, inquit, juxta crucem JESU mater eius, &c.* Ruere tunc videbantur omnia, stetit tamen Maria. Ipsa oīm columnæ celi ruebant Angeli, stetit Maria: corruit ad arborem Adam, stetit ad crucem Maria: primores Marryrum Apostoli corruebant, stetit Maria. Sol extingui, sidera mori, montes cadere, terra deficere, totum tunc cælum videbatur ruere, stetit Maria; omnia itati Numinis manu fulminati credebantur, stetit tamen Maria. Fractus putabatur illabi orbis, stetit nihilominus Maria, Virgineo pectore hæbatur gladius & torquebat, & tamen stetit Maria. Stantis in cælo Solis maximum oīm prodigium fuit, sed manus hic matris juxta patibulum stantis, cui fixus pendebat filius.

Vespasianus scitum est, Imperatorem decere stantem mori. Nec aliter dixero. Et Imperatricem decet mori stantem. Stetit hæc virgo inter omnes feminas verè Imperatricem, stetit cum filio crucifixa, cum filio mortua. Ita nimur anima dolores filii combiberat, ita cruciatus illius sentiebat, ut dici potuerit filio suo commori. Ad arborem scientia boni & mali sic stetit Eva, ut nos posteri ceciderimus omnes: stetit Maria ad arborem mortis, & fructum nobis præbuit vita, stetit discipulis &

A amicis aliis, qui tanta promiserunt, dilapsis. Stetit, in quā casu dolor & amor pugnabant: dolor dejecit, occidit; amor vicit, erexit, stare fecit. Etenim non tantum fumus, Martulus, sed fortissimus hic amor extitit, & constantissimus, spe redditur in vitam filii plenus. Stetit publicè, stetit in fronte hostes, stetit non eminus, sed juxta crucem, ut ab omnibus agnoscit potuerit crucifixi mater. Et quomodo tandem geminæ hæc spicæ, Maria & Joannes, horribilissimam hanc grandinem, quæ concusserit orbem, evaserunt?

Stetit hæc virgo, dum illius peccus rimaretur non unus gladius. Quotquot in corpore filii spina, clavi, vulnera, crux rivuli, tor gladii per matris oculos & aures penetrarunt. Dictum Caligula fuit: Sieferi, ut mori se sentiat. Mori se sensit & filius, & mater: cuius si animum spectes, cum filio flagris cœsa, rubis cincta, in cruce elata, lancea confossa est, & tamen juxta crucem stetit.

Expende quæ stationem istam, aplice stantem non sedentem, non discutantem, non jacentem; stetit, & oculos per omnia filii membra, per omnia vulnera attenuatissimos volutabat, stetit tanquam depictura filium: depinxit certè in suorum pectora, & hanc mortis effigiem semper retinuit.

Stetit non murmurans, neminem accusans, nec vindictam spirans, nec verbulo Dei providentiam violans, nec signum impatiens vel minimum monstrans, nec mali quidquam mortalium ulli imprecans. Stetit nam tam in monte Calvaria quām Aetna: medis stet ignibus, præsernit cùm illud audire, Ecce filius tuus, ecce ma- Janus, amoris, gladii doloris.

Stetit & vidit, non tam filium, quām hominem profum, & percussum à Deo, virum defactum & novissimum virorum, virum dolorum, & scientem infirmatam, cuius vultus absconditus & defactus. Stetit, ut mater altare solet agrotanti. Aeterna Sapientia Deo se adiunxit commemorans in mundi fabrica: Quando, inquit, pre-tristitia parabat calos aderam, quando certa lege & gyro valabar in abyssos. Eni in orbis restaurazione adest, cùm in cruentali trabe referat calum filius, cùm ruinosa mundi fundamenta triplici clavo firmaret, adfuit mater, & adstitit inconcussa.

Quætere hæc liceat. O mater verè fortis, verè admirabilis, quomodo tandem adstare potes ad hoc mortisfumus spectaculum? Nunquid oculi tui firmiores sunt & ardentes quām oculi Solis? Sol oculos suos avertit, ne Dominum suum cernat morientem, tu verò tuos aperis, tu videoas filium cum morte lacrantes. Numquid, ô mater, tu minùs cognata es huic crucifixio viro, quām Luna: hæc, velato vultu, lugubrem induita pallam currit avia, ne conditorem videat expirantem, tu accidis, & sanguinem tuum intueris filiatum deficitem. Tremit terra, diffusum saxa, ad rūnam inclinat omnia, tu tamen stas erecta. Nunquid cor tuum terra infensibilius, saxis durius?

S. II.

Stetit itaque hæc mater, & talia vidit audiūque, qualia non vidit & audit illa mater. Stetit, ut eam nec vita nec morte dejicere aut inde avellere potuerit. Non eam Iudaorum furor, non militum Romanorum levitatem, non plebis impunita poruerunt à cruce avertere. Mille telis impetebant eam lingua, mille audit maledicta, & tamen stetit inter tot molosso, tot inter leones, qui unicum illius agnelli maledictis dentibus lacerarunt.

Stetit hæc mater in irato mari mediis cruciatum procellis. Stetit solo Deo nixa, cui & gratias egit pro tanto acerbissimi doloris cumulo, quem ut certulimum singularis ac eximis favoris signum agnoverit. Stetit divina voluntati devotissima, ad hanc oculos constantia immobili affixit, divina se voluntati centies iterumque cœceris

centes quām integrēm sacrificavit. Affidit illius
voces Pater, sicut vis. Mi Deus, sicut tibi placuit. Nō rat
equidem, definito confito & prescientia Dei, et omnia tol-
erari à filio. Quem licet tenerimē amārit, tamen vo-
luntas Patris & salus Mundi, eam ad constantissimam
hanc stationem erigebant.

Confiantiam pingebant pīsci in rupe stantem ma-
rinis fluctibus ad rupem allidentibus, additā inscriptio-
ne: **Eadem sum semper.** Stetit divina mater in rupe
Golgothā dolorum fluctibus vallata, illud tamen de-
se verissimē usurpāvit, **Eadem sum semper.** Filius meus ut
latro comprehensus ad diversa tribunalia, ad Annam,
Caipham, Pilatum, Herodem traectus, ad columnam
flagellatus, spinis coronatus, latroni Barrabae postpoli-
tus, ad mortem condemnatus est. **Ego verò eadem sum
semper.** Filius meus in cruce sublatus, in cruce locutus,
in hoc ipso lectulo rigidissimo mortuus est. **Ego tamen
eadem sum semper.** Verè fuit eadem semper, nunquam
impatiens hac virgo sterit, nunquam pusillanimis, con-
stans perduravit, & invicta; sterit & corpore & animo
eterna.

Heu quām nos sēpe non statores sumus! ah quoties
levi ventulo dejicimur: levis injuriola, asperius verbu-
lum, molestius tædiolum, minima molestia, labor non-
nihil operofor, oculus iniquior, quicunque demum
infestior casus, nos concutit, subvertit, humo affligit; ca-
dimus, sternimur, jacemus.

Stetit sub cruce Virgo, filio jámque etiam mortuo,
& cunctis inde diffluentibus, stetit tamen & divina bo-
nitati ac providentia se committens expectavit à Deo
submittendos homines qui filium exanimem è cruce
in brachia sua demitterent. Quod voluit imperavit
Car. Christi in rū-
pe Tabo-
re dīci-
pīlos sine
nate, in
vertice
Golgo-
thæ ma-
tem fin-
dīcīpīli
March. 17. Stetit juxta crucem.

§. III.

Crustus in olivete Patrem rogarerat, transiret à se
calix ille amaritissimus. Hilarii sensu, Filius non pe-
tit, ut à bibendo calice immunis esset, sed ubi bibisset,
transiret calix ad suos, perinde si dixisset: Transeat, oro,
mi Patet, hic calix à me ad meos: etiam illi post pīce
bībant. Verissimē transiit hic calix, & primus omnium à
filio pervenit ad matrem, à matre ad filium adoptivum
Joannem, inde ad alios atque alios transit, ita dēnum
ad nos. Et verò hic amaritudinum calix etiamum inter
nos transit; bibimus omnes, prout quemque designat
ordo, velinus nolimus, omnes bibimus. Hunc calicem
nemo prudens rejet: nam calix Domini, vinum Domini-
nicum, calix Transiens est: quò quis Dominus charior,
hoc ei plerumque plus bibendum est. Mater Domini
plus omnibus bibit post Dominum. Stetit juxta crucem
fili, & amaritudinem animi inexplicabilem stans per-
haust. Fortis omnino, **fortis est ut mors dilectio.**

En brachium Fortitudinis ferreum, quo Virgo longè
fortissima infandam perferebat agitacionem: vivens
mortebatur, mortiens vivebat. Nec minus robusta fuit
altero Fortitudinis brachio, quod ossium esse diximus,
quo difficillima quaque & summè ardua est aggressa.
Manum suam misit ad fortia. Quām illud ardutum? Prima
omnium sine omni exemplo virginitatem non coluit
tantum, sed & vovit, conditionem humanam superans
Angelorum cœlestis lete inferuit. Parum hoc, Deus è
celo traxit in sua vīcerā **Humilitate & animi submissio-**
ne. Validissimum planè fuerit hoc brachium, quo Deus

Tom. I.

A se trahi passus est. Hic illud usurpemus: **Si contra Deum Gen. cap. 31.
fortis fuisti, quād magis contra homines prævalebis.** Si Deum vers. 28.
in uterum, homines unique poterit attrahere in cælum. Quo Deū
attraxit in
Portò quād arduum & illud. Parvulum orbi progeniuit, uterum.
qui omnes Acherontici machinas dissolvit: ipsa inat
Acherontici colubri caput contrivit. Ita Numen in pa-
radiso prædicti: **Ipsa conteret caput tuum.** Nec miramur. **Genes. cap. 3.**
Hæc mater terribilis ut castrorum acies ordinata. Hec **vers. 15.**
mater tribus illis fortissimis fortior. Deus, verè fortissi-
mus, & quanta fortitudo morti, quanta diabolus: Deum
Virgo divinis suo corpore velut doméstico carcere con-
clusit. Deus ab humilitate & charitate velut vulneratus,
facile captivum se tradidit. Post illum uteri carcerem
laxatum, in præcipi positus est Deus à virgine, sed tamen
vincitus. Hinc animam Pastores Angeli, jubēntque au-
dere: **Invenietis infantem paup. involutum.** Non est, quòd **Luc. cap. 2.**
vobis quidquam mali metuatis ab hoc infante; vincetus
est, sine armis, sine fulmine, captivus est. Ita Deus virginis
B parere voluit.

De morte quid dicam? Fortitudinis est prope infi-
nitæ. **Quis enim est homo, qui vivet, & non videbit mortem?** **Psal. 88.**
Mors protoplastos expulit paradiso, & tyrannidem in-
vasit in omnem humanam gentem. Sed & mortem sic
ligavit Maria, ut bone mentis nemo moriatur amplius.
Quod omnium voces testantur. **Lazarus amicus noster Ioan. cap. 11.**
dormit: **Non est mortua puella, sed dormit.** **Nolumus vos igno-**vers. 11.**
rare fratres de dormientibus: Mors olim, jam somnus est;** **Math. c. 9.**
vitæ auctor per Mariam datus est. **1. Thess. c. 4.**

At verò diabolus ille **fortis armatus tenebat in pace** **vers. 13.**
atrium suum. Virgo potentissima hunc etiam hostem
mendacissimum exarmavit, qua veritatem mundo redi-
didit. Verè Virgo fortissima, Turris eburnea, urbs For-
titudinis, & propugnacum inexpugnable.

§. IV.

Fortitudo, quæ Deo maximè probatur, est victoria Victoria
sui. Ille omnium fortissimus, qui sui vīctor maxi-
mūs. Eam ob causam te in nos immittuntur hostes, titudo quæ
Deo mā-
tor proponuntur pugnae. Sapientia clamat: **Certamen xime pro-
forte dedit illi, ut vincatur.** Enī verò cā in gloriōsissime
barū. Seipsum quis vincit, in quā minime vult vinci. Illis duo-
bus brachiis Osse Ferreoque, **Patiendo & Aggrediendo,** **vers. 12.**
quidquid hostium est, superatur.

Sed licet hic sustinere. Pati ac sustinere, an non Pa-
tientia potius est quām Fortitudinis? Rem aperit erudi-
tissimè Thomas Aquinas, qui discriimen luculentum **S. Tho. 2. 2.**
affignans: **Patientia, inquit, potensia pars Fortitudinis re-** **9. 1. 6. art. 4.**
in concreto. **Et appellatur.** Nam Patientia Fortitudinem emulatur,
non tam omnem illius vim asequitur. Siquidem Discrimen
Fortitudinis est, non tantum **Pati**, sed & **Agredi**. Duo, inter pati
ut diximus, Fortitudini sunt brachia, dextrum ferreum, & sustine-
quo **Pati**, osseum sinistrum, quo **Agreditur.** Addo & **re.**
Dapertissimè Thomas Aquinas: **sustinere, inquit, princi-** **Idem 2. 2.**
palior est actus Fortitudinis quam Agredi. Ita ferreum To- **9. 12. 3. art. 6.**
in conclusi-
lerantia brachium, osco Aggressionis antistar. Rem
oculis subiiciimus.

Sunt equi ad solas vēcturas idonei, cuiusmodi sunt
rusticorum, fulcionum, molitorum equi, qui hoc solum
scient, trahere & onera sustinere. Hoc pati est. At verò
alii ad equestres decuriones, ad Trojæ ludos, ad pu-
gnas & prælia sunt docti. Hoc Agredi est. Atqui cū
in virtutis stadium ventur, jumenta plaustraria, piltri-
nenia, molaria, veclaria, tolutatis illis & phaleratis, &
ad bellii simulacra exercitatis longè præferuntur. Nobis
lius est **Pati**, quām **Agredi**.

Atque ut Fortitudinis indolem exactè noscamus, sic
ea depingi solet. Fortitudo est animi, in bono firmitas,
qua audaciam, timorem, tristitiam moderatur. Ab au-
lā petimus exemplum. Nihil in aulā pretiosius, nihil

Y y 2

gratius,

gratus, nihil imò sanctius est gratia. Dirissima mortis genus est, vivere in aula, & excidisse gratiam. Quisquis aulicorum anxius semper ac sollicito est animo, ne collectam gratiam effundat, officium interim uterque facit, hic quidem sedulus est, fortis non est. Est alius in eadem aula homo deses & officii sui negligens, nec tamen gratiae jacturam metuit; hic audax est, fortis non est. Tertius horum gratiam amavit, & ob id in angustia est: hic multe minus quam alii fortis est. In hos Fortitudo ita fert sententiam. Primus & ultimus nequam fortis sunt. Non primus, quia nimis timet, ne gratiam amittat; non ultimus, quia nimis dolet ob amissam gratiam. At vero medius ille non fortis, sed audax & temerarius est.

Discrimen inter divinos & humanos favoribus.

Hic obseruemus, inter divinos & humanos favoribus discrimen esse longe maximum. Humanus favor cum definit, aula excludit. Et quādū? Annis pauculis. Favor divinus cum repellit, gehennā includit. Et quādū? In omnes seculorum æternitatem. Ah, quādū hæc non capimus! Idecirco sapientissime dum humanam favoris umbras sequimur, gratiam humanam perdimus, & divinam non obtinemus. Deinde uti melius est gloriōse mori, quam ignominiosè vivere, sic longè satius est gratia privari, sed sine amissâ culpâ, quam culpam admittere, & sibi gratiam stabilire.

Et quamvis insens gratia omni excidas, nec primus es, nec ultimus, quem aura hæc afflat. Idem ante te plurimi evenit: idem plurimi eveniunt, qui etiam in alto stant. Hæc tempestatum vices sunt in aulis, nec novæ, nec miræ. Has David, has Daniel, has Baptista subiit. Quisquis es, quod Jolus Duci, tibi dicunt crede: *Vñfue cap. 1. Confidate in eum, & ego roburus valde.* Hoc pati & sufficiere, pars Fortitudinis est, & quidem praestantior. Sed hoc feruum Fortitudinis brachium magis spectandum damus, ne ullus desit, quod in hoc genere imitetur.

E septem Africanis Martyribus, qui ad Regem Agarenorum è careero producuntur, fortissime locuti sunt, præcipuus fuit Daniel, qui ingenti animo: Ure, ajebat, tunde, lania; idola tua non adorabimus, quod magis nos affligis, hoc digniores vitæ æternæ efficis. Tua læxitia, nostra est gloria. Ejecte terrâ in celum admittimur. Mortem evadit nemo. Momentum est, quo animus à corpore divellitur. Mors inferorum mors longissima, quia æterna. Hæc eos manet, qui Christum deserunt. Pro Christo mori non omnes parvissimi sumus. Ita dicit, ita fecit. Neque alteralii.

Audeamus nos idem; audier pro se quisque mundo sic insultare: Tunde, ure, lania, idola tuu non adoro; non Platum, non Venerem, non Bacchum. Audeamus & Deum iisdem affecti verbis: Tunde, ô Deus, lania, ure, seca, modò in eternum parcas; quod magis me deprimes, hoc magis me attolis: ejectus terrâ celo recipior. Num Fortitudo hæc difficilis sit Christiano? In idololatria eam cernimus.

§. II.

Anaxarchum Abderitan Philosophum Cypti tantum Nicocreon comprehendit, & in grandi mortorio jacente pistillo ferreo contundi iussit. Hoc ita fortiter tuit Anaxarchus, ut etiam exclamare ausus sit: Tunde, unde Anaxarchi follem, Anaxarchum enim non rindis. Cumque minaretur illi Nicotreton linguam quoque imis ab radicibus evellendam, mox iliam Philofophus ipse sibi præmordit, & in regium os cruentam evomuit. Audeat hæc & Christianus, Deoque dicat: Tunde, ô Deus, tunde, de corporis solum exuvia agitur, modò spiritus tibi firmus adhæreat. Hæc vera Fortitudo, hoc feruum illud brachium est, quo fortiter sustinentur universa.

Marcus & Marcellianus fratres gente Romani, Religione Christiani, à Duce Fabiano grandibus clavis ad stipitem sunt affixi. Hos iudex allocutus: Resipisci te

A miser, ajebat, & vestiis his cruciatibus subducite. Adiunctaque illi constantissimum responderunt: Hoc qualecumque supplicium, nobis est laetissimum convivium. Iudicium nunquam epulati sumus. In gratiam Christi etiam graviora pati minimè horremus. Nunc in amore Domini Jesu fixi esse cœpimus. Utinam ad supremum usque halitum hac perferramus! Diem unum noctemque in his tormentis perduramus, & veluti non in cruce, sed in oculo essent, hilares cantarunt. Demum jaculis confixi evolârunt ad celum. Imitemur obsecro: & leti trahibus clavis figuram crucis, hoc ipsum nihil minus cantemus Domino gloriosè: Nunc incipimus esse fixiores in amore Christi.

Hoc animi robur, hæc fortitudo vera, quam Augustinus ait esse consideratam periculorum susceptionem, & laborum perpeſionem.

Perpeſio laborum, ut jam suprà demonstratum, pars primaria Fortitudinis. Propter ea cum catenaſeſe ingerunt labores, cum ærumnarum undique plumbum est, illud animum subeat: *Confidate, & ego roburus valde.* Manus fortium dominabitur. Prisci Poëtae fortium herorum clypeos cecinere septemplices, *Iu-*

Homerus, ita Maro:

Et clypei extrenos septemplices orbes. *Vñf. 11. B* Ita illud roboris prodigium Samson, cum septem novis funibus ligaret, eos rupti quasi fila telarum. Septemplices *Iu-* clypeus est nobilissimum illud effatum Jobi: *Sicut* *Vñf. 11. DOMINO PLACIT. Vel: QVAM DIV DEO VISVM.*

Jacob Labano ſocero homini fraudulento & meni. *Vñf. 11. daci ſeptem annis ſervit rigidam proſris ſervitorem,* *In præmium accepit Liam conjugem. Idem alii ſeptem annis ſervit obtinendæ Racheli. Idem iterum alii omni ſex annis ſervit, pecori, quod antè ſuum era, impetrando. Et videbant illi pacui dies p. amoris magnitudine. Eni. tib. ſeptemplices clypeos. Cūn Jacob labores ſuos ſolarent, & illud utique uſurpabant idem: *Quamdiu Deo viſum. Sicut Domino placuit.* Et noſter clypeus heu quādū non ſeptemplices eſt: cūn horulam, cum aut dieculam, aut*

angustum explevitum annum, *Vñf. 11. mox fessi & armis & animos abſicimus; ſi quid labore collectum eſt, impatientiā effundimus. O vici, autē ſed potius, ô verè Phrygia, neque enim Phryges, ubi clypeus, ubi ſeptemplices ſcutum eſt: ab illud: *Quamdiu Deo viſum. A ubi feruum animoſe virtutis brachium;* *Sic ſu-* *ti eſtis, ut cū ſpiritu coperitis, nunc carne conſummeniatis.* Pars Fortitudinis praestantissima Pati. Arque hoc detrum illius brachium. Sinistrum, ut diximus, eſt Agredi, quod jam explicandum.*

§. VI.

A nimus verè generosus & fortis, non patitur tam quod durum eſt, ſed & *Agreditur* quod arduum eſt: utrinque ſudore opus. Prore autem annus agentis eſt, ſic & actions. Si quid ardui ſuſcipiat pro Republica vel patria, Theologi actum pietatis vel justitiae legalis nominant: ſi quid pro religione & facis tuendis, Confessionem fidelis: ſi meo ſolim bono & cōmodo agam, Amorem ſui: ſi audaciā ductus & impetu, Temeritatem: ſi verò quid aggrediar virtutis amore, Fortitudinem appellant. Huc nū aelius, quos hereticos vocamus, pertinent. Ab equi alacritate res patet.

Job equum bellicofissimum velut coloribus efflatus: *Terram, ait, ungula fudit, exultat audacter, in occurſum* *pergit armatis; commenſe pavorem, nec cedit gladio. Sup-* *ipſum ſonabit pharetra, vibrabit baſta & clypeus. Ferens & tremens ſorbet terram, neq; reputat tuba ſonare clangorem. Vix audierit buccinam, dicit, Vah! procul odoratur bellum; exhortationem ducum, & ululatum exercitus. Enim omnium à virtute animosi effigiem. Aggressus impavidus eſt, & velut equus certamine primus.*

Si

Si quā sonum procul arma dederant,
Stare loco nescit, micat auribus, & tremet artus,
Collectāque premens volvit sub naribus ignem;
Primus & ire viam, & flavos tentare minaces
Audeat, & ignoto se ē committere post:

Nec vanos horret frepitus:

Jāmque perfonante clāstico fervet, fremit, exilit, lituo-
rum clangori adhincrit, tormentorum curulium frago-
res patitur, in hostem cominus evolare gesit, jāmque
datis frenis in aciem erumpit, & hostium & vulnerum
contempnor: sic homo in aggreſſū fortis seipsum inflam-
mans: Aggredere, ait ipſe fibi, aggredere opus: Christo
laboras. Confortare, & esto robustus valde: Christo militas.
Quid ad clāſſicū tremis, quid ad vulnera expalleſciſi
Christo pugnas, Christo vincis. Quid famem metuis,
quid mortem horres? Christo abſtines, Christo more-
ris. Aggredere igitur, aggredere hydram tricipitem, &
confice. In alto fulget prēmium: Aggredere.

Tobiam in itinere cælestis comes aduersus cetum
animat & vociferatur: Apprehende branchiam ejus, & tra-
he ad te. Perinde si dicere: Aggressione hīc opus, Tobia;
invade pelagi monſtrum, & domiuiſti; aggredere, &
victiſi.

Quid ergo ceſſamus? Heroas plutimos, aggressione
fortiflmos non cernimus? ipſi nos idololatræ in rubo-
rem dant. Leander illaſtris ex Abydo juvenis, hem quan-
ta aggreſſū? Nam ut amoribus suis indulgeret, Helle-
ſpontum mare ſapius tranavit, non sine certo vita pe-
riculo. Fui ut furibundum mare tranſitum omnem ne-
garet, tunc juvenis more impatiens, hebdomadem
unam annale tempus reputans, ait:

Parcite dum propero, mergite dum redeo.

Quid ad hac as Christiane? tūne tam fortis non ob
amorem Erū virginis, ſed Christi conditoris & reparato-
ris? Ubi heroici auctus tu? Scis inter præcipios nume-
rari iſtos:

1. Ignoscere ladenti,
2. Judicium proprium submittere,
3. Divina voluntati ſuam conformare,
4. Ambitionis alas ſubimeti præcidere,
5. Oculos ab iis que placent abducere,
6. Gulam, in iis que ſapiunt, coērcere,
7. Linguaſ silentio ſcenare,
8. Manū ſe re quacumque genium fraudare.
9. Cupitā ſe re quacumque genium fraudare.

Ergo teipſum explora, num facilem des veniam in te
peccanti; num poſſis cedere & allorum ſequi judicium:
num voluntate tuam in omnibus divina ſubſticias:
num valva oculis emiſſiſtis objicias: num gulam inter
pabulandum ſubſtangas: num linguaſ periculose lo-
culturam objeſtis clathris reprimas: num manū av-
dam revocare ſcias: num genium in mollia & curioſa
effuſum vi avellere valeas. Ad hos auctus velut aurum
ad cōtem examinanda eſt eujuſus Fortitudo. Ne for-
tem ſe putet, qui in hiſ ſuccumbit. Nec ferreum ille bra-
chium, nec osceum habet, qui diſſicilia ſuſtine, aggredi-
di ardū recuſāit. Paulus ad ignaviam noſtram inge-
ſiens: Omnis, inquit, qui in agone contendit, ab omnibus ſe
abſtinet: & illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant,
nos autem incorruptam. Quanti, ut hoſti herbam eripe-
rent, & ferreum & osceum explicatū brachium, gra-
viſſima paſſi, obſtupſcenda aggrefſi?

§. VII.

Principius & Taruns fratres Gothicis temporibus
ex rōmā ad pugnam aduersus Vitigēm Go-
thicorum regem, qui Belisariorum obſidebat, egreſſi, inelli-
natā diſiectāque urbanorū acie ſuā, hoſtibus in ea-
dem ruentibus corpora objecere, ac tamdiu pertinaci-
ſtati barbarum remorari ſunt, quoad Principius in ve-
ſtigio cōcōndit. Alter ubi ſuos in tuto eſſe vidit, defun-

Tom. I.

A etiā prælio, multisque confoſſus vulneribus ad Pincia-
nam portam inter fuorum complexus & gratulationes
expiravit. Hoc aggredi, hoc pati eſt.

Cynagri Athēnēiſ gloria quantis ſcriptorum lau-
dibus celebratur, qui Marathoniā pugnā, cū palantes
Medos Persāq; ad naues compulſerit, navem hoſtibus
onuſtam dextrā manu tenuit, hac hoſtinā ferro ampu-
tata, lēvam navigium injecit, idque remoratus eſt. Quām
& ipſam cū amiliſſet, nihil remiſſor factus, jām-
que ore pugnans arreptam mordicus navim defixus, &
quāmvis cādibus fatigatus, atque ambabus manibus
præcīſis, morſu tamē & dentibus ceu rabida fera di-
micavit, quando alia vi non potuit.

Taliſ nec minor fuī Acilus C. Cæſaris miles navalī
bello apud Massiliā: qui amiliā dextrā, quam in hoſ-
tium puppī injeccerat, in adverſam navim transſiliſ, &
umbone hoſtes obvios impellens velut præcipites
præ egi, quoad Cæſariani vīctoriā ſunt potiti. Mani-
bus milites caruerint, certe brachia illis & ferrea &
oſſea non defuerunt; ſuſtinentio & aggrediendo pāne
incredibilis paratūunt.

Magna proſlus & admiranda Fortitudinis opera hi-
tales ediderunt, ſed adhuc edidit majora Marcus Ser-
gius Silus, cui fortiter in acie ſtant non ſolū non fa-
vit fortuna bellica, ſed illi vehementer fuī infiſta. Se-
cundo ſuo ſtipendio dexteram manum perdiſit, da-
noibus deinde ſtipendio ter & viſces eſt vulneratus, & ob
eam rem neutrā manu, neutrō pede ſatis validus & uti-
lis militavit deinceps nihilominus, uno tantū ſervo
uſus. Bis ab Annibale captus, bis vinciſorū ejus pro-
fugus, viginti mēſibus nullo non die in catenis & com-
pediis cuſtodiitus, ſuſtientiā manu ſola quater præliatus
eſt, duobus equis eo inſiudente ſuſtollis. Dexteram ſibi
ferreum fecit, eaque ut ſuā pugnauit manu. Cremonam
obſidione exemit. Placentiam tutatus. Duodena
hoſtium caſtra cepit in Galliā. Innumerās haud dubi-
coronaſ conceſſetus, ſi ſanta Fortitudinis indeſis in
meliora tempora incediſet, & non in ea, que populo
Rōmāno fuerunt iniquissima. Vicerunt alii, ſed vicere
homines, Sergius etiam ipſam vicit fortunam. Nec mi-
rum, manu pugnauit ferreum. Hinc Plinius major tantam
fortitudinem dilaudans: M. Sergio, ut quidem arbit-
rō, inquit, nemo quemquam hominum jure prætule-
rit. Et iſi quidem, inquit Paulus, ut corruptibilem coronaſ
accipiant, nos autem incorruptam.

Sapienter & ad rem eruditus Epiſteus: Viſ, inquit,
Olympia: vīcere: Conſideſ, quid antecedere, quid ſequi ſo-
lcat, atque ita rem gerendam ſuſcipio. Oportebit te conſer-
vare ordinem, edere ingratis, abſtine bellariis, exerceri ne-
cessari & certo tempore, in aſlu, in frigore: non frigidam bi-
bere, non vinum, niſi preſervit. Ad ſummarum, tamquam medi-
co, ſic lanifile re tradiſ oportet. Deinde incertamen defendere,
aliquando manū ledere, talum diſtorquere, multum pulve-
ris deglutire, interdum flagris cedi, & vinci poſt, hac omnia.
Quinquerio effe viſ, aut paleſtriz: brachia tua inture, fe-
mora & lumbos conſidera. Putaſne te hac aggreſſum, eaque
poſſe edere, eaque bibere, eaque faſtidire & Vigilandum eſt, labo-
randum, a tuſ ſeſſendum. A paero conterini, in omnibus de-
teriorē conditione eſſe oportebit. Et iſi quidem ut corruptibi-
le coronaſ accipiant. Pro incorrupta, que noſtra ſunt verſ. 25.
Fortitudinis opera? Neque verò hīc opus ut lieſiles ſuſ-
tinentio aetatis, ut aſtates inter bella ſudatas, ut dies no-
ctesque preliando conſumptas numeremus: cupiamus
ſuſtinentio aetati, & princeps Fortitudinis munus jan-
impiemus.

De hac Christianorū non ſimulatā Fortitudine
eleganter Minutius ira diſſerit: Quod corporis humani vi-
ta ſentimur & patimur, non eſt paena, militia eſt, fortitudo te
Chrīſtianum inſurmitatibus roborat, & calamitas leptis disciplina-
rōrum ele-
vitur eſt. Vires demique mentis & corporis ſine laboris exer-
citor, quod
& vide in
citate torpeſcent: omnes aded veftri fortes, quos in eximi locis ciuitat̄.

Minutius
Eliſius in
Oſſarium
proprio ſimile,
nisi ante iſa
de paupertate
te Chrīſtianum
inſurmitatibus roborat,
calamitas leptis disciplina-
rōrum ele-
vitur eſt. Vires demique mentis & corporis ſine laboris exer-
citor, quod
& vide in
citate torpeſcent: omnes aded veftri fortes, quos in eximi locis ciuitat̄.

Yyy 3 plum

plum predicatis, erumne suis incliti floruerunt. Itaque & nobis Deus nec non potest subvenire, nec despici: cum sit & omnium redditor amator suorum: sed in adversis unquamque explorat & examinat: ingenium singulorum periculis penitiat: usque ad extremam mortem, homines voluntatem sciscitatur, nihil sibi posse perire securus. Itaque ut avarum ignibus, sic nos discriminibus arguimus. Quam pulchrum spectaculum Deo, cum Christianus cum dolore congrederetur, cum adversum minas & supplicia & tormenta componitur: cum strepitum moris & horrem carnis eius irridens consultat: cum libertatem suam adversus reges & principes erigit: soli Deo, cuius est, cedit: cum triumphator & vicit, ipsi qui adversum se sententiam dixit, insultat. Vicit enim, qui quod contendit, obtinuit. Quis non miles sub oculis Imperatoris audacius periculum provocet? nemo enim primum percipit ante experimentum: & Imperator tamen quod non habet, nos dat: non potest propagare vitam, potest honestare militiam. At enim Dei miles nec in dolore defertur, nec morte finitur. Sic Christianus miserideri potest, non potest inveniri. Vos ipsi calamitosos viros fertis ad celum. Mutum Scavolam, qui cum errasset in regem, perierit in hostibus, nisi dextram perdidisset. Et quo ex nostris non dextram solam, sed totum corpus uiri, cremari sine illa euilatibus peruerterunt, cum dimitti presertim in sua haberent potestate: Viros cum Muio vel cum Attilio regulo comparo: Pueri & muliercula nostra cruce & tormenta, fera & omne suppliciorum terriculamentum inspirata patientia doloris illudent. Neo intelligitis, o miseri, neminem esse, qui aut sine ratione velit penam sabire, aut tormenta sine Deo possit sustinere? Ni si forte vos decepit, quid Deum inscuentes divitiae affluant, honoribus florent, polleant potestatibus. Miseri in hoc altius volunt, ut decidant altius. Hi enim ut victimae ad supplicium saginantur, ut hostiae ad penam coronantur. In hoc adeo quidam imperio ad dominacionibus eriguntur, ut ingenium eorum perdite mentis, licetio potestatis liberè nondimentur. Ab que nim notitia Dei, que potest esse solida felicitas, cum sit somnia familiis: antequam tenetur, elabitur. Rex est: tam times quam timeris: & quia quilibet si multo stipatus committatur, ad periculum tamen solus es. Dives es, sed fortune male creditur, & magno viatico breve vite iter non instruitur, sed oneratur. Fasibus & purpuris gloriari: vanus error hominis, & inanis cultus dignitatis, fulgere purpura, mente sordescere. Nobilitate enim es, parentes tuos laudas: omnes tamen pari forte nascimur, sola virtute distinguimur. Et en luculentum ignavia & Fortitudinis paradigma.

Eft, cui domus incendio deflagrat. Huic, cum Fortitudine caret, non tantum omnia pereunt, sed & ipse seipsum perdit: questibus & palatibus implet omnia; mortem libinet precatur, & pene etiam infert. O fœdem & imbecillem in homine Christiano ignaviam, quam non ardenter hic pati pro Christo desiderat; brachium ferreum penitus illi amputatum est. Sanctius illi & fortius, qui & domo & omnibus amissis Deo gratias agunt, velut si beneficium accepissent; & acceperunt certè, modò non desit preferendi Fortitudini.

Non multis abhinc annis eximius Juvenis Dolæ è Parthenio, beatissima Virginis cœtu, cum ex agro reversus & domum, & quidquid in ea chari aut pretiosi haberet, fortuito incendio absundi vidisse, confisi non inops, mox in genua procumbens: Dominus, inquit, debet, Dominus absulit: sit nomen Domini benedictum. Qui Jobi lingua tam expeditam, ac in promptu habuit, ejusdem fortissimum animum animo suo jamdudum concepisse debuit. Fortium virorum est adversos casus ex celo pectora tolerare.

§. VIII.

DEmocritus, quidnam Fortitudo efficeret, interrogatus, optimè respondit: Dispensa minuit. Incendia, naufragia, pecunia, famæ jaçitura, valetudinis & vita damnæ incredibiliter minuuntur à Fortitudine.

Nullum malum est, quod ferre fortis non queat.

A Neque enim vir fortis est, Bernardi sensu, cui non crevit fortis animus in ipsa rerum difficultate. Magnanimus scipio fit: major in maximis cladi bus. Ferrum & ignes adverso ligavit, pectora fortis excipit.

Victorianus civis Adrumetus, honesto loco na- Victoria- tis, consulari dignitate excelluit inter Carthaginenses, hunc Hun ob prudentiam & in rebus gerendis industrian, & contumaciam singularem Hunnericus rex magnus honoribus affectus, in his familiariter eo usus. Quem etiam blanditiis demulcit, mentis ut ei scilicet persuaderet Arrium. Cum magno animo Victoria- nus: Adversus me, inquit, extrema quavis exerceperit: beatis obiecte, flammis absume, tormentis quantisunque affice, scito tamen me quidvis perpeti malle, quād fidem Christi Servatori datam fallere.

Honesta mors fortis viro vita altera est. Ad hos dicendi robur exardecens tyranus, Victoria- num verberibus alisque tormentis fœde laceratum interfici. Nihil agis Hunnericus: libertas fortium nullo præmio venalis, nullo supplicio expugnabilis est. Vir fortis non annos numerat, sed Victoria.

Vincentum videtur in candenti craticula jacentem. Vicentum Etiam illi robur, & as triplex circa pectus fuit. Etiam illi & ferreum fuit brachium & osseum: Aggressus multa, plurima pafus. Cremabatur, & igne timido membris omnibus assabatur, pale fricabantur vulnera, non iam membra; usculati artus ferreis uncis ac pectinibus lace- rabantur, ut jam plus invenirentur vulnera quam corporis. In his cruciatis perfendis si consideretur humana patientia, incipit esse incredibilis, si agnoscat divina potentia, definit esse mirabilis. Interim fortissimus Athleta, cum sanguine generosissimas quoque voces sparbit. Optimus Vincentii encomiastes Augustinus: Tormenta, inquit, defecrant, & adhuc membra durabant. Index ferox, tortor cruentus, martyr invictus. Tanta gra- fera, & sanguis, & tanta securitas sonabat in verbis, ut niro modo pra- remus. Vincenti patiente, altum, non loquente terqueri. Et verè, fratres, ita erat: propterea ita erat. Alius loquebatur. Primitus enim & hoc testibus suis Christi, quos ad huiusmodi ceta- tamina preparabat: Nolite præmeditari, quomodo aut Martini quid loquimini, nos enim vos eftis qui loquimini, sed spiritus. Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis. Caro ergo patiebatur, & spiritus loquebatur, & loquente spiritu non solam convincebat impetas, sed etiam confortabat infirmata. Nam rabidi hostis, atque in Christum saevientis infaniam interritus adiit, modestus sustinuit, securis irritus, sciens paratus esse, ut resipesceret, ne sciens elatus esse, quid vinceret. Sed jam illa omnia transferunt, & ira Dacian & pars Vincenti. Num antea pena Daciano, corona vero manet Vincentio. Verissime Dextera est Deus telumque misericordie imperteritu.

§. IX.

Vidente Cæciliam virginem Romanam, quæ animo- Cæcilia Virginis se brachio cum ferete est usq; tum officio. Rem summe arduam aggressa, virginitatem inter genitilias tenebras vorvit, Valerianum juvenem idololatram Christo adjunxit, eique eundem colendæ virginitatis animum injectit, idque primâ nuptiarum nocte, quâ Thalassius & Hymenæus totâ domo personabant. Insuper seipsum, & Valerianum conjugem, ejusque fratrem Tiburium ad mortem pro Christi nomine subeundam animavit. En osseum quoque puellæ brachium.

Quanta non raro possemus, si auderemus aggredi: multa non possumus, quia nos non posse putamus; non aggredimur ardua, quia benignæ nimium credulitate ignaviam nonstram foremus. Quælibet difficultas animum nobis excutit, & molle brachium frangit. Hinc illæ ignoratorum voces: Leo est in via, & leona in iterum. Leo est fortis, in medio platearum occidentis sum. Confotato & imbellis cessor, & esto robustus yalte. Fortitudo iugem

Iob cap. 1.
verf. 21.

Præsus
lambus.

ignem experitur in Laurentio, lapides in Stephano, tormenta varia in Vincentio, exilium in Joanne, paupertatem in Francisco, venenum in Benedicto. Quid tu habes, quod in te experietur Fortitudo?

Unus aliquis olim est pries Pateribus ob Solis astum meridie in vicinam specum declinavit, reperiisque leonem, qui hospitem salutavit rugitu. Cui senex: Quid rugis, mi paterfamilias, sat ambobus hic spatiis est. Quod si tibi dispiceam, exi, & abi quod vis, ego te melior sum, Dei imago sum, tu bellua es. Non multum absimili modo cum leonibus ac leonis (quas nobis saepe fingimus) sermocinandum: Mi Leo, ne laevi; moremur simul, non omnia, quae molesta & difficultia toleratu, continuo tanquam intolerabila sunt repudianda. Fortitudinem in calamitatibus, in periculis exploramus: at vero pericula nec provocat Fortis, nec timeret, mortem magis contemnit quam vitam oderit: aliquando & vivere, praesternit in arsum, Fortitudo est. Prompte mori plerumque fortius est quam vivere.

Videte tot centena millia fortissimorum Martyrum. Hieronymus censet, si quovis per annum die quinque millia Martyrum coletentur, numerum eorum uno anno nequitiam absolvendum. Hos, inquam, purpuratos exercitus numerosissimos aspiceret; quanta i' passi, agressi quantu, quam fortiter & ferreo usi sunt brachio, & osleo! omnes tyrannidis apparatus, bojas, fidiculas, virgas; pedines, flagra, faces, taureas, plumbaras, scorpiones, ungulas, forcipes, murices, equuleos, trochleas, sagittas, culeos, pelves, lebetes, ollas, sartagines, tympana, torcularia, cerebra, rotas, ferras, craticulas, crucis, ignes, rogos, crepidas, chirothecas, manicas, sellas, subulas, laminas, leertas, galeas, tunicas ignitas, haec omnia & plura ingeniose crudelitatis instrumenta, tor Martyrum myriades fortissime superarunt ferreo brachio, hoc est, *Sustinendo manus fortium dominabatur.*

*Recolite, inquit Augustinus, Martyrum regem cohortes
terf. 24. suarum spiritalibus instruentem, bella monstrantem, adju-
f. 11. de suas armis spiritualibus instruentem, bella monstrantem, adju-
f. 12. toria ministrantem, premia pollicentem. Adverte fratres,
August. 30.5. Dux mudi duplcam aciem producit Mundus contra milites Christi. Blan-
taria: contraria, ut decipiat, terret, ut frangat. Non nos teneat voluntas
milites: propria, non nos terreat crudelitas aliena, & vietus est Mundus:
ad utroque aditus occurrit Christus, & non vincitur Christus.*

Habemus quidem & nos nostros scorpiones, torcularia & sartagines nostras. Sed confortamini, & estote robusti valde. Sustinendum & Aggrediendum: & ferreum brachium & osleum expedientum est. Praestantis roboris est osleum aggrediendo; praestantis est ferreum sustinendo. Confortemur igitur, & ad crucem Domini stenus una cum Domini matre. Pugnantes ille non tantum spectat, sed & adjuvat, qui vincentes coronat.

ACTIONES FORTITUDINIS.

1. Christiana Fortitudinis est, pravas animi cupidines omnes edomare & frangere. Samson leonem domuit, & asini mandibulam mille viros occidit, ab imbelli muliercula domitus, & omni robore spoliatus est. David rex ursum & leonem etiamnum juvenis discepserit, Goliathum interfecit, & tamen oculos suos non satis fortiter custodivit. Sunt qui jejuniis, vigilis, flagris, ciliis corporis atterant, aures tamen & oculos, manus & linguis non contineant. O Samsones, & Davides! sed quis Dalila aut Bethsabea sub jugum mittit.

2. Fortitudinis est prospexit non excollit, adversis nequaquam deici. Læto rerum successu non infolescere; sed nec turbari quantumcunque tristi eventu. Ut præclarè dixit è pries quispiam: Fortes argue moderatos viros optima quidem optare decet, sed ferre etiam quæcumque accident contra animi votum.

3. Fortis est, quem metus mortis statu non moverit,

A neque ad puerilem trepidationem adegerit. Vir fortis exire è vita, ignarus fugit. Vir fortis cum mors ad ostium pulsat, ita secum ipse loquitur: Quid juverit hic trepidare aut tergiversari? serius aut citius, moriendum est. Omnes urget lex ista. Nunquid hoc semper animo veritas, *Quando Domino visum:* Nunc Domino videtur, ex mortuis transferre te ad vivos. Cur non annuas toto capite? Dominus est, qui te vocat. Satis vixisti, quia è extatis pervenisti, quod satis esse Domino visum est. Ergo claudo oculos, & è turbis abi ad quietem, è lucre, quod speras, ad gaudia. Ergo morere, viro fortis totus orbis pro sepulchro est.

4. Fortitudo via regia est, à qua declinat ad dextram, qui temerarius est aut pertinax; ad sinistram exercit, qui formidolosus est, aut pavidus. Medio tutissimus ibis. Qui verâ virtute fortis est, nec temere audet, nec inconsultè timeret.

5. Biliofus & magnanimus infinitè differunt. Fortitudo non est opus biles, his armis non pugnat. Ennodii erudita vox est. Novimus virum fortis non posse dici, quem ira vicerit & indignatio. Satis est magno pectori rectè fecisse. Cetera omnia bono Deo committit. Ruat orbis, non indignabitur, non exandescer vir fortis.

6. Verissima Fortitudo ea est, quæ & Ferreum, ut Sexta. diximus, & Osleum habet brachium, quæ Pati novit & Agredi. Hoc præclarum, sed illud præclarius, & magis proprium Fortitudini. Ferreum brachium perpetuit difficilia, Osleum aggreditur ardua. Utrumque Fortitudini necessarium.

7. Virum fortis probant injuria, monstrant ærumna, calamitates evenhant.

CAPUT XIV.

Rosa è succino, seu, Fiducia in Deum.

§. I.

CPIRUM est, quod hic moneam: Haec virtus, Fiducia in Deum, nunquam satis laudari, nunquam inculcari satis potest. Totos dies de hac virtute differuisse, parum fuerit. Catharinam Senensem in hoc non tam miror, quam veneror, quod ea, cum sermo incidisset de fiducia in Deum, nunquam latiari, non tædio affici, non somno superari portuerit: diu nocteque stetisset, nec unquam hac audiendo fatigata fuisset, aut satiata. Agedum, divina Virginis summam in Deum fiduciam comprehendens sub affectuum obsecravimus.

Deus quidem in edendis miraculis parcus & restri-
ctæ liberalitatis est, nihilominus tanta fuit divina matris
in Deum fiducia, ut eam Deus miraculo firmaret, &
quantum illa sibi placuerit, per Angelum significaret.
Imd hæc Virginis fiducia miraculis omnibus super-
rior est.

Cum Virgo è Zacharia domo rediisset, Josepho coniugi visa est gravis esse utero. Hic vir sanctissimus hæretere nonnihil, nec tamen pejus suspicari aut judicare velle, sed omnia divino potius arbitrio commendare, & fugam modestam circumspicere. Observavit hæc Virgo, Josephum conjugem alio cogitationibus mergi, & tamen tacuit. Sciverat illum de Angeli salutatione & altissimo illo mysterio nil scire, & tamen auctoritatem Deum aspexit, cui & hoc, allaque omnia commisit submississima patientia & summa fiducia, certa istud Deo esse curæ, nec divinam providentiam suo muneri defuturam.

Egregie de hac Virginis fiducia Seraphinus Firmianus: *Firmianus: Propriam, inquit, non fuisset ausa profiteri innocentiam, de oratione
nisi eam Deus ipse comprobasset. Tacebat Virgo, sed Deo ma-
xime confidebat, honorisq; sui curam in Deum faciebat. Prout
nimurum Apostolorum Princeps monuit, Omnem solli- 1. Pet. cap. 5.
citudinem vestram projicientes in eum, quoniam ipsi cura est de verf. 7.
vobis.*

Y Y 4

Psal. 54. *vobis. Eodem variis Hebrei monitum spectat: Iacta super A
vers. 23.* *Dominum curam tuam: non dabit in aeternum fluctuationem
justo. Non fluctuabat Virgo, non titubabat, sed sponsus.
Hec stabat immobilis divinae providentiae anchorae firmata.*

Psal. 124. *Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion non commo-
verbiur.*

Gell. lib. 2. *Socrates stare solitus dicitur, pertinaci statu perdis-
noft. Antic.* & pernox a summo lucis ortu ad solem alterum orientem, inconveniens, immobilis, iisdem in vestigiis, & ore atque oculis in eundem locum directis, cogitabat tanquam quodam secessu mentis arque astini facto a corpore. Liceat ima summis non conferre, sed haec per illa explicare. Stabat Virgo freta Deo, stabat immobilis & oculo irretorso Deum spectabat, divinam expectans opem, quæ nullius hominis fiduciam eludit aut frustratur.

Dan. cap. 13. *Susanna cum duceretur, flens suscepit ad calum: erat
vers. 35.* enim cor eius fiduciam habens in Domino. Magna haec fuit fiducia Susannæ, longe major Virginis divinae, non flentis, sed omnia Deo hiliter committentis. Sed cur ea Josepho coniugi arcum, quod ignorarat, non detexit? Scivit utique, famam & honorem suum in discrimen adduci. Scivit, nec tamen illud nesciit, se suumque honorum, suaque omnia Deo commendatisima esse. Hinc cor eius erat summam habens fiduciam in Domino. Hinc nulla trepidatio, nulla lacryma, perturbatio nulla in Virgine. Viderat Josephus serenissimum ejus faciem tranquille mentis indicem; mirabatur & indubie secum ipse hec loquebatur: Hinc ne minimum quidem signum ullius criminis advero: conjux mea non expallescit, non tegit, non fugit; utsrus tumet, sed nihil timet conscientia. Ideo Matthæus conceperimus verbis: *Hec eo,* inquit, *cogitante.* Nil mali suspicatus est, nil cogitavit si niftri: hoc unum visum est factu optimum, abire; cetera divinis nutibus committere. Sed tempore Deus adfuit, & Angelum misit, qui Josephum doceret tumentis uteri celeste arcum.

Sed qualis insuper ea Virginis fuit in Deum fiducia? Virginitatem vovit, & viro nupsit, hoc utique volvens animo: Quod Deus in me ceperit, perficiet, solidabitque. Eam utrinque aspirabit gariam, ut simul habitemus velut Angeli duo, secundum tuarum castimoniam.

Quæ in re caelestis Virgo divina bonitate nos nitidoci: cui enim Deus animum inspirat, ut stuarat, huic etiam auxilia subministrat, ut quod statuat, in opus producat. *Sperant in Domino misericordia circumdabit.* Ita scilicet ex omni parte proteget, adversus omnem insolentiam suum. Nam quo major homini in Deum fiducia, hoc major Dei in hominem misericordia. Insigniter dixit Theodoretus: *Gubernatorem habeas Deum & ariam, & res tua ab illâ providentia pendeant, hoc enim modo inconcussus manebis.* Res certa: Falli non potest, qui sic potest Deo fidere.

§. II.

Dilecto, quæsto, unde in animo nostro tot trepidationes, tot turbines, tot fluctuationes & Europi, tantus in agendo languor & mutabilitas, tantus in patiendo horror & imbecillitas? Deo non fatis fidimus, nec toti à divinae providentia pendemus. E tripode oraculum censemus, quod ille scriptorum religiosissimus dixit: *Initium omnium malorum tentationum, inconstans animi, & parva ad Deum confidens.* Quoties Deus suam nobis fidem obligat de curâ & providentiâ sua, de patrocinio & auxilio suo in rebus omnibus, modò nos, nostro non defensus muneri, permittamus Deo cetera. Cuius nostrum assidue instillandum est metro, ut tenacius hæreat:

*Thomas de Kempis. Imit. Chri-
sti cap. 13. num. 5.* *Horat. epist. 1. t. 1. epist. 11. ad Bullæ.* *Tu, quamcumque Deus tibi fortunaverit horam,
Gratia sume manu, permitte & cetera Divis.
Prudens futuri temporis exitum*

*Caligonâ nocte premit Deus,
Ridetque, si mortalis ultra
Fas trepidat. Quod adeo, memento
Componere aquas: cetera fluminis
Ritu fertuntur.*

Sed haec meliore calculo firmamus. Diversissimus Grecorum Chrysostomus ad hanc in Deum fiduciam strenuè quemvis horribus: *Noli, ait, de rebus tuis curare, sed Dei po-*

*omnia tua Deo commenda: cura enim tua, cura hominis est, videlicet Deo autem de omnibus tuis committe providentiam. Noli in communi majoribus pretermis, de illis curare, ne Deus minus de illis te-
providat. Ut igitur magnâ curâ tuas res compleatatur, ipsi sed*

universa committe. Et nunquid curas facile sepelimus, si nostra viro honesto commiserimus, qui suam insuper fidem nobis obstrinxerit, res nostras perinde ut fusa se curandas? Hinc certè letus in praesens animus, quod

ultra est, odit curare, cum se suaque omnia viro fidelissimo commissa nōrit. Quin ergo idem cum Deo faci-

mus? an non sat bonus, sat fidelis, sat sollicitus, sat potens, sat providus est, qui nostra amantissime curat, sapientissime gubernat? Quin ergo cessatum dicimus

*curas? Deus jam pridem conquestus: Portabam eos, in-
quit, in brachii meis, & ipsi nescierunt quid curarem eos.*

*Quapropter Augustinus hoc ipsum ingerit his verbis:
Constanter Deo, ergo, te totum committe, quantum potes: nihil*

*tibi evenire permettes, nisi quod tibi pro sit, etiam si nescias: par-
tabit te in brachis suis, lices non animadvertis quid curat te.*

*Subinde panem aratum & aquam brevem ingeret calamis-
tas. Sed tu ne trepidas, ne diffideas, hac omnia Deus ad li-*

*bellam, & vel ad ultimam unciam partem examinavit.
Non patieris ab illo vel minimum, quod non velit Deus*

*te pati. Omnia nobis ad dimensionem venient. Hebreus
vates ejus rei certus: *Cibabis, inquit, nos pane lacrymarum,**

*& potum dabitis nobis in lacrymis, in mensurâ. Et quidem
mensura tam definita certaque, ut eam non excedatvel*

*guttulâ. Quod Augustinus, ut solet, excellenter sine in-
terpretratur: *Quid est, inquit, in mensurâ?* *Apollonius audiebat**

Fidelis Deus, qui vos non permettit tentari supra id, mod-

quam potestis ferre. Ipsa est mensura, ut crudelias, non at

opprimaris. Cum vero liberalissimus Deus voluntates & con-

delicias partitur, mensuram bonam, confortam, cogi-

*tarat, superfluentem dabit in finum nostrum: *Rohit in bonis omne desiderium nostrum.**

Ergo expecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor Ps. 153. tuum, & sustine Dominum. Cave vel modum unquam,

vel tempus ponas divinis miserationibus. Deus subinde non prius opitulatur, quam extremè laboremus, jam ultimæ linea admoti, jam in extremâ stantes regulâ. Mediæ saepe hostibus, mediis flammis, mediis fuscis, Deus opifex & hospitalis est: & has opitulandi vices fa-

pissime cum Matteo participat.

§. III.

Narrant optimi ac prisci scriptores, Eusebius, G. Gorius Turonenus, Evagrius, qui è aetate vixit, puerum Hebreum Constantinopolis Christianis adolescentibus immixtum venisse in templum beatissimam Virginis Mariæ. His more illius evi dabant absumendum, quod superferuerat a distributâ Eucharistâ. Parentes nrauit, pueri vir seva bilis, & Hebreæ perfidie tenacissimus, ubi hoc recivit, Christianorum facia accessisse filium, & verò etiam ea sumpsisse, amens irâ redeundem puerum in viriaria domi officiacepit, & mox arreptum Siepi, in medios ignes precipitat, clausisque formacis oculum. Mater, ignara rei, filiolum triduo non sine lacrimis qua-
serat. Demum ad fornacem viriariam delata, gemitus & lacrymas domesticâ libertate laxavit. Hic puer etiam sanissimus se vivere, sed clausum teneri respondit. Exemptus ex hoc carcere affirmavit, Dominam velle purpureâ praesignam sibi opitulatum venisse, prunas lo-
puisse, & verò etiam eum atulisse. Atque hic adolescentes

De fiducia. Pars I. Caput XIV.

813

quā cum matre lustrali fonte tinctus est. Partem Justinianus Imperator Christianae religionis pertinacissimum hostem ad sicutum suspendi justit; uti Callistus memor. Verè Deus adjutor in opportunitatibus, in tribulatione. Et quanto magis quis hanc Dei providentiam agnoscit, tanto maiorem in Deum fiduciam gerit. Nimirum.

Fortis ille est, qui non in se fortis est, sed in Deo.
Post Domini reditum in calum Petrus & Joannes Apostoli templum ascendeant precaturi. Ad templi portam, quae Speciosa vocabatur, homo claudis ab ortu sedebat stipem colligens. Is cū vidisset Petrum & Joannem jam ingressos templum, eleemosynam ab iis perinde ut a ceteris petebat. Negavit Petrus pecuniam fibi esse, id porro daturum pollicitus, quod dare posset. Mendicus spē latet avidus oculis ac manus beneficium praefabulator. Hic Petrus: *Argentum, inquit,*

*& aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do: In nomine Iesu Christi Nazareni surge, & ambula. Et apprehensus claudi dexterā, in pedes hominem exire. Ille jam commōdē non solum stare, sed & ambulare, currere, exire, kerfusim quōd usum pedum, quo semper caruit, accepit. Res admiranda. Porro illud Apostoli dictum, *Quod autem habeo, hoc tibi do, singulariter expendendum.* Autrum, inquebar, & argentum quod ē terra viceribus eruitur, non habeo; sanandi gratiam, quae cælo submititur, hanc largior. Crumenā utor Fiducia in Deum. Ex hac multis milibus beneficiis impetrari difficult non est. Fiducia in Deum nemini non prætendit, omnes opulentat, neminem, juvari volenter, deferit. Quisquis hac Fiducia earet, crumenam licet habeat, non nisi perturbari habet. Et qui mercede congregavit, misit eas, inquit Aggeus, in faculum perfunsum. Qui virtutes colligit, & Fiduciam hanc negligit, in faculum illas perfunsum mittit. Qui fibi suisque viribus vel opibus, vel arti aut homini fudit, quamvis ingentia edat opera, omnia tamen in crumenā mīrit perfunsum; multum laboris, serii fructus viri quidquam reperiit. Nimirum virum fiducia & Milonem, & innumeros alios perdidit. Fiducia in temere creata quaecunque inanis, perfunsus facculos est. Fiducia in Creatorem, gazophylacium est inexhaustum.*

Ad erigendam in Deum Fiduciam, assidue obver-
funtur animo illa Domini verba: *Ego sum, NOLITE
TIMERE.* Ad que nos nihil amantis respondēbimus,
quā illud: *Dominus est, quod bonum est in oculis suis, faciat.*
Illi fido, illi me torum penitissimē trado.

Patrex Aegyptius Joseph postquam fratres suos, ut Augustinus loquitur, medicabilis tribulatione duxit, fīm. 82. de illos corrigeret, denum velut personā posita: Ego, inquit, sum Joseph frater vester. Cūque in pavor nimis vocem intercluderet, ille iterum elementer: *Ac-
cedite, inquit, ad me: nolite pavere.* Hæ Christi vices sunt ad fuos in calamitatibus constitutos: Ego sum Christus pro vobis cruci affixus: nolite pavere. Ego sum, confide, ego vici & mundum & diabolum. Vestrum est, uti meis victoriis: Confidite.

Sic olim in Isaaco Deus: *Ego sum, ajebat, Deus Abra-
ham patris tui, noli timere, quia ego tecum sum. Confidera,* inquit Chrysostomus, *Dei sollicitudinem, ut illum resvoillet
ad fiduciem faciat.* Ego sum, ajebat, Deus Abraham patris tui, qui patrem tuum glorificari, & pergérimum ac advenam, illustrarem omnibus mortali feci. Ego sum ille, qui hunc ita cre-
scere feci, & in omnibus curam ejus gessi. Ego sum, ne igni-
tias, ne te iudicetur, & mirum videatur, quod ab Abi-
melech si expulsus, quod à pastorebus sis injuria affectus. Malita-
talis & pater tuus percussis, & inde gloriſor effectus es. Ne
igitur hoc te terreat; Ego enim tecum sum. Ideo haec fieri
permitto, simus vobis & declarari tuam virtutem, & mani-
fестиari mentis illorum pravitatem, ut & proper huius te coro-
nem. Tecum enim sum, ideo & invictus eris, & inseſtansibus
potentior, & invadentibus foris. Et tantam tuu curam ha-

A bebo, ut invidiosus illi sis futurus: Ego enim tecum sum.

En Deus omnium conditor, hominis unus se Dominum vocat, Ego sum Deus Abraham. Ita, inquit, eum mibi feci proprium, ut apud me reputetur tanti quanti alii omnes. Quisquis totu animo divine fidit providentia, is Deum tam sibi benevolum, tam sui follicitum habet ac providum, ac si Deus se solum in orbe ac unicū habeat, quem caret. Huc illa spectar promissio. Firmabo super te oculos Psal. 31. v. 8.
meos. Ita te tuusque res cordi habeo, ac si præter te mortalium aliis in terrā non sit. Ergo confide fili. Ego sum, noli paveri.

§. I V.

CVm regina Esther vitam populo suo exoratua ad *Esther c. 15.*
Assuerum regem ingredia, illum in sublimi folio, *vers. 9.*
auro & gemmis parentem cerneret, subito tam ter-
rifica majestatis aspectu expalluit, obmutuit, corruit.

*Convertis, Deus, ut lacra pagina loquuntur, spiritum re- *Ibid. v. 11.*
gis in mansuetudinem: & festinus ac metuens exilivū de folio & 12.
suscitant eam ultis suis, donec rediret ad se, his verbis bla-
diebatur: Quid habes Esther? Ego sum frater tuus, noli metue-
re, non moreri.*

*Dominus Iesus rex orbis jam redivivus non solum
salutari suos voluit, & quidem his ipsiis verbis: *Ite, mun- *Matth. c. 28.*
tate fratribus meis: sed & ipse illorum medius stetit, *vers. 10.*
quos & suavissime affatus: Ego sum, ajebat, nolite timere. *Luc. c. 24.*
discipulis amantissimis. Magister, hoc nobis famulus mi-
tissimus Dominus, hoc omnibus in se sperantibus pro-
videntissimus pater: assidue instillat: Ego sum, nolite
timere, habete fiduciam. Et quoadmodum Deus Jo-
seph Imperatorem his verbis animavit: *Sicut fui cum Mo- *Ioseph cap. 1.*
se, ita ero tecum: non dimittam neque derelinquam te.* Ita *vers. 5.*
nos omnes & singulos ad fiduciam Christus exstimas. Sicut fui cum amicis meis omnibus, ita ego tecum, non
dimittam nec derelinquam te: Tu modo mihi fide. Et
C quod magis adversa urgunt, hoc magis fide. Auxilium
meum plerisque tanto vicinus est, quanto creditur
esse remotius.**

Hoc Bernardus clarissime: *Ego autem disco, inquit, si *Bernard,*
deli homini magis & inner flagella flendum.* *epist. 256. ad
Eugen. init.*

Theodosius a Constantini Imperatoris dux belli strenuissimus, antequam ab impio Licinius jugulareretur, *Anno 316.*
cominavat, ignea cælo jacula in caput suum delabi, sed *mentionem*
& una vocem audiebat: *Confide Theodore, ego enim tecum* *illius facit*
Cesar Baro-
*suum. Non multò pôst à satellibut ad Liciniū pertra- *nus, qui &*
ctus. Et quia Christum jurare noluit, immanissime fla- *flabulas in*
gellarus, & ungulis ferreis laceratus, globis plumbeis *secretiores*
confunditi dentes, latera facibus adusta; nec tamen con- *corpis par-*
stantissimus heros animum, mutavit. Ubi famem & cruciatu *tes horribili*
squalorem carceris diebus quoique pertulit, affixus est *af-*
cruci. Atque ut tormentum simul & ludibrium esset, *feris immis-*
grandius, adductus est puerorum agmen, qui Theodo- *fas, tom. 3.*
dorū infelici arbori suspensus, sagittulis certamin *mibi p. 150.*
configrent. Inter haec cū ludibria rum tormenta
Theodosius exclamans: O Domine, inquit, an non di-
xisti, Ego tecum sum? Nun verò cur recessisti a me?
Omnia in me properant ad mortem: tu spiritum meum
fusce. Huic Angelus suppetitas missus: Quid quereris,
inquit, Theodore, Deum à te recessisse? Ecce tecum
est; consumma cursum. Consummatum felicitate. Nam *Anno 308.*
post complures suorum spectatorum Christo adjun- *Cesar Baro-*
ctosplexus est capite. Ita Deus sapientissimus est, cum *nus, tom. 3.*
abesse longissime putatur.*

Theodojunius Procopius, qui ante Neanias *num. 308.*
dicebatur. Huic Christus visendum se præbuit, sed vul- *mibi p. 28.*
neribus deformem & in cruce pendente, dixitque: ubi fidicu-
las, ignes, *ubi fidicu-*
Ego sum IESUS crucifixus Dei filius. Profuit beato Proco- *las, ignes,*
picio haec videlicet. Horribiles namque cruciarus subiit *angustias, fa-*
constantia ingenti. Demum capite plectendus, dum *ces, tormenta*
precaretur, auditā est vox: Confide, ego tecum sum. *maxima ab*
coaderata narrat.

Quomodo

Quomodo igitur Christianus timidus ac remissus animo cadat, si serio expendar: En hic adest, qui momento juvare potest: quid patiar, & quantum patiar, scit exactissime, nec auxilium subtrahit, sed abscondit? Nemo mihi vel pilum laetit, si ille nolit. Si Deus pro me, quis contra me? Quidquid patior, ab ipso est, & a paternâ ipsius manu. Etenim certissimum sum, nihil me unquam passum, nil pati aut passurum, quod non ipse velit ut patiar. Quid igitur mihi ab ipso mali metuo? omnia cura providentissime, omnia disponit amantissime, omnia potest absoluissimâ, immensâ potentia. Nihil illum effugit, nihil later, nihil praterit. Illi perfidè fidere, est rebus omnibus superiorum, insuperabilem esse.

Evagrius

lib. 4. cap. 6. ferrum anno quingentesimo vigesimo octavo, quo tempore Deus viro sancto id confidit, ut aedium foribus inscriberetur: *CHRISTVS NOBISCVM; STATE.* *Misell. l. 16.* Cedren. in Annal. Ni- ceph. lib. 17. Quicunque hoc suis dominibus inscriberunt, iis terra tremores nihil obficiunt. Inde ubs novo nomine dicta est Theopolis. Ejus rei testes sunt Evagrius, Theophanes, Cedrenus, Nicephorus. Idem de homine illo affir- maveris, cuius pectori altius inscriptum: *CHRISTVS MECVM; STO, ET ILLI FIDO.* Ubi hac aedium frons est, ibi Christus propagator est, qui calamitatem omnem amantissimis illis vocibus solatur, *Ego sum, nolit- mere, nec hostem ullum nec illa adversa. Ego sum adju- tor in opportunitatis, in tribulatione.* Bellabunt aduersum te, & non prevalebunt, quia ego tecum sum, ait Dominus, ut liberem te. Hic civitas munita, hic columna fetrea, hic murus ætus est.

Luc. c. 24, vers. 36.

Hier. cap. 1.

vers. 19.

S. VI.

I. Lipsius **C** Arolus V. augustissimæ memorie Imperator, *lib. 1. monit.* cum in Germania ad Ingolstadium copias habe- polit. *cap. 7.* ret, cinxissentque cum ingenti exercitu foderati hostes, *mag. 10.* & æncorum tormentorum copia ferream grandinem Magnæ in castra ipsa non sine gravi perniciose immitterent; am- Deum si- duciat fide- runt: Carolus V. Imper. *Franci.* stem proditus ad prælium, magnâ cum balistarum *Eborac. in orat. fidei.* vi repellere conabatur hostis. Itaque iterum monebat Bononia di- tur, saluti sua consulet, quibus animosè respondit: Canes, qui valde lassant, non sunt valde metuendi. Nec est quid timeamus, cum resilio Dei satis vallati simus. Nimis Angelus suis mandavit Deus de te, ut custodi- Ps. 96. v. 11. ant te in omnibus viis tuis. Nec quisquam Deo minus fidelis, quam qui divinam providentiam non agnoscat. Agnoce illam, & habebis in Deum fiduciam.

Corcketus

de dictis

memorabi-

litibus.

Ludovicus

XII. Gal-

iliarum rex.

Pelagius li-

bell. 7. nn. 9.

Macarius

Egyptius.

Quae Ludovico in hostes, hæc Macario fiducia fuit in cacodæmones. Macarius Ægyptius à precipiti nocte depreclus sepulchrum subiit, ubi ossa cadaverum in acervum fuerant aggesta. Hic, quod somnum vir sanctus haberet benignorem, loco cervicalis cadaver unum capiti supponit. Ægræ tulerunt dæmones tantam hominis fiduciam, & ut illum terrerent, cadaveris osibus affixerunt voces, quibus alter alterum provocabant adabitum. Illud præcipue cadaver, cui Macarius indormiit, articulatè hoc respondit: Venire, si possem, sed incubantis premor pondere. At senex impavidus suo capite corpus subiectum tundens: Surge, inquit & abi, si potes: ego hic vel te nolente pernoctabo.

A Ingens viri animus & fiducia, que divinis subsidis & bonâ conscientiâ nixa nihil admittebat pavoris.

Sed vix illus (quod sciā) hac in re audacior fuit. Hilarione, fortissime dæmonum fraudes coemptis: quippe qui in solitudine saepius intemperâ nocte pan voces infantum, jam balatus ovium, jam magius boum, nunc planctus mulierum, nunc rugitus leonum, modò strepitus armorum, variarumque portentosa cum audit & irrisit. Ceterum aufus aliquando has ex orco larvas explorare, Domina crucis signo intractus ad lumen lunæ rugorio egreditur, sollicitèque circumspiciens, ecce currum directis in se equi volantem conspicatur. Hic ille Iesu Nazareni nomine vocato, professo mansit vestigio, eventum rei expectans. Tum verò terrifica illa bigatum species subito terrâ hiatu ante oculos absorpta est. Partiebant montes, & natus est ridens mus.

Hæc diaboli vaframenta, hec illius stratagemata Diabolus sunt. Metum inicit, pavorem incitat, horrore afficit, difficultatum montes opponit, ærumnarum maria effundit, modis omnibus perterrefacere satagit. Nos, si viri fumus, si Deo fidimus, hec omnia uno spiritu difflamus: modò illud affidue animo verteret: *Ego tecum sum, noli timere.* Tu mihi adeo es curæ, perinde ac siolum te curem: quæ pateris, mea providentia ab eterno prævidit; quantum tibi, & quamdiu patientium sit, voluntas mea decrevit; quibus auxiliis omnia pati possis, sapientia mea constituit; ut utiliter patiaris, meus amor dispossuit. Ergo timere noli: ego sum, ego ipse sum, & tecum sum. Tu mihi tantummodò fide, & quæ ui offici sunt, age, cetera omnia providentia mea secundum omnia committire. Nulla hic fallacia, nulla rerum jaeta, ubi mea in honore est providentia. Fide mihi.

S. VI.

R Egem ajunt ingenti apparatu epulum navale proceribus regni dedisse. Maris portus regio huic convivio delectus, nec ullis sumptibus parsum. Omnia hilaritatem & magnificam admirationem spectabant. Ornabantur triclinia, ficiabantur mensæ in ipsa aquarum instabilitate. Epula, epulatum disci & patine, venum viniq[ue] cadi & pocula; modi musici, mensarum argentei triumphi, bellaria oculorum fercula, omnia hic regia. Nec silvula in aquis deerant, nec hortorum & Veris honores desiderabantur. Omnia gratiarum concordiam hue commigrasse diceres. Nova hic & mira, sed illud longè nitritum & omnibus post leculis memorandum; non dominorum tantum, sed & famulorum gula, vino & epulis sepulta. Et quod omnibus retrò annis inauditus, mare ipsum hic convivam egit, nam plus convivis omnibus perhaust. Quidquid enim tollebatur è mensâ, mittebatur in mare, orbes scilicet lanceas, paropides, scutella, pocula, cypri, chrysendeta, & omnis abacorum argentea supplex post brevem usum in aquas excutiebatur. O liberalitatem aut potius, sit verbo venia, prodigalitatem nimis angusti, æternis dignam annulibus! Sed expectate, quæ non dubius omnia. Substringite judicium, & non præproperè nimii luxus convivatorem arguite. Rex ite, quem dixi, non liberalissimus tantum, arque magnificissimus, sed & summè providus fuit. Nam in apprando aquatilis hoc convivio, idante omni curavit, ut amplissima retia sub aquis expandenterent, quæ latenti sinu exciperent, quidquid in aquas dejecterent. Ita non tantum nihil supellectilis argenteæ periret, sed cum attraherentur retia, ingens piscium numerus eft inventus, vel fecundus dejecti thesauri.

Sed quis iste rex tam magnificus, tam potens, tam liberalis, tam & providus? Supremus rex cali, bonus Deus. Et videre quam omnia exactè congruant. Jofsefat Deus in Hussei principis Jobi supellectilis & bona indicem

vid. cap. 1. indicem scribi. Scriptus est iste: *Iobo nati sunt septem filii & tres filia. Et sicut possestio ejus septem millia ovium, & tria millia camelorum, quingenta quoque juga boum, & quingenta asinae ac familia multa nimis. Sed quorsam hic index & apographum?* Jam ardietis, quâ ratione omnia illa in mare præcipitata. Igitur Jobi opulentia ad incitas hoc modo redacta est. Adiuit Deus, valavit, demolitus, mactavit, depopulatus est omnia. Ventus liberos, ignis partem pecoris, hostis ce tera rapuit. Job ipse in fiumetum è solo ejectus est. O prodigalitas incredibilis! Itâne, mi Deus, amicos tuos, itâne illorum bona diffîpas & prodigis? Nolite pavere, ait Dominus, & expetate finem: *Iobo non penitus peribit, nam ego amplissima providentia mea retia expandi.* Hac ubi attrahuntur, omnia cum ingenti fœnore redibunt. *Dominus autem benedixit novissimum Iob magis quam principio ejus.*

vid. cap. 12. Audite denudò indicem honorum Job. *Et facta sunt ei quatuordecim millia ovium* (pro septem millibus) & *six millia camelorum* (pro tribus) & *mille juga boum* (pro quingentis) & *mille asinae*, cùm ante quingentes solūm habuerit: geminato fœnore omnia redierunt. Imò & liberis sunt redditū. Nam iterum fuerunt ei septem filii & tres filie. Sed, quæfô, cur Deus omnem pecoris numerum duplicitum reddidit, tantum in liberis dandis contraria, non viginti sed decem liberos concessit? Imò verò Job & in liberis fuit cunctis numeris ducator. * In lucis reuocandi tamen, & in lucis reuocandi tamen.

Ita Jonas exclusus est in mare, sed cetus inflat reis excepit Jonam, ut redederet. Ita Deus cum unoquoque nostrum quotidie agit. Si Deo fidimus, rerum nostrorum nihil perdimus. Nam perditas, aut hic, aut loco meliore recipimus. In hac vita sepius monstravit Deus, quid sit factus post hanc vitam. Amissa fortan est pecunia? si fides Deo, thesauros pro eâ recipies, aut hic, aut loco meliore. Amissa est valetudo? fide Deo, redetur auctior, vives æternum.

Amissa omnia perdidit Joseph ob fratrum invidiam, sed omnia recepit & plura. David ob Absalonis filii rebellionem omnia amisi; sed hic quoque omnia, & plura recuperavit, quia cum suis omnibus in divina providentia rete cecidit. Hinc illud latissimum Carmen:

Quantas offendisti mihi tribulationes multas & malas, & conversus vivificasti me, & de abyssis terra iterum reduxisti me.

Amissa fama? Fide Deo, non si fama perdita, sed in vericulum divinae providentiae delapsa: Immortalis gloriâ circumflues. Quidquid denique amissum conqueraris, si Deo fidas, non est amissum, sed in providentia divine fundam conjectur. Redderunt Benedicet Deus novissimus tuis magis quam principio, recipies univera. Non igitur expavesci, nec vanissimis lamentis te confice. Frustra & in perniciem tuam conquereris, doles & angeris fructus; superfluo luctu inania hac deploras, quæ longè auctiora, si Deo fidas, ad te redibunt. Nunc dum vivimus, medio mari sumus & fluctuamus; ejiciuntur nostra in fluctus, nos ipsi denique ejiciemur. Quantas nobis offendit Deus tribulationes multas & malas? Sed confidite: conversus vivificabit nos, & de abyssis terra iterum reducet nos.

Firmemus animum in tam lata & planè ridiculas rerum jaæcturas: omnia in aquas excutienda sunt: opes, valetudo, honores, vita ipsa, & quidquid in vita cari aut

vid. cap. 3. A preiosi est; mare hoc glutit omnia. Nos si sapiimus, & extensum divinæ providentiae rete cogitamus, ridebimus ad hos jaæctus, & ore hilari dicemus: Dejicantur ista, percant, mergantur: nihil perit, nihil submergitur iis, qui fiduciam habent in Domino. *Qui confidunt in Dominio, sapientia, intelligent veritatem.* Hanc scilicet, quæ divina providentia omnia quam integerim & summa fiducia docet esse committenda. Audiat orbis universus: cum Siracide proclamo: *Scitote, quia nullus speravit in Domino,* Eccl. cap. 2. & confusus est. vers. 11.

A C T I O N E S FIDUCIAE IN DEUM.

1. Veræ in Deum Fiducia est, in rebus omnibus, 1. Praxis praefertim adversis, non sollicitum esse, dubitatione non fiducia in Deum.

B 2. Audite denudò indicem honorum Job. *Et facta sunt ei quatuordecim millia ovium* (pro septem millibus) & *six millia camelorum* (pro tribus) & *mille juga boum* (pro quingentis) & *mille asinae*, cùm ante quingentes solūm habuerit: geminato fœnore omnia redierunt. Imò & liberis sunt redditū. Nam iterum fuerunt ei septem filii & tres filie. Sed, quæfô, cur Deus omnem pecoris numerum duplicitum reddidit, tantum in liberis dandis contraria, non viginti sed decem liberos concessit? Imò verò Job & in liberis fuit cunctis numeris ducator. * In lucis reuocandi tamen, & in lucis reuocandi tamen.

3. *Vera fiducia divinum illud promissum, Ego tecum secunda, cum vobis, ego tecum ero, sibi altissime gerit impressum.* Sic enim Isaías loquitur: *Nolit timere, quia redi- 1sa. cap. 43. misse es te. Cum transferis per aquas, recum ero, & flumina non operient te: Cum ambulas in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te.* Sic fuit cum Noëno in Arcâ, sic fuit cum Daniele in leonum fovea: sic fuit cum Josepho in carcere & cisternâ: sic fuit cum tribus Hebreis juvenibus in fornace Babylonica: *Novit Dominus prois de tentatione eripere.*

4. Qui vera fiducia est, eo semper animo precatur, Tertia. ut nihil dubitet suas preces, si quidem justa petat, certò exaudiendas. Nam instar oraculi habet istud à Chrylo- Chrysostom. dicendum: *Si cum hoc studio mentis accesseris, & dixeris: hom. 14. in Niſi accepero, non recedam, prorsus accipies: si modo talia possum. Matib. laveris, qua & illum, qui rogatur, dare debeat, & accipere tibi, qui precaris, expedias.*

5. Magnæ in Deum fiducie luculentum indicium Quarta, est, injurias quaquamque, seu graviores illas, seu minutulas & leviores, exporet & animo condonare, insuper auctari loco, präcations pro iis, qui injurias intulerunt, adjicere. Optimè dixit Tobias: *Fiducia magna erit Tob. cap. 4. coram summo Deo elemosyna omnibus facientibus eam.* Nam v. 11. & 12. ad Deum, & quidquid petierimus, inquit Joannes, accipie- v. 21. & 22. mus ab eo. Sulanna tantò fidenter, quanto innocentior.

6. Qui verò pecunias in egenos tribuit, etiam si liberalissimus sit, non tamen ideo videtur sibi defuturum unquam diffidit: imò semper robalivus sperat, tanto se fore diuiri, quanto pauperes se ferent liberaliter. Hoc enim Deus in more politum nunquam habuit, ut patetur se vincì beneficis.

7. Qui Deo in omnibus verè fidit, ita loqui consuevit: *Quidquid in re sit, spem atque fiduciam milii nullus hominum, diabolorum nullus eripiet.* Etiam si Deus 1ob cap. 13. occiderit me, in ipso tamen sperabo. De futuri nil angor, vers. 15. Deus providebit. Quamvis adversa sint omnia, minentur Gen. c. 12. omnia ruinam, Deus providebit. Quod præfens est, mo- vers. 8. mentaneum est, futura licet terribilia sint, me tamen non terrent, Deus providebit. Porro mea in aquas dejici non tantum patiar, sed ea ipse dejiciam, quia certissimus sum, omnia quæ mihi vel hostis ademerit, vel mea manus

Ecclesi. cap. 2. vers. 11.

manus in egenos sperferit, à divina providentia reti ex-
cipienda. Redibunt ad me omnia, & auctiora. Scio sa-
ne, scio, quia nullus speravit in Domino, & confidit est.

CAPUT XV.

Rosa è Chalybe, seu, Perseverantia.

§. I.

FERREA & chalybea est hæc Rosa, quâ designamus
PERSEVERANTIAM virtutum omnium coronam.
Alii flores hiemam oderunt & abdunt se; non caput,
non brachia, non pedes efferrunt. Stat hæc Rosa æstatis
& hiemis patiens; non ut fucus tegitur, non ut vitis ope-
ritur, non ut amaracus, aut libanoris * coronaria trans-
ferratur. Rosa hæc nivem fert & solem, inter æstatis blan-
ditias & injuras hiemis perdurat.

*B. Maria in prosperis & adversis perseverantissima: stetit ad conciones, stetit ad crucem filii: adfuit miracula patranti, adfuit & in patibulo exprimenti: æstare perfstant & hiemis, inter luctus & gaudiorum vices, admirabilis perseve-
rantia exemplum.*

Ut autem divinæ matris perseverantiam sublimem
penitus capiamus, quot annos extra cælum egerit, in-
dagemus. De hujus Virginis estate lis varia. Fuerunt, qui
dicent, Virginem post filii abitum, uno solum anno &
quæ, & aliquot annis tertia relictam. *P*rum hoc vero simile.
Alii centenam Virginem ad annum alterum Claudi Imperatoris pervenisse, qui à Domini morte fuit undeci-
mus. Neque hos sequimur. Invaluit plurimorum senti-
tia, Virginem obijisse, cum annua ageret sexagesimum
tertium. Hanc Turrianus opinionem vulgi nominat.
Non contradicimus; nec tamen placet vulgum hæc
ducem agnoscere. Uteunque constat, Virginem matrem
cum filiis in cruce moreretur, annum egisse quadragesimum octavum. Nam cum inter paleas in specu
Bethlehemitica Christum orbis pareret, annum egerat
decimum quintum. At Christus ætatis anno trigésimo
quarto inchoato in cruce actus est. Inde certiore plu-
rium consensu assertimus, divinam hanc matrem ad an-
num septuagésimum secundum aetate progressam, eā
que ratione viginti quatuor annis filio superstitem vi-
xisse. Ita Epiphanius, Cedrenus, Baronius, ita alii.

Atque hinc liquet, quām patiens fuerit cælestis Vir-
ginis Perseverantia, quā septuaginta duos annos in tan-
tis & filiis & suis ærumnis ad beatissimum finem perdu-
xit. Hoc quidem tempore, quo inter homines erat, æ-
pius in celo & cum Angelis quām cum hominibus age-
bat; omne reliquum divinæ Matris vivere tranquillum
potius morti noninsumus, quām vivere; in terra hærebat
corpte, orbes cælestes & Angelorum ordines pera-
grabat animo: cupiebat emori, & esse cum filio; suis ta-
men desideriis totius Ecclesiæ bonum præferebat, suam
divinæ voluntati perfectissimè subieciet. Fluebant ex
oculis lacrymarum gemmulae, ex imo pectori suspiria
& gemitus erumpabant, sed dulces gemitus, mellita fu-
spina, quæ Perseverantia provocabat, quæ amor edul-
cabant.

S. Tho. 2. 2. q. 137. art. 1. condit.
Differentia inter per-
severantiam & constan-
tiam.

Perseverantia Thomæ Aquinatus virtus est, per quam
homo in operibus honestis perficit. Constantiam por-
rò & Perseverantiam sic sit differre. Perseverantia do-
cet hominem bonis aëtibus inhærente, contra omnes
difficultates ex aëtuum diuturnitate provenientes: at
vero Constantia munit hominem adversus difficultates
è quibusunque alius impedimenta emergentes. Hinc
Perseverantia principalior pars Fortitudinis est, quām
Constantia. Ad eoque illa demum vera est Perseverantia,
quæ continuum perfectionis studium, & indefessam
virtutis exercitationem ad supremum usque hal-
lum conservat.

A Veritatis oraculum est: *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* Ad hanc Perseverantiam laetissimum est invitat, qui perseverantia primum monstrans: *Ego Ap. cap. 1. v. 1.*

Tres ajunt esse gradus Perseverantie. Primus est Tres gradus Velle ac cupere Perseverare. Virtutis cultor seipsum extimulans: Cur, inquit, ram fultus sum, ut cum corpori spiritu, consummum carne? Nolo esse arundo ventis agitata; nolo mutari cum lunâ. Progediamur. Alter est, Firmiter velle, quod recte cæptum est, seseque cunctis obstaculis acriter opponere. Perseverantia cupidus cum Paulo proclamat: *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Pergamus, ut ei placeamus, cui nos probavimus. Tertius est, Cum gaudio perdurare ad finem. Fanum quies, laborem sequitur merces. Sic igitur curramus, inquit, ut comprehendamus.

Augustinus seipsum ad Perseverantiam cohortatus: *Tu, inquit, non poteris quod isti & istæ? An verò isti & istæ semetipsi possunt, & non in Domino Deo suo? Quid in te flas? & non flas? Projice te in eum, noli metuere, non se subraber, ut cadas. Projice te securus, excipiet te, & sanabit te.* Hoc sibi sapius quisvis occinat: *Tu non poteris, quod isti & istæ? Nihil ad constantem rerum asperarum tolerantium efficacius, quām cogitare eadem multos fortibus animis fuisse perpessos. Pudet enim generofum spiritum non posse unum, quod potuere innumerabiles. Quæ cogitatio non in laboribus solum, qui difficiles, sed in doloribus etiam & cruciatibus, qui milierum videtur, in ipsâ denuo morte profuerit. Tu ergo durare non possis, cūernas tot alios constantissime duravisse; vel idololatras intuere.*

§. II.

Quod Fabius Maximus laudatissimæ in bello gerendo
Perseverantia fuit. Cū enim Romanum Imperium
Cannensi prælio fractum vix sufficere ad exercitus
restaurandos videretur, Fabius frustrari & eludere Po-
norum vires, quām cum iis acie totâ confligere, longè
conducibilius existimavit. Idecirco pluribus Hannibalis
comminationibus irritatus, spe quoque bene gerenda
rei oblatâ, nunquam tamen a consili frumentum rece-
pit, ne parvi quidem certaminis discrimine. Et ita, quod
difficillimum est, irâ & spe ubique superior apparuit.
Ergo ut Scipio pugnando, ita hic non dimicando, Ro-
manam servavit; alter enim celeritate suâ Carthaginem
opprestit, alter cunctatione ita egit, ne Roma obru-
posset à Carthaginé. Et tu homo Luna, non poteris
quod isti?

Non minus singulare Perseverantia specimen dedi.
Ephilates vir efficacis facundia. Hic Athenis iustus est
publicè accusare, & inter ceteros deferre nomen Demostrati, cuius filius Demochares excellentis forme
adolescens fuit, Ephilati longè charissimus. Venit ergo
adolescens oratus Ephilaten ut parcùs patris criminibus insisteret. Persuaseret hoc utique vel murus soli
satis loquente formâ, nisi se, qui rogabatur, virum gel-
sisset. Nam Ephilates accedente ad se Democharem
neque ferociter repellere, neque supplicem suis genibus
advolutum intueri sustinuit. Sed, ut libi constaret, oper-
to capite gemens pasius est expromi preces. Nihilominus
cœpti perseverantia Demotratrum sincerâ fide accu-
satum damnavit. Victoriam nescio laude an tormento
majore partam, quoniam prius quām solum oppre-
sist, seipsum Ephilates vicit. Et tu homo inconstans
æ puellarum Perseverantia vis superari?

Hebrei adolescentes duo in Mauritania Tingitana
educati, Lusitanos mercatori, ob æs alienum nisi, à pa-
tria sunt dati. Eam ob caußam Mazagan (urbis est Lu-
sitanorum in Africa) attinebantur. Horum alieno no-
cturno visu senex ore cultaque venerandus persuaderet, obij-
ut exatâ

ut exuta superstitione Judaei Christum induat, & Pe-
tri nomen assūhat. Experitus adolescens socio narrat
sōnnum, & monstrat salutis viam. Jamque idem utri-
que consilium erat: hoc unum metuebant, si fūgerent,
ne creditorem iure suo fraudarent. Igītū differunt &
celant, dum illi à patruo satisfactūt. Jam liberari, ab-
eunt urbe cum cognato. In viā animo votōque Chi-
ristianos se profiterunt, & reddituros unde discesserant.
Proinde ille aut abeat solus, aut addas se ipsi comitem,
parentis loco futurus. Hæc illos simulare, initio cenfer-
patruis. At ubi videt, rem agi feriò, promissis onerat,
terret minis, ut injectam mentem à nefario quo excutiat:
obstrūctis adolescentium auribus, postrem in lacrymas
& in preces itum. Sed fausta & hoc. Sic ambo in ut-
bene revertuntur, deserto patruo. Alter paucis pōst
diebus Olysiōnēm navigat, ad Carechumeriorū edes,
manet alter in Africā, sed morbo implicitus, ut illu-
strior esset ipsius Perseverantia. Nam adolescentis pa-
ter & patruus homines pecuniosi, & atrocissimā, quen-
dam Maurorum ducem p̄m̄is expugnāt, ut equi-
tum curram Mazaganum ducat, le fore comites. Du-
cuntur, sed obviam eunt in armis Lusitanī, & utrinque
stant acies ad praelium intructæ. Maurus impetrato
alloquio, non se pugnatū eo die venisse affirmat, sed
tantummodo rogarat, ut Hebreo patri filium vide-
līceat & alloqui. Pērmissūt, prius tamen obsidibus ac-
ceptis. Hic pater omnibus quibus poterat & artibus &
machinis pugnabat. Sed frustra fuerunt & artes & ma-
chines filii discessi vīctor. Licit enim grandevus pa-
ter, augenda miserationi, Deum hominēque con-
stans questus ac ploratus diu duxerit, barbam sibi ac
crimes vulnerit, vestem etiam gentis ritu confiderit, nec
quidquam omiserit inventatum, nihil tamē profecit.
Nam animosus adolescentis, & cepti tenacissimus, ser-
monem & spem omnem praēcindens: Si me, inquit, di-
ligeres, pater, gaudeas hand dubiā filii bono, nec dif-
fertes agnitiō veritate in meā iūcūtentiam, quā unā
re nihil tibi nec utilius fore, nec gloriōsus. Ego qui-
dem ad consilium adjiciam & exemplum: hoc si feceris,
agnoscā parentem meum & amorem tuum: tu
verò quibusunque in rebus habebis filium non repa-
gnauem. Sin aliud velle pereundas, majorem patrem
Deum, cui magis obtemperandum est, quam homi-
nibus. Ita libere dico, me omnibus modis cupere
Christianum esse. Tam praelarum nomen aut aquā
promērēbor, aut sanguine ut scias esse vile corpus iūs,
qui gloriā animaē querunt.

His auditus pater, irritus consiliī mortēnsque, neque
enī turbidus animus, vera dijudicat, cum Maurorum
equitatu discessit. Juvenis admiranda Perseverantia
dato specimine, à Lusitanis intra mēnia receptus est. Et
tu non poteris quod isti & ista, homo Europe?

§. 111.

Sed sequitur etiam fēxus, & Virgines in hanc Perse-
verantia laudem veniunt. Puella Hebraea in templum
invitata à feminā Christianā curiosè circumspicit, &
dī-
versa interrogat, aras omnes circuit, nec tamē p̄cē-
sum Eucharistie pégma, quāvis monstrarum, videt.
Micatur, & caustam querit, cur res ranta, quanta dice-
batur, oculos effugeret. Subiecti Christiana (indubie
Dei mōniū) grande hoc arcanum, & rem maximē sa-
cram esse, proinde oculos, qui Christi luce perfusi non
sunt, aspectu ejus arceri. Ex eo tempore Hebraea Chi-
ristiane religiōnis studio exātūt, & clam māre Oratio-
nem Dominicā, & Angeli salutationem didicit. Ceterū
cā sūscipti baptūmī curā flagrabat, ut domo
profugerit, sed incāutius quām ut possit fallere. Nam
mater illam afflecta, verberibus affectam inclusi domi;
fugam iterum tentantem, durius coēcūt. Sed uerbū
interior Deus. Itaque terrui conatus fuit propter,

Tom. I.

A quo ad oppidi sacerdotem pervolavit, & ut aquā saluta-
ri ablueretur, magnopere petuit. Perseverantiam illius
firmavit sacerdos, & quia divinum hīc instinctum fēnit,
virginem illam in illustrissimā feminā Cracoviensis Pa-
latinī conjugi fidem & manū tradidit. Apud hanc
commōdē instrūcta, ceptorū perseveratissima (quod
in hac gente rarum) Christo renata est. Enī homo volu-
bilis & inconstans, pueri & puella Perseverantiam no-
bis p̄ceunt: Tu non poteris quod isti & ista?

Sed audijt, qui unicam uōrunt Perseverantiam in *Franciscus*
Bencius ad
annū 1591.

B quo ad op̄di sacerdotem pervolavit, & ut aquā saluta-
ri ablueretur, magnopere petuit. Perseverantiam illius
firmavit sacerdos, & quia divinum hīc instinctum fēnit,
virginem illam in illustrissimā feminā Cracoviensis Pa-
latinī conjugi fidem & manū tradidit. Apud hanc
commōdē instrūcta, ceptorū perseveratissima (quod
in hac gente rarum) Christo renata est. Enī homo volu-
bilis & inconstans, pueri & puella Perseverantiam no-
bis p̄ceunt: Tu non poteris quod isti & ista?

Et tu ventosi ingenii homo non poteris quod isti &
ista? Tu sapientia immortalem spitas vindictam, hac unā
Perseverantia clarus, quod ad dandam lādentī veniam
es inflexibilis & obstinatus. At longē satius est, hīc esse
variabilem, quām Perseverantia tam improbab̄ constan-
tem. Sed dicta confirmo.

Calatjetona in Siciliā filius erat unigenita, sine quo
mater vitam omnem injucundam putabat & acerbat. *Nicolaus*
Orlandinus
ad an. 1594.

C Filius ei omnia erat. Sed hic ipse ab infidilioribus ini-
micis miserè confossus est. Examīne corpus recenti
cruore oblitum, vulneribus deformatum, in maternas
ædes illatum est. Specaculum sūnē atrox & lucretum,
quod lacrymas non modò ei quia genuit, sed ipsi etiam
barbaris extorserit. Mater tamen alfectu tam dirō per-
cula, non immodiicis angoribus, nullis se dedit ejulati-
bus, nec inutiles feminarum plangores ac lamentatio-
nes imitata, sexum & naturam fortiter vicit. Nam ultio-
rem genus exactissimum esse censuit, injurias benefi-
ciis remunerat. Sie antī confituta (quod in matre
obstupescendum) non judicem sub sella imploravit, nec
auctōrem facinoris conquiri voluit, unum omnium ju-
dicem aquilissimum accepit, qui vindictam injurioso-
rum sibi reservavit, non quidem ut auctōrem cedis ad
pēnam suppliciumque depositeret, sed ut impunitatem
ei precatetur & veniam, quod certe fecit animo ad in-
credibilem Perseverantiam conformato. Nam & tem-
plum adit, vitaq; noxis p̄ventia deletis Dominum
corpus accepit. Et quoniam semel in Christum li-
beralis esse cōperat, viribus quoque ab eo est aucta ma-
joribus, ut quāmaximos ad virtutem progressus fe-
cerit. Ita quæ anteā non frequentissime Sacramentis
animū expiaverat, deinceps persequenter id medici-
nae genus uirūpārit.

Adē multū facit vel unicus generosior actus ad
exactam in virtute Perseverantiam. Et tu homo veraci-
lis & vase, pila sparīva & luforia, tu non poteris quod
isti & ista?

§. IV.

Ivre merita priorū mātri vere heroidi, & hanc jungs. *Franciscus*
Bencius ad
annū 1597.

mum relatus, in conspectu matris expiravit. Filii necem tam fortis ac constanti animo tulit mater, ut vieto genui funus profecta, postridie sacra mysteria suscepit in templo, miseritque, qui nuntiarent parricidis, se filii cedem dolorēmque suum Christi causā, jam illis condonasse. Hęc profectō heroica sunt & admiranda Constantia nobilissima prototypa. Quin imitanur, & viam nobis sternimus ad supremam in mortem Perseverantiam. Praxe potuerunt isti & istae, nos sequi non possimus?

Nec defunt in alio virtutis genere illustria Constantiae paradigma, inter barbaras etiam & incoltas gentes spectanda.

Annal. s. i. In Mexico vit impudens constantis pudicitiae femoralis Orl. d. nam aggressus, omnem movit lapidem, ut eam ad obsequium sui pertraheret. Pudicus autem animum nec minis nec muneribus expugnare potuit. Sed lasciviae morbus nil intentatum, nil relinquunt inanum. Flagitiū opportunitatem diu quæsivit. Reperit demum in loco ab arbitrio remoto feminam quam deperibat. Hęc ei quām blandissimè flagitium suadere, abundantem horari, reluctanti vim & minas intentare. Apprehensis denique capillis restituentem humi raprare, pugnis cedere, pedibus conculcare ac proterere. Ubi nihil, quod sui voti erat, impetravit, feminam arbori alligata verberibus crudeliter accepit. Ad extremum cum furor lascivientis cresceret, educto è vaginā gladio præsentem mortem atrociter minatus est. At illa invicta semper animo, & decetū sui perseverantissima: Malo, inquit, corporis vitam per quolibet cruciatum prodigere, quām exceptum pudicitia florem cum sempiterno dedecore deplorare. Aude in me, quod potes. Mori paratam habes: animus tuo vulnere non cadet. Erat quād vesana & nefaria hominis audacia posset progredi; sed quād progrederetur nullicet constantia, non erat. Tempori Deus adfuit, & aliorum interventu vires suas cogitatum scelus perdidit.

O Christiani, vos non potestis quod isti & istae? Hi homines Christiana sacra vix primoribus labris gustarunt, & tantos constantiae spiritus gerunt! mors illis in levi est, & charior pudicitia quam vita. Ubi nostra Perseverantia specimina? quid armorum gerimus castitatis tuenda? quis sanguinis torrens nostro scelus perdidit?

*Notum illud
Lucretii:
Est mihi qui
saluat casu
de peccatore
torrens
Sanguini
us —*

Sed addo miram in eodem genere Perseverantiam virginis. Precibus eam & maneribus corrumpe curiebat Mexicanus adolescentes. Cum fructu elecent omnia, vim & unā fraudem censuit adhibendam. Nocte quādam cum abesse sciret virginis parentes, transmissa pariete januīsque effractis penetravit se in conclave, ubi erat virgo. Sed erat ea fibi præferrissima. Etenim constanti animo milles se mori malle, quām pudorem amittere, non cunctanter professa est. At juvenis impotens sui ac ferox gladium stringit, vel sic sua vota extorsur. Frustra. Nec orationē mutat pudica, nec mentem. Ille tam amore quād ita incensus, os pugnis cedit, & vultus virgineos cruentat. Tum virgo politis humi genibus Dei matrem pudicitia præsidem, quanto potest nisi, in clamat. Sic infestus pudicitia latro, seu fatigatio, an timore accidentium absterritus, sine præda discessit. Et tu homo ignave non possis quod isti & istae? Recens vulnera, edificere conflictus pro cœlitate initos, monstratis experimentum tua Perseverantia. Ergo isti & ista cœlum rapient, & nos inter carnem & sanguinem volutati raptabimur in tenebras?

Hic non omiserim, quod priori satis affine. Nec enim laude sua fraudanda est virgo altera ejusdem gentis. Hęc amore virginitatis & magno celi desiderio tenetur. Enim vero cam sibi sponsam ambiosè cupiebat adolescentes. Cūque his precibus vix oblisti posset,

A quatuor sibi dies ad deliberandum virgo petuit. Hoc omne tempus & precibus & jejunis divine voluntati exploranda consumpsit. Die quarto cum Angelorum pane pridianam famem solata fuisset, animum conditori reddidit ad cœlestes migratura nupias. Hoc ubi auditum fuerit, renovatum, puto, videbitur Petronille vetus exemplum.

Et quia hic omnia quæ dissertatione nostrâ complectimur, ad Virginis beatissimæ cultum referimus, & quantum alii exemplo illius ad virtutem professent, docemus; Constantia illa silentio non involvenda, quæ Virginis æternæ festos dies vel extremâ fame coluit.

Fuit in Anglia anno millesimo quingentesimo nonagesimo vir pius & simplex, cui Georgio nomen. Hic canis compluribus in obsequio latentum Catholicorum duravit. Affidua demum operā suā est proditus. Multæ loco in pistrinum detrusus, cum labore atque incidiā pugnare habuit. Molam trufatam circumgebat quotidie impiger, velut damnatus longi Sisyphus laborans. Nec ferias amiebat ulla, nisi Dominico die publicum opus ex se quievisset. Illud tamen admirabilis Perseverantia renuit; omnes dies beatissime Virginis Mariae sacros ira coluit, ut nec precibus, nec promissis, nec minis, sed neque verberibus ad opus adagi potuerit; post minus & verbera hoc etiam in hominem tentare placuit, omnis ei derratis cū cibis. Sed pia cogitatio se animum occupavit, ut omnem corporis injuriam inferi haberet, mallorē esurire ac verberari, quām dies festos minus religiosi venerari. Pluribus diebus hunc tñore transactis, ubi viderunt domestici nihil agi, constantiam, quam ipsi amentiam vocabant, ulterius lassifere neglexerint. Hęc illud meum repto: Tu non poteris, homo mobilissime, quod isti & istae? Incasum, ac Gregorius, bonam agitur, si ante terminum vite deseratur, quia & fratera velociter currit, qui prius, quam ad metas veniat, deficit. Hinc electis suis Veritas dicit: Vos estis, qui permanentis mecum in tentationibus meis. Hinc Ioseph, enī, qui inter fratres usque in finem justus perseverasse describitur, solus talarem tunicam habuisse perhibetur. Nam quid est talaris tunica, nisi actio consummatā? Bene igitur cepta cunctis debus agenda sunt, ut cum malum agendo repellitur, ipsa bona in victoria constantia manu teneatur. Cot frustre ad calum erigit, qui non erectum stabilit.

§. V.

I nsulam narrant inventant in mari proslis admirabilem; Hiberni ad eam naves appellere nitebantur. Cū vero nautæ excensem in terram facere molierentur, insula velut impatiens tangi recessit & fugit. Se-
l. de Trop. gratia. ter prius idem tentatum, eodem semper modo fugitiva ter chauris in aliud se locum recepit. Quid aliud, oblecto, cotilius in nostrum, quām fugax insula, quæ cogitationibus inquietatur, scilicet in de frumentis tissimis huc illuc impellitur. Quod Siracides oblectans:

*Sicut pertinens, inquit, cor tuum phantasias patitur, nisi Eccl. 1, 10. ergo domum tuam, quod Veritas monet, supra per-
tram ædifica, ut etiam descendenter pluvia, & verneris, de frumentis de frumentis illius magna. Quid autem miseris, nubes aqua vacas, arundines vento plenas variè agitari? quid novis, homines modice virtutis, exiguae stabilitatis concuti? Mi-
runt est, sed planè non novum, Davides, Petros, Salomones, terras, ut videbantur, solidas, velut insulas fugiti-
vas, tentationis vento misericordia jactari. Immobilis fibi videbatur David, cū suelamaret: Ego dixi in abundan-
tiā meā, non movebor in eternum. Vix verbum ore abiit,
mox subiecit: Avertis faciem tuam à me, & fatuus sum con-
turbatus. Videat ergo, qui stat, ne cadat. Scit pulcher-
rimus*

*Annales
Francisci
Bencis an-
no 1591.*

rimus Angelorum, steterunt cum eo innumeri pene
Angeli, sed ceciderunt, non horribili tantum, sed & irre-
vocabili casu. Stetit Tertullianus, stetit Origenes, sum-
mis ingenii viri, sed ceciderunt. Stetit Saul, Salomon
stetit. Principium in iis laudabile fuit, Perseverantia de-
fuit. Ponamus, mi homo, te Dei servum esse, ponamus
esse Angelum; servi deficiunt, Angeli cadunt. Ecce, in-
Job cap. 4.
vñf. 18.
quit Job, qui servunt ei, non sunt stabiles, & in Angelis suis
reperit pravitatem.

Enimvero non tantum insulae sunt, quas fugitives ap-
pellamus: sunt etiam quas saltantes aut saltatorias no-
minant, quae ad motus insistentium aut saltus & mo-
ventur & saltant, solo pedum concussi agitatæ. Hinc
origo fabule, esse aliquibi terram, quæ cantu ac fidium
dulcedine moveatur. Tales nos sumus, quos ubi mali
genii aut socii mali, testudine suâ citharave pelleixerint,
mox in motus saltusque inconditos effundimur. Sanctæ
proponimus, castè incipimus, aliquamdiu perfistimus,
Paulatim intepescimus, proposita omittimus, decreta
rescindimus, cepta invertimus, consueta negligimus;
ita cadimus, denique jacemus. Priora omnia, antiqua
omnia, inò sepe pejora. Quis, queso, hanc insulam, ad
hos saltus tam inconditos movit? Fidium modulatio,
seu voluptatis titillatio. Cum accedit negligens sui
studia, actum est de Perseverantia.

Sape nivem imitamus, candidissimi sumus. Hebreus
vñf. 10. v. 9. rex David scipsum penitentie thermis solatus: *Lavabis me, inquit, & super nivem dealabor.* Eorum virum pa-
nitentie fons est; Lavamur, nivei sumus, inò super ni-
vem dealbamur, animum induimus candidissimum.
Sed tamdiu candida est nix ista, quādū recens est.
Hoc hiemis nobis ostendit in urbibus. Quā noctē nix
celo defluit, eo mane candidissimæ sunt civitatis viæ,
omnia compita veltit albedo, sed hiberna, & ideo non
diuturna. Nam expecta sis ad vesperam, & matutinam
albedinem quætes, sed non invenies. Nix in lutum abiit.
Nam hominum & jumentorum pedibus roties calca-
& niveum colorem perdidit, & in luctulentas sordes
diffluxit. Vide te mihi hominem penitentia thermis
ablutum: niveus est totus, quantus est; & amoenam, &
divinis oculis gratissimam nivem! Sed heu, vix dies unus
aliterque abeunt, & jam lutum est nix ista, fortes &
atrem contraxit. Pius erat hic homo quem certitis,
castitatis amans, nec laboris fugians, precum affidius,
eleemosynæ largus, in scipium rigidus, super nivem
dealbarus: paulatim ista evanuerunt: jam laborem fu-
git, castimoniam non ut ante colit, raro stipem, raro
preces fundit. Candida nix fuit, jam lutum est. Adeò
rara inter homines Perseverantia est. Nimirum spiritus
immundus exit quidem ab homine, sed sapientiae in
candem, quā extera, domum revertitur, sicutque novis
homini illius pejora prioribus. Eject hic homo diabo-
los, sed eosdem cum scenore admisit: nam pro uno,
quem expulerat, nequiores septem recepit. Nimirum
Math. 1.12.
vers. 45.
Prov. cap. 11.
vers. 18.
impius fact opus infastabile. Inconstans mente, quod Graeci
dicunt, aut cœcius aut surdus est. Jam incipit, jam fun-
damenta jacit, jam superstruit, sed manus ultima deest;
nunquam finit.

Verbum verum est: Cantherius in portâ. Hoc inde-
natum, Sulpitius Galba Provinciam exiitrus Canthe-
rium adhibuit, qui cùm ad ipsam portam cecidisset: Ri-
deo, inquit Galba, te jam lassum, ò Cantheri, & cùm
iter vixum bene ingressus sis, ob ipsa portâ concidere.
Heu quo fessi sumus Cantherii! viam virtutis vix in-
gredimur, & mox fatigati non subsistimus tantum sed
corruimus, desperato Perseverantia premio. Neque
credendum tantam esse viâ difficultatem, sed cordis
inopiam. Homo fatius & mentis inops in cerebro pe-
des, & in pedibus habet cerebrum. Perseverantiam
non estimat, hinc ad obtinendam illam frigidissime
laborat. Quanta plurimorum in castis Perseverantia,

Tom. I.

A & sepe sub puro ac frigido Jove? Quot vani amato-
res cum fidicine totas noctes etiam rigente celo obam-
bulant, & fidium cantu domos celebrant? At in tem-
plo hieme unam alteramve horulam durare, acerbum
nimis videtur.

Virtutum omnium fundamentum Perseverantia est,
uti columna sine basi, sic virtus sine Perseverantia ruit.
Standum, & perseverandum, usque ad mortem.

§. VI.

C Olophonius olim (Æliano teste) proficiebatur Ælian. I. 7.
ad Ticas nundinas; itineris comites habuit servum de animal.
cum marsupio, & custodem canem. In itinere servus, cap. 29.
solvendæ alvo nonnulli de viâ decepsit: huic securus est
canis, qui servo in viam regresso, marsupium, quod ser-
vi oblivia reliquerat, fidelissime custodit. Perdius &
pernox pecunia assedit. Ubi ad hospitium ventum est,
dominus marsupio à servo reposcere, servus illud à
domino clam subtraictum sui experiundi causâ credere,
denum memoriam suam interrogare, & in loco avio
derelictum non difficeri. Itaque ambo viam relegunt,
locum indagant, ubi marsupium cum cane putabantur
relictum. Inveniunt denum incubantem marsupio canem,
sed præ fame vix spirantem. Hic ubi herum ac fa-
mulum agnoverit, à marsupio se removit, blanditiis fa-
cturus hero. Sed miserum animal letali fame jam ex-
haustum, inò eodemque tempore & custodiâ & vitâ
excessit. En Perseverantia doctorem canem! vel saltem
ab hoc magistro, si aliter nolimus, Perseverantiam di-
scamus.

Thefaurus nobis commissarius est, quem Deus corpore
velut vili crumenâ clausum tradidit servandum. Hunc
non fideliter solùm, sed & perseveranter custodire con-
venit. Nec prius ab eo tollenda est custodia, quam po-
nenda vita. Dominicum imperium sic juliet: *Ego fidelis Apoc. cap. 2.*
Edificavit Salomon dominum, & consummavit eam. Tam-
3. Reg. 6. 7.
vers. 1.
etsi annos quatuordecim universum Salomonis adifi-
cium tenerit, nihilominus consummavit eam, quam
inchoaverat strukturam. Sic & Paulus cursum, quem
ceperat, consummavit; fidem, quam dederat, servavit.
Non coronabitur, nisi qui legitime certaverit. Legitime cer-
tare illud est, certande non deficeri. Ei demum victoria 2. Tim. 4. 2.
vers. 5.
debetur, cui licet cum Paulo & Itaia proclamare: *Cursum Idem cap. 4.*
consummavi, fidem servavi, retrosum non abiui. Quem lo-
vers. 7.
cum mandato Duxi fortissum, hunc aut mortuus aut
vulneratus occupo. Quod Catilina milites strenue fe-
cisse narrat Sallustius. Ferè quem quisque pugnando lo-
cum vivus ceperat, eum amissâ animâ corpore tegebat.
Animoso militi probrosum est objici, incontan-
tem & nullius fidei fuisse, locum & aciem defervisse, in
pedes & fugam se conjectisse. Quicunque vivit, militiæ
degit; aciem deseruit, quicquis virtutem. Nec Christiano
quidquam indignius, quam coepisse bene vivere, nec
perseverasse. Hoc quisque exigat à se, ut qualem se pra-
fatae infiruerit, talem se ad exitum ferat. Beata vita in
excelsis est, sed perseverantia penetrabilis est. In optimo
institu per se ferre, virtutum omnium diadema est.

Vide, mi Lector, quæ in hunc ferè sensum tam in
Trifinegisto quam in Heliotropio docemus. Ea hinc
etrange repetitæ ingere non vñsum est. Quæ hoc loco
tradimus, in aliorum confirmationem dicta volumus.
Res haec non dicam nimirum, sed nec quidem faris in-
culcati potest. Innumerari pereunt, non quia male cepe-
runt, sed quia male finierunt.

A C T I O N E S P E R S E V E R A N T I A E.

1. Qui Perseverantiam serio desiderat, singulis eam *Praxis*
horis à Deo postulat, idque precibus quam potest cali-
Perse-
dissimis. Scit enim finalem, quam Theologi vocant, *rantia.*

Zzz 2

Perse-

De condigno.

Secunda.

Perseverantiam merissimum Dei donum esse, nec eam ullis promeritis velut mercedem posse obtineri.

2. Ad Perseverantiam scipsum quotidie modis omnibus extimulare. Huc juverit ea, quæ toties apud animum suum proposita, in memoriam revocare; quod si hæc in chartam relata sint, suo se chirographo convincere in hunc ferè modum: En inertissime celsator, quā longè sit aliud statuere, aliud statuta exequi. An non centes, an non millies & hoc, & istud, & illud facturum te receperisti? Hæc scilicet honoris verba fuerint; ubi tandem sunt opera? Fac quod decrevisti, persevera quod ceperisti. Cælum perdidit, quisquis Perseverantiam neglexit.

Tertia.

3. Attentis oculis sapientius intueri horribilem ruinam plurimorum, qui quidquid virtutis colegerant per annos plurimos, id omne uno inconstante acta turpissime abjecerunt. Diu divites, momento mendici, quia Perseverantia oblitus. Exempla sint & terrori inter Angelos Lucifer, inter homines Saul, Salomon, Tertullianus, Origenes, mille alii. Non potest esse Paradisi heres, cui defuerit Perseverantia comes.

Quarta.

4. Vere Perseverantia est, nec amore vita, nec timore mortis, sed nec minis ullis aut promissis à fide rectoque averti aut fletri posse. Ita constantissimus Princeps Mathathias: Etsi, ait, omnes gentes Regi Antiocho obdulant, ut discedat unusquisque à servitu legi patrum suorum, & consentiant mandatis ejus: & filii mei, & fratres mei obedienti legi Patrum nostrorum. Propitus sit nobis Deus, non eft nobis utile relinquere legem, & iustitiae Dei. Iacobus fuit Mathathias mori, quā à lege defiscere, & in Perseverantiam peccare. Speciosum mentis sua rigorem fleti non fufinuit.

Quinta.
Stimuli
perseverantiae.

5. Quorundam Sapientium voces affidiū auribus ingenderet, velut stimuli Perseverantiae. Quales sunt: Anna fua queritur non cadit uno: Persta & feri. Rem inchoare bonam, nemo non potest: Tu perge porrò, perge & persevera, perge, perge: præmium est in exitu, perseverantis est corona. Exordium est inane, cui suus non apponitur epilogus. Frustra cucurrit, qui ante metas deficit. In virtutis sciria necessarium est progedi: qui fiat, retrorsum tendit. Pachomius suis sapientissime inculcat: Frustra ad salutis bravium currimus, nisi sic curramus ut comprehendamus. Frustra cum hoste confrigimus, nisi certemus, ut vincamus.

*Euseb. lib. 8.
Euseb. cap. 10.
Cap. 11.
Cant. cap. 5.
vers. 10.
Vi in præ de-
monstratum
ex Plutar-
cho cap. 1.
ante §. 1.*

Deiparam hactenus comparavimus Rosam, quæ toto pæne orbe nascitur. Illius præcius laudes à Colore, Odore, Medicina petuntur. Sapienter Eusebius tradidit, Rosam non voluptatibus tantum, sed & utilitatibus cauſam creatam à Deo. Color Rosæ pulcherrimus, ruber vel candidus, quos colores sponsus suo, qui se Rosam vocarat, sponsa tribuit in Canticis. Nil fuit ardentius Deipara charitate, nil candidius ejus caffitare. Rosæ Odor se longè suavitèque diffundens nomini caffam præbuit apud Græcos ab odoris largo effluvio. Deipara laus & vita totius odor talis semper fuit, ut Matrem Dei omnes, animo faltè lufpiceret ac collaudaret cogerentur. Medicina laus longè verius Deipara quā Rosam tribuitur. Quor illa corporis morbos, quor animi pestes olim repulit, & quotidianè repellit sanctissimi patrocinio? innumeris in celumerum suorum sordibus compurtrixerat, nisi eos floris istius odor reficeret & solidaret. Salutis semper plurimum à cælesti hac Rosæ nobis obvenit.

Precatus olim alumnulo suo Persiana nutrit:

*Persius
sat. 3. media.*

Hoc Domino Iesu soli proprium, & ab ipso matre concessum: si loqueretur, rosas ore spargeret, si quid ageret, manibus rosas funderet; si quod pergeret, gressibus nascentes rosas premerebat.

*Aristoteles
fæct. 12. pro-
blem. pro-
blem. 8. mihi
pag. 476.*

Docet Aristoteles, suavius oleore rosas, quibus umbilicus asper est. Eum opinor veteres Bonum umbilicum vocasse: quas enim volebant dicere frangrantissimi esse

A odoris, ajebant bonum habere umbilicus. Umbilicus incontinentiam in sacris paginis adumbrat. Qui umbilicus hunc prementia spinis & abstinencia aggregare vallant atque obsequunt, sectanturque carnis continentiam, iis sanè asper & spinosus, ac proxinde optimus est umbilicus, eorum castitas olet suavissime, illi optimæ sunt Rosa. Quod de illibarissima divina ma. Cœ. ad. tris Virginis castimoniam jam supra demonstratum est, Regia. hæc Rosarum Rosa, absolutissima castitatis idea, terfum virginitatis speculum, inter spinas liliu fragrantissimum.

Ajunt Rosas, si juxta factores allii conferantur, odoris fieri efficacioris, ita profecto hac ipsa vicinia graveleto roſaceo flori benevolentiam aspirari. Maria celi terraque bono prognata, factoribus allii crescere undeque cincta. Erant ævi illius virgines ceparum & alliorum infar, virginitatis decus non astimabant, ad nuptias convolabant universæ, pretiosam illam carnis continentiam ignorabant. Hæcuna Virgo castitatem ab aliis neglegēt coluit quam integerrimæ. Alliorum media stetit hac Rosa.

Theophrastus auctor est, Rosas, quibus pauca sunt folia, iis que pluribus luxuriant, esse præstantiores: que quinque duntaxat folia habent, optimas, qua centifolia dicuntur, vilissimas. Folia nostra, verba nostra sunt; eorum, etiam bonorum, vitanda redundantia. Domini ita fons Jesu matrem vix quinque in Evangelio locutam. Ita fons gimus: semel Angelo, semel Elizabethe, semel mensa ministris, bis filio. Nonne hæc Rosa pentaphyllis, ad eo que præstantissima?

Sed forsitan hoc loco dixerit nonnemo: Velim ea, que de laude beatissimæ matris Virginis uberioris sunt explicata, conferri ad compendium. Non invitus, quantum licuerit, parabo, & dicta revocabo ad summam non meis, sed priscorum Patrum verbis. Ita breviter summatimque describam, quid multis retro seculis Christiana, quid præsa & eruditæ pietas de matre Domini JESU senerit.

Hic ergo, Lector, observa,

Priscos Patres, præseruit Gracos, in elegiis divinitati tribuendis fuisse disertissimos. Quidquid demum dixissent, ad tantæ dignitatis apicem minus dignè censebant dictum. Non falso iudicio Dei matrem infinita laudis pelagus affirmabant, ad cuius ultimos fines ad metae unquam darentur enavigare. Hinc copiofissima in Virginem hanc encomia congererunt. Ea nos sub unum posituri aspectum, in Romani Alphabeti ordinem digessimus. Atque hanc operam divina Matris cultoribus non ingratam fore speramus. Singulis laudum epithesis more nostro librum, caput, paginam scriptoris adnotare, res non solum infiniti, sed superflui laboris sit. Meam tibi fidem, amice Lector, non ignorare censeo.

Si quid porrò à sacris scriptoribus his dictum, quod r. f. in Christo portius, orbis Reparatori, quām ejus Mater esset, & convenire videatur, id optimo scriptorum affectu condonandum, & interpretatione miti ac congruè expli- fationem. Unus unicus est humanæ gentis Servator Do- minus Iesu s. At hujus esse matrem, supræma inter omnes dignitatis est. Nemo vicinior Filio quam Mater. Ordiamur ab elogio principe.

MARIA Mater Domini Iesu.

Aaronis Virga de radice Jesse germinans. Abyssus miraculorum, & virtutum omnium. Abyssus misericordiae profundissima. Acerca aurea. Acerbus tritici vallatus liliu.

Elogium
Mariae
germinans.
Acerca
aurea.
Acerbus
tritici
vallatus
liliu.

Ade

Adæ reparatrix.
Aditus recuperationis.
Adjutrix desitutorum.
Advocata Evæ, & omnium iniquorum ad te confundientium.

Ager Dei amplissimus.
Agna immaculata.
Alabastrum unguenti.
Alimentum inopum.
Anchora sacra & inconvulta, his qui tempestate jacketantur.
Ancilla Domini & Mater.
Aqua ductus caelestium gratiarum.
Aquila grandis magnarum alarum.
Ara animalium, & panis vita.
Arca Dei nova & animata.
Arca novi Testamenti.
Arca sanctificationis, quæ caeleste manna portavit.
Arca fœderis divinis manibus fabricata.
Arcus fœderis in nubibus cæli.
Armarium vita.
Asylum ratissimum omnium.
Allelætrix Jesu perpetua.
Aula divinorum mysteriorum.
Aula Filii Dei, quæ sola Verbum portas, quod portat omnia.
Aurora prænuntia dici sempiterni.

Baculus cæcorum.
Balænum non mixtum.
Balænum suavior.
Benedicta illa, & super omnes benedicta.
Benedicta in mulieribus, quam beatam dicunt omnes generationes.
Botrus Cypri.
Botrus vitis.
Bonorum amantissima.

Candelabrum inauratum.
Canticum Cherubim.
Castellum Jesu.
Causa salutis generis humani.
Cælum, in quo Sol gloriae resplendet.
Celi portarum maxima.
Charta divinissima.
Cinnamomum aromatizans.
Circumscripicio incircumscripiti.
Circumdatrix infiniti.
Cisterna Bethlehemita.
Civitas Dei animata.
Clavis cælorum.
Claustrum pudoris integrum.
Clibanus, in quo sacrificium coquitur.
Clypeus omnibus in te sperantibus.
Collegium sanctitatis.
Columba Noë fidelissima.
Columba speciosa desuper rivos aquatum.
Columba unica à Christo Jesu electa.
Columba, populum Dei, ne in mundi hujus desertu erret, deducens.
Concha Gedeonis torida.
Conciliatrix universi terrarum orbis.
Confortatrix Martyrum.
Consolatio infirmorum, Salus universorum.
Continens eum, qui nusquam contineri potest.
Contumio pravitatis hæretice.
Crates tornatilis.
Crux, que in ultiis Dominum portasti.
Cubiculum ortus Christi purissimum.
Cupressus in monte Sion.
Curatio vulnerum immedicabilium.

Tom. I.

A Currus igneus Eliæ.
Currus triumphalis.
Custos in vineis.
Custos vigilansissima omnium te diligentium & pio affectu colentium.

Dapifera deliciarum.
Decora sicut Hierusalem.
Decus Patriarcharum & Prophetarum.
Delectatio terrenarum omnium.
Deseruum speciosum.
Desiderata gentibus.
Dioptra perspectiva.
Dispensatrix gratiarum liberalissima.
Domicilium cælo præstantius.
Domicilium verbi sacratissimum.
Domina Angelorum.
Domina cæli & terræ, ac rerum omnium.
Domina Dei capax.
Domina regum.
Dominatrix unica super choros Angelorum exaltata.
Domus David perbeata.
Domus Dei gloriæ.
Domus impleta gloriæ Domini.
Domus septem columnarum à Deo facta.
Domus Sapientæ.
Dulcedo credentium animarum.

Eleæta à Deo antequam genita.
Eleæta ex millibus.
Erectio ruuentum.
Eva nova, mater vita.
Excelsior Cherubim, ab omnibus collaudanda.
Exemplar perfectionis.
Exemplar totius Ecclesiæ.
Exemplar totius puritatis & sanctitatis absolutum.
Exordium humanæ salutis.
Expectatio præmiorum nostrorum.
Expultrix tenebrarum.
Exultatio generis humani.

Fax fidelium.
Fenestra cæli.
Ferculum Salomonis.
Festivitatis magna principium & finis.
Filia Dei Patris.
Filia Hierusalem pulchra & decora.
Finis dolorum.
Firmamentum dividens aquas ab aquis.
Firmamentum fidelium.
Flos florum & Gemma mulierum.
Fluvius de loco voluptatis progreiens.
Fons Fontis vivi.
Fons gratiae & consolationis.
Fons humanitatis, Filii.
Fons immortalitatis semper securiens.
Fons perennis curationum.
Fons signatus, è quo manant fluenta purissima.
Fons uberrimus totius Trinitatis.
Fons universam terram irrigans.
Forceps Sraphica pruna mysticæ.
Forma disciplinæ Christianæ.
Fructus honoris & honestatis.

Gaudium semper & in æternum ineffabile.
Gaudium totius mundi.
Gaudium totius Trinitatis.
Gazophylacium donorum omnium opulentissimum.
Gazophylacium thesauri, quo sumus redempti.
Gemma orthodoxorum.
Genitrix tui Creatoris.
Germen iustorum Joachim & Anna.

Z z z 3

Gloria

- Gloria & corona justorum.
 Gloria & letitia fæcere.
 Gloria Prophetarum.
 Gloria servorum tuorum.
 Gloria virginum & omnium piorum.
 Gloriatio orbis terrarum.
 Gratia Dei plena.
 Habitaculum incomprehensibilis naturæ amplissimum.
 Habitaculum Verbo Dei dignum.
 Hamus Divinitatis.
 Hester populum liberans.
 Hierarchiarum cælestium ornamentum præclarissimum.
 Honor Martyrum.
 Honoratior Cherubim, sanctior Seraphim, & omnibus superis exercitibus glorioſior.
 Hortus non seminatus & conclusus.
 Hortus plantationum.
 Humilitatis forma.
 Humilitatis speculum.
 Hymnus Angelorum.
 Hymnus in solitudine degentium.
 Hymnographorum omnium oratio.
 Janua Paradisi.
 Janua Regis alti clausa.
 Janua Salutis.
 Illuminatrix cordium.
 Imago veri Solis expressa.
 Infumorum solatum.
 Innixa super dilectum.
 Instrumentum letitiae, per quod tristis execrationis sententia in lætum gaudii iudicium commutatur.
 Interempræxianæ haræcon.
 Interempræx maledictionis.
 Interitus corruptionis.
 Inventrix gratia magnifica.
 Judith pulcherrima.
 Laetatrix Salvatoris.
 Lætitia generis humani.
 Lætitia nostra initium, medium, ac finis.
 Lætitia renacentis mundi.
 Lætitia tribulatorem.
 Lampas æternum gestans lumen.
 Lampas inextinguisibilis.
 Lampas orbis lucidissima.
 Lapis abscissus sine manibus.
 Largitrix vitæ.
 Leætulus Dei floridus.
 Leætulus Salomonis.
 Liberatio maledicti.
 Liber sanctissimæ Trinitatis sigillo obsegnatus.
 Lignum Libani, ex quo sibi Salomon ferulum præparavit.
 Lignum plantarum securus decursus aquarum.
 Lignum vita singulis mensibus reddens fructum suum.
 Lilium convallium.
 Litus tranquillissimum.
 Lucerna à Deo illuminata.
 Lucerna micantissima.
 Lunæ cæcorum.
 Luna plena.
 Lux illustrissima carens fuligine culpe.
 Lux mundi.
 Magisterium Fidei.
 Magistrorum, hoc est, Apostolorum Magistra.
 Magistra virtutum.
 Majestas, & gloria Cherubinorum, Thronos & Seraphinorum splendorem longe præcellens.
- A** Mansio cælestis Imperatoris.
 Mare gemmis plenissimum.
 Mare pacificum.
 Margarita pretiosa, cælestis.
 Martha excipiens Christum in domum suam.
 Mater Domini præ omnibus gloria.
 Mater Filii Dei.
 Mater immaculata & digna tali Filio.
 Mater luminis, cuius pulchritudinem Sol & Luna mirantur.
 Mater matrum, Stella stellarum.
 Mater misericordie.
 Mater omnium fidelium universalis.
 Mater purissima, quam nulla unquam sequior invicit cogitatio.
 Mater tui Patris.
 Mater timoris & magnitudinis.
 Mater vita.
B Mediatrix Dei & hominum, per quam post Denuo vivit orbis terrarum.
 Mediatrix mundi glorioſissima.
 Mediatrix salutis.
 Medium terræ.
 Mensa, in quâ vitæ panis propositus.
 Microcosmus omnem capacitatem excedens.
 Miraculorum effectrix.
 Miraculum mundi ingens, & portentosum.
 Miraculum orbis præstantissimum.
 Mons Ephraim.
 Mons, à quo abscessus est lapis, qui replevit orbem.
 Mons myrræ & thuris.
 Mons pinguis.
 Mons umbrosus, in quo habitare placuit Verbo.
 Mortis destrucção & vite introducção.
 Mulier amicta sole, duodecim stellis coronata.
 Mundi oculus.
C Mumentum inexpugnabile.
 Myrtus eleæta.
 Navis mercibus referta.
 Nefcia viri, nuptiarum expers.
 Norma castitatis.
 Norma rectæ Fidei.
 Nubes diei splendidissima.
 Nubes Ifraëlem deducens semper lucida, & semper à tenebris aliena.
 Nubes levis, quæ super Cherubim sedentem gestâ.
 Nutrix panis cælestis, & omnia nutrimenti salutis.
 Obs Fidei nostræ apud Deum.
 Odor agri pleni.
 Officina medicina.
 Oliva in domo Dei fructifera.
 Oliva speciosa in campis.
 Omnia Dux.
 Omnium Princeps, ob fulgorem inaccessa.
 Omnium intæctissima.
 Omnium purissima.
 Omnium sanctissima.
 Opus digitorum Dei.
 Ordinata ab æterno.
 Organum virginale.
 Origo principii.
 Ornamentum clarum naturæ nostræ.
 Ornamentum & decus virginitatis singulare.
 Ornamentum sola mortalium.
 Orphanorum suscepio.
 Ortu solis nullum ferens occasum.
 Palatium regis Angelorum animatum, & consecratum.
 Palatium Regis æterni sacrosanctum.

Palma

Palma florens.
 Palma in Cades.
 Palmes virtus veræ.
 Paradisus delicarum & immortalitatis.
 Paradisus spiritualis & rationalis secundi Adam.
 Parentis omnium parens.
 Patrocinium nostrum.
 Patrona vexatorum.
 Pavor spiritualibus nequitius.
 Pax & gaudium mundi.
 Perfugium conciliationis inter Deum & homines.
 Pincerna cœlestis curia.
 Plantatio Rosæ in Hiericho.
 Platanus juxta aquas.
 Pluifquam gloriofa.
 Pons ad vitam.
 Porta fulgida lucis & vita.
 Porta impervia.
 Porta orientalis Ezechielii Prophetæ prævisa.
 Porta semper clausa.
 Portus naufragantium.
 Portus tranquillus afflictorum.
 Pratum totius fragrantia Spiritus sancti.
 Praeconium Prophetarum & Apostolorum.
 Praes vita nostra.
 Princeps regum & regnum.
 Principium consolacionis.
 Prodigium cœleste.
 Promptuarium divinæ charitatis.
 Proprietario delictorum.
 Propriatorium laborantium.
 Propriatorium universæ terræ.
 Propugnaculum fidei Christianæ.
 Pudicitia ornementum.
 Pulchritudo Martyrum.
 Purior solis radiis & splendoribus.
 Purgatrix criminum.
 Purpura regia.
 Radix bonorum omnium.
 Radix Jesse.
 Radix prima, ex quâ mundo lux est orta.
 Raptrix cordium.
 Rebecca pulcherrima, sanctitate opulentissima.
 Recepaculum omnis puritatis.
 Reconciliatrix benedictionis.
 Redemptio captivorum, liberatio damnatorum.
 Refugium in omni periculo tutissimum.
 Refugium peccatorum & hospitium.
 Refugium tui gregis.
 Regali ex progenie exorta.
 Regeneratrix nostra.
 Regina à dextris Filii stans, quæ libero arbitrio nullam
 fuscepit maculam.
 Regina creaturarum omnium.
 Regina misericordia.
 Regina mundi, quam laudent astra matutina.
 Reparatrix Adæ.
 Reparatrix parentum, & posteriorum vivificantix.
 Reparatrix faculi.
 Resurrexitio progenitoris illius Adam.
 Revocatrix Eva.
 Revocatio lapidorum.
 Rosa myltica.
 Rosa recens ac redolens sine spinâ.
 Rosa paradisi prima.
 Sacramentum Spiritus sancti sanctissimum.
 Salus desperantium.
 Salix virens.
 Sancta sanctorum.
 Sanctissima omnium sine omni macula.

A Sanctis omnibus sanctior, & omnis sanctissimæ sancti-
 tatis thesaurus.
 Sceptrum rectæ doctrinæ & fidei orthodoxæ.
 Scabellum Dei.
 Scala ad celos.
 Scala peccatorum & sanctorum omnium.
 Sceptrum & norma fidei.
 Secretum Verecundiae.
 Sepulchrum novum & signatum Christi.
 Signum vita.
 Signum magnum.
 Sion sancta.
 Solarium in terra unicunq;
 Solarium peregrinationis nostræ.
 Solarium solitariorum.
 Solium Divinitatis.
 Soror & Sponsa Christi.
 Species Jacob & Spes nostra.
B Speculum Angelorum.
 Speculum Passionis Christi.
 Speculum sanctitatis.
 Speculum rotius integratatis.
 Spes delinquentium.
 Spes unica peccatorum.
 Spes patrum.
 Spes universorum.
 Sponsa Dei Patri.
 Stella fulgentissima, è quâ Christus prodiit.
 Stella mundi.
 Super omnes Angelos glorificata.
 Super omnes creaturas prope tuum Filium in cœlesti-
 bus exaltata.
 Tabernaculum Altissimi sanctificatum.
 Tabernaculum Testamenti.
 Tabula scriptam legem ferens mortalibus.
C Templum Dei animarum.
 Templum devotionis.
 Templum divina gloria ornatum.
 Templum Salomonis sanctificatum.
 Templum Spiritus sancti indissolubile.
 Terra sancta & desiderabilis, è quâ orta est Justitia &
 Veritas.
 Terra virginea, ex quâ novus Adam formatur.
 Testamenti novi thesaurus.
 Thalamus à Deo fabricatus.
 Thalamus Dei, & cœlestis sponsi.
 Thalamus divinae humanitatis.
 Thalamus fragrans virginitatis.
 Thesaurus cœlestis divinitatis.
 Thesaurus vita immortalis.
 Thronus Creatoris gloriósus.
 Thronus & sedes Dei.
 Thuribulum aureum.
D Tota mitis, tota serena, tota suavis, tota benigna.
 Triclinium divini consilii.
 Tuteola potens.
 Typus verecundiae.
 Vallis benedictionis.
 Vallum Fidelium.
 Vas admirabile.
 Vas Dei splendidissimum ac luculentissimum.
 Vaticinium Prophetarum.
 Vellus mundum cœlitus humectatum, in quâ & per
 quam ovens induitus est Pastor.
 Vehiculum regium.
 Velum animatum, quod in se cœlavit divinitatem.
 Vestimentum Dei impollutum.
 Vexillum Fidei.
 Via errantibus.
 Via regia Salvatoris.

Virga Sacerdotalis, quæ absque irrigatione florem A Misericordia porta, Exemplum consummatæ pœnitentiae.

produxit.

Virga virtutis Dei.

Virgo virginum.

Vitæ ordo, morum disciplina.

Vitis uarum fera.

Umbraculum Spiritus sancti.

Utbs fortitudinis, & molestia. um omnium levamen.

Urna aurea.

Urna cœli manna gestans.

Urna inclita ac gloriofa.

En Nomenclaturam Elogiorum, quæ Patres prisci è Græciâ, certantibus piisque studiis in Domini Jesu Matrem derivarunt. Quin multa ejus generis, meorum oculorum noctem effugerint, non dubitem. Hæc placuit in specimen dare. Singula verò encomia, nisi me valde fallo, singulis concionibus amplam dicendi materia submittantur. Infecunda & sterilis sit facundia, qua in hujus Matris laudibus exhaustam se fateatur. Beatam dicent hanc Marreim omnes generationes. Nullus encomiorum finis.

B.V. Mariæ E Patribus Latinis unus sanè Bernardus in Deipatologia è D. rā latides nunquam non effusus, syllabum ingentem portigit encomiorum, è quibus hæc paucula delibafse juerit in exemplum:
Maria mysticis mūlō jām ante miraculis p̄figurata.
Profundissimam divina sapientiæ abyssum intuens.
E cœlo Patribus promissa, è progenie regum orta.
Intrâcta concepiens, incorrupta pariens.
Sine gravamine gravida, sine dolore puerpera, Virgo pariter & fecunda.
Omni veneratione major, omni laude ac p̄æconio dignissima.
Affectus æternorum ab affectibus temporalium, ut aquas ab aquis dividens.
Virginali puritate altris omnibus p̄fulgens.
Omnibus materiam opem p̄fcentibus succurrens,
omni omnibus facta.
Serpentu venenato caput conterens, Mulier amicta Sole, Lunam pedibus premens.
Nostris cum Christo nuptiis gaudens.
Verè fians iuxta crucem, videns patientem Christum filium, vivens mortua, dolorem morte seviorem perferens.
Virago cœlestis, & mater pulchritudinis.

Fons vitæ, Dulcedo nostra, Matis stella, cœli Regina.
Se diligentes diligens, verecundia Typus.

Salomonis lectulus, Civitas Dei.

Archangelo Gabrieli ab initio servanda commissa.

Per quam Deus, quidquid creavit, recreavit.

Duodecim gratiarum p̄rogativis decorata.

Cujus privilegia ineffabilia.

Sanctitate ac dignitate supra omnem creaturam transscendens.

Dei paradisus lignum vitæ mundo proferens.

Virtutum auctrix, inter homines ut sol inter cetera cœli luminaria irradians.

Pro universo genere humano sollicita.

Utrice sexui salutis antidotum propinans, &c. &c.

B In æternum & ultrâ non deficit laus tua de ore hominum & Angelorum, &c. &c.

Denique ut omnia augustissimæ Matis ornamenta & elogia, qua & copiosissime Bernardus, qua & ceteri p̄schorum Patrum suggereunt, verbo complectamus, unum hoc affectione, quâ possumus, devotissimâ prouintiamus:

MATER DEI.

Nec enim, ait Bernardus, amplius potius elevari, quām ut Berna. 21.

Mater Dei vocaretur. Magna fuit sanctificatio Hiero. 16.

miæ, major Joannis Baptiste, maxima Virginis Mariæ, Regia. 16.

quâ potuit vitare, imo vitavit omne peccatum. Proin. 16.

de omnia laudantium encomia deficiunt.

Nemo sat is laudaverit vitam nullis facultis mortuam;

nemo sat acculaverit mortem nullis æternitatis viciaturam. Atqui per feminam mors, quod Augustinus dicit, per feminam vita; per Bram interitus, per Mariam sa. de fons illa corrupta, secuta est seductorem; hac integræ poplit malitiae Salvatorem. Dei Matrem eccl., dignitatis est tanta, ut humanas laudes excedat. Quod Gregorius Magnus cum Greg. 16.

veneratione suscipiens: Mons fuit Dei genitrix, inquit, qual. 1. 16.

omnem electæ creature altitudinem electionis sue dignitate transscendit.

Quidquid porrò ad actusom Matis beatissimæ

cultum pertinet, id ante me complures alii solerter &

eruditè docuerunt. Ego Lectori meo hoc unicum in-

stillo: Collige Rosas; Virtutes Matri Virginis imitare, & illam amplissime colui. Sed finiamus primam Rofarum partem; laudes Rosæ mysticæ, Virginis pueræ, nun-

quam finiuntur.

F I N I S.

ROSAE